

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ
ПРАЦЬ
«УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ВИЩОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ»**

Мелітополь, 2016

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ
«УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В
ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ»**

**Мелітополь
2016**

Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі. Випуск 19 / Збірник науково-методичних праць/ Таврійський державний агротехнологічний університет – Мелітополь, 2016. – 304 с.

У збірнику наведено матеріали з навчально-методичної і виховної роботи науково-педагогічних працівників університету за підсумками науково-практичної конференції 2015-2016 навчального року.

Редакційна колегія:

Кюрчев В.М., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор); Ломейко О.П., к.т.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ТДАТУ (заступник головного редактора); Надикто В.Т., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи; Кюрчев С.В., к.т.н., доцент, декан механіко-технологічного факультету; Назаренко І.П., д.т.н., професор, декан енергетичного факультету, Карман С.В., к.е.н., доцент, декан факультету економіки та бізнесу; Вершков О.О., к.т.н., доцент, декан факультету інженерії та комп'ютерних технологій Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан факультету агротехнологій та екології, Власюк Ю.О., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств

Статті опубліковані мовою оригіналу

Адреса редакції: 72312, ТДАТУ пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.

e-mail: nmc@tsatu.edu.ua

Науково-методичний центр університету

УДК 681.3

Кюрчев В.М., ректор ТДАТУ, д.т.н., професор
Ломейко О.П., проректор з НПР, к.т.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

**ВПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ
КЕРУВАННЯ ВНЗ «ОСВІТА» У ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

Анотація. В статті наведені результати впровадження автоматизованої системи керування ВНЗ «Освіта» у Таврійському державному агротехнологічному університеті, що забезпечує освітній процес, методичне забезпечення навчальних дисциплін та оцінювання знань студентів.

Ключові слова: автоматизована система керування, освітній процес, Навчально-інформаційний портал (НІП), електронний навчальний курс (ЕНК), самостійна робота студентів, електронний журнал успішності, користувачі, адміністрування, модуль.

Постановка проблеми. Відповідно до нового Закону України «Про вищу освіту» вищі навчальні заклади мають розробити та впровадити в освітній процес систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Для ефективного функціонування системи забезпечення та внутрішнього моніторингу якості освіти в Таврійському державному агротехнологічному університеті протягом 5 років розроблено та впроваджено в освітній процес автоматизованої системи керування вищим навчальним закладом під назвою «Освіта».

Аналіз останніх досліджень. Найбільш вдалою автоматизованою системою керування аграрних ВНЗ є електронна система «Сократ» у Вінницькому НАУ. Аналогічні системи були проаналізовані в Харківському НТУ і Сумському НАУ. Але більшість систем не власні розробки, а придбані у комерційних фірмах і мають значну вартість. При цьому потребує постійного оновлення та технічної підтримки розробників за додаткові кошти. Тому ректоратом було прийняте рішення про розробку на базі Науково-методичного центру ТДАТУ власної автоматизованої системи керування ВНЗ «Освіта» (рис. 1).

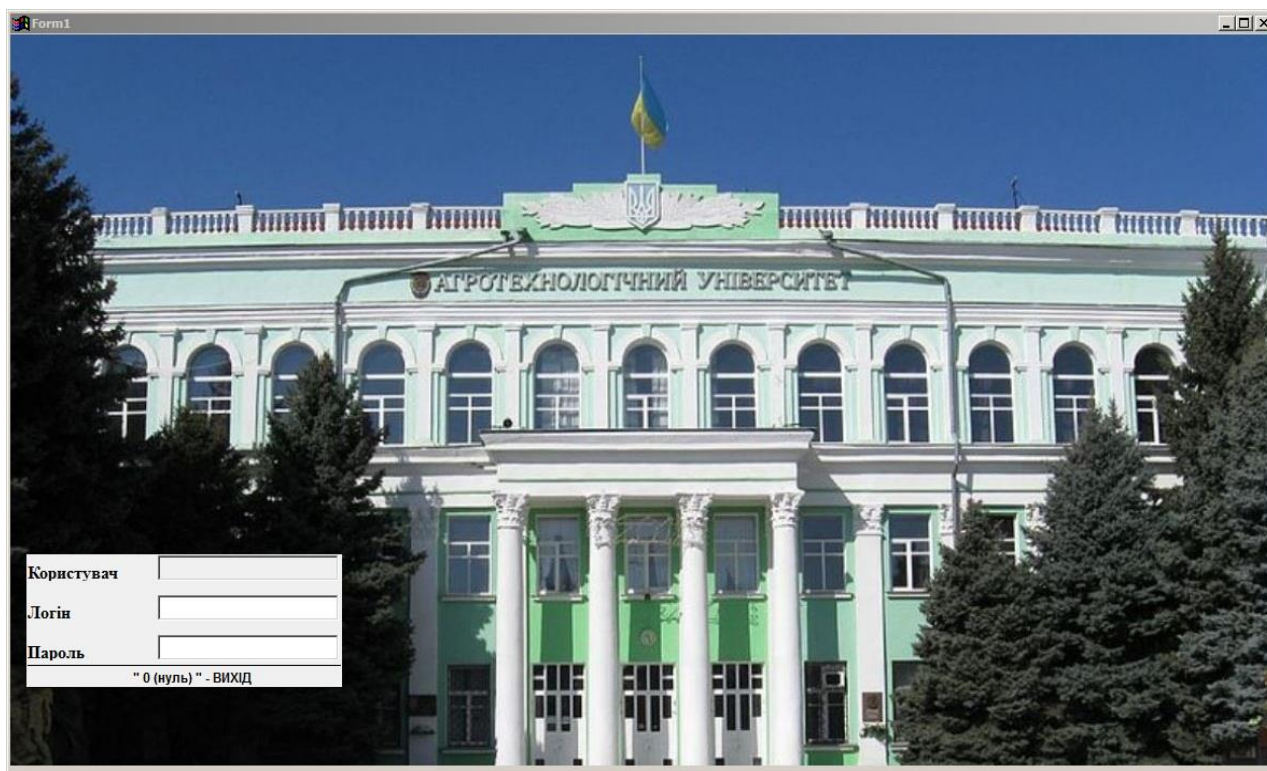

Рис. 1. Загальний вид сторінки для входу в АСК «Освіта»

Метою автоматизованої системи керування освітнім процесом «Освіта» є методичне забезпечення студентів університету з усіх навчальних дисциплін, самостійна (дистанційна) робота студентів з навчальним матеріалом, самоконтроль, підсумкове оцінювання знань з дисциплін та перевірка залишкових знань, автоматизована обробка показників успішності студентів з навчальних дисциплін та спеціальностей, контроль відвідуваності занять тощо.

Автоматизована система керування освітнім процесом «Освіта» являє собою безліч пов'язаних між собою модулів (ректорат, деканат, кафедра, викладач), які забезпечують управління ВНЗ в єдиному інформаційному просторі, що працюють в середовищі Windows. Вся інформація зберігається в одній загальній базі даних, розташованій на сервері докладання. Доступ з робочих станцій до сервера здійснюється за технологією віддаленого доступу, що дає можливість не висувати до робочих терміналів підвищені вимоги, оскільки вся обробка інформації здійснюється на сервері і користувачеві видаються тільки результати обробки. Дана система була розроблена співробітниками Науково-методичного центру університету під керівництвом проректора з науково-педагогічної роботи, спільно з навчальною частиною і деканатами. На сьогодні розроблені та впроваджені з 2014 року в освітній процес такі модулі «Ректорат»,

«Деканат», «Кафедра», «Викладач». Існуючі модулі можуть змінюватися залежно від вимог, які висуваються до них, а також у перспективі вдосконалення системи будуть додані інші модулі з освітнього процесу, а саме модуль «Розклад занять», «Кабінет викладача», «Кабінет студента» та інші.

На даний момент в системі зареєстровано близько 400 користувачів в якості викладачів та інших категорій науково-педагогічної роботи, які мають безпосереднє відношення до освітнього процесу в університеті. Перелік дисциплін, що викладаються, за якими ведеться контроль знань, налічує близько 1500 записів, а список студентів зареєстрованих в системі становить близько 2800 чоловік.

Модуль «Ректорат» надає можливість керівництву ВНЗ отримувати узагальнену інформацію по успішності студентів з навчальних дисциплін та пропуски занять без поважних причин в розрізі факультетів, спеціальностей та інших категорій представлення інформації. Існує можливість експорту інформації в Excel.

ТАВРИСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Система управління навчальним процесом

користувач Адміністратор Деканата

Ректорат

Деканат

Кафедра

Викладачі

Адміністратор

Додаткові ресурси

Пропуски занять студентами

Друк навчальних відомостей

Студенти

Довідники

Page5

П.І.Б.	Група	1Т	2Т	3Т	4Т	5Т	6Т	7Т	8Т	9Т	10Т	11Т	12Т	13Т	14Т	15Т	ВСЬОГО:	Догана	Сувора догана
Іванова В.В.	11 КН				4			2	4	4	6		4	18	8		50	догана від 20/11/2015	сув. догана від 04/12/2015
Ігнаткін О.О.	11 КН				8	2	2	2	2		2		4	4	8		34	догана від 30/11/2015	
Ільїн К.В.	11 КН									2							2		
Безкровна А.Ю.	11 КН																		
Бурназов А.О.	11 КН			4	10	6	6	2	2	2	14	20	26		8		100	догана від 09/10/2015	сув. догана від 13/11/2015
Видренко О.О.	11 КН									2							2		
Гаркуша Д.О.	11 КН			4	4			2		2			2		8	2	24	догана від 04/12/2015	
Гешева Г.В.	11 КН																		
Гопаган О.В.	11 КН									8				4			12		
Горбачов О.В.	11 КН																		
Гречкін М.Ю.	11 КН				4	2		2	2	4			6	4	8	2	34	догана від 30/11/2015	
Заблоцьких В.Г.	11 КН				8			2	2		2		4			2	20		
Задирака Р.О.	11 КН							2						2			4		
Качан Л.О.	11 КН							2						2		4	8		
Колодій С.В.	11 КН																		
Кубенко М.П.	11 КН						2	2	2	4						2	12		
Кунатова О.А.	11 КН								22	26							48	догана від 30/10/2015	сув. догана від 30/10/2015
Лікачев В.В.	11 КН				8		2		22				2	4	8		46	догана від 23/10/2015	
Лазаренко К.О.	11 КН		6		22					26	32	32	3	22	30	32	205	догана від 25/09/2015	сув. догана від 30/10/2015
Люманов І.Л.	11 КН							2	2			2		2			8		
Микула Д.Ю.	11 КН									26							26	догана від 30/10/2015	
Подкладньова Є.А.	11 КН									6	2	6		2			16		
Полторацька В.О.	11 КН									4	8		2				14		
Ручка В.О.	11 КН							2		10	10	4	8	8	2	2	52	догана від 13/11/2015	сув. догана від 30/11/2015
РАЗОМ:		0	6	12	80	14	12	24	70	132	80	76	85	100	86	50	827		

Дата звіту (ДД/ММ/РРРР)

25/01/2016

Файли до передачі

Відомість пропусків за семестр

Відомість стягнень, отриманих за минулий тиждень

Відомість ознайомлення студентів з прийнятими до них заходам

Щотижневий звіт

ПРИМІТКА:

Текст Кількість пропусків за семестр для бакалаврів до 24 годин для фахівців і магістрів до 16 годин

Текст Кількість пропусків за семестр для бакалаврів 24-48 годин для спеціалістів та магістрів 16-32 годин

Текст Кількість пропусків за семестр для бакалаврів понад 48 годин для спеціалістів та магістрів понад 32 годин

Рис. 2. Інформація про пропуски студентів без поважних причин та проведені заходи

Модуль «Деканат» представляє можливість обліку пропусків занять у розрізі студента, групи, курсів, спеціальностей. Система автоматично пропонує заходи, які необхідно вжити щодо порушників навчальної дисципліни. Крім того, куратор академічної групи має повну інформацію про

стан навчальної дисципліни за кожний тиждень та семестр.

По закінченню підсумкового модуля або всього семестру система дозволяє роздруковувати залікові, екзаменаційні та інші види відомостей, а також вести довідники студентів і груп.

Модуль «Кафедра» представляє можливість роботи з довідниками дисциплін, викладачів, розподіляти навчальне навантаження в розрізі кафедри.

Модуль «Викладачі» призначений для ведення електронного журналу успішності студентів з навчальних дисциплін, розробки тематичного плану з конкретної дисципліни.

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Система управління навчальним процесом

користувач Адміністратор Деканата

Ректорат

Деканат

Кафедра

Викладачі

Адміністратор

Додаткові ресурси

Журнал

Тематичний план

Page3

Page4

Сервіс

Закінчення першого модуля -

Закінчення другого модуля -

Кінцева дата екзамену

30/10/2015

21/12/2015

28/12/2015

Журнал

успішності групи 31 КН з дисципліни - Вища математика

Викладач -

Тітов І.М.

П.І.Б.	П1	П2	П3	П4	П5	П6	П7	П8	CP1	PMK1	M1	M1+	%	П9	П10	П11	П12	П13	П14	П15	CP2	PMK2	M2	M2+	%	Екз	Разом	А-Е	П.І.Б.	
Івахненко С.О.	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	5.0	5.0	25.0		71.4	2.0	2.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	6.0	9.0	30.0		85.7	25.0	80.0	4/С	Івахненко С.О.	
Беккауер В.О.	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	1.0	4.0	5.0	21.0	10.0	88.5	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	4.0	4.0	21.0	9.0	85.7	29.0	90.0	5/А	Беккауер В.О.	
Борисов О.Е.	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0		1.0	9.0	12.0	60.0	1.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	4.0	5.0	21.0		60.0	21.0	63.0	3/Е	Борисов О.Е.	
Бородай С.В.	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	18.0	60.0	3/Е	Бородай С.В.	
Глек О.М.	1.0					1.0	1.0	1.0			4.0	17.0	60.0	2.0	2.0	2.0	1.0	1.0	2.0	2.0	4.0	5.0	21.0		60.0	25.0	67.0	3/Д	Глек О.М.	
Гожий Д.В.	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	2.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	18.0	60.0	3/Е	Гожий Д.В.	
Григор'єв А.В.	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	4.0	4.0	22.0		62.8	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	4.0	4.0	21.0		60.0	18.0	61.0	3/Е	Григор'єв А.В.	
Даниленко Д.В.	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	4.0	4.0	21.0		60.0	19.0	61.0	3/Е	Даниленко Д.В.	
Зінченко М.В.	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	10.0	10.0	35.0	**	60.0	2.0	2.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	10.0	10.0	35.0		**	30.0	86.0	4/В	Зінченко М.В.	
Загородний А.В.	1.0				1.0	1.0	1.0	1.0			5.0	16.0	60.0	2.0	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	2.0	4.0	5.0	21.0		60.0	26.0	68.0	3/Д	Загородний А.В.	
Зяць В.М.	2.0				2.0	2.0	2.0	2.0			10.0	11.0	60.0	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	4.0	4.0	21.0		60.0	22.0	64.0	3/Е	Зяць В.М.	
Карпенський О.С.	2.0	1.0	1.0	2.0	1.0	2.0	1.0	1.0	8.0	8.0	27.0		77.1	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	8.0	8.0	27.0		77.1	25.0	79.0	4/С	Карпенський О.С.	
Ковтун О.Г.	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	10.0	7.0	32.0		91.4	23.0	76.0	4/С	Ковтун О.Г.	
Кулик О.В.	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	6.0	6.0	27.0		77.1	2.0	2.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	7.0	8.0	30.0		85.7	23.0	80.0	4/С	Кулик О.В.	
Куцаєв Р.Р.	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0			6.0	21.0		60.0	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	4.0	4.0	21.0		60.0	22.0	64.0	3/Е	Куцаєв Р.Р.
Новосельський Р.Я.	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	20.0	62.0	3/Е	Новосельський Р.Я.	
Партасюк В.В.	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	2.0	2.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	3.0	3.0	21.0		60.0	18.0	60.0	3/Е	Партасюк В.В.	
Ріжко І.Р.	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	6.0	6.0	27.0		77.1	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	6.0	6.0	27.0		77.1	25.0	79.0	4/С	Ріжко І.Р.	
Рябцун О.Ю.	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	1.0	4.0	4.0	21.0		60.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	4.0	4.0	21.0		60.0	19.0	61.0	3/Е	Рябцун О.Ю.	
Тішков М.Р.	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	10.0	10.0	35.0	**	60.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	10.0	10.0	35.0		**	30.0	100.0	5/А	Тішков М.Р.	
Тутинін Д.В.	2.0	1.0	1.0	1.0	2.0	1.0	1.0	2.0	8.0	8.0	27.0		77.1	1.0	2.0	2.0	1.0	1.0	2.0	2.0	8.0	8.0	27.0		77.1	22.0	76.0	4/С	Тутинін Д.В.	
Фурсов І.І.	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	10.0	10.0	35.0	**	60.0	2.0	2.0	2.0	3.0	2.0	2.0	2.0	10.0	10.0	35.0		**	30.0	100.0	5/А	Фурсов І.І.	
Шпильова О.О.	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	4.0	7.0	26.0		74.2	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	7.0	7.0	28.0		80.0	24.0	78.0	4/С	Шпильова О.О.	
Юстус А.О.	2.0	2.0	2.0	2.0	1.0	2.0	2.0	2.0			6.0	21.0		60.0	2.0	2.0	2.0	2.0	3.0	2.0	2.0	10.0	7.0	32.0		91.4	23.0	76.0	4/С	Юстус А.О.
Якобсон Д.Р.	2.0	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	1.0	2.0	4.0	4.0	21.0		60.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	10.0	8.0	32.0		91.4	23.0	76.0	4/С	Якобсон Д.Р.	

Рис. 3. Електронний журнал успішності з навчальної дисципліни

Користувачі з правами завідувача кафедри мають доступ до інформації з усіх дисциплін викладаються на кафедрі незалежно від напряму навчання, а користувачі з правами деканату мають доступ до інформації з усіх дисциплін факультету. По закінченні модуля доступ до корегування інформації за минулий модуль блокується. Дату закінчення підсумкового модуля визначає деканат згідно графіку навчального процесу. Крім того деканат має можливість вносити корективи в додаткову колонку успішності після відпрацювання пропущених занять та відповідно підвищення рейтингу студента з навчальної дисципліни.

Для налаштування параметрів автоматизованої системи керування освітнім процесом «Osvita» є модуль «Адміністратор» до якого має доступ тільки адміністратор програми.

Навчально-інформаційний портал ТДАТУ. У відповідності до Закону України «Про вищу освіту» та Болонської декларації, підписаною Україною у 1999 році, та Празького комюніке (2001р.), одним з головних завдань ВНЗ є забезпечення якості вищої освіти та сприяння мобільності студентів. Для виконання цих завдань в європейському освітньому просторі використовуються технології дистанційного навчання. Особливо актуальне це у зв'язку з тим, що згідно міжнародних освітніх стандартів самостійна робота студентів становить не менше 50% часу з навчальної дисципліни. Тому використання дистанційного навчання для самопідготовки здобувачів вищої освіти є одним з пріоритетним напрямів освітньої діяльності у ТДАТУ.

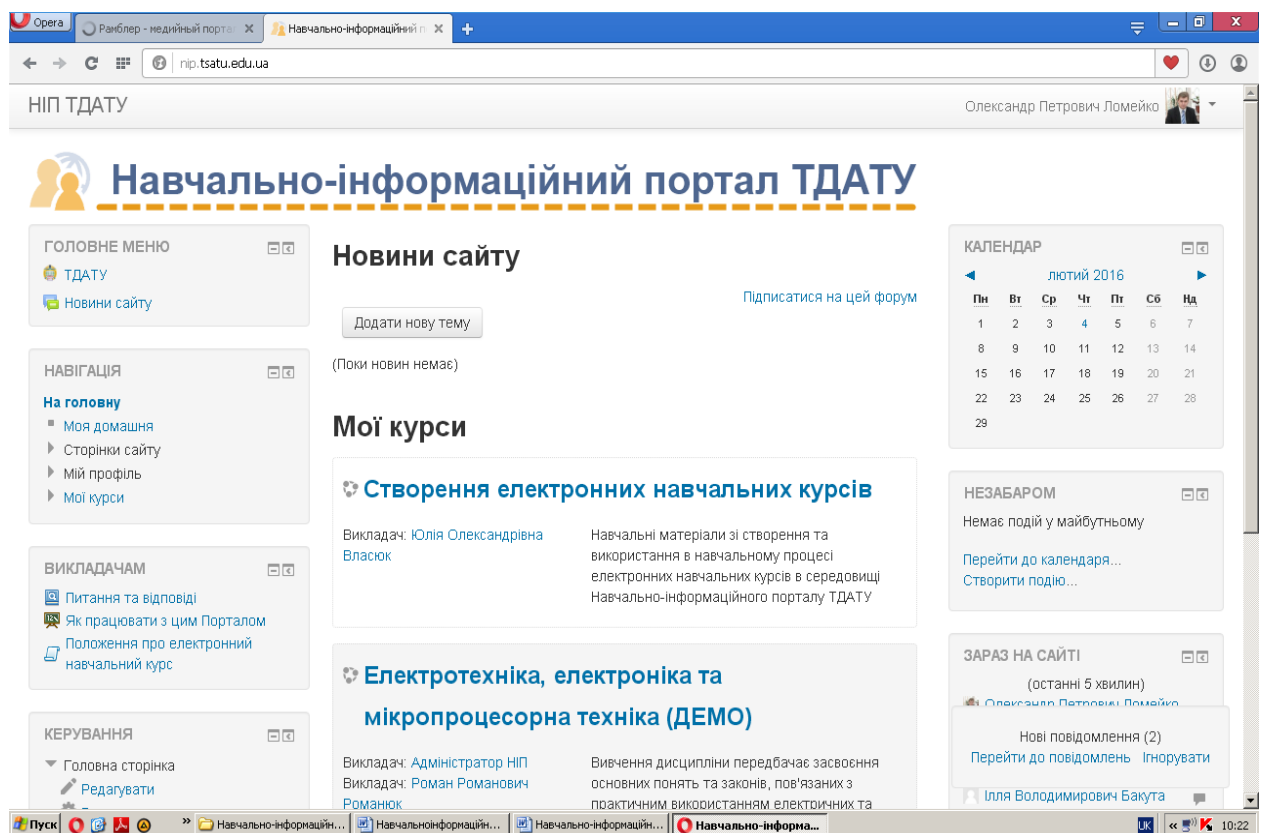

Рис. 4. Головна сторінка Навчально-інформаційного порталу

Навчально-інформаційний портал ТДАТУ було створено співробітниками Науково-методичного центру у 2011 році на базі системи Moodle. Основними перевагами цієї системи є широке розповсюдження у навчальних закладах всього світу, а також відкрита ліцензія, що дає змогу використовувати її безкоштовно з дотриманням вимог. Крім того, система має можливість безперешкодного внесення необхідних змін та власних додатків. Для технічного забезпечення роботи порталу використовується потужний сервер, а також комп'ютери для студентів і викладачів з'єднані через мережу

Internet. Використання web-технологій дозволяє працювати усім користувачам порталу з будь-якої відстані в інтерактивному середовищі.

Основним завданням порталу є доступність якісного методичного забезпечення з кожної навчальної дисципліни та можливість самопідготовки і самоконтролю знань студентів.

Станом на 01.09.2016р. в базі Навчально-інформаційного порталу університету зареєстровано 4580 студентів, в тому числі 2646 студентів денної форми навчання та 1934 студенти заочної форми навчання. Крім того, в якості розробників електронних навчальних курсів з навчальних дисциплін зареєстровано 317 науко-педагогічних працівників.

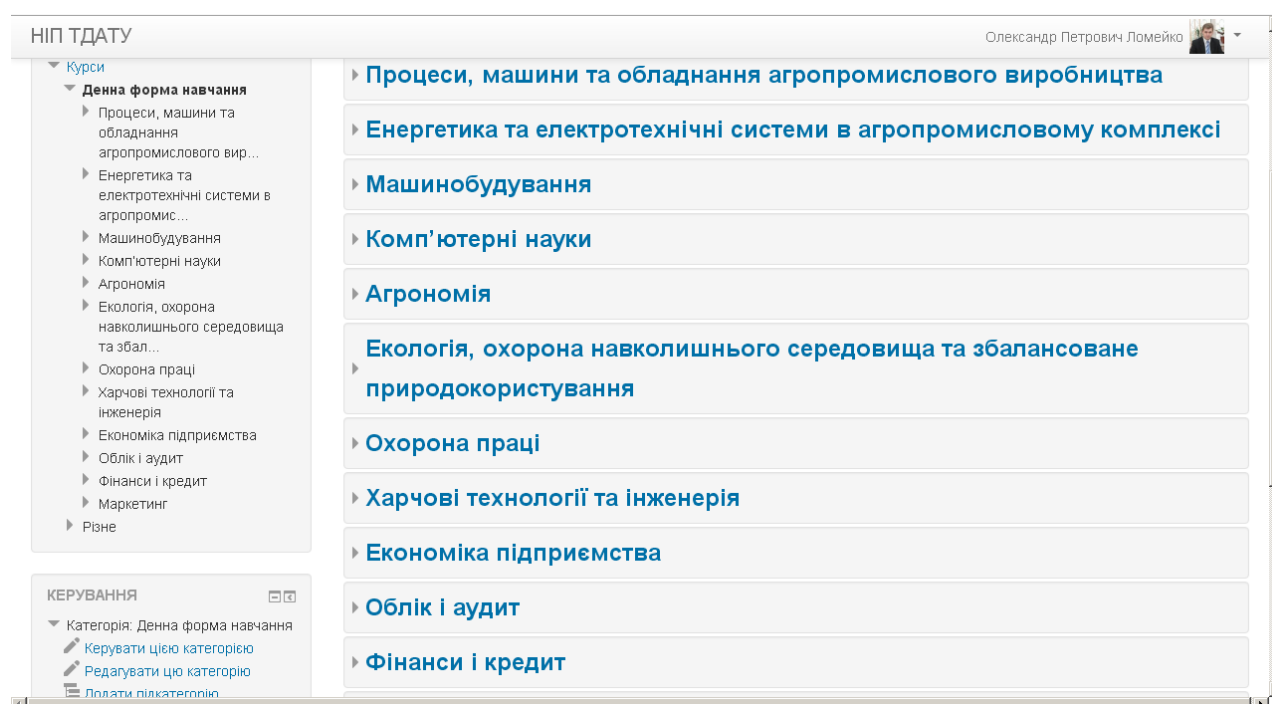

Рис. 5. Електронні навчальні курси з дисциплін за напрямками підготовки фахівців

На головній сторінці Навчально-інформаційного порталу є закладка «Новини», на якій постійно оновлюється інформація та об'яви.

Згідно затвердженого Положення «Про електронний навчальний курс» з усіх дисциплін навчального плану розроблені та викладені на порталі електронні навчальні курси.

До структури курсу входять: опис дисципліни, календарний план дисципліни, теоретичний матеріал з кожного лекційного заняття, методичні вказівки до лабораторних, практичних або семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів, тестові завдання з кожної теми та з всієї дисципліни, перелік літературних та інформаційних джерел.

Проректор з науково-педагогічної роботи к.т.н., доцент Ломейко О.П. здійснює загальне керівництво роботою Навчально-інформаційного порталу і має доступ до усієї наявної інформації з навчальних дисциплін. Головним адміністратором порталу є начальник науково-методичного центру к.е.н., доцент Власюк Ю.О. Функції адміністраторів в системі мають декани факультетів.

Кожен студент має власний логін і пароль для ідентифікації в системі. Зареєстрований користувач має можливість зберегти навчальні матеріали на власний комп'ютер та, за необхідністю, роздрукувати їх.

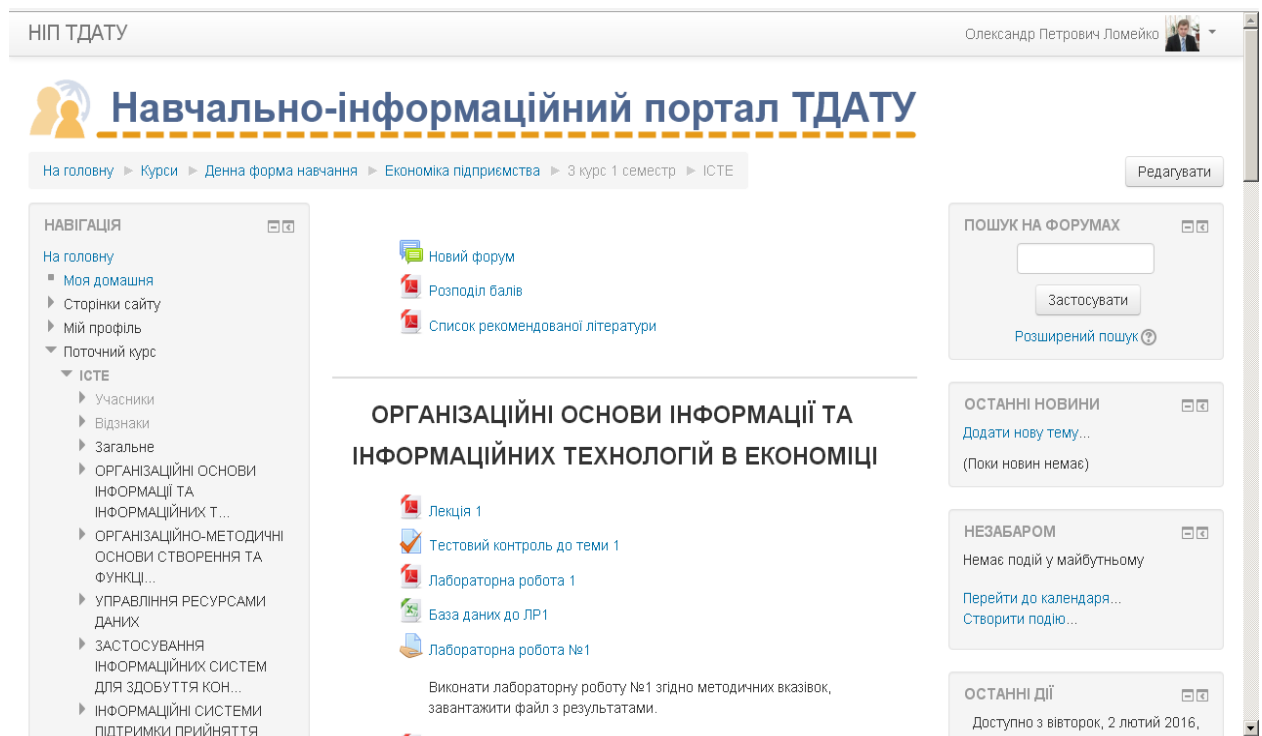

Рис. 7. Електронний навчальний курс з дисципліни

Висновки. Впровадження Навчально-інформаційного порталу в освітній процес Таврійському державному агротехнологічному університеті дозволило підвищити якість підготовки фахівців і сприяє розвитку освіти до європейських та міжнародних стандартів. Підтвердженням цього є наявність в ТДАТУ сертифікатів системи менеджменту міжнародного стандарту ISO 9001:2008 та Національного стандарту системи управління якістю освіти ДСТУ ISO 9001:2009.

Бібліографічний список.

1. Закон України «Про вищу освіту», 2015р.
2. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої

освіти в ТДАТУ, 2015р.

3. Положення про організацію освітнього процесу в ТДАТУ, 2015р.

4. Положення про оцінювання знань студентів ТДАТУ за вимогами кредитно-модульної системи організації освітнього процесу, 2016р.

5. Положення про електронний журнал успішності студентів з навчальної дисципліни в ТДАТУ, 2016р.

6. Положення про електронний навчальний курс, 2011р.

7. Положення про навчально-методичний комплекс дисципліни в ТДАТУ, 2012р.

Kiurchev V., TSATU rector, Dr. of Tech. Sc., professor

Lomeiko O., TSATU pro-rector on Science and Pedagogy, Cand. of Tech. Sc.,
associate professor

“OSVITA” AUTOMATED CONTROL SYSTEM IMPLEMENTING AT TAVRIA STATE AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY (TSATU)

Summary. The results of “OSVITA” automated control system implementing at TSATU that provides learning, methodological materials as well as students’ skills assessment have been given in the article.

Key words: automated control system, learning, education and information portal, e-learning course, students’ self-study, progress e-journal, users, administrating, module.

УДК 371.333

Арестенко В.В., к.пед.н., доцент

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького

Арестенко Т.В., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

Арестенко В.В., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ МАРКЕТИНГОВИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. Основні методичні інновації пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання. Учбовий процес у вузі, що спирається на використання інтерактивних методів навчання, організовується з врахуванням впровадження в процес пізнання всіх студентів групи без виключення. Останнім часом особливу популярність набуває саме метод кейс-стаді - принципово необхідне доповнення до лекційної методики проведення занять, яка є базовим елементом навчання в класичній, університетській системі навчання.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання; принципи взаємодії, активності; груповий досвід; Case-Study Method.

Постановка проблеми. Впровадження інтерактивних форм навчання - один з найважливіших напрямків вдосконалення підготовки студентів у сучасному вузі. Основні методичні інновації пов'язані сьогодні із застосуванням саме інтерактивних методів навчання, які передбачають залучення в процес пізнання всіх слухачів без винятку. Інтерактивне навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має на увазі конкретні і прогнозовані цілі. Одна з таких цілей полягає в створенні комфортних умов навчання, при яких студент відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання [3].

Case Studies – одна з інтерактивних форм навчання, принципово необхідне доповнення до лекційної методики проведення занять, яка є базовим елементом навчання в класичній, університетській системі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням використання інтерактивних методів навчання присвячені роботи багатьох науковців, а саме Ю. Бабанського, А.Гіна, В.Гузєєва, Т.Парамонової, Л.Пироженка, О.Пометуна, М.Поташника. А.Фасолі та ін. Зокрема, Ю.Бабанський, М.Поташник вважають, що теоретичною основою запровадження інтерактивних методів навчання мусять бути системний, особистісно-зорієнтований та діяльний підходи до побудови дидактичних процесів; теорія оптимізації педагогічного процесу. В свою чергу, методологічною основою їх впровадження повинні стати розробки сучасних українських та зарубіжних педагогів у галузі методів та технологій навчання, прізвища яких вказані вище, та ціла низка праць інших вчених [4, 9, 10].

Проблемі впровадження в процес навчання методу кейс-стаді присвячені роботи Г.Багієва[1], А.Зобова[6], Х.Камінськи[8.], Ю.Шумілова[11] та ін.

Формулювання цілей статті. Мета даної роботи полягає в аналізі існуючих інтерактивних методів навчання, виявленні найцікавіших і дієвіших методів, які включали б різні психофізіологічні особливості студентів і давали максимальний результат в учбовому процесі сучасної вищої школи.

Виклад основного матеріалу досліджень.

Існують різні підходи до визначення інтерактивного навчання. Одні вчені визначають його як діалогове навчання: "Інтерактивний – означає здатність взаємодіяти чи знаходитись в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною). Отже, інтерактивне навчання – це перш за все діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя та учня" [7].

Але існує інша думка цілої групи вчених, яку ми цілком підтримуємо, що інтерактивне навчання - спосіб пізнання, заснований на формах взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Так, О.Пометун та Л.Пироженко вважають: "Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці)[10].

В.Д'яченко вважає, що «інтерактивне навчання - спосіб пізнання, заснований на діалогових формах взаємодії учасників освітнього процесу; навчання, занурене в спілкування, в ході якого у тих, хто навчається формуються навички спільної діяльності. Це метод, при якому «всі навчають кожного і кожний навчає всіх»[5].

Тобто, навчальний процес у вузі, що ґрунтується на використанні інтерактивних методів навчання, організовується з врахуванням впровадження в процес пізнання всіх студентів групи без виключення. Спільна діяльність означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний вклад, в ході роботи йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Організовується індивідуальна, парна і групова робота, використовується проектна робота, ролеві ігри, здійснюється робота з документами і різними джерелами інформації. Інтерактивні методи засновані на принципах взаємодії, активності студентів, опорі на груповий досвід, обов'язковому зворотному зв'язку. Створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відвертістю, взаємодією учасників, рівністю їх аргументів, накопиченням спільного знання, можливістю взаємної оцінки і контролю [2].

Придбання ключових компетенцій залежить від активності самого студента. З об'єкту дії студент стає суб'єктом взаємодії, він сам активно бере участь в процесі навчання, слідуючи своїм індивідуальним шляхом. Спільна діяльність означає, що кожен вносить в неї свій особливий вклад, в ході роботи йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності.

Викладач разом з новими знаннями веде учасників навчання до самостійного пошуку. Активність викладача поступається місцем активності студентів, його завданням стає створення умов для їх ініціативи. Викладач виконує функцію помічника в роботі, одного з джерел інформації.

Інтерактивне навчання – це ефективна форма організації пізнавальної діяльності студентів-маркетологів. Вона має на увазі сповна конкретні і прогнозовані цілі: розвиток інтелектуальних здібностей студентів, самостійності мислення, критичності розуму; досягнення прудкості і міцності засвоєння навчального матеріалу, глибокого проникнення в суть явищ, що вивчаються; розвиток творчого потенціалу – здібності до «бачення» проблеми, оригінальності, гнучкості, діалектичної, творчої уяви, легкості генерування ідей, здатності до самостійної пошукової діяльності; ефективності вживання професійних знань, умінь і навиків в реальній діяльності, що є край необхідними для маркетолога.

Для вирішення навчальних завдань в маркетингу викладачем можуть бути використані наступні інтерактивні форми: 1 - використання кейс-стаді; 2 - інтерактивна екскурсія; 3 - проведення відео конференцій; 4 - круглий стіл; 5 - мозковий штурм; 6 – дебати; 7 - фокус-група; 8 - ділові і ролеві ігри; 9 - навчальні групові дискусії; 10 – тренінги; 11-метод Insert - метод індивідуальних позначок, коли студенти пишуть 10-хвилинне асоціативне есе, 12-метод бліц-

опиту, 13-метод анкетування або прийом «Бінго» і ін.

Кожна з цих форм має свої особливості та переваги та набули широкого поширення. Між тим, останнім часом особливу популярність набуває саме метод кейс-стаді і тому ми вважаємо за потрібне акцентувати додаткову увагу на **технології** використання саме цього методу.

Кейс-стаді (Case Studies) це інтерактивна технологія для навчання студентів на основі реальних або вигаданих бізнес-ситуацій, направлена не стільки на освоєння знань, скільки на формування у слухачів нових якостей і умінь – комунікабельності, лідерства, вміння аналізувати в короткий термін великий обсяг неврегульованої інформації, прийняття рішень в умовах стресу та недостатньої інформації.

Метод кейсів сприяє розвитку вмінь оцінювати альтернативи, вибирати оптимальний варіант та складати план його здійснення. І якщо впродовж учбового циклу такий підхід застосовується неодноразово, то у студентів виробляється стійкий навик рішення практичних завдань. Мета методу кейс-стаді – навчити студентів, як індивідуально, так і у складі групи:

- аналізувати інформацію;
- сортувати її для вирішення заданого бізнес-завдання;
- виявляти ключові проблеми;
- генерувати альтернативні дороги рішення і оцінювати їх;
- вибирати оптимальне рішення і формувати програми дій.

Метод Case-Study передбачає:

- підготовлений в письмовому вигляді приклад кейсу з практики бізнесу;
- самостійне вивчення та обговорення кейсу студентами;
- спільне обговорення кейсу в аудиторії під керівництвом викладача;
- дотримання принципу “процес обговорення важливіше самого рішення”

[1, 6, 9].

Однією з основних проблем, з якими викладачі стикаються при впровадженні методу кейсів в учбовий процес – це підбір відповідного кейсу і відсутність методичних розробок по використанню методу кейсів при вивченні конкретних маркетингових дисциплін. Кейси можуть бути самими різними за об'ємом та вмістом. Це залежить від цілей навчання, рівня знань студентів, а також від того, яку допомогу треба надавати, і яку інформацію необхідно надавати студентам під час процесу ухвалення рішення.

Більшість кейсів складаються лише з декількох сторінок тексту (але є кейси обсягом 20-25 сторінок тексту плюс 8-10 сторінок ілюстрацій – Гарвардська-американська школа; Манчестерська-європейська школа – кейси у 1,5-2 рази менше). Мова йде про так званих «вербальних кейсах» (verbal

cases), які дають студентам і викладачам інформацію про реальні господарські і суспільні ситуації. Ситуація зазвичай описується так, щоб студенти могли прийняти рішення [9, 11].

Для того, щоб учбовий процес на основі case – технологій був ефективним, необхідно дві умови:

- 1) певна методика використання кейсу в учбовому процесі;
- 2) хороший кейс, який розповідає; фокусується на темі, що викликає інтерес; не виходить за межі останніх п'яти років; викликає відчуття співпереживання з його головними діючими особами; містить проблеми, зрозумілі студентам; вимагає високої оцінки вже прийнятих рішень; вимагає вирішення проблем менеджменту; прищепляє навички менеджменту.

Роль викладача полягає у направленні бесіди або дискусії, наприклад, за допомогою проблемних питань, в спонуканні студентів відмовитися від поверхневого мислення, в залученні всіх студентів групи в процес аналізу кейсу. Періодично викладач може узагальнювати, пояснювати, нагадувати теоретичні аспекти або робити посилання на відповідну літературу.

Алгоритм підготовки та навчання кейсовим методам наданий у таблиці 1.

Таблиця 1

Підготовка та навчання кейсовим методам

Фаза роботи	Дії викладача	Дії студента
До заняття	1. Підбирає кейс 2. Визначає основні і допоміжні матеріали для підготовки студентів 3. Розробляє сценарій заняття	1. Отримує кейс і список літератури, що рекомендується. 2. Індивідуально готується до заняття
Під час заняття	1. Організовує попереднє обговорення кейсу 2. Ділить групу на підгрупи 3. Керує обговоренням кейсу в підгрупах, забезпечуючи їх додатковими відомостями	1. Ставить питання, що заглиблюють розуміння кейса і проблеми 2. Розробляє варіанти рішень, слухає, що говорять інші 3. Приймає участь в ухваленні рішень
Після заняття	1. Оцінює роботу студентів 2. Оцінює прийняті рішення і поставлені питання	1. Складає письмовий звіт про заняття по даній темі

Метою методу є максимальна активізація кожного студента і залучення його в процес аналізу ситуації і ухвалення рішень. Тому група ділиться на

таке число підгруп, аби останні склалися з 3-5 осіб - чим менше учасників в підгрупі, тим слід чекати більшої залученості кожного студента в роботу над кейсом. Підвищується персональна відповідальність за результат. Склад підгрупи (команди) формується самим студентами по їх бажанню. Кожна команда вибирає керівника (модератора). Роль модератора полягає в тому, то на нім лежить відповідальність за організацію роботи підгрупи, розподіл питань між учасниками і за рішення, що приймаються. Після завершення роботи по темі занять модератор робить доповідь в межах 10 хвилин про результати роботи своєї підгрупи.

Різні методики проведення занять вимагають різних підходів до оцінювання студентів, при цьому викладач повинен вимагати від студентів опанування тих знань і навиків, на які він їх націлював в процесі навчання. Якщо класична методика викладання тяжіє до використання колоквиумів і контрольних робіт, які дозволяють точніше оцінити теоретичні знання, відповідним чином будується і іспит, то інтерактивна методика вимагає оцінювання не стільки набору певних знань, скільки уміння студентів аналізувати конкретну ситуацію, приймати рішення, логічно мислити, при цьому краще всього використовувати багатокомпонентний метод формування підсумкової оцінки, складовими частинами якого будуть оцінки за:

- участь в дискусії або презентації, виміряне рівнем активності студента;

- за підготовлені письмові роботи.

Аналіз кейсу, даний студентом при неприлюдній (письмовій) презентації може вважатися задовільним, якщо:

- було сформульоване і проаналізоване більшість проблем, наявних в кейсі;

- проведена максимально можлива кількість розрахунків;

- були зроблені власні висновки на підставі інформації про кейс, які відрізняються від висновків інших студентів;

- були продемонстровані адекватні аналітичні методи для обробки інформації;

- складені документи по вмісту відповідають вимогам;

- приведені у результаті аналізу аргументи знаходяться відповідно до раніше виявлених проблем, зроблених висновків, оцінок і використаних аналітичних методів.

Висновки. Інноваційний процес в освіті неможливий без інтеграції практики, освіти і науки. В процесі використання інтерактивних методів

здійснюється самореалізація студентів в учбовій діяльності. Інтерактивне навчання підвищує мотивацію учасників у вирішенні обговорюваних проблем, що дає емоційний поштовх до подальшої пошукової активності учасників, спонукає їх до конкретних дій.

Інтерактивні методи, в тому числі метод кейс-стаді, дозволяють використовувати теоретичні знання, опанувати методологію і прискорити засвоєння практичного досвіду. Вони несуть в собі великі можливості і повинні знайти широке застосування в навчальному процесі вищих навчальних закладів в цілому і, зокрема, при викладанні маркетингових дисциплін.

Бібліографічний список

1. Багієв Г.Л. Керівництво до практичних занять по маркетингу з використанням кейс-методу [Електронний ресурс] / Г.Л. Багієв, В.Н. Наумов // Режим доступу до журн : <http://www.marketing.cfin.ru/read/m21/>
2. Борытко Н.М. Теория обучения. – Волгоград: ВГПУ, 2006. – 79 с.
3. Воронин А.С. Словарь терминов по общей и социальной педагогике. – Екатеринбург: ЕГПУ, 2006. – 138 с.
4. Гін А. Прийоми педагогічної техніки. – Луганськ, 2004. – 84 с.
5. Дьяченко В.К. Сотрудничество в обучении: О коллективном способе учебной работы. – М.: Просвещение, 1991. – 192 с.
6. Зобов А.М. Метод вивчення ситуацій (case-study) в освіті: його історія і застосування [Електронний ресурс] / А.М. Зобов // Режим доступу до журн.: <http://www.elitarium.ru>
7. Интерактивное обучение: новые подходы // Відкритий урок. – 2002. – №5-6. – С. 25- 31.
8. Камінськи Х. Дідактико-методичні основи викладання економіки. Вивчення конкретного випадку (case-study) // Економіка. Питання шкільної економічної освіти. – 2008. - №2. – С. 34 – 41.
9. Парамонова Т.Н. Маркетинг: активные методы обучения / Т.Н. Парамонова, А.О. Млинцев, Е.Н. Шереметьева, Г.В. Погодина. – М.: КНОРУС, 2009. – 214 с.
10. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. – К., 2002. – 136 с.]
11. Шумілова Ю.О. Использование метода кейс-стади при преподавании маркетинговых дисциплин [Електронний ресурс] / Ю.О. Шумілова // Режим доступу до журналу: http://elport.ru/articles/ispolzovanie_metoda_keys-stadi_pri_prepodavanii_marketingovyih_distsiplin

Summary. Major methodological innovations now associated with the use of interactive teaching methods are describe in the article. The educational process at the university, based on the use of interactive teaching methods organized in view of the introduction of a process of learning for all students groups, without exception. In this situation becomes popular a method of case studies - fundamentally necessary addition to the lecture methods of learning, which is a basic element of learning in classical, university education system.

Key words: interactive methods of teaching, collaboration, active educational methodology, group focus experience, Case-Study method.

УДК: 330.142

Бакіна Т.В. к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ВУЗІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. У статті запропоновано модель формування навчальної мотивації студентів вузів при вивченні економічних дисциплін, інтегруючи в собі три етапи: етап формування цінностей і цілей, етап навчальної діяльності та етап оцінювання результатів.

Ключові слова: мотивація, модель, навчання, студент, викладач.

Постановка проблеми. Педагогічні технології навчання повинні бути спрямовані на якісні зміни в системі освіти, на оволодіння студентами професійних та комунікативних навичок, активну і творчу участь в обговоренні досліджуваного матеріалу. Якість володіння предметом залежить не стільки від здібностей студентів, скільки від науково розробленої системи навчання, яка повинна спиратися на досягнення базисних і суміжних наук. Інтенсифікація і активізація процесу навчання передбачає сьогодні не стільки збільшення обсягу переданої інформації, скільки створення дидактичних і психологічних умов осмислення навчання. Нові вимоги суспільства до освіти, а точніше, рівню освіченості та розвитку особистості, призводять до необхідності зміни технологій навчання. В основі

розробки нових професійно-орієнтованих технологій лежить проектування високоефективної діяльності студентів і викладачів. Проектування базується на освітніх та професійних стандартах, позитивному потенціалі і творчих можливостях особистості, які можуть отримати свій розвиток тільки в умовах комфортності навчання [2 с.11]. Проектування повинно здійснюватися, на наш погляд, на наступних принципах: інтеграція навчання з наукою і виробництвом, професійно-творча спрямованість навчання, орієнтація навчання на особистість і на розвиток досвіду самоосвіти майбутнього фахівця.

Перш, ніж приступити до власне процесу формування навчальної мотивації студентів вузів, необхідно змодельовати даний процес. Моделювання дозволить нам визначити цілі, завдання етапи формування навчальної мотивації студентів вузів, намітити дидактичні умови і засоби, необхідні для досягнення результату.

Велика Радянська енциклопедія визначає модель як «образ» (в т.ч. умовний або уявний - зображення, опис, схема, креслення, план, карта тощо) або прообраз (зразок) будь-якого об'єкта або системи об'єктів («оригіналу» даної моделі), що використовується при визначених умовах в якості їх «заступника» або «представника» [1 с.112].

Поняття моделі використовується на практиці «не тільки і не стільки з метою отримання пояснень різних явищ, скільки для прогнозування явищ, що цікавлять дослідника» [1 с. 113]. У своєму дослідженні ми будемо дотримуватися наведеного вище визначення.

Аналіз останніх досліджень и публікацій. Підставою для побудови моделі формування навчальної мотивації студентів вузів є діяльнісний, особистісно-орієнтований, системний і рівневий підходи; теорія розвиваючого навчання, теорія контекстного навчання. У розробці своєї моделі ми спиралися на теорію діяльності, розроблену А. Н. Леонтьєвим і теорію навчальної діяльності, розроблену його послідовниками: Н.А.Менчинскою, Л.Б.Ітельсоном, Г.П.Щедровицким, І.І.Ільєсовим, П.Я.Гальпериним, Д. Б. Ельконіним, В. В. Давидовим, В.В.Репкіним.

Формулювання цілей статті. Мета статті - розробити модель формування навчальної мотивації студентів вузів у процесі вивчення економічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу досліджень. Теоретичні положення дозволяють нам здійснити правильну організацію процесу формування навчальної мотивації студентів вузів і виділити три основні етапи у формуванні навчальної мотивації студентів: перший етап - формування

цінностей і цілей; другий етап - навчальна діяльність; третій етап - оцінювання результатів (розроблена автором модель формування учбової мотивації студентів вузів в процесі вивчення економічних дисциплін представлена у таблиці 1).

Мета першого етапу спрямована на усвідомлення студентом того, заради чого він вчиться, і що його спонукає до навчання. Основними завданнями даного етапу визначено наступні: розробити діагностичний інструментарій, що дозволяє з достатнім ступенем вірогідності виносити висновок про рівень сформованості навчальної мотивації студентів; формувати мотиви (розуміння необхідності і значущості мотивації процесу навчання); стимулювати емоційний стан студента на прийняття даної навчальної задачі; актуалізувати потреба у самовдосконаленні, самореалізації, в усвідомленні себе як особистості, як професіонала.

Серед засобів першого етапу будуть такі, які викликають початкову мотивацію: спонукання до нової діяльності, підкреслення попередніх досягнень, викликання відносної незадоволеності чимось із попередньої діяльності, посилення акценту на майбутню роботу, зацікавленість.

Ми вважаємо, найбільш доцільно, вибрати такі засоби:

1. Створення навчально-проблемної ситуації, що вводить в зміст майбутньої теми. Це досягається за допомогою таких прийомів: постановкою перед студентами завдання, яке можна вирішити, лише вивчивши дану тему; розповіддю викладача про теоретичну та практичну значущість запропонованої теми у професійній діяльності; розповіддю про те, як вирішувалася ця проблема в історії науки.

2. Формулювання навчального завдання як підсумку обговорення проблемної ситуації. Це завдання є для студентів метою їх діяльності на даному занятті.

3. Розгляду питань самоконтролю і самооцінки можливостей з вивчення даної теми. Після постановки завдання намічається і обговорюється план майбутньої роботи, з'ясовується, що потрібно знати і вміти для вивчення теми, чого студентам не вистачає, щоб вирішити завдання. Таким чином, створюється установка на необхідність підготовки до вивчення матеріалу.

Відомо, що всі засоби тільки в тому випадку адекватні, якщо вони визначають, формують, змінюють внутрішнє ставлення студента, тому формування мотивації необхідно починати з вирішення питання, як зробити об'єкт вивчення для студента значущим, близьким, як викликати до нього пізнавальний інтерес.

Таблиця 1

**Модель формування учбової мотивації студентів вузів в процесі
вивчення економічних дисциплін**

Мета: формування учбової мотивації студентів вузів в процесі вивчення економічних дисциплін				
Етап формування цінностей тт. цій	Діагностика 1 етапу	Тестування та анкетування	Засоби досягнення цілей 1 етапу	Установка на необхідність підготовки до вивчення матеріалу, емоційне налаштування
		Створення проблемної ситуації		Усвідомлення мети заняття та зв'язку з майбутньою професійною діяльністю
		Розвиток мотивації учбових досягнень студентів		Обговорення плану майбутньої роботи
		Застосування яскравих прикладів		Формування завдання як мети діяльності на даному етапі
Етап навчальна діяльність	Діагностика 2 етапу	Тести, завдання, зрізи знань, контрольні роботи, модульні контролю	Засоби досягнення цілей 2 етапу	Активізація форм, методів, засобів навчання
		Активізація самостійної пізнавальної діяльності		Оптимізація структурування змісту дисципліни
		Створення ситуації з елементами: новизни, цікавості, емоційних переживань, відчуття успіху		Стимулювання учбової мотивації
		Індивідуальний підхід до формування студентів що «відстали»		Вирішення завдань різної складності, нестандартних завдань, завдань з квазіпрофесійної спрямованістю
Етап оцінювання результатів	Діагностика 3 етапу	Тестування та анкетування	Засоби досягнення цілей 3 етапу	Аналіз виконаної роботи
		Залучення студентів до оціночної діяльності і формуванню адекватної самооцінки		Співставлення досягнутого з поставленими завданнями
		Взаємний контроль		Оцінка роботи
				Урахування індивідуальних здібностей студентів
Результат: підвищення рівня сформованості учбової мотивації студентів				

Джерело: розроблено автором

У даному блоці здійснюється навчання цілепокладанню в навчанні,

спрямованість на усвідомлення цілей навчання та їх реалізацію. Відомо, що реалізація мотивів залежить від процесу цілепокладання, тобто вміння студентів ставити цілі і досягати їх у навчанні. Цілі - це очікувані кінцеві та проміжні результати тих дій студента, які ведуть до реалізації їхніх мотивів.

Необхідно створювати спеціальні ситуації, які висвітлюють ті чи інші сторони цілепокладання, актуалізують їх: виконання завдань різної складності і обґрунтування цього вибору; спостереження за поведінкою в ситуаціях, що пов'язані з виникненням труднощів; реакція на помилку (здатність самостійно виявити помилку і вибрати дії, спрямовані на її виправлення, звернення за допомогою до викладача); створення перешкод, дефіциту часу, змагань, варіювання оцінки, одержуваної від іншої людини [3 с.56].

Під впливом педагогічних дій студент усвідомлює свої потреби, актуалізує їх шляхом вибору домінуючого в цей момент мотиву і приймає рішення, що полягає в постановці мети і прагненні її досягти. Але щоб він прийняв рішення задовольнити саме пізнавальну потребу, необхідно за допомогою прийомів стимулювання актуалізувати саме ці потреби.

Робота викладача направляється також на розвиток емоційного компонента мотивації, головною характеристикою якого є емоційні переживання студента у навчальній діяльності. Навчання охоплює емоційну сферу студента, тому, впливаючи на неї, викладач стимулює мотивацію або навпаки заглушає її. Формування мотивації необхідно починати саме з емоційного компонента як найбільш чутливого до стимулюючих впливів.

Призначення системи емоційного впливу в тому, щоб викликати у студента цікавість - причину пізнавального інтересу, який, у свою чергу, здатний підтримати повсякденну навчальну роботу, направляти сприйняття, пізнання, дії. Назвемо кілька найбільш ефективних способів емоційної стимуляції студентів: показати ціннісну значимість досліджуваної дисципліни; забезпечити реалізацію студентами тенденції до діяльності (навчити перетворювати цілі «майбутнього» в ряд проблем, завдань, що мають безпосереднє відношення до сьогодення; заохочувати самостійність студентів, надаючи лише необхідну допомогу (доступність завдань для сприйняття, своєчасне ускладнення завдань, підбір творчих завдань); звертати увагу і постійно відзначати високу активність кожного студента, вдалу відповідь, правильний спосіб виконання завдання, оригінальне рішення задачі, використання додаткового матеріалу з досліджуваної теми та інше; кожне виконане завдання використовувати в якості нової сходинки для постановки нових завдань, для розкриття нових навчальних перспектив,

розвитку нових прагнень і інтересів; повно використовувати на заняттях навчальний час, постійно змінюючи види діяльності викладача і студентів, використовуючи різноманітні прийоми, методи, форми роботи; оцінку виконаної роботи викладачеві слід давати так, щоб вона надавала студентам впевненість у своїх силах, доводила нехай навіть про невеликі досягнення в навчальній діяльності і задоволення пізнавальних потреб, налаштовувала на нову пізнавальну активність; викладачеві слід будувати зі студентами доброзичливі, відкриті, емоційно-насичені відносини в процесі навчання, спрямовані на формування та заохочення почуття себе і іншої особистості, потреби в самоствердженні, само актуалізації [6 с.97].

На даному етапі студенти мають усвідомити необхідність даної інформації, а також зв'язок між приватними навчальними завданнями і загальним, чи виступає ці завдання як цілісна структура, тобто чи розуміють вони запропонований навчальний матеріал.

Наступним етапом у запропонованій нами моделі є етап навчальної діяльності, тобто підкріплення мотивації, що вже виникла (інтерес до нестандартних завдань, до форм співробітництва, різних видів діяльності, підтримання різного рівня складності завдань, підключення студентів до самоконтролю). Мета - використання системи дидактичних засобів, що сприяють активізації процесу самостійного і усвідомленого оволодіння знаннями, вміннями керуватися актуальними мотивами.

Основними завданнями на даному етапі визначені наступні: створення умов для закріплення і посилення мотивів; розвивати у студентів пізнавальний і професійний інтерес, сприяючий активізації навчальної діяльності; забезпечити наявність системи засобів і методів, орієнтованих на мотивацію навчальної діяльності студентів вузів; створювати позитивний емоційний фон на занятті як фактор розвитку мотивації досягнення; проектувати діяльність студента відповідно до індивідуальних особливостей навчальної діяльності.

Сучасна концепція навчання виходить з пропозиції про використанні та розвитку активності студентів у навчанні. Тому на даному етапі з формування навчальної мотивації студентів вузів необхідно використовувати активне включення студентів у навчальний процес. Рішення поставлених завдань другого етапу вимагає від студентів усвідомленої ініціативи у навчальній діяльності. Тому методи навчання на цьому етапі істотно змінили свій зміст. Репродуктивні методи замінилися продуктивними дослідними. Вони застосовувалися і на першому етапі, однак на другому етапі їх «питома вага» значно зростає.

Для формування мотивації навчальної діяльності студента на заняттях застосовуються прийоми, що спонукають до навчання. Вони враховуються при відборі навчального матеріалу. Нами виділені критерії відбору змісту навчального матеріалу, необхідні для здійснення навчальної мотивації: зміст навчального матеріалу має відповідати рівню підготовки студента; відбір матеріалу необхідно вести за принципом виділення базових визначень, розміщення матеріалу порціями, здійснюючи постійне (від заняття до заняття) оновлення матеріалу; зміст навчального матеріалу має мати професійну спрямованість, спрямованість на міжпредметні зв'язки; матеріал повинен мати колективну, практичну, світоглядну, естетичну значимість для студента; має бути актуальним, цікавим, носити проблемний характер.

Впроваджена в навчальний процес модель включає різні методи, засоби та організаційні форми, що використовується викладачем для формування навчальної мотивації студентів вузу. Цільова спрямованість дозволяє умовно об'єднати їх у групи:

1. Прийоми діяльності викладача, що сприяють формуванню мотивації в цілому. Вони спрямовані на створення сприятливої психологічної атмосфери, що підтримує пізнавальну активність студентів, а саме: включення студентів у колективні форми діяльності; залучення студентів до оціночної діяльності та формування адекватної самооцінки; співпраця студента і викладача, спільна навчальна діяльність; заохочення пізнавальної активності студентів, створення творчої атмосфери; цікавість викладу навчального матеріалу (незвичайна форма піднесення матеріалу, цікаві приклади і досліди); вміле застосування заохочення і покарання.

2. Викладачеві необхідно передбачити систему заходів (ситуацій, завдань, вправ), спрямованих на формування окремих аспектів внутрішньої позиції студента по відношенню до навчання. Завдання, що пропонуються студентам відповідно до їх спрямованості можна згрупувати наступним чином: створення ситуацій вибору для зміцнення й усвідомлення мотивів, власної суб'єктної позиції; навчання цілепокладанню у навчені (здатності реально оцінювати поставлені цілі, активізувати свої можливості); стійкість цілей і наполегливість у їх реалізації.

3. Формування мотивації на окремих етапах заняття. Діяльність студентів обов'язково повинна мати повну структуру: розуміння і постановку студентами цілей і завдань; виконання дій, прийомів, способів; здійснення самоконтролю і самооцінки.

4. Група завдань, що забезпечують індивідуальний підхід до формування мотивації «відсталих студентів». Ця робота включає наступні

напрямки: відновлення позитивного ставлення до навчання і окремих предметів (рішення доступних задач, створення ситуацій успіху, створення умов для відчуття успіху, підтримка впевненості в студенті; орієнтація на процес, а не на результат навчальної діяльності; зміцнення власне вміння вчитися (розширення запасу знань, усунення прогалин у знаннях, навчання виконання дій за інструкцією й у послідовності, опора на наочність, плани, схеми).

Для мотивації навчального процесу, можна використовувати наступні методи навчання:

I. Інформаційні методи: бесіда, лекція, консультація, демонстрація, доповідь, огляд, звіт, пояснення, повідомлення, інструктаж, зустрічі з іменитим гостем. Їх формуванню сприяють: історичний ракурс, яскраві факти, біографії вчених, збудження уваги, практична необхідність матеріалу для фахівця та його цінність для інтелектуального розвитку, дискусія.

II. Операційні методи: робота з підручниками, опорними схемами, практичні методи, вправи, лабораторні роботи, тренінг, експеримент, самостійна робота. Ці методи можна реалізувати при створенні ситуації, відтворюючих успіх, робота на майбутні цілі, пред'явлення навчальних вимог, групова робота, самостійне досягнення результату, критика і самокритика, складання планів, аналіз випадків із практики, людська цінність знання.

III. Творчі методи: аналіз конкретних ситуацій, ділова гра, форум, інноваційна гра, «мозкова атака», дискусія, програма саморозвитку, метод контрольних питань, метод проб і помилок, творчий діалог, метод «круглого столу», проектування тощо. Для їх формування необхідно створення пізнавальних проблемних ситуацій, емоційний настрій, навчання, засноване на діяльності, аналіз подій, самоаналіз діяльності, реакція викладача й аудиторії, колективний пошук, похвала[4 с.201].

Навчальний план та організація навчання студентів вузів мають великі потенційні можливості для формування навчальної мотивації студентів. Робота з формування мотивації навчання здійснюється на лекціях, семінарах, лабораторно-практичних заняттях.

Отже, на другому етапі ми розглянули основні прийоми, вимоги в роботі з навчальним матеріалом, урахування яких дозволить викладачеві сфокусувати увагу студентів на майбутній діяльності і швидше включити їх в роботу, здійснюючи тим самим мотивацію навчальної діяльності студента.

Етап оцінювання результатів є завершальним у розробленій моделі. Мета етапу - контроль і оцінка динаміки розвитку навчальних мотивів

студентів вузів в результаті реалізації моделі. Мета досягається за допомогою вирішення наступних завдань: закріпити навчальні мотиви, що відповідають одночасно змісту програмного матеріалу, а також вимогам професійної спрямованості навчання; на підставі рішення навчальних завдань, визначити рівні сформованості навчальних мотивів студентів вузів.

Мотивацію навчальної діяльності студента в процесі вивчення економічних дисциплін не можна здійснюватися без правильної оцінки, складовою частиною якого є самооцінка. Основою для виникнення самооцінки служить оціночна діяльність викладача. Вченими помічено, що робота викладача з формування контролю, особливо в його змістовному плані позитивно відбивається на розвитку у студентів почуття самокорекції і самоконтролю, сутність якого полягає в умінні співвіднести отриманий результат з поставленою метою і яке є важливим умінням для здійснення управління процесом власного вчення. Так званий «чистий контроль», який встановлює ступінь співвідношення результату навчальної діяльності з еталоном тільки за допомогою оцінки, не виконуватиме своєї мотиваційно-стимулюючої функції [7 с.31]. Тому в процесі навчання оцінну функцію контролю слід здійснювати переважно в змістовному плані. Сенс змістовної оцінки - у стимулюванні навчальної діяльності студента. Вона дозволяє закласти основу для виникнення довіри студентів до викладача, сприяє створенню атмосфери доброзичливості, психологічного мікроклімату на занятті, що є необхідною умовою реалізації комунікативної спрямованості навчання, досягнення практичної мети. Отже, одним з прийомів формування навчальної мотивації ми виділяємо змістовну оцінку викладача. Таким чином, прийоми спілкування викладача зі студентами (оціночні звернення, створення ситуації успіху, надання допомоги, змістовна оцінка, взаємний контроль студентів) - все це є прийомами, що стимулюють діяльність студентів у процесі вивчення економічних дисциплін. Крім того, на даному етапі ми використовували ті ж методи і засоби навчання, що і на попередніх етапах.

Третій етап - це етап закріплення мотивації, який підкреслює позитивний особистий досвід кожного студента, підкріплює ситуації успіху. На даному етапі використовується диференційована оцінка праці, визначаються труднощі і вибір шляхів їх подолання.

Висновки. На основі теоретичного аналізу наукового знання навчання, методологічних положень щодо дидактичних умов і з урахуванням виявлених особливостей технологічного підходу по організації навчального процесу в системі вищої освіти нами була розроблена модель формування

навчальної мотивації студентів вузів в процесі вивчення економічних дисциплін. За своєю суттю дана модель універсальна, оскільки передбачає формування навчальної мотивації в умовах навчання кожного предмету. Головною перевагою розглянутої моделі є можливість досягнення навчальних цілей через реалізацію завдань з саморозвитку та самовихованню студента. Застосування даної моделі дозволить підвищити мотивацію студентів до активної і глибокого вивченню економічних дисциплін, збільшити частку їх особистої відповідальності за кінцевий результат, а також дасть можливість отримати фахівця з високою професійною компетентністю.

Бібліографічний список:

1. Большая советская энциклопедия / [гл. ред. Л. С. Шаумян]. – М.: 1981. – Т. 1. – 719с.
2. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Нар. укр. акад. – Х.: Вид – во НУА, 2010. - 360 с.
3. Кочарян О.С. Структура мотивації навчальної діяльності студентів: навч. посіб. / О. С. Кочарян, Є. В. Фролова, В. М. Павленко. - Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. «Харк. авіац. ін.-т, 2011. – 342 с.
4. Леонтьев В.Г. Психологические механизмы мотивации учебной деятельности / В.Г. Леонтьев. – Новосибирск, 1992. - 458
5. Щедровицкий Г.П. Система педагогических исследований / Г.П. Щедровицкий // Педагогика и логика. – М.: Касталь, 1993. – 200с.
6. Эльконин Д.Б. Введение в психологию развития (в традиции культ.-ист. теории Л. С. Выготского) / Д.Б. Эльконин. – М.: Тривала, 1994. – 167с.
7. Яруліна Л.Р., Розвиток навчальної мотивації студентів / Л.Р. Яруліна // Социс. - 2011. - № 4. - С. 30-32.

Bakina T.V. Formation of educational motivation model of university students in studying economic disciplines process

Summary. The article is offered formation of educational motivation model of university students in studying economic disciplines process that combines three stages: stage of forming the values and purposes, stage of learning activities and stage of assessment results.

Key words: motivation, model, education, student, university lecturer.

УДК 378.147

Ю.В. Безверхня, к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет
СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті розглядається проблема організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу, аналізуються форми та методи самостійної роботи студентів, визначено роль самостійної роботи в професійному становленні майбутнього фахівця.

Ключові слова: самостійна робота, форми та методи самостійної роботи студентів.

Постановка проблеми. У розвитку сучасного суспільства вища школа повинна готувати не просто високоосвіченого спеціаліста, а фахівця нестандартного творчого мислення. Відповідно до умов Болонської декларації в процесі навчання зменшується частка прямого інформування студента й розширюється застосування інтерактивних форм роботи студента під керівництвом викладача. Повноцінна самостійна робота студента в лабораторіях, читальних залах, участь у наукових дослідженнях формує сучасного фахівця, здатного практично застосовувати осмислену інформацію. У вищій школі стоїть питання адаптації до умов вузівського навчання, де частка самостійної праці, самоорганізації, самоосвіти значно збільшується.

Організація самостійної роботи студента стає одним з пріоритетних напрямів роботи педагога в навчальному закладі будь-якого рівня. Організувати самостійну роботу студентів можна різними способами й з різною метою. На наш погляд, необхідно так організувати самостійну роботу студентів, щоб вона разом з накопиченням знань, умінь і навичок давала можливість розвивати і творчі здібності студентів.

Студенти повинні не лише брати активну участь у процесі сприйняття та засвоєння знань, а й мати стосовно них власну позицію, бути спроможними застосувати вивчене на практиці, творчо переосмислювати, співвідносити здобуті результати діяльності з перспективами своєї майбутньої професії. Актуальність зазначеної проблеми зумовлена недостатньою теоретичною та методичною розробленістю форм і методів організації самостійної роботи студентів ВНЗ, а також перспективністю її

розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На теоретико-методологічному рівні проблема організації самостійної роботи студентів знайшла своє висвітлення в працях багатьох науковців: А. Алексюка, С. Архангельського, Ю. Бабанського, В. Безпалька, П. Підкасистого, психологів: А. Петровського, О. Леонтєва, К. Платонова, С. Рубінштейна, методистів: О. Біляєва, Л. Паламар, М. Пентилюк, К. Плиско.

Формулювання цілей статті. Метою нашого дослідження є визначення оптимальних форм та методів самостійної роботи студентів як виду навчальної діяльності, спрямованого на формування пізнавальних здібностей студента, їх спрямованість на безперервну самоосвіту.

Виклад основного матеріалу досліджень. Самостійна робота студентів є одним з компонентів навчального процесу, а тому, як і всі складові його, являє собою систему організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на підготовку за напрямками і спеціальностями фахівців відповідних освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Традиційно самостійна робота студентів проводиться за такими формами [1, с. 69]:

- індивідуальні (реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, самостійна науково-дослідницька робота, індивідуальні консультації, олімпіади тощо);
- групові (проектне та проблемне навчання, навчання у співпраці, ігрове проектування, групові консультації, факультативні заняття, заняття в гуртках);
- масові (проектне навчання, програмоване навчання).

У сучасній педагогічній практиці серед найефективніших методів самостійної роботи студентів, що сприяють індивідуалізації та інтенсифікації навчального процесу, слід виділити [2, с. 132]:

- проблемно-пошукові методи;
- метод проектного навчання;
- методи колективної розумової діяльності;
- метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

Ми акцентуємо увагу не на всебічному розгляді цих методів, а на аналізі основних принципів, правил формування та використання найбільш ефективних методів для організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу.

Аналізуючи подану класифікацію, слід відзначити таку характерну

рису, як умовність. Так, на думку А. Смолкіна, більшість методів активного навчання має багатофункціональне значення в навчальному процесі [3, с. 32].

Проблемно-пошукові методи спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності студентів. Застосування цих методів спонукає студентів до проведення самостійних досліджень, підвищує мотивацію подальшої роботи, сприяє розвитку логічного мислення, як наслідок, розвитку творчої самостійної діяльності студентів. Ідеальним результатом навчання за проблемно-пошуковими методами є вироблення вмінь раціонально застосовувати всі складові системи цих методів у розвитку та взаємозв'язку.

Метод проектного навчання спрямований на досягнення прогнозованих результатів самостійної роботи. Використання цього методу недоцільне та неможливе без чіткого визначення дидактичних завдань, які студенти вирішують у навчальній діяльності за різними типами проектів. Упровадження методу в навчальний процес потребує певних затрат часу на попередню підготовку. Основними вимогами до використання методу проектів є [4, с. 27]:

- колективна та індивідуальна діяльність студентів;
- постановка проблеми, яка потребує комбінованих знань студентів щодо планування дій, спрямованих на розв'язання;
- використання науково-дослідницьких методів;
- складання плану роботи над проектом;
- фіксування проміжних результатів;
- результати застосування методу проектів повинні мати навчальну практичну значущість.

Сутність методів колективної розумової діяльності полягає в колективній творчості з метою вирішення певних завдань підвищеної складності. Застосування цих методів сприяє підвищенню рівня інтелектуального розвитку, виявленню творчих здібностей студентів, розвитку творчого мислення, підвищенню рівня самостійності, формуванню навичок колективної роботи, поліпшенню комунікативних навичок, емоційного стану студентів. Методи колективної розумової діяльності вирізняються новизною, більшою мобільністю у виборі напрямів розв'язання проблеми, більшою самостійністю й творчістю її учасників, комплексними підходом до розв'язання проблеми.

Використання методів застосування комп'ютерних технологій у навчанні має певні особливості. Значне поширення та необхідність їх використання в процесі підготовки фахівців зумовили виділення їх в окрему групу сучасних методів навчання. Сьогодні форми і методи самостійної

роботи тісно пов'язані з використанням комп'ютерних технологій, які, безперечно, підвищують ефективність засвоєння студентами навчального матеріалу, сприяють розвитку розумових, творчих здібностей студентів; підвищують їхню зацікавленість та активність в оволодінні знаннями. Використання нових технологій дає змогу вирішити певні дидактичні завдання, що постають перед сучасним викладачем під час організації самостійної роботи студентів. Методи застосування комп'ютерних технологій у навчанні надають можливість диференціації, поглиблення індивідуалізації навчання, розширення можливостей інформаційних, контролю та самоконтролю, використання творчих завдань.

Безумовно, використання інформаційних технологій не означає відмови від традиційних засобів навчання, але ускладнення, що виникають у процесі адаптації людини в сучасному світовому просторі, необхідність володіння сучасним фахівцем технічними засобами вимагає, в свою чергу, більш широкого впровадження методів комп'ютерних технологій у навчанні.

Так, нами проводиться самостійна робота з дисципліни «Управлінський облік» під керівництвом викладача. Кожен студент отримує свій варіант завдання, алгоритм виконання якого роз'яснюється на заняттях за допомогою мультимедійної техніки. Це дозволяє поєднувати традиційну самостійну роботу з сучасними технологіями.

Отже, самостійна робота студентів – це основна форма організації навчання, яка включає різноманітні види індивідуальної й колективної навчальної діяльності, яка здійснюється на аудиторних та позааудиторних заняттях з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі. У контексті нашого дослідження самостійна робота визначається як вид навчальної діяльності, спрямований на формування пізнавальних здібностей студента, їх спрямованість на безперервну самоосвіту. Самостійна робота студентів є важливою складовою у підготовці кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

Організаційними ознаками самостійної роботи є:

- наявність завдань для самостійної роботи;
- надання спеціального часу для їх виконання;
- планування методів, засобів і форм самостійної роботи;
- здійснення студентами навчальної діяльності (колективної чи індивідуальної), їхня активність при цьому;
- самоконтроль і поточний контроль;

- управління цією роботою з боку викладача;
- наявність очікуваних результатів.

Висновки. Таким чином, головним завданням організації самостійної роботи студентів є використання традиційних та інноваційних форм і методів навчання, які б, доповнюючи один одного, становили єдину систему, яку можна адаптувати до особливостей навчального процесу в конкретному вищому навчальному закладі з метою оптимізації навчання та підготовки висококваліфікованих фахівців.

Бібліографічний список:

1. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. - 2006. - № 5. - С. 68-70.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. - К.: Академвидав, 2004. - 351 с.
3. Смолкин А. Методы активного обучения / А. Смолкин. - М.: Высш. шк., 1991. - 290 с.
4. Шихальова С. В. Впровадження нових інформаційних технологій у процес вивчення іноземних мов / С. В. Шихальова // Педагогічний пошук. - 2002. - № 4. - С. 27- 28.

Bezverchnya Yu.V. Form sand methods of independent work of students

Summary. The article is devoted to the problem of organization of self-work of students of pedagogical college. It is also underlined the role of self-work in the formation of modern specialists. The article describes in details the forms and methods of independent work of students.

Key words: independent work, form sand methods of self-work of students.

УДК 378.147:54

Білоус Е.С., ассистент

Пащенко Ю.П., к.б.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ УЖИТКОВОЇ ХІМІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНЖЕНЕРІЯ»

Анотація. пропонована методика використання ужиткової хімії під час вивчення дисципліни «Хімія» сприятиме формуванню понять ужиткової хімії та уявлень про речовини, що оточують людину та їх перетворення, що в свою чергу сприятиме рішення проблем ужиткової хімії у навчальному процесі.

Ключові слова: ужиткова хімія, педагогічний експеримент, формуючий етап, констатуючий етап, контрольна група, експериментальна група..

Постановка проблеми. Ужиткова хімія стала явищем повсякденним, з яким щохвилини стикаються і дорослі і діти. В нині діючій чинній програмі з хімії передбачено вивчення тем, які безпосередньо пов'язані з життям та здоров'ям людини.

Однією з перспективних освітніх технологій є науково-дослідницька діяльність студентів. Її суть полягає в тому, що студенти виконують дослідницькі проекти. Ця технологія заснована на продуктивній діяльності під час виконання завдань. Підготовка студентів до дослідницької роботи має починатися з перших пар хімії, тому що саме його елементи розвивають самостійність студентів, при застосуванні знань про речовини та хімічні процеси вони набувають необхідних умінь і навичок поводження з речовинами, приладами, посудом, виконання лабораторних операцій.

Аналіз останніх досліджень. Актуальність проблеми хімічного експерименту пояснюється тим, що впродовж останніх років у практиці спостерігається послаблення уваги викладачів до виконання практичної частини програми. Набуває поширення формальний підхід до організації експерименту: виконання демонстрацій у лабораторних пробірках замість використання наочного обладнання, заміна лабораторних дослідів демонстраціями викладача, недостатньо грамотна постановка експерименту

з методичного й технічного погляду, що призводить до порушення правил техніки безпеки. Незмінно актуальна проблема обладнання хімічних лабораторій наразі досягла свого піка. Нemoжливiсть проведення хімічного експерименту стає на заваді досягненню освітніх цілей, закладених у навчальних програмах. Бідність матеріально-технічного забезпечення навчально-виховного процесу негативно позначається на ставленні студентів до вивчення хімії [1].

Однією з перспективних освітніх технологій є *науково-дослідницька діяльність* студентів. Її суть полягає в тому, що студенти виконують дослідницькі проекти. Ця технологія заснована на продуктивній діяльності студентів під час виконання завдань. Підготовка студентів до дослідницької роботи має починатися з перших лабораторних занять з хімії, тому що саме його елементи розвивають самостійність студентів, при застосуванні знань про речовини та хімічні процеси вони набувають необхідних умінь і навичок поводження з речовинами, приладами, посудом, виконання лабораторних операцій.

Формулювання цілей статті. Навчально-виховна робота, будучи засобом мобілізації пізнавальної активності студентів, має величезне освітнє і виховне значення. Її основні завдання: виховання інтересу до хімії, розвиток та вдосконалення навичок хімічного експерименту, розвиток творчої активності студентів. Особливо значуща такого роду діяльність в сучасній ситуації, коли навчально-виховний процес будується на принципах діяльного методу і особистісно-орієнтованого підходу.

Метою впровадження ужиткових понять є пропаганда серед студентів хімічних знань і розвиток інтересу до науки хімії, узагальнити і систематизувати знання про взаємозв'язок хімічної науки і сільськогосподарського виробництва, продовжити формування наукових підстав для екологічного виховання, розвивати уміння адекватно оцінювати екологічну ситуацію, що склалася, продовжити формування навичок публічного виступу, вміння працювати в групі, навички хімічного експерименту.

Виклад основного матеріалу досліджень. Практична орієнтація хімічного експерименту передбачає посилення його ролі у формуванні навичок грамотного і безпечного поводження з речовинами, необхідними в повсякденному житті. Студентам, для посилення інтересу до вивчення хімії, можна запропонувати домашній хімічний експеримент – це досліді, які вони самостійно виконують в домашніх умовах за завданнями викладача. Але ці досліді повинні відповідати пізнавальним цілям. З їх допомогою студенти

розв'язують певні завдання або наочно ілюструють навчальний матеріал. Тут для дослідів добираються речовини і матеріали ужиткового характеру. Хоча ці досліді й повинні бути простими, займати небагато часу, але супроводжуються чіткими ознаками реакцій [5].

Педагогічний експеримент було застосовано як головний метод дослідження з метою перевірки і доведення ефективності запропонованої методики проведення занять з хімії у вищих навчальних закладах. Експеримент було поділено в два етапи: констатуючий та формуючий. В експерименті приймали участь студенти I курсу напряму підготовки харчові технології та інженерія. Група була поділена на експериментальну і контрольну підгрупу. В обох підгрупах середній рівень успішності приблизно однаковий. Студенти експериментальної групи мають середню успішність (3-4 балів) [2, 3].

Констатувальний експеримент було проведено в два етапи. Перший етап проводився з метою дослідження рівня знань студентів I курсу про науку хімію та хімічні поняття, які вони могли чути з різних джерел інформації. Студентам була запропонована така анкета: кожному слову дати оцінку від 0 до 5 балів, приймаючи до уваги, знаєте чи не знаєте, що ці слова значать та дати їм визначення: хімія, сорбент, консерванти, стабілізатори, мікроелементи, амінокислоти, емульгатори, вітаміни, антиоксиданти, підсилювачі смаку.

Критерії оцінок наступні: 0 – ніколи не чув цього слова; 1 – дещо чув про це слово; 2 – погано знаю, що це таке; 3 – знаю це слово; 4 – добре знаю це слово; 5 – дуже добре знаю це слово.

В результаті анкетування найвищий бал студенти поставили біля слова «хімія» (86%), найнижчий біля «стабілізатори» (100%). Також часто найнижчий бал був у слів «емульгатори», «антиоксиданти» - відповідно майже 98%, 94,9%. Вищий бал студенти поставили словам «амінокислоти» (44,2%), «вітаміни» (65,8%), «мікроелементи» (47%). Слова «амінокислоти», «підсилювачі смаку», «консерванти» отримували частіше оцінку 3 – відповідно 46,7%, 33,8%, 31,3%.

Таке оцінювання запропонованих слів свідчить про те, що ті слова, які найчастіше обговорюються по телебаченню, в побуті заслуговують найвищого балу, а ті, які рідше зустрічаються – найнижчого.

Другий етап проводився з метою виявлення рівня знань студентів з хімії. Студентам обох груп була запропонована контрольна робота:

Контрольна робота

Прізвище _____

I. Тести: (2 бала):

1. Якісним реактивом на фосфат – аніон є:

- а) червона кров'яна сіль;
- б) Іон срібла;
- в) катіон Гідрогену;
- г) роданід –іон.

2. Вкажіть основні групи харчових продуктів:

- а) традиційні і нові продукти масового призначення;
- б) функціональні продукти харчування масового призначення
- с) харчові добавки;
- д) допоміжні матеріали;
- е) продукти лікувального та лікувально-профілактичного харчування;

ф) продукти харчування для дітей, вагітних жінок і матерів-годувальниць;

г) продукти спеціального призначення для окремих груп населення;

h) продукти дієтичного і лікувального призначення масового споживання;

3. Знайдіть відповідність між продуктом і значенням енергетичної цінності (в ккал) (провести лінії)

а) морква	400-900
б) шоколад	100-250
с) цукор	до 100
д) сосиски	250-400

4. Атом гідрогену:

- а) виявляє тільки властивості окисника;
- б) виявляє властивості окисника і відновника;
- в) не виявляє окисно-відновних властивостей;
- г) виявляє тільки властивості відновника.

II. Дайте відповідь на питання: (1,5 бала)

1. Яку мінімальну кількість речовини азотної кислоти треба взяти, що утворився 1 моль нітрату міді (II)?

2. Як називається насичений водний розчин кальцій гідроксиду?

III. Які елементи підтверджують, що "можуть інші речовини утворювати"? (1,5 бала) [1, 5].

Всього за контрольну роботу можна було отримати максимально 5 балів. Оцінки 5 балів заслуговували ті відповіді, які повністю висвітлювали поставлене питання. 3-4 балів – відповідь правильна, але не достатньо висвітлене питання. Якщо відповідь неправильна, але є деякі елементи мислення в потрібному напрямку оцінювались в 1-2 балів.

Результати констатуючого етапу знань студентів І курсу контрольної та експериментальної підгрупи представлені діаграмою (рис. 1).

Із діаграми видно, що коефіцієнт якості знань (4-5 балів) в експериментальній підгрупі дорівнює 69,2%, а в контрольній підгрупі – 58,3%.

При вивченні тем запропонованих фрагментів занять з «Хімії» були використані різні форми навчання, творчі завдання, за допомогою яких студенти вчилися аналізувати отриману інформацію. Це, на нашу думку, позитивно вплинуло на засвоєння теми та допомогло студенту виділити в неї найголовніше.

Різниця в проведенні формуючого етапу експерименту заключалася в тому, що в експериментальній групі проводилися методики впровадження ужиткових знань з хімії, а в контрольній групі викладався матеріал згідно програми.

В кінці цього етапу була проведена контрольна робота для перевірки знань студентів в експериментальному і контрольному групах.

Всі запропоновані завдання в контрольній роботі студенти експериментальної групи розглядали під час теоретичного курсу, а також під час демонстрації дослідів, виконання лабораторних робіт, або домашніх практичних робіт.

В результаті формуючого етапу коефіцієнт якості знань студентів в експериментальній групі дорівнює 84,6%, а в контрольному – 66,7%.

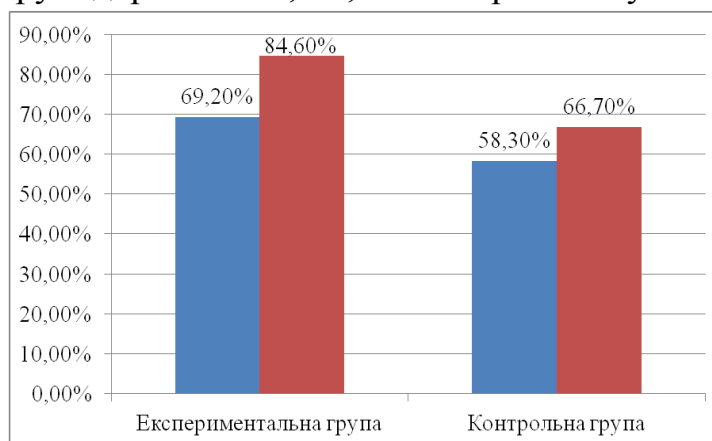

Рис. 1. Порівняльна характеристика якості знань констатувального і формуючого етапів експерименту [складено автором]

Дані, що містяться у вище наведеній діаграмі демонструють приріст знань у студентів в результаті формуючого експерименту. Таким чином, приріст знань в експериментальній підгрупі дорівнює: $\Delta = 84,6\% - 69,2\% = 15,4\%$

В контрольній: $De = 66,7\% - 58,3\% = 8,4\%$

Отже, по завершенні формуючого етапу експерименту в результаті аналізу успішності студентів експериментальної підгрупи та проведеної контрольної роботи з курсу занять хімія в обох підгрупах було ще раз підтверджено необхідність формування ужиткових знань у студентів з метою поглиблення знань з хімії, підвищення загального інтересу до дисципліни, набуття практичних навичок та розуміння взаємозв'язку хімії з життям.

На наш погляд, ужиткові знання необхідно пропагувати набагато ширше, особливо для харчових технологів. Дана думка впливає з зростаючої потреби країни в харчовій продукції [4]. Також допоможуть студентам значно лібше засвоювати дисципліни відповідно свого напряму підготовки. Аналіз методологічної, психолого-педагогічної літератури з проблем дослідження, узагальнення результатів педагогічного експерименту дають підстави для таких **висновків**:

1. Аналіз навчально-методичної, психолого-педагогічної літератури показав, що актуальним залишається задоволення пізнавальних інтересів студентів, формування в них знань і вмінь прагматичного характеру.

2. Розроблено методику організації проведення занять з хімії, здійснено відбір змісту, його обсяг та обґрунтовано послідовність засвоєння навчального матеріалу студентами на заняттях з хімії.

3. Складено програму фрагментів занять з тематики ужиткова хімія.

4. Експериментально доведено, що цілеспрямована діяльність з формування понять ужиткової хімії за допомогою методик впливає на рішення проблем формування понять ужиткової хімії та прирощення знань.

Отже, впровадженні фрагменти занять поглиблюють знання студентів з хімії, розвивають інтереси і здібності з хімії, реалізують між предметний зв'язок хімії з іншими дисциплінами, забезпечують професійну освіту і профорієнтацію студентів.

Бібліографічний список:

1. Ефимов В.Н. Пособие к учебной практике по пищевой химии: Учебное пособие для вузов. – М., 2004. – 369 с.

2. Лашевська Г.А. Хімічний експеримент ужиткового характеру як засіб реалізації компетентісного підходу в навчанні. – Суми, 2005.- 195 с.

3. Хуторской А.В. Практикум по дидактике и методиках обучения. - СПб.: Питер, 2004. -221 с.

4. Штремплер Г.И. Предпрофильная подготовка по химии. – М.: Дрофа, 2007.-256 с.

5. Штремплер Г.И. Профильный элективный курс «Прикладная химия». – М., 2007. - 16 с.

Bilous E. S., Pascenco Y.P. Applid chemistry use during the investigation of chemistry for students field of study “Food technology and engineering”

Summary. the proposed method using applied chemistry while studying the discipline "Chemistry" will promote the formation of concepts and ideas of applied chemistry of matter surrounding the person and their transformation, which in turn will contribute to solving problems of applied chemistry in the learning process.

Key words: applied chemistry, pedagogical experiment, formative stage, ascertaining stage, the control group, the experimental group.

УДК 371.315.2

Білоус Е.С., асистент

Покопцева Л.А., к.с.г.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ
ОКРЕМИХ ТЕМ КУРСУ ХІМІЇ**

Анотація. в даний час серед різноманітних освітніх технологій часто буває затребувана проектна технологія. Вона особистісно-орієнтована, в ній здійснюється індивідуальний і диференційований підхід до навчання кожного студента, а також навчання в співробітництві. В студентів, що виконують проекти, формуються проектні вміння: проблематизація; цілепокладання; планування; дослідницькі вміння; комунікативні вміння; презентаційні вміння.

Ключові слова: метод проектів, хімія, освітня технологія, форми навчання.

Постановка проблеми. Існуюча в Україні система освіти перебуває в стані реформування, що пов'язано зі змінами, які відбуваються в нашому суспільстві. Прогрес, притаманний сучасній цивілізації, зростання соціальної ролі особистості, гуманізація та демократизація суспільства,

інтелектуалізація праці, динамізм розвитку техніки та технології в усьому світі – все це потребує впровадження нових технологій навчання і виховання, які б відповідали сучасним вимогам. Нині суспільство потребує фахівців високого рівня, всебічно підготовлених, з високорозвиненим інтелектом, творчими здібностями. Підготовка молоді до творчої праці неможлива без впровадження в навчальний процес навчально-дослідницької праці як важливого засобу формування в студентів стійкого інтересу й готовності до творчої діяльності. Метою зміни системи освіти є, перш за все, її орієнтація на студентів, на задоволення їх індивідуальних освітніх потреб [5].

Основна ідея оновлення освіти полягає в тому, що навчання має стати більш індивідуалізованим, функціональним та ефективним. Використання проектної технології передбачає відхід від авторитарного стилю навчання з одного боку, а з іншого передбачає добре продумане, обґрунтоване поєднання методів, форм і засобів навчання.

Традиційний спосіб навчання з кожним роком стає нездатним вирішити поставлені перед вищою освітою завдання. Виникає необхідність пошуку нових методів, технологій навчання, які б дозволили підготувати студентів більш високого рівня, зробити їх конкурентоспроможними не тільки в нашій країні, а й за кордоном. Одним з таких методів є проектний метод навчання. Найважливішим компонентом нової моделі вищої освіти є її орієнтація на практичні навички, на здатність застосовувати знання, реалізувати власні проекти з використанням сучасних комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання.

Аналіз останніх досліджень. Важливою рисою проектного підходу є гуманізм, увага та повага до особистості студента, позитивний запал, спрямований не лише на навчання, а й на розвиток особистості студента.

Наукове обґрунтування цієї технології пов'язують з іменами англійських педагогів Джона Дьюї і Вільяма Кільпатрика. Технологія виникла в 20-х роках ХХ століття.

Важливою особливістю навчання хімії в вищому навчальному закладі є тлумачення її як загальнокультурної цінності й інструменту пізнання навколишнього світу і самого себе. Навчання за своєю ідеєю передбачає суттєве посилення самостійної, пізнавальної і практичної діяльності з використанням активних методів навчання [1].

На особливу увагу заслуговує метод проектів, оскільки створює умови, коли студент може самостійно здобувати нові знання чи застосовувати набуті раніше. Він стимулює інтерес студентів до певних проблем, що передбачає оволодіння відповідною сумою знань і допомагає побачити їх практичну

цінність.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є розкриття особливості використання методу проектів і обґрунтувати переваги його впровадження при викладанні дисципліни хімії.

Виклад основного матеріалу досліджень. Метод проектів – це освітня технологія, орієнтована на набуття студентами нових знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь та навичок завдяки системній організації проблемно орієнтованого навчального пошуку [2].

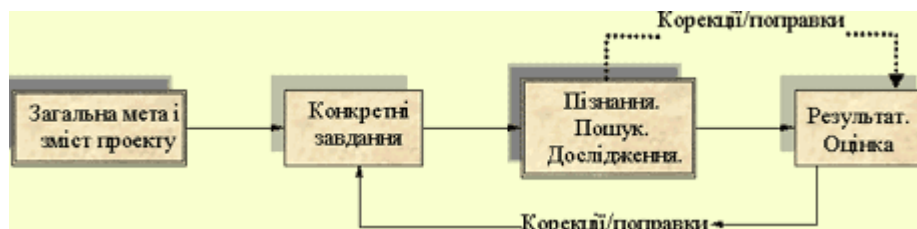
Сьогодні метод проектів вважається одним із перспективних видів навчання, тому що він створює умови для творчої самореалізації студентів, підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей. Студенти набувають досвіду вирішення реальних проблем з огляду на майбутнє самостійне життя, які проектують у навчанні.

Організація проектної роботи студентів при вивченні хімії, обумовлена наступним. Формування та розвиток у студентів ключових компетентностей стало основним завданням початку XXI століття. Ця проблема набуває актуальності у зв'язку з тим, що сучасний світ характеризується стрімким соціальним, технологічним і політичним розвитком, який потребує від людини здатності робити духовно-моральний вибір, мобільності та відповідальності у прийнятті рішень, вміння ефективно спілкуватися та бути успішним. В свою чергу це потребує переосмислення освітніх стратегій, визначення пріоритетів, характеру та нового змісту освіти, яка була б спрямована на формування життєздатної особистості [6]. Стратегія сучасної освіти полягає в тому, щоб надати можливість всім, без винятку, студентам виявити свої таланти, творчий потенціал та реалізувати свої особисті плани. Для цього необхідно розвивати освітній процес, спираючись на наступні дії: навчитися пізнавати (учитися); навчитися робити (працювати); навчитися жити разом; навчитися жити у злагоді з самим собою. Сьогодні очевидним є те, що реалізувати принципи особистісно- орієнтованого навчання при традиційному підході до освіти, традиційних засобах навчання, неможливо. Для включення кожного студента в активний пізнавальний процес, який застосовується на практиці повинно бути створено адекватне навчально-предметне середовище, яке забезпечувало б можливість вільного доступу до різних джерел інформації, спілкування з ровесниками, працювати разом під час вирішення різних проблем. Найбільш перспективним у цьому відношенні є технологія проектів. Освітньо-виховний потенціал проектної технології

полягає у можливості набуття студентами цілісних знань, у підвищенні їх мотивації до здобуття додаткової інформації, опануванні найважливішими методами наукового пізнання (висунути та обґрунтувати задум, самостійно формулювати завдання проекту, знайти метод аналізу ситуації тощо), навиками пошуково-дослідницької роботи, а також рефлексії та інтерпретації результатів.

Актуальність методу проектів у наші дні обумовлюється насамперед необхідністю розуміти зміст і призначення своєї роботи, самостійно ставити професійні цілі і задачі, продумувати засоби їх здійснення і багато чого іншого, що входить в зміст проекту [4].

В даний час метод проектів усе частіше і частіше розглядають як систему навчання, при котрій учні здобувають знання й уміння в процесі планування і виконання поступово ускладнених практичних завдань – проектів.

Мал.1 Система технологічної моделі проекту

Основні вимоги до використання методу проектів:

1. Наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми чи задачі, яка вимагає інтегрованого знання, дослідницького пошуку для її розв'язування.
2. Практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів.
3. Самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів.
4. Визначення кінцевої мети спільних/індивідуальних проектів.
5. Визначення базових знань з різних галузей, необхідних для роботи над проектом.
6. Структурування змістової частини проекту (з вказуванням поетапних результатів).
7. Використання дослідницьких методів: визначення проблеми, задач дослідження, які впливають із проблем, висунення гіпотези їх розв'язування, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, висновки.
8. Результати виконаних проектів повинні бути матеріальними, тобто оформлені у визначений спосіб (відеофільм, альбом, комп'ютерна

газета, альманах, науково-дослідницька робота) [5].

Апробація методу проектів у сучасних умовах показує, що з його використанням ефективність процесу навчання та виховання збільшується. Він дає змогу реалізувати низку найважливіших теоретичних положень, відкриває нові можливості у програмуванні навчально-виховного процесу. За допомогою методу проектів здійснюються міжпредметні зв'язки та здобуваються знання через взаємодію студентів між собою та викладачем, що є дуже важливим для формування інтелектуальних здібностей студентів.

Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його соціального і духовного життя потребує якісно нового рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам. Нині значна увага приділяється методам проектного навчання із застосуванням комп'ютерних програм, які реалізують діяльнісний підхід до навчання. Засобами реалізації зазначеного підходу слугують комплекси програмно-апаратних засобів (комп'ютер, мультимедійний проектор, сенсорна дошка, web-камера, графічний планшет тощо), за допомогою яких організують навчально-пізнавальну діяльність шляхом інтерактивного навчання.

Методи проектного навчання захоплюють студентів, пробуджують в них інтерес та стимулюють мотивацію, навчають самостійності в розумовій діяльності.

Висновки. Отже, інтерактивні засоби проектної технології набули широкого використання у педагогічній діяльності. Застосування новітніх інформаційних технологій в навчальному процесі зумовлено з одного боку, необхідністю підготувати студента до його майбутнього робочого місця, а з іншого – необхідністю більш ефективно її передачі знань, що має на меті підвищення рівня якості інформаційної компетентності та компетенції майбутнього фахівця.

В даній статті було досліджено ефективність застосування проектної технології на лабораторних роботах з хімії, доведено результативність застосування проектних технологій для професійної підготовки студентів, а також теоретично обґрунтовано форми, методи і педагогічні умови, в яких використання інтерактивних засобів навчання стає засобом підвищення ефективності навчання.

Встановлено, що використання проектної технології в навчальному процесі закладів професійно-технічного типу при підготовці фахівців:

- Дозволяє покращити рівень засвоєння навчального матеріалу.
- Інтерактивні засоби у професійній підготовці орієнтовані не тільки на потреби та специфіку навчального процесу, а й на розвиток

особистості, в тому числі і на творчий розвиток студентів;

- Підвищує професійну компетентність і вільноорієнтацію у сфері інформаційних технологій, гнучкість та адаптацію мислення при розв'язанні фахових завдань у майбутніх фахівців.

- Сприяє активізації пізнавального інтересу студентів до матеріалу, що вивчається;

- Спонукає до більш ефективного процесу формування знань, умінь та навичок при вивченні дисципліни хімії.

Бібліографічний список.

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник. - К.: Вид. центр „Академія”, 2001. - 576 с.

2. Дендебер С. В., Ключникова О. В. Современные технологии в процессе преподавания химии / С. В. Дендебер, О. В. Ключникова – М., 2007. – 186 с.

3. Житник Б. О. Методичний poradник. Форми і методи навчання / Борис Олександрович Житник. – Х. : Вид. група «Основа», 2005. – 128 с.

4. Освітні технології: навч.-метод, посіб. / О. М. Пехога, А. З. Кікгенко, О. М. Любарська ін.; за заг. ред О. М. Пехоїи. – К.: А.С.К., 2002. – 252 с.

5. Петухова Б. Метод проектов как средство повышения мотивации учащихся к учёбе / Б. Петухова // Химия: Методика преподавания. – 2004. – №5. – С. 68–71.

6. Подмазин С.И. Личностно-ориентированое образование. Социально-философское исследование. – Запоріжжя: Просвіта. – 2000. – 250с.

Bilous E.S., Pokoptseva L.A. Method of use during the study of certain topics course chemistry.

Summary. currently among the various educational technologies often demand design technology. She personality-oriented, it is made unique and differentiated approach to each student's learning and training in cooperation. As students carry out the projects generated design skills: problematisation; goal-setting; planning; research skills; communication skills; presentation skills.

Key words: project method, chemistry, educational technology, learning.

УДК 57(07)

**Бойко С. Б., викладач вищої математики, викладач першої категорії
ВСП «Мелітопольський коледж ТДАТУ»**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ПРИ
ЗАСТОСУВАННІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У
ВИКЛАДАННІ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ В КОЛЕДЖІ**

Анотація: Стаття присвячена обґрунтуванню позитивних сторін організації тестового контролю знань при викладанні вищої математики в коледжі, посиленню ролі самостійної роботи студентів, підвищенню якості підготовки молодших спеціалістів, пошуку більш ефективних засобів контролю та моніторингу якості навчального процесу.

Ключові слова: освітні технології, тестування, рейтинги, сучасні засоби педагогічного контролю.

Використання найбільш розповсюджених на сьогодні форм контролю для діагностики знань з вищої математики потребує значних витрат часу викладача. Діагностика рівня знань, умінь та навичок в цьому випадку пов'язана із великим психологічним навантаженням на студента і викладача, спонукає до суб'єктивного впливу. Значення тестів як інструменту оцінювання ефективності навчально-пізнавальної діяльності студента у порівнянні з іншими формами контролю полягає в тому, що, по-перше, тести - значно якісніший і об'єктивніший спосіб оцінювання і, по-друге, показники тестів орієнтовані на вимірювання ступеня, визначення рівня засвоєння ключових понять, тем і розділів навчальної програми, умінь і навичок, а не на констатацію наявності у студента певної сукупності формально засвоєних знань [1].

Необхідність проведення тестового контролю рівня знань в процесі навчання обумовлена потребою високої збереженості знань і технологізацією освітнього процесу. За результатами багатьох досліджень, збереженість знань у студентів становить 12%.

Використання тестового контролю знань при підготовці молодших спеціалістів у коледжі дозволяє викладачам розробляти ефективні моделі оцінювання досягнень студентів з максимальним урахуванням сучасних підходів, специфіки, цілей і завдань вивчення математичних дисциплін і, з огляду на існуючі тенденції, робить перспективним комп'ютеризацію

тестового контролю.

Зазвичай тест являє собою стандартизований метод визначення рівня і структури підготовленості студентів. У такому тесті в коледжі усі учасники отримують однакові завдання, в однакових умовах і з однаковими правилами оцінювання відповідей. Такий метод дозволяє упорядкувати учасників за рівнем їх знань і на цій основі об'єктивно визначити місце в групі (або рейтинг) кожного студента.

Як показує аналіз наукових праць з досліджуваного питання щодо оцінювання успішності студентів в умовах впровадження тестового контролю знань є одним з найбільш дискусійних. На сьогоднішній день існує досить багато різноманітних пропозицій, як загального, так і предметно-орієнтованого характеру, які враховують специфіку окремих навчальних дисциплін.

У коледжі викладачами створюються основні умови, необхідні для організації тестового контролю, згідно аналізу науково-педагогічної літератури [2], [3]:

- врахування класичної і сучасної тестової теорії: тільки на базі тестової теорії і сучасних методик розробки тестів можна забезпечити надійність і ефективність контролю; важливо також, щоб тестовий контроль не зводився виключно до перевірки знань студентів; у процесі тестового контролю велике значення має комплексна перевірка всієї навчальної діяльності студента, зокрема динаміки його загального розвитку, формування спеціальних умінь і навичок, активності, пізнавальних інтересів, творчих здібностей;

- професійно зацікавлене, творче ставлення викладача до організації і управління навчальним процесом. На думку В.Аванесова, «тести можуть бути ефективними тільки в такому навчальному процесі, в якому викладач перетворюється на розробника нових програмно-методичних засобів, в організатора процесу самостійного навчання студентів. Навчання має починатися з вхідного тестового контролю, супроводжуватися самоконтролем і закінчуватися підсумковим тестуванням» [1];

- активна участь студентів в організації і здійсненні власної навчально-пізнавальної діяльності в процесі навчання шляхом самоконтролю за допомогою тестування результатів своєї навчальної роботи.

Розробка тест-завдань і тестів як засобів діагностики рівня освітньо-професійної підготовки починається з визначення умінь, зафіксованих в освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ) фахівців, і знань, що є основою формування цих умінь. Необхідний рівень знань з вищої математики забезпечується змістовими модулями, що наведені в освітньо-

професійній програмі (ОПП) підготовки фахівця. У свою чергу, змістові модулі формуються за допомогою навчальних елементів. Засвоєння саме навчальних елементів контролюється через тестування відповідного рівня знань – ознайомчо-орієнтовного, понятійно-аналітичного і продуктивно-синтетичного. Тому в коледжі нами використовуються навчальні елементи, явно визначені складовими навчальних програм, побудованих за модульним принципом [2].

Форма, тип і вид тестових завдань впливають на їх структуру, принципи формування змісту, визначення рівня освітньо-професійної підготовки студентів. Тому при викладанні вищої математики ми орієнтуємося на деякі загальні принципи конструювання тест-завдань незалежно від того, для якої конкретної навчальної дисципліни вони будуть створюватися.

Для визначення рівня розвитку розумової активності студентів у коледжі нами використовується замкнена форма тестових завдань. Такі завдання містять деяке твердження або питання і варіанти відповідей, з яких потрібно вибрати правильний. Це потребує конструювати тести, в яких використовуються навчальні елементи, що розвивають три рівня пізнавально-розумової активності – рівень аналізу і синтезу, алгоритмічний та інтелектуально-пошуковий. Різноманітність тестових завдань забезпечує глибину сприйняття змісту дисципліни за умови правильного відбору навчальних елементів для діагностики рівня знань за допомогою тестування. Зрозуміло, що для кожного навчального елемента потрібно скласти декілька тест-завдань різної форми, типу або виду.

В нашому коледжі використовуються найбільш широко поширені тестові питання наступних типів [3]:

Тип А - найбільш простий. У ньому в якості питання фігурує фраза в питальній або позитивній формі, і пропонується тільки два можливих варіанти відповідей: "Так" або "Ні". Один з цих відповідей є істинним, інший - хибним.

Тип Б. На поставлене питання потрібно дати відповідь, вибравши один або кілька пунктів із запропонованих варіантів. При цьому передбачається, що серед запропонованих варіантів відповіді присутні всі правильні, а також кілька помилкових.

Тип В. Потрібно заповнити пропуски в пропозиціях текстовими фрагментами, запропонованими в якості варіантів відповіді. При цьому серед запропонованих фрагментів обов'язково присутні всі правильні, а також кілька помилкових.

Тип Г. Потрібно встановити і вказати відповідність між елементами двох

списків. Передбачається, що списки мають однакову довжину (однакова кількість елементів) і існує однозначна відповідність між елементами списків.

Тип Д. Потрібно переставити елементи списку у відповідності із заданною умовою.

Можна виділити наступні категорії користувачів системи тестування: розробники тестових завдань, адміністратори системи тестування і протестовані, що виступають в ролі кінцевих користувачів системи. Функціональна схема системи тестування в значній мірі залежить від технології програмної реалізації: клієнт-сервер і «тонкий» клієнт.

В порівнянні з традиційними формами контролю комп'ютерне тестування, яке ми широко застосовуємо в коледжі останнім часом, має ряд переваг:

- швидке отримання результатів випробування і звільнення викладача від трудомісткої роботи по обробці результатів тестування;
- об'єктивність оцінки;
- тестування на комп'ютері цікавіше в порівнянні з традиційними формами опитування, що створює позитивну мотивацію у студентів;
- підвищення ефективності роботи викладацького складу.

Проте, незважаючи на певні здобутки, проблема діагностування навчальних досягнень майбутніх спеціалістів шляхом тестування ще не отримала ґрунтовного вивчення та наукового узагальнення.

Крім підвищення ефективності навчання, впровадження АНС (автоматична навчальна система) має такі позитивні ефекти[4]:

- робота з навчальною системою розвиває вміння і навички самостійної роботи;
- навчальні системи розвантажують того, хто навчається, від ряду трудомістких операцій за поданням навчальної інформації та контролю знань; сприяють розробці об'єктивних методів контролю знань; полегшують накопичення та систематизацію навчально-методичного досвіду;
- застосування навчальних систем може спростити перехід навчальних закладів до навчання за більш широким переліком спеціалізацій, завдяки якому кожен студент отримує можливість отримати підготовку з індивідуальним професійним і освітнім ухилом;
- можливе застосування навчальних систем в системі додаткової професійної освіти, особливо в тих областях, де має місце низька ефективність традиційних способів передачі знань за допомогою

лекційних занять;

- застосування навчальних систем дозволяє надати освітні послуги більш широкому колу студентів, у тому числі в рамках дистанційного навчання.

Досліджуючи в коледжі можливість застосування тестів на різних етапах навчального процесу, була оцінена ефективність системи тестів при діагностиці результатів навчання студентів. На заняттях використовувались тести як одна з форм контролю, нарівні з традиційними самостійними і контрольними роботами, заліками, оглядами знань і т.п. З точки зору автора правильне поєднання всіх видів контролю дозволяє більш якісно здійснювати навчальний процес. Використання тестів на заняттях вищої математики дає можливість виконувати реальну індивідуалізацію та диференціацію навчання; вносити своєчасну корекційну роботу в процес викладання; достовірно оцінювати і управляти якістю навчання. Студент повинен звикнути до жорсткого постійного контролю в часі, вміти протягом усього випробування плідно працювати, вміло розподіляти час і сили.

Практичне впровадження тестового контролю показує, що серед головних переваг можна виділити:

- 1) врахування індивідуальних особливостей студентів;
- 2) можливість детальної перевірки рівня засвоєння кожного змістового модуля дисципліни;
- 3) здійснення оперативної діагностики і зворотного зв'язку з кожним студентом;
- 4) економія навчального часу при здійсненні поточного контролю знань та об'єктивність оцінювання результатів навчання.

Водночас, поряд з позитивними, слід відзначити і негативні аспекти використання тестів. Зокрема, тестовий контроль не дозволяє викладачу відслідковувати логіку міркування студента при вирішенні математичних задач.

Бібліографічний список .

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий: Учебная книга для преподавателей вузов, учителей школ, аспирантов и студентов педвузов. 2 изд., испр. и доп. - М.: Адепт, 1998.

2. Кузнецов В.Г. Концепция развития тестовой технологии контроля уровня обученности студентов в системе профессионального образования России // Тесты в образовании: Информационный научно-методический бюллетень с электронным приложением. – 1999. – Вып.1. – С. 30-45.

3. Берещук М.Я., Бархаев Ю.П., Стадник Г.В. Тестовий контроль і

рейтинг в освіті: Навчальний посібник. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 106 с.

4. Шимкова І.В. Використання автоматизованого тестового контролю знань для організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів / Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Вип. 46. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. – С. 407-410.

Boyko S.B. Organization of test knowledge control to application of modern educational technologies is in the teaching of higher mathematics in college

Summary: The article devoted to substantiation of positive aspects of test knowledge control at teaching of higher mathematics in college, strengthening the role of independent work of students, improve the quality of junior specialists, search for more effective means to control and monitor the quality of the educational process.

Keywords: educational of technology, testing, ratings, modern of pedagogical control.

УДК 378.022

Болтянська Н.І., к.т.н., доцент,

Болтянський О.В., к.т.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ
ВИКЛАДАННІ У СУЧАСНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ
ЗАКЛАДІ ЯК ФАКТОРУ ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ**

Анотація. У статті основний акцент зроблено на виборі дидактичних способів реалізації гуманістичної парадигми сучасної професійної освіти.

Ключові слова: Студент, вищий навчальний заклад, професійна підготовка спеціалістів, навчально-виховний процес, інтерактивне навчання.

Постановка проблеми. Оволодіння студентами вищих навчальних закладів освіти ґрунтовними знаннями, професійними вміннями й навиками виступає однією з найважливіших проблем у професійній підготовці спеціалістів. Розв'язання цієї проблеми має свої потенційні можливості в

контексті головної тенденції розвитку освітніх систем кінця XX - початку XXI століття – гуманізації та гуманітаризації. Це зумовлює переорієнтацію навчально-виховного процесу на формування розвиненої особистості, створення сприятливого освітнього середовища для розкриття всіх потенційних здатностей людини і формування потенції самостійної життєвої активності у всіх соціальних сферах. У педагогіці активізувався пошук адекватних цьому форм і методів роботи в навчальній діяльності. Серед них вирізняється ігрова діяльність, яка з одного боку є нагальною потребою, а з іншого – способом реалізації різноманітних завдань навчально-виховного процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема вдосконалення методів навчання завжди була актуальною для педагогічної теорії й практики. Загальновідомо, як багато уваги їй приділяли видатні педагоги минулого. А. Дистервег заклав теоретичні основи розвиваючого навчання; далі теорію методів навчання розвинув К. Д. Ушинський. Потім в педагогічній теорії й практиці значного визнання дістали проблемні методи навчання, обґрунтовані відомими дидактами М. Скаткіним, І. Лернером, М. Махмутовим та ін.

І в той же час у роботі переважної частини викладачів вищої школи домінують репродуктивні методи навчання, які вимагають заучування матеріалу і його наступного точного відтворення.

Наслідком цього є безпорадність студентів перед необхідністю встановлення причинно-наслідкових зв'язків, творчого перенесення знань у змінні умови; прикутість до шаблону, догми, традиції; нерозвиненість критичного мислення тощо. На цей факт звернув увагу свого часу В. Онищук та ряд співробітників сектору дидактики Науково-дослідного інституту педагогіки спільно з працівниками кафедр педагогіки окремих педагогічних інститутів та університетів (Л. Тимчишин, І. Федоренко, Л. Момот, Г. Поліщук тощо). Вони запропонували комплексний підхід до використання методів і прийомів навчання для розв'язання конкретних дидактичних завдань на різних етапах навчального процесу (при організації сприймання й усвідомлення нового матеріалу, при узагальненні й систематизації знань, у застосуванні знань та в контролі й корекції навчального процесу), спрямований на впровадження активних методів навчання в практику роботи вищих закладів освіти [1].

Успішно реалізувати намічене можна, якщо, не порушуючи діалектичної єдності та взаємозв'язку думки, діла й слова, інтерактивно вводити майбутніх спеціалістів в процес оволодіння необхідними знаннями,

практичними вміннями й навичками в умовах, наближених до їх майбутньої професійної діяльності.

Формулювання цілей статті. Необхідно розкрити можливості інтерактивного навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців в галузі професійної освіти з позиції гуманістичного підходу.

Виклад основного матеріалу досліджень. У педагогіці термін «інтерактивний» уживається для означення методів, які забезпечують активність між учасниками спілкування, навчально-виховного процесу, їх взаємодію.

Інтерактивні методи класифікуються на такі великі групи методів навчання:

- організація й здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- стимулювання й мотивації;
- контроль і самоконтроль навчально-пізнавальної діяльності.

Необхідність і можливість широкого застосування інтерактивних методів дидактами і психологами значною мірою обґрунтовується психолого-педагогічними та соціальними цінностями ігрових методів. Вербицкий А. А., Филиппов А. В., Красовский Ю. Д. стверджують, що ігрове навчання особливим чином впливає на розвиток пізнавальних інтересів тих, хто навчається: кожна гра має близький результат (закінчення гри), стимулює «гравця» до досягнення мети (перемоги) й усвідомлення шляху досягнення мети (треба знати більше інших); у грі команди окремі учасники споконвічно рівні (немає відмінників і трієчників, є гравці). Результат залежить від самого гравця, рівня його підготовленості, умінь, наполегливої інтелектуальної праці; знеособлений процес навчання у грі здобуває особистісне значення. Учні приміряють соціальні маски, поринають в об'єктивну життєву обстановку й відчують себе частиною досліджуваного процесу; ситуація успіху створює сприятливе емоційне тло для розвитку пізнавального інтересу. Невдача сприймається не як особиста поразка, а як поразка у грі й стимулює пізнавальну діяльність (реванш); думка шукає вихід, вона спрямована на рішення пізнавальних завдань [2].

Соціокультурне призначення гри. Гра – найсильніший засіб соціалізації людини, що включає в себе як соціально контрольовані процеси їх цілеспрямованого впливу на становлення особистості, засвоєння знань, духовних цінностей і норм, властивих суспільству, так і спонтанні процеси, що впливають на формування людини. Функція комунікації. Ігри дають можливість моделювати різні ситуації життя, шукати вихід з конфліктів, не вдаючись до агресивності, учать розмаїтості емоцій у сприйнятті всього

існуючого в житті. Функція самореалізації людини у грі. Це одна з основних функцій гри. Для людини гра важлива як сфера реалізації себе як особистості. Саме в цьому плані їй важливий сам процес гри, а не її результат, конкуренція чи досягнення якої-небудь мети.

Діагностична функція гри. Діагностика – здатність розпізнавати, процес постановки діагнозу. Гра володіє завбачливістю; вона діагностичніше, ніж будь-яка інша діяльність людини, по-перше, тому, що індивід поводить себе у грі на максимумі проявів (інтелект, творчість); по-друге, гра сама по собі – це особливе «поле самовираження». Функція корекції у грі. Психологічна корекція у грі відбувається природно, якщо всі учні засвоїли правила й сюжет гри, якщо кожен учасник гри добре знає не тільки свою роль, а й ролі своїх партнерів, якщо процес і мета гри їх поєднують. Корекційні ігри здатні надати допомогу учням з такою поведінкою, яка відхиляється від прийнятої норми, допомогти їм упоратися з переживаннями, що перешкоджають їхньому нормальному самопочуттю й спілкуванню у групі.

Розважальна функція гри. Розвага – це потяг до різного, різноманітного. Розважальна функція гри пов'язана зі створенням певного комфорту, сприятливої атмосфери, щиросердечної радості як захисних механізмів, тобто стабілізації особистості, реалізації рівнів її домагань. Розвага в іграх – пошук. Гра має магію, здатну давати поживу фантазії [3].

Ігрове навчання особливим чином впливає на розвиток пізнавальних інтересів тих, хто навчається: кожна гра має близький результат (закінчення гри), стимулює учня до досягнення мети (перемоги) й усвідомлення шляху досягнення мети.

Жоржик О., Калесникова О. А., Коровяковская Е. П. та ін. обґрунтовують переваги використання ігрового навчання у професійній підготовці фахівців:

- ігровий метод у системі підготовки спеціалістів служить способом організації, стимулювання й мотивації, контролю навчально-пізнавальної діяльності;
- ігровий метод дозволяє змодельовати різноманітні ситуації майбутньої професійної діяльності й цим самим наблизити умови навчання до реальної майбутньої роботи;
- саме в іграх є широкі можливості для організації навчання в груповій, парній формах, які визнані найбільш ефективними для активізації взаємодії між викладачем і студентами, між самими студентами. У співпраці в парах чи підгрупах ця взаємодія стає конкретнішою, більше особистісне орієнтованою, ведучи за собою когнітивний і комунікаційний розвиток

наших дорослих учнів;

- ігровий метод дає можливість закладення у навчальному процесі широкого спектра напрямів, ліній взаємодії між її учасниками: викладач – студент, студент – студент, викладач – підгрупа, підгрупа – підгрупа, студент – підгрупа тощо. У модельованій ситуації через чіткий розподіл функцій між її учасниками, спрямування в грі всіх на кожного й кожного на всіх, взаємодія з різними напрямками посилюється (звичайно, залежно від виду, характеру самої гри). Підставою для такої взаємодії служить навчальний матеріал з певних тем курсу, ступінь засвоєння якого й характеризує ефективність ігрових методів. Сама підготовка до гри вимагає ретельного вивчення матеріалу, а в ході гри відбувається активний обмін інформацією, її переосмислення, аналіз, поповнення, апробація практикою, пошук нового знання через самостійне вирішення поставлених завдань. Таким чином зростає поле й переданої, й засвоєної інформації (на заняттях з використанням ігор засвоюється до 80% навчального матеріалу – і це не межа) [4].

Найбільш ефективно реалізувати умови активізації навчально-пізнавальної діяльності шляхом вибору методів навчання з урахуванням особливостей навчального процесу в системі професійної освіти можливо, впроваджуючи у навчальний процес ділові ігри. В ділових іграх відображається динаміка професійної діяльності, її особливості, складні моменти та головні проблеми. За допомогою ділових ігор можна «обіграти» професійну ситуацію з типовими помилками, а потім детально їх проаналізувати.

Ділова гра розкриває особистий потенціал працівника: кожен учасник гри може продіагностувати та продемонструвати свої власні можливості окремо і в процесі спільної діяльності з іншими гравцями. В ділових іграх можуть моделюватись стосунки конкурентної боротьби або взаємодії, а також відношення суперництва між сторонами. Як форма організації пізнавальної діяльності ділові ігри застосовуються в навчальному процесі для імітаційного моделювання реальних механізмів і процесів. Відпрацьовуються навички прийняття рішень в умовах взаємодії, суперництва (конкуренції) між різними сторонами або розходження їх особистих цілей. В діловій грі студенти також виконують ролі учасників ситуації, що взаємодіють або протидіють, але ситуація вже розглядається в динамічному розвитку [5].

За методологією проведення ділові ігри поділяються на інноваційні, організаційно-діяльнісні, імітаційні, дистанційні.

Найпопулярнішим різновидом ділової гри можна вважати інноваційні

ігри. Це обумовлено відповідністю процесу гри етапам соціально-культурного проектування, відкритості гри; колективною творчою роботою усіх учасників, спільним опрацюванням сформульованих завдань; збором, систематизацією та узагальненням інформації з даного кола проблем, виявленням позитивних та негативних сторін, які можуть виникнути у процесі реалізації проекту; розробкою нових нестандартних варіантів подолання соціально і професійно значимих проблем. Інноваційна гра передбачає інноваційну, тобто невідому раніше учасникам процедуру, що має сприяти породженню активних та результативних шляхів вирішення проблем. Така гра створює великі можливості для творчості та самостійності прийняття рішень; у процесі гри відпрацьовуються навички та вміння діяти у нестандартних ситуаціях. Інноваційно-ділова гра має гнучку структуру, яка може змінюватись у разі потреби. Провідна роль у процесі гри відводиться педагогу, який слідкує за планом гри та дотриманням, поставлених на початку гри завдань. Специфіка інноваційної гри полягає в тому, що шляхи вирішення проблем учасникам гри заздалегідь невідомі, вони відпрацьовуються спільно в процесі гри. Це вимагає не штучного формального інформатизму, а знання реальних процесів та явищ. Використання інноваційної гри у навчальному процесі сприяє ефективній підготовці студентів до вирішення соціально і професійно значимих проблем у майбутній трудовій діяльності [6,7].

Як засіб розвитку пізнавальної активності до вирішення міжпрофесійного комплексу проблем доречно використовувати організаційно-діяльнісні ігри. Завдання викладача полягає в тому, щоб скоординувати колективну діяльність усіх учасників гри та налагодити ефективне міжгрупове спілкування. Ділові ігри, які спрямовані на імітаційне моделювання реальних механізмів і процесів визначаються як імітаційні ігри. Це форма відтворення предметного і соціального змісту, якої-небудь реальної навчальної діяльності. Необхідні знання засвоюються учасниками гри в реальному для них процесі інформаційного забезпечення ігрових дій, у формуванні цілісного образу тієї чи іншої реальної ситуації.

Відносно новою формою ділової гри є дистанційна ділова гра. Вона має особливі вимоги до підготовки та проведення. До них належить: тривалість проведення гри (від одного до чотирьох місяців); залучення до участі у грі всіх підприємств та інститутів галузі із створенням єдиної ігрової команди; здійснення управління грою з одного керівного центру та ін.[1, 4, 6]. У ділових іграх є свої переваги та недоліки, а також певні області використання. Ділову гру як форму контекстного навчання доцільно обирати

перш за все для вирішення наступних педагогічних завдань: формування у студентів цілісного уявлення про професійну діяльність і її динаміку; набуття проблемно- професійного і соціального досвіду, готовності приймати індивідуальні і колективні рішення; розвиток теоретичного і практичного мислення у професійній сфері; формування пізнавальної мотивації, забезпечення умов розвитку професійної мотивації.

Висновки. Таким чином, активізуюча роль навчальних ділових ігор дає можливість охарактеризувати їх реалізацію у професійній підготовці фахівців як особливий компонент «практичного гуманізму» в освіті, що з погляду гуманітарних і гуманістичних критеріїв сприяє формуванню зрілої особистості, адаптованої до самостійного життя в сучасному суспільстві в усіх її проявах – і як працівника, і як громадянина.

Бібліографічний список.

1. Бабурин В.Л. Деловые игры по экономической и социальной географии. – М.: Просвещение, 2005. – 117 с.
2. Вербицкий А.А., Филиппов А.В., Красовский Ю.Д. Психолого-педагогические вопросы проведения деловых игр. – М.: НИИВШ, 1982. – 44 с.
3. Платов В. Я. Деловые игры; разработка, организация и проведение. – М.: Стойиздат, 2007. – 227 с.
4. Коровяковская Е. П. К проблеме создания психолого-педагогических основ разработки и использования учебно-ролевых игр / Школа-семинар по проблеме применения АМО в учебном процессе. – Рига: Латв. ГУ, 1983. – С. 228 – 232.
5. Хутинаева С. З. О принципах реализации инновационных технологий в системе современного высшего профессионального образования // Инновации в образовании. – 2003. – № 4.
6. Трайнев В. А. Учебные деловые игры: методология и практика проведения: Учеб. пособие. – М.: НИСЭ, 2005. – 281 с.
7. Розин В.М. Методологический анализ деловой игры как новой области научно-технической деятельности и знания // Вопросы философии. – 2006. – № 6.

Boltyanska N.I., Boltyanski O.V. Application of interactive is technologies at teaching in modern higher educational establishment as to the factor of humanizing of professional preparation of specialists

Summary. In the article a basic accent is done on the choice of didactics methods of realization of humanism paradigm of modern trade education.

Keywords: Student, higher educational establishment, professional preparation of specialists, educational-educator process, interactive studies.

УДК 378.147

Болтянський Б.В., к.т.н., доцент

Болтянська Л.О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У зв'язку з реформуванням вищої освіти підготовка фахівців для всіх галузей народного господарства вимагає корінної зміни стратегії та тактики навчання у вищому навчальному закладі. Акценти при викладанні навчальних дисциплін переносяться на використання активних методів навчання, які активізують самостійність думок студентів, залучають їх до роботи з великими обсягами інформації, створюють атмосферу порозуміння та співпереживання, роблять студентів справжніми суб'єктами навчання.

Ключові слова: активні методи навчання, класифікація активних методів навчання, практичне застосування активних методів навчання.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються в українському суспільстві, впливають і на систему освіти. Модернізація системи вищої освіти потребує якісної зміни методики навчання студентів: впровадження прогресивних форм викладання дисциплін, урізноманітнення форм та методів навчального процесу, використання сучасних інтерактивних технологій навчання та ін.

Конкурентоспроможність випускників вузів на ринку праці значною мірою залежить від того, наскільки вони опанували сучасні економічні та технічні знання, а також від їх вміння мислити та приймати правильне рішення в конкретних виробничих ситуаціях. Практика показує необхідність застосування таких форм, прийомів, методів та засобів навчання, які можуть зробити навчальний процес інтенсивнішим, активізувати пізнавальну діяльність студентів, підвищити результативність їхньої самостійної роботи.

Головними вимогами до випускника, крім професійних знань, вмінь та навичок, стають компетентність і мобільність. У зв'язку з цим акценти при викладанні навчальних дисциплін переносяться не тільки на формування знань, вмінь та навичок, з боку викладача, а й на сам процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента. Успішність досягнення мети залежить не тільки від змісту освіти,

але і від того, як засвоюється навчальний матеріал: індивідуально або колективно, в авторитарних чи гуманістичних умовах, опираючись на увагу, сприйняття, пам'ять або на весь особистісний потенціал людини, за допомогою репродуктивних або активних методів навчання.

Значну роль у формуванні особистості у навчально-виховному процесі відіграють методи активного навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У психолого-педагогічній літературі методам активного навчання присвячено чимало досліджень і публікацій. Психологічні основи для розробки цілісної концепції розвиваючого навчання були закладені ще в 30-х роках минулого століття в роботах Л.С. Виготського, В.В. Давидова, А.Н. Леонтьєва та ін. [3, 4, 8]. Проте систематичні основи активних методів навчання стали широко розроблятися в другій половині 60-х та на початку 70-х років в дослідженнях психологів та педагогів з проблемного навчання.

Значний внесок у розвиток активних методів навчання внесли І.Я. Лернер, А.М. Матюшкін, М.І. Махмутов та ін. [9, 12, 13]. Велику роль у становленні та розвитку активних методів навчання відіграють роботи А.А. Вербицького, В.І. Лозової, В.Ф. Комарова, А.М. Смолкіна та ін. [2, 10, 6, 16].

Дослідження ефективності активних методів проводилися, перш за все, на матеріалі шкільного навчання, що ускладнило впровадження активних методів навчання в системі вищої освіти, оскільки була потрібна певна адаптація теорії активних методів до дидактичного процесу у вищому навчальному закладі.

Формулювання цілей статті. Розвиток й упровадження активних методів навчання обумовлене тим, що перед викладачами були поставлені завдання не тільки засвоєння студентами знань і формування професійних умінь і навичок, але і розвиток творчих та комунікативних здібностей особистості, формування особистісного підходу до проблеми. Саме в процесі такого навчання розвиваються самооцінка, самоповага, толерантність, самостійність, відповідальність, прийняття точки зору інших, вміння дискутувати та відстоювати свої переконання.

Розробка і впровадження активних методів навчання представлена в різних галузях наукових знань і досліджена багатьма педагогами і психологами. Але їх застосування в вищому навчальному закладі, зокрема агротехнологічному, вивчено недостатньо. Це й обумовило написання даної статті.

Виклад основного матеріалу досліджень.

З метою визначення поняття «активні методи навчання» нами

розглянуто основні поняття тлумачення зазначеного в педагогіці.

Що стосується поняття «метод», то існує понад двохсот його визначень, проте для навчально-виховного процесу, на наш погляд, найбільш підходить таке визначення: метод – це поєднання засобів та форм навчання, спрямованих на досягнення певної мети навчання. Таким чином, метод містить спосіб та характер організації пізнавальної діяльності студентів [15, с. 187].

Розглядаючи активність студентівми погоджуємось, що це інтенсивна діяльність і практична підготовка в процесі навчання і формування знань та навичок, вміння їх застосовувати у конкретних ситуаціях. Активність у навчанні є умовою свідомого засвоєння знань, умінь та навичок [14, с. 173...178].

Щодо пізнавальної активності, то це – прагнення самостійно мислити, знаходити свій підхід до вирішення завдання (проблеми), бажання самостійно одержувати знання, формувати критичний підхід до думки інших та незалежність власних думок.

Отже, безпосереднє залучення студентів в активну навчально-пізнавальну діяльність в ході навчального процесу пов'язане, перш за все, із застосуванням прийомів і методів, що отримали узагальнену назву методи активного навчання.

А.М. Смолкін активним методам навчання дає таке визначення: це способи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які спонукають їх до активної розумової і практичної діяльності в процесі оволодіння матеріалом, коли активний не лише викладач, але й студенти [16, с. 30].

Методи активного навчання передбачають використання такої системи методів, яка спрямована, головним чином, не на викладання готових знань і їх відтворення, а на самостійне оволодіння студентами знань в процесі активної пізнавальної діяльності.

Таким чином, спираючись на вищезазначене, можемо зробити висновок, що активні методи навчання – це навчання діяльністю. Так, наприклад, Л.С. Виготський зазначає, що навчання спричиняє за собою розвиток, оскільки особистість розвивається в процесі діяльності. Саме в активній діяльності, що керується викладачем, студенти опановують необхідними знаннями, вміннями та навичками для їх професійної діяльності; у них розвиваються творчі здібності тощо. В основі активних методів лежить діалогічне спілкування як між викладачем і студентами, так і між самими студентами. У процесі діалогу розвиваються комунікативні

здібності, уміння вирішувати проблеми колективно, та, що найголовніше, розвивається мова студентів.

Активні методи навчання при умілому застосуванні дозволяють вирішити такі навчально-організаційні завдання:

- підпорядкування процесу навчання діям викладача;
- забезпечення активної участі в навчальній роботі як підготовлених студентів, так і непідготовлених;
- встановлення, безпосереднього, контролю за процесом засвоєння навчального матеріалу.

Як показує практика, використання активних методів навчання в системі вищої освіти є необхідною умовою для підготовки висококваліфікованих фахівців і, як правило, призводить до позитивних результатів: вони дозволяють формувати знання, уміння та навички студентів шляхом залучення їх в активну навчально-пізнавальну діяльність; навчальна інформація переходить в особисте знання студента.

Суттєвий внесок в класифікацію активних методів навчання внесли М.М. Бірнштейн, А.А. Вербицький, В.М. Єфімов, А.Л. Лівшиць, В.І. Маршев та ін. [1, 2, 5, 11].

Проаналізувавши психолого-педагогічні джерела, ми дійшли висновку, що до класифікації активних методів навчання існують різні підходи. В.Н. Кругликов наголошує, що за відмінні ознаки використовують:

- характер навчально-пізнавальної та ігрової діяльності;
- ступінь активізації студентів;
- спосіб організації ігрової взаємодії;
- місце проведення занять, їх цільове призначення;
- імітаційна модель, що використовується і багато інших [7].

Найчастіше використовують класифікацію А.М. Смолкіна, а саме за характером навчально-пізнавальної та ігрової діяльності. Відповідно даної класифікації методи активного навчання підрозділяють на:

1. Імітаційні методи, які базуються на імітації професійної діяльності. Вони є своєю чергою поділяються на:

а) ігрові методи:

– ігрові процедури і прийоми – засоби реалізації окремих, одиничних принципів, в першу чергу, різні форми активізації лекцій і інших традиційних форм навчання, ігрові педагогічні прийоми, окремі засоби активізації. Наприклад, ті, що реалізують принцип проблемної лекції з використанням методу аналізу конкретних ситуацій у вигляді ілюстрації, здійснюваної викладачем, лекція із запланованими помилками, лекція удвох,

проблемна лекція, творче завдання, лекція прес-конференція, лекція-дискусія, лекція-бесіда (принцип діалогового спілкування) тощо;

- ігрові ситуації, прикладом яких можна вважати дискусійні заняття, що проводяться вигляді незапланованих виступів, коли заздалегідь невідомо хто і в якому статусі (доповідача, критика, провокатора) братиме участь в обговоренні. Також ігрові ситуації використовують для ролевих ігор, спрощених управлінських тренінгів тощо;

- дидактична або навчальна гра – в основі якої використовується ігрова ситуація, але діяльність учасників формалізована, тобто є правила, жорстка система оцінювання, передбачений порядок дій, регламент тощо;

- ділові ігри – методи, що реалізують всю сукупність елементів, а, отже, і весь комплекс принципів активізації, характерних для методів активного навчання;

б) неігрові методи – аналіз виробничих ситуацій, аналіз конфліктів, аналіз проблемних ситуацій, аукціон ідей, імітаційні вправи, диспути, мозкова атака, опорні сигнали, взаємоопитування, аналіз конкретних ситуацій, розбір ділової пошти керівника, дії по інструкції тощо.

2. Неімітаційні методи – стажування на робочому місці, програмоване навчання, проблемна лекція, випускна робота. За призначенням виділяють неімітаційні методи за:

- мотивацією пізнавальної діяльності;
- повідомленням навчальної інформації;
- формуванням і вдосконаленням професійних умінь і навичок;
- освоєнням передового досвіду, контроль результатів навчання [16, с. 32...38].

За типом діяльності учасників при пошуку вирішення завдань виділяють методи, побудовані на:

- ранжируванні за різними ознаками предметів або дій;
- оптимізації процесів і структур;
- проектуванні й конструюванні об'єктів;
- виборі тактики дій в управлінні;
- спілкуванні й конфліктних ситуаціях;
- вирішенні інженерно-конструкторських, дослідницьких, управлінських або соціально-психологічних задач та завдань;
- демонстрації та тренінгу навичок уваги, вигадки, оригінальності, швидкості мислення та інші.

За кількістю учасників виділяють:

- індивідуальні методи; групові методи; колективні методи; методи,

що передбачають роботу учасників в діадах і тріадах.

За місцем проведення розрізняють методи:

– аудиторні; позааудиторні; виїзні; екскурсійні.

За принципом використання обчислювальної техніки методи поділяються на:

– ручні (без використання техніки); комп'ютерні – ігри на ПЕОМ; ігри з комп'ютерним забезпеченням [7, с. 34–35].

Методи активного навчання можуть використовуватися на різних етапах навчального процесу:

Перший етап – первинне оволодіння знаннями. Це можуть бути проблемна лекція, евристична бесіда, навчальна дискусія тощо.

Другий етап – контроль знань, умінь та навичок (закріплення), можуть бути використані такі методи як колективна розумова діяльність, тестування тощо.

Третій етап – формування професійних умінь та навичок на основі знань і розвиток творчих здібностей, можливо використання модельованого навчання, ігрових і неігрових методів [16, с. 41...43].

Застосування тих або інших методів не є самоціллю. Тому для викладача будь-яка класифікація має практичний сенс в тій мірі, в якій допомагає йому здійснювати цілеспрямований вибір відповідного методу навчання або їх поєднання для вирішення конкретних дидактичних завдань. Тому дана класифікація пропонує розглядати активні методи навчання за їх призначенням у навчальному процесі.

Висновок. Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що активні методи навчання, перш за все, направлені на перебудову і вдосконалення навчально-виховного процесу та підготовку фахівців до професійної діяльності. Вони створюють необхідні умови: для формування і закріплення професійних знань, умінь та навичок; для розвитку вмінь самостійного мислення, орієнтуватися у новій ситуації; знаходити підходи до вирішення проблеми; встановлення ділових контактів із аудиторією, що визначає професійні якості майбутнього фахівця. Їх використання впливає на підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності.

Застосування викладачами активних методів у навчальному процесі вищого навчального закладу сприятиме подоланню стереотипів, виробленню нових підходів до професійної ситуації, розвитку творчого мислення студентів.

Запровадження активних методів у навчальний процес надасть можливості: підвищити емоційний відгук студентів на процес пізнання,

посилити мотивацію навчальної діяльності, інтерес до оволодіння новими знаннями, вміннями та практичному їх використанню; сприятимуть розвитку творчих здібностей студентів, усного мовлення; формувати вміння формулювати, обґрунтовувати й висловлювати власну точку зору, активують мислення тощо.

Бібліографічний список.

1. Бельчиков Я.М. Деловые игры / Я.М. Бельчиков, М.М. Бирштейн. – Рига: Авотс, 1989. – 304 с.
2. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: Контекстный анализ / А.А. Вербицкий. – М., 1993. – 215 с.
3. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выготский – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
4. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения / В.В. Давыдов – М.: Интор, 1996. – С.517.
5. Ефимов В.Н. Имитационная игра для системного анализа управления экономикой / В.Н. Ефимов. – М.: Наука, 1988. – 256 с.
6. Комаров В.Ф. Управленческие имитационные игры и АСУ / В.Ф. Комаров. – Новосибирск: Наука, 1979. – 234 с.
7. Кругликов В.Н. Активное обучение в техническом вузе (теоретико-методологический аспект) / В.Н. Кругликов. – СПб., 2000. – 424 с.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев – М.: Политиздат, 1975. – 437 с.
9. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения / И.Я. Лернер. – М.: Просвещение, 1981. – 165 с.
10. Лозова В.І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів / В.І. Лозова. – Харків: “РЦНІТ”, ХДПУ, 2000. – 175 с.
11. Маршев В.И. Методы активного обучения управлению / В.И. Маршев, Е.Н. Лукаш. – М.: МГУ, 1991. – 349 с.
12. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / А.М. Матюшкин. – М.: Педагогика, 1972. – 208 с.
13. Махмутов М.И. Проблемное обучение: основные вопросы теории / М.И. Махмутов – М.: Педагогика, 1975. – 367 с.
14. Психология и педагогика / Под ред. К.А. Абульхамовой, Н.В. Васиной. – М.: Совершенство, 1998. – 537 с.
15. Сластин В.А. Педагогика: Инновационная деятельность / В.А. Сластин, Л.С. Подымова – М.: Магистр, 1997. – 224 с.
16. Смолкин А.М. Методы активного обучения / А.М. Смолкин – М.:

Высшая школа, 1991. – 176 с.

Boltianskyi B.V., Boltianska L.O. The use of active teaching methods in higher education

Summary. In connection with reformation of higher education of preparation specialists for all industries requires the native change of strategies and teaching tacticians in higher educational establishment. Accents at teaching of educational disciplines are carried on the use of active methods teaching which activate independence of looks of students, involve them in work with the large volumes of information, create the atmosphere of understanding, do students the real subjects of teaching.

Keywords: active methods of teaching, classification of active methods of teaching, application of active methods of teaching in practice.

УДК 378.147

Болтянський О.В., к.т.н., доцент

Болтянська Н.І., к.т.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Анотація. Визначено мету активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Обґрунтовано необхідність впровадження у навчальний процес прогресивних технологій, форм і методів активного навчання для підвищення рівня професійної підготовки майбутніх інженерів.

Ключові слова: активізація, навчально-пізнавальна діяльність, форми навчання, методи навчання, засоби навчання.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку науки і техніки, швидкої зміни технологій, росту інноваційних процесів у сфері виробництва виникає необхідність поліпшення підготовки майбутніх інженерів за рахунок постійного відновлення знань, способів діяльності і творчих здібностей.

Орієнтація навчального процесу винятково на нагромадження знань і

вмінь унеможлиблює адаптацію випускників до життя і роботи в сучасному світі. Це вносить корективи в мету і завдання освіти, які полягають в необхідності підготовки висококваліфікованих, здатних до творчості, готових до вирішення нестандартних проблем професійного характеру фахівців [1].

У такий спосіб перед системою вищої освіти виникає проблема в здійсненні важливого впливу на розвиток творчої особистості студента і формування нового змісту підготовки випускників вищих технічних закладів до багатофункціональної інженерно-технічної діяльності. Перспективи суспільства вимагають у студентів розвитку високого рівня пізнавальної активності в процесі їх професійної підготовки. Одним з головних факторів, що забезпечує розвиток складних завдань професійної підготовки - є активізація пізнавальної діяльності студентів. Залучення студентів до активної творчої роботи, створення умов для всебічної реалізації в навчальному процесі важливих якостей студентів, які стануть основою професійного становлення.

Формування і активізація пізнавальної діяльності студентів лежить у центрі модернізації та удосконалення навчання студентів технічних спеціальностей. Навіть найбільш сучасні педагогічні технології та засоби навчання не сформують необхідних знань, способів діяльності і творчих здібностей студента, якщо він сам не займе активну особистісну позицію. Студента не можна примусити вчитися активно, його можна лише спонукати до активних дій шляхом реалізації певних методів, прийомів і умов навчання [2].

Тому активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів є одним з основних напрямів покращення навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема активізації пізнавальної діяльності студентів вимагає пошуку нових підходів до подальшого вдосконалення форм, методів і засобів навчання. Значна кількість психолого-педагогічних досліджень присвячена проблемі формування пізнавального інтересу та пізнавальної активності, які є складовими компонентами пізнавальної діяльності.

Питання розвитку активності особистості та навчально-пізнавальної діяльності знайшли своє відображення в наукових дослідженнях відомих вчених. Загальні проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів були в центрі уваги знаних вчених-педагогів А.А. Вербицького, Ю.К. Бабанського, І.А. Зязюна, Г.І. Щукіної, Г.С. Костюка, Д.Б. Е.В. Коротаєвої, М.І. Мамутова, В.Д. Мороза, Т.А. Тернавської, Г.І. Костишиної та ін. [3].

Проблема включення в активну навчально-пізнавальну діяльність і впровадження в навчальний процес інноваційних шляхів та методів розвитку пізнавальної діяльності постійно була в центрі уваги науковців, оскільки її успішне рішення дає можливість істотно підвищити ефективність, результативність та якість навчально-виховного процесу. Цій проблемі присвячені фундаментальні дослідження Я.І. Бурлаки [4].

Формулювання цілей статті. Визначити напрями активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів для підвищення ефективності навчання та якості підготовки фахівців.

Виклад основного матеріалу досліджень.

Професійний розвиток майбутнього інженера значною мірою пов'язаний з розвитком його творчого потенціалу. Професійно-творча підготовка майбутнього інженера є умовою його всебічного розвитку на етапі професійної підготовки, оскільки лише в процесі творчості реалізуються творчі можливості особистості та здійснюється їх розвиток. Рівень розвитку творчого потенціалу майбутнього інженера позначається не тільки на його професійній діяльності, а й на самому процесі його життя, самореалізації як засобу самоствердження через самовираження та саморозвиток. Орієнтація на професійно-творчу підготовку майбутнього інженера потребує впровадження новітніх педагогічних технологій у навчальний процес вищого закладу освіти, що дає змогу значною мірою подолати основний недолік – орієнтацію на репродуктивний тип навчання.

Одна з головних задач сучасної освіти – це створення стійкої мотивації у студентів до отримання знань, інша – пошук нових форм та інструментів освоєння цих знань.

Навчально-пізнавальна діяльність – це форма загальнолюдської діяльності, змістом якої є освоєння системи знань і методів діяльності, культурних цінностей і суспільних відносин. Навчально-пізнавальна діяльність студента забезпечує освоєння способів та досвіду професійного рішення практичних завдань, оволодіння професійним мисленням та творчістю, тобто вона є професійно спрямованою, або іншими словами – навчально-професійною діяльністю. У навчально-пізнавальному процесі студент виступає об'єктом педагогічної діяльності, продуктом якої, у свою чергу, є формований у студента індивідуальний досвід. Результатом педагогічної діяльності, як виконання її основної мети, є розвиток студента: його особистісне, інтелектуальне вдосконалення, становлення його як індивідуума, як суб'єкта навчальної діяльності. Об'єктом діяльності студента є наукова, теоретична і практична інформація, якою він має оволодіти.

Продукти його діяльності є відповіді (демонстрація знань, умінь, навичок), що оцінюються на іспитах, заліках, модульних екзаменах.

Активність кожного студента на всіх рівнях залежить від активізації навчального процесу в цілому, а навчальний процес – від особистості викладача, його вміння відповідним чином організовувати навчальну діяльність. Управління активністю студентів зазвичай називають активізацією. Активізацію можна визначити як постійний, безперервний процес стимулювання студентів до енергійного, цілеспрямованого вчення, подолання пасивної і стереотипної діяльності, спаду і застою у розумовій діяльності.

Головна мета активізації – формування активності студентів, підвищення якості навчального процесу, який спрямований на засвоєння емоційно-ціннісного досвіду, забезпечення адаптації особистості до соціального оточення, а також сприяння самореалізації та розкриттю професійного потенціалу особистості.

На даний час використовуються різні напрями активізації пізнавальної діяльності, що включають різноманітність форм, методів, засобів навчання, виправданий і свідомий вибір яких за умов умілого та педагогічно правильного поєднання суттєво впливає на ефективність навчальної діяльності, стимулює активність

Активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у великій мірі сприяють ігрові форми і методи навчання, самостійна робота, тестування а також проблемний метод навчання.

Значення вибору ігрових форм і методів у викладанні технічних дисциплін перебільшити складно, адже саме вони дозволяють оптимально враховувати вимоги обраної студентами спеціальності, створювати ситуації, що дають можливість швидко й ефективно вирішувати завдання, розвивати економічне мислення. Використання ігрових форм навчання забезпечує таку постановку завдання, що передбачає не одне, а цілий ряд професійних рішень.

Важливе місце в навчальному процесі має бути відведено самостійній робо ті як методу навчання і самоосвіти. У сучасній світовій педагогіці вищої школи самостійна робота студентів розглядається як провідна форма професійної підготовки майбутніх фахівців. Саме в процесі самостійної роботи студент стає творцем знань. Самостійна робота дозволяє найуспішніше реалізувати міждисциплінарний підхід, заохочення творчості, зв'язок теорії з практикою. Вона сприяє формуванню позитивного ставлення до праці, працездатності, захопленості роботою, реалістичності в оцінці

власних можливостей, самоорганізації, відповідальності за рішення, що приймаються, орієнтації на спільну діяльність, прагнення домагатися результату [5].

Не менш важливим шляхом активізації пізнавальної діяльності студентів під є тестова форма контролю якості знань студентів. У ході його реалізації необхідно впроваджувати розроблені педагогікою принципи контролю навчальної роботи і знань студентів, а саме: принцип об'єктивності перевірки і оцінки; принцип індивідуальності контролю; систематичності і регулярності контролю; всебічності контролю; принцип єдності вимог викладача до студентів, а також принцип етичності контролю.

Застосування проблемного методу навчання дозволяє здійснювати творчий розвиток пізнавальної активності особистості студента. Для того, щоб проблемне навчання було ефективним необхідно, щоб поставлена проблема містила пізнавальну складність для студентів, тобто знаходилась в „зоні найближчого розвитку”, а зіставлення нового із старим викликало позитивні емоції і спонукало студентів до пошукової діяльності, збуджувало творчу думку студентів, підвищуючи рівень пізнавального інтересу, активності і самостійності мислення. При цьому продуктивність пізнавальної діяльності в проблемному навчанні полягатиме в тому, що студент, аналізуючи, порівнюючи, синтезуючи, узагальнюючи фактичний матеріал, сам одержує з нього нову інформацію, тобто продукує нові знання.

Останнім часом почали використовуватися і такі креативні методи навчання, що спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності студентів, як „кейс-метод”, „мозковий штурм”, метод інциденту, пізнавальні ігри тощо.

При виборі тих чи інших методів навчання, перш за все, слід прагнути продуктивного результату.

Висновок. Тільки комплексне, системне урахування усіх сторін процесу навчання у вищих навчальних закладах дозволить правильно визначити напрями розв'язання головного завдання теорії та практики – підвищення ефективності навчання та якості підготовки фахівців, що реалізується через активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Бібліографічний список.

1. Закон України Про вищу освіту / Газета «Голос України» від 06.08.14 р. № 148.
2. Лузан П.Г. Формування активності студентів у навчанні / П.Г. Лузан, А.І. Дьомін, В.І. Рябчик. - К.: Вища шк., 1998. - 192 с.
3. Тернавська Т.А. Проблема активізації пізнавальної діяльності в

студентів ВНЗ Тернавська Т.А. // Наукові записки. Том 59. - 2006. - С. 36-42.

4. Бурлака Я.І. Підвищення пізнавальної активності студентів на заняттях / Бурлака Я.І. // Радянська школа. 1982. - № 9 - С. 81-83.

5. Мороз В.Д. Самостійна навчальна робота студентів: Монографія / Мороз В.Д. - Харків: ХМК, 2003.

Boltyanski O.V., Boltyanska N.I. Tools of activization of informative activity of students of technical specialties

Summary. The purpose of activation cognitive academic activity of students is determined. The necessity of implementing to process of studying the newest technologies, forms and methods of active learning in order to increase the level of professional development for future engineers is explained.

Keywords: activation, cognitive academic activity, forms of studying, methods of studying, facilities of studying.

УДК 37.013.42

Вертегел С.Я., ст. викладач

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ЗАСТОСУВАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ЗАНЯТЬ У ПРАКТИЧНІЙ
ПІДГОТОВЦІ МАРКЕТОЛОГІВ**

Анотація. У статті досліджено теоретичні та методичні засади застосування тренінгових занять у практичній підготовці маркетологів в межах маркетингового управління. Обґрунтовано необхідність застосування активних методів навчання у сучасній підготовці студентів. Запропоновані методи проведення тренінгу та оцінки ефективності занять.

Ключові слова: тренінг, кейс, програма тренінгу, професійна підготовка, інтерактивне навчання.

Тренінгові методи навчання почали використовуватись у ВНЗ США ще на початку ХХ сторіччя в галузі права та медицини. Провідна роль у розповсюдженні тренінгового методу належить Гарвардській Школі Бізнесу.

Тренінг і традиційні форми навчання мають суттєві відмінності.

Традиційне навчання більш орієнтоване на правильну відповідь, і за своєю суттю є формою передачі інформації та засвоєння знань. Натомість тренінг, перш за все, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо. Звичайно, традиційна форма передачі знань не є сама по собі чимось негативним, проте у світі швидких змін і безперервного старіння знань традиційна форма навчання має звужені рамки застосування.

Таблиця 1

Підготовка і проведення тренінгу

Фаза роботи	Дії викладача	Дії студента
До заняття	1. Підбирає ситуаційне завдання 2. Визначає основні та допоміжні матеріали для підготовки студента 3. Розробляє сценарій заняття	1. Отримує кейс і список рекомендованої літератури 2. Індивідуально готується до заняття
Під час заняття	1. Організовує попереднє обговорення кейсу 2. Ділить академічну групу на підгрупи (команди) 3. Керує обговоренням кейсу в підгрупах, забезпечує додатковою інформацією	1. Ставить запитання щодо поглиблення розуміння кейсу та проблеми 2. Розробляє варіанти рішень, вислуховує думки колег-студентів 3. Приймає особисто, або приймає участь у прийнятті колективного рішення
Після заняття	1. Оцінює роботу кожного студента та підгруп в цілому 2. Оцінює прийняття рішення на поставлені запитання	1. Складає письмовий звіт про заняття та свою участь у ньому 2. Накопичує інформацію для використання в кейсах з інших дисциплін

Завдання викладача полягає в підборі відповідного реального матеріалу, а студенти повинні вирішити поставлену проблему і сприйняти реакцію оточуючих (інших студентів та викладача) на свої дії. При цьому

необхідно розуміти, що можуть мати місце і інші рішення проблеми. При цьому студенти повинні розуміти з самого початку, що ризик прийняття рішення лежить на них, а викладач лише пояснює наслідки ризику прийняття необдуманих рішень.

Роль викладача полягає у спрямуванні бесіди або дискусії, наприклад, за допомогою проблемних запитань і контролю часу роботи над проблемою, у відмові студентів від поверхневого мислення, у втягненні всіх студентів у глухий кут процесу аналізу кейса.

Періодично викладач може узагальнювати, пояснювати, нагадувати теоретичні аспекти або робити посилання на відповідну літературу.

Метод проведення тренінгу сприяє розвитку умінь аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, обирати оптимальний варіант і скласти план його реалізації. І, якщо протягом навчального циклу такий підхід використовується багаторазово, то у студентів напрацьовуються стійкі навички вирішення практичних задач.

Вимоги до змісту кейсу

У кейсі розглядається будь-яка конкретна ситуація, що може виникати у будь-якій галузі людської діяльності на макро- та мікрорівнях, яка відображає стан проблеми чи об'єкту за конкретний проміжок часу. В опис ситуації включаються головні випадки, факти, процеси, рішення, які мали місце протягом цього часу. При цьому, ситуація може відображати як конкретну комплексну проблему, так і лише її частину.

Кейс можна скласти на основі узагальнення досвіду і не обов'язково відображати діяльність. Потрібно пам'ятати, що такі „кабінетні” кейси можуть не прийматися аудиторією. Тому кейс, в будь-якому випадку, повинен відображати максимально реальну картину і декілька конкретних фактів. У цьому випадку, викладення реальних і надуманих подій зітре різницю між ними.

Як правило, інформація не є повним описом проблеми, події чи об'єкту, а скоріше має орієнтовний характер. Тому, для побудови логічної моделі, необхідної для прийняття обґрунтованого рішення, допускається доповнення кейсу додатковими даними, які на думку учасників могли мати місце у дійсності. Таким чином, студент не тільки фіксує випадок, що розглядається, але і заглиблюється в нього до такого ступеню, що може прогнозувати і демонструвати те, що пропущено у кейсі.

Більшість фахівців виділяють декілька критеріїв, за якими можна відрізнити кейс від інших навчальних матеріалів:

1. **Процес відбору.** При відборі інформації для кейсів необхідно

орієнтуватися на навчальні цілі. Не снує єдиних підходів до неї, але вона повинна бути реальною для сфери, яку описує кейс, інакше він втратить інтерес аудиторії.

2. **Зміст.** Він повинен відображати навчальні цілі. Кейс може бути коротким або довгим, може викладатися конкретно або узагальнено. Щодо цифрового матеріалу, то його має бути достатньо для необхідних розрахунків. Потрібно уникати інформації, яка безпосередньо не стосується теми. В цілому кейс повинен мати дозовану інформацію, яка б дозволила студентам швидко зрозуміти проблему і мати усі необхідні дані для її вирішення.

3. **Перевірка в аудиторії.** Це апробація нового кейса безпосередньо в навчальному процесі або оцінка нової аудиторії на кейс, який розглядався раніше, але для інших груп студентів (інша спеціальність, курс, навчальний заклад, програма навчання). Вивчення реакції на кейс необхідно для отримання максимального навчального результату.

Результати навчання за кейс-методом можна поділити на шість основних груп навчальних цілей .

1. *Оцінка:* сформулювати критерії, розібратися в проблемі, знайти помилки, оцінити, прийняти рішення.
2. *Синтез:* отримати невідомі раніше дані (потребують оригінальності й творчого підходу).
3. *Аналіз:* визначити складові елементи, яким чином вони розташовані і пов'язані між собою.
4. *Використання:* використовувати знання для вирішення нових завдань і нових ситуацій для випадків невизначеності вказівок і методів рішення.
5. *Розуміння:* приводити інформацію у більш значиму форму, викладати її, пояснювати, передбачати, робити висновки, екстраполювати.
6. *Знання:* викладати терміни, визначення, категорії, способи дій, яким студента навчили.

Метою тренінгу є формування у студентів стратегічного управлінського мислення, цілісного бачення проблем виробничої фірми, розвиток навичок маркетингової діяльності підприємства, а саме: вміти швидко реагувати на дії конкурентів, тощо.

Після проведення тренінгу студенти повинні вміти:

1. досліджувати ринок та підприємство;
2. розробляти концепцію маркетингу на підприємстві;
3. аналізувати комплекс маркетингу підприємства;

Завдання тренінгу– оволодіти методами адаптації фірми до змін

ринкового середовища; розвивати навички управління фірмою в умовах ринкової конкуренції та прийняття колективних управлінських рішень в умовах невизначеності факторів конкурентної боротьби. Основою тренінгу є бізнес-гра, в якій моделюються такі процеси:

Дослідити підприємство, розробити концепцію маркетингу (конкурентні переваги підприємства, визначити маркетинг-мікс підприємства);

2. Проводити маркетингове дослідження ринку (визначити цільову аудиторію споживачів, формувати профіль виділених цільових сегментів споживачів);

3. Дослідження товарної політики підприємства;

4. Дослідження цінової політики підприємства;

5. Дослідження комунікаційної політики підприємства;

6. Дослідження маркетингової політики розподілення;

7. Представлення звіту та його захист;

Після кожного заняття студенти з кожної міні-групи мають надати звіт роботи, що була зроблена.

В кінці тренінгу, кожна міні-група надає загальний звіт та власні рекомендації, що виникли у процесі дослідження та роботи над тренінгом.

Етапи тренінгу та їх зміст:

1. Вступ до тренінгу

Відмінною рисою тренінгу є його груповий характер на відміну від індивідуального характеру традиційних форм навчання. Тренінг вимагає інтенсивної взаємодії між членами навчальної групи, і це підкріплюється насамперед тим, що існує тісна взаємозалежність між студентами в освоєнні ігрового матеріалу. Ціль діяльності може бути досягнута тільки спільними зусиллями або групи в цілому, або окремої підгрупи, але ніколи учасником ділової гри поодиноці. Вироблення і розподіл засобів і задач діяльності можуть здійснюватися тільки колективно. Причому, істотним є той факт, що діяльність студентів в умовах ігрових методів навчання подібна структурі виробничої діяльності, що імітується – тут також має місце поділ і кооперація праці, спільна робота на кінцевий результат, міжгрупове колективне обговорення прийнятих рішень. Це, у свою чергу, створює "становище умовної практики", сприяє наближенню навчального закладу до виробництва, зближує навчальну і майбутню професійну діяльність, а також багато в чому знімає проблему адаптації випускника на виробництві.

При формуванні складу команд (підприємств) необхідно врахувати побажання студентів грати ті чи інші ролі. В окремих випадках можна

доручати деякі ролі спеціально відібраним студентам, наприклад особам, що в реальному житті на підприємстві (якщо вони працюють) виконують ті ж функції.

Кожна група ділиться на 5-6 міні підгруп, по 5-6 осіб в кожній. Після розподілу ролей студенти знайомляться зі змістом тренінгового завдання з урахуванням виконання конкретної функціональної ролі.

Можливий розподіл студентів за номером в журналі чи самостійно сформувати групу за бажанням викладача. При роботі в підгрупі (команді) кожному учаснику рекомендується дотримуватись наступних правил:

- приймати активну участь в генеруванні ідей та їх обговоренні;
- терпимо відноситись до думок інших учасників;
- не переривати виступів колег, надавати їм можливість повністю викласти свою думку;
- не маніпулювати неточними або неправильними даними для того, аби прийняти певну точку зору;
- пам'ятати, що кожен учасник має рівні права;
- не нав'язувати свою думку іншим;
- чітко формулювати (усно або письмово) свою прикінцеву думку.

Кожна міні-група отримує завдання у вигляді конкретного ринку товарів чи послуги. Студенти маючи певне уявлення про підприємство починають активну роботу над поставленими завданнями.

При організації роботи з тренінгом корисно надавати загальну інформацію про метод *модерації*, який отримав широке розповсюдження у вищих навчальних закладах Європи, США, Японії та інших економічно високорозвинених країнах.

Метод *модерації* (кейс-метод) має за мету навчити студентів працювати в одній команді і швидко приймати рішення в умовах обмеженої інформації та недостатнього часу.

Прийняття рішень в групі базується на інформації кейса і при цьому можуть використовуватись такі методи дослідження:

- експертиза;
- аналітичні розрахунки та викладки;
- експерименти з конкретних проблем.

Експертні дослідження базуються на знаннях, інтуїції, досвіді, здоровому глузді тих, хто приймає участь у обговоренні проблеми.

Аналітичні дослідження – це використання аналітичного (математичного) апарату для аналізу проблеми.

Експериментальні дослідження передбачають проведення наукового

експерименту, що в аудиторних умовах майже неможливо.

З врахуванням перерахованих методів досліджень *модерація* передбачає організацію відкритого обміну думками, реалізацію інтелектуальних можливостей кожного студента діяти як експерта, аналітика або експериментатора. Процес *модерації* буде набагато ефективнішим, якщо модератор – керівник володіє здатністю координувати роботу кожного учасника.

Кожна команда обирає *модератора* (керівника, капітана). У разі розходження думок студентів, модератор може призначатися викладачем, хоча це не бажаний варіант. Роль модератора полягає у тому, що на ньому лежить відповідальність за організацію роботи підгрупи, розподіл питань між учасниками і за прийняті рішення. Після завершення роботи над темою модератор робить доповідь в межах 10 хвилин про результати роботи своєї підгрупи.

1.1. Загальна характеристика тренінгу

Умови бізнес-гри. На ринок виходять кілька фірм (їх може бути до 9) у формі акціонерних товариств, які виробляють і реалізують продукцію (олігополістичний тип ринку). Стартові умови ведення бізнесу в усіх фірм однакові. Керівництво кожної фірми (команда) повинно розробити певну концепцію маркетингу. Показники фірми та її становище на ринку є результатом прийнятих у ході бізнес-гри управлінських рішень та здійснення маркетингової діяльності. Бізнес-гра розрахована на 7 періодів, у кожному з яких імітуються нові ринкові ситуації, що примушує команди вносити корективи у свої плани.

Функції та завдання учасників бізнес-гри.

Всі учасники гри розподіляються на команди. Завдання кожної команди – ефективно управляти своєю фірмою, конкуруючи на ринку готової продукції. Учасники команд розподіляють функції самостійно. Координацію дій та контроль за ходом роботи у групі здійснює модератор. Решта команди – його заступники з питань виробництва, збуту, фінансів. Кожен з них відповідає за певну частину рішень. Протягом тренінгу студенти приймають управлінські рішення, отримують результати їх комп'ютерної обробки та оцінки, на їх основі визначають ефективність обраних ними ринкових стратегій та рішень, аналізують помилки, випробовують різні способи виходу з кризи. Механізм ділової гри передбачає наявність альтернатив прийняття рішень у кожному ігровому періоді, що вимагає від учасників досить високого теоретичного та методичного рівня знань для обґрунтування свого вибору.

Викладачі у тренінгу виконують функції тренерів. Вони знайомлять студентів із правилами гри і слідкують за дотриманням правил гри усіма учасниками, контролюють режим ігрового часу у періодах, надають консультації, оцінюють одержані з допомогою комп'ютера результати, допомагають проаналізувати наслідки прийнятих рішень, визначають розмір заохочення та штрафних санкцій щодо графіка виконання завдань.

2. Процес тренінгу

2.1. Ознайомлення з діяльністю підприємства, його моніторинг:

1. Розробити концепцію маркетингу підприємства.
2. Дослідити маркетингове середовище.
3. Розробити комплекс маркетингу (маркетинг-мікс) фірми (для ринку послуг комплекс маркетингу 7P's, для товарів – 4P's).
4. Обґрунтувати стратегію фірми

2.2. Проведення маркетингових досліджень:

1. Розробка програми проведення маркетингових досліджень;
2. Аналіз ринку, на якому планується, здійснюється бізнес;
3. Розділення ринку на сегменти, застосовуючи при цьому сегментацію за декількома ознаками;
4. Дослідження цільової аудиторії;
5. Дослідження поведінки споживачів;
6. Дослідження конкурентів і конкуренції.

2.3. Визначення товарної політики підприємства:

1. Аналіз конкурентоспроможності підприємства та його продукції;
2. Розкрити ринкові атрибути товару, проаналізувати управління якістю;
3. Розглянути рівні товару за Ф. Котлером;
4. Розкрити значення упаковки товарів чи етикетки;
5. Дослідження життєвого циклу товару;

2.4. Визначення цінової політики підприємства:

1. Проаналізувати попит на продукцію;
2. Визначити яким чином формується ціна на конкретний продукт, що задовольняє потреби обраної цільової аудиторії;
3. Визначити ефективність обраної стратегії, скоригувати її чи замінити (у разі низької ефективності).
4. Визначити методи до розрахунку ціни на продукцію;
5. Проаналізувати формування методів непрямого ціноутворення.

2.5 Організація й управління комплексом маркетингових комунікацій:

1. Підбір набору інструментарію маркетингових комунікацій для виділених цільових сегментів споживачів, враховуючи їх профіль;
2. Організація роботи із громадськістю;
3. Створення позитивного іміджу підприємства завдяки проведенню й участі в суспільних заходах;
4. Стимулювання торговельної мережі; стимулювання персоналу;
5. Розробка рекламного повідомлення (структура й зміст рекламного повідомлення; комп'ютерні технології, що використовуються для його створення).

2.6. Організація та управління маркетинговою політикою розподілення:

1. Визначити канали розподілу продукції підприємства;
2. Розкрити особливості збутової діяльності підприємства в умовах визначеного ринку;
3. Визначити тип збуту продукції (ексклюзивний, інтенсивний, селективний);
4. Проаналізувати діяльність посередників в каналах розподілу;
4. Вибір каналів розподілу продукції в залежності від цільової аудиторії споживачів.

2.7. Аналіз результатів діяльності фірми (підготовка звіту)

За результатами фінансово-господарської діяльності фірми необхідно скласти звіт та підготувати презентацію в MS Power Point. Одним із програмних продуктів призначених для створення й оформлення презентацій професійного рівня, є Microsoft Power Point. Він дозволяє створювати не тільки друковані матеріали і комплекти слайдів, але й екранні презентації з анімацією і звуковим оформленням.

Презентація має бути виконана за таким планом:

- реалізація поставлених цілей;
- абсолютна і відносна доля ринку;
- товарна політика фірми;
- цінова політика фірми;
- комунікаційна політика фірми;
- інноваційна політика фірми;

Презентацію можна створити декількома способами. Наприклад, скористатися майстром автозмісту, що на основі отриманих відповідей створює презентацію необхідного змісту і дизайну. Також можна відкрити наявну презентацію і змінити її відповідно до потреб. Крім того, можна створити презентацію на основі шаблону, що визначає дизайн (але не зміст)

презентації. І, нарешті, можна почати з імпорту структури презентації з іншого чи додатка з порожньої презентації, що не має ні змісту, ні дизайну.

1. Оцінка результатів тренінгу

Тренінгові заняття складаються з двох логічних частин:

I.Проміжна робота на тренінгових заняттях з викладачем;

II.Розробка проекту та його презентація;

Перша частина -проміжні тренінгові завдання виконуються студентами самостійно (кожним студентом індивідуально) на кожне тренінгове заняття, до його початку, з кожного предмету окремо, як домашнє завдання, та має містити відповідь на нижченаведені питання.

Завдання здається викладачу!

- Під час тренінгового заняття відбувається обговорення проміжних робіт, відбувається їхній аналіз та оцінка.
- Відповідальність за якість виконання проміжних проектних робіт несе модератор кожної групи.
- На тренінговому занятті оцінюється логіка виконання завдання, те на скільки охоплені все поставлені питання тощо.
- Для представлення результатів роботи над проблемою (темою) рекомендується підготувати на одній сторінці резюме у вигляді висновків (текст, графіки, таблиці). Виступ модератора повинен бути в межах 10 хвилин, а попередньо на дошці (на моніторі) записуються основні результати роботи. Можливе подання їх у вигляді друкованих, роздаткових матеріалів. Інші підгрупи виступають слухачами і опонентами доповідача, а потім оцінюють доповідь модератора. Обговорення проблеми закінчується підсумковим виступом викладача.
- Робота повинна мати чітку структуру, складатись зі: змісту, основної частини, висновків, списку використаних джерел, додатків. Структура змісту відповідає структурі питань винесених на тренінгові заняття. Посилання на використані джерела є обов'язковим. Проміжні тренінгові роботи оцінюються викладачем, бали за дані роботи складають частину загального балу з тренінгів.

Друга частина— розробка проекту та його презентація.

Друга частина виконується по завершенню тренінгових занять міні - групами. Проект впровадження нового соціального проекту/продукту ґрунтується на об'єднанні результатів проміжних тренінгів робіт. Таким чином якість виконання результуючого завдання безпосередньо залежить від якості виконання проміжних робіт. Проект впровадження нового соціального продукту повинен бути маркетингово обґрунтованим.

Підведення підсумків.

На цьому етапі проводяться аналіз діяльності команд і оцінка виконання ролей студентами. Тренер (викладач) оцінює розроблені командами проекти рішень, а також взаємини між групами й усередині груп. Після закінчення тренінгу аналізують свої дії самі студенти. Команди порівнюють свою стратегію і стратегію конкурентів, на власному досвіді бачать ефективність різних стратегій прийняття кадрових рішень.

Висновки. Тренінгові вправи, належать до інтерактивних методів навчання. Інтерактивне навчання передбачає використання різних видів активності учасників тренінгу: фізичної (рухова активність); соціальної (активність у соціальному оточенні-комунікація, взаємодія, взаємосприйняття); змістовної - стосовно тематики тренінгу. Відповідно до того, яка активність домінує, таке основне завдання й вирішуватиметься у тренінгу.

Тренінгові заняття ми розглядаємо тими ефективними технологіями, що забезпечують взаємодію, взаємообмін, активний пошук кожному студенту адекватних форм поведінки та їх закріплення, самовираження, а головне - розвиток професіоналізму майбутнього маркетолога.

Vertegel S.Y. Application trainings in practical training marketers

Summary. In the article theoretical and methodical principles of application of training employments are investigational in practical preparation of marketing specialists within the limits of marketing management. The necessity of application of active methods of studies is reasonable for modern preparation of students. Offered methods of realization of training and estimation of efficiency of employments.

Key words: training, case studies, training program, professional preparation, interactive studies.

УДК 796.011.1:378

**Верховська М.В., к.пед.н.,
Рибницький А.В., заслужений тренер України з гандболу
Милаєв О.І., старший викладач
Кубрак С.І., викладач**
Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ

Анотація. Стаття присвячена актуальним проблемам формування здорового способу життя студентської молоді. Проаналізовано сучасне становище у цьому питанні, намічені можливі шляхи формування у студентів стійкої мотивації до рухової активності, яка б зберігалась упродовж життя. Сучасна концепція оптимізації навчально-виховного процесу передбачає широку просвітницьку роботу серед молоді. Реальне втілення концепції у практику вбачаємо у корінній зміні програмно-нормативного забезпечення фізичного виховання, формуванню стійкого інтересу до фізкультурного виховання.

Ключові слова: здоровий спосіб життя , студентська молодь.

Постановка проблеми. За результатами досліджень попередників у галузі фізичної культури, спорту і здоров'я людини більшість показників здоров'я студентської молоді в Україні характеризується проявами негативних тенденцій із станом здоров'я населення, а особливо дітей, підлітків і студентської молоді. Значна їх кількість має суттєві відхилення у фізичному розвитку та стані здоров'я. Оцінка ситуації, що стосується стану здоров'я населення, у зв'язку з недотриманням здорового способу життя. Заклик до всього населення, а особливо молоді з метою запобігання хронічних захворювань, передчасної смерті, погіршення демографічної ситуації в Україні тощо [4].

Мета дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення проблем формування здорового способу життя молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка вчених у своїх працях обговорює загальні питання здоров'я студентської молоді та способу їхнього життя (Н. Агаджанян, Ю. Андреев, А. Білоконь, О. Добромислова, Г. Кураєв та ін.), а також досліджує вплив різних факторів на формування

здорового способу життя студентів (В. Буйлов, О. Науменко, С. Сергеев, С. Пожарська та ін.). У зв'язку зі зміщенням акценту поданої проблеми зі сфери медицини у сферу педагогіки, педагогами обговорюються шляхи й умови формування здорового способу життя студентської молоді, здійснюється пошук стратегічних орієнтирів його досягнення (Р. Айзман, С. Вайнер, Г. Зайцев, А. Смірнов, Л. Татарнікова та ін.). Крім того, чимало робіт присвячено формуванню ціннісного ставлення студентів до здорового способу життя (М. Віденський, В. Коган, Л. Лубишева та ін.). Але сприймання здорового способу життя як цінності ще не значить слідувати їй. Щоб зорієнтувати студента на провадження здорового способу життя, необхідно створити установку (готовність) на нього [2; 5; 6].

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес швидкого зростання середнього віку населення в розвинених країнах світу і в Україні створює складну демографічну проблему. У країні, де 16,06 % населення - старше пенсійного віку, назріло питання про збереження високої працездатності й продовження активного життя. Так по даним United Nations (2015) частка населення у віці 0- 14 років була відносно стабільною протягом 2000-х років, однак потім вона знизилася із 19% в 2001 р. до 14% в 2010 р. Цей показник в Україні нижче, ніж у середньому в країнах східної Європи. Разом з тим, відсоток населення у віці 65 років і більше в Україні перевищує середній рівень східної Європи. За прогнозами, люди у віці 65 років і більше будуть до 2030 р. становити 19 % населення України.

На сьогодні провідні вчені наголошують на цілісний погляд на здоров'я, яке інтегрує чотири його складові: фізичну, психічну, духовну, соціальну. Фізичне здоров'я - це стан фізичного, духовного й соціального благополуччя, найважливіша складова частина будь-якого успіху. Це важлива характеристика продуктивних сил, це суспільне надбання, що має матеріальну й духовну цінність. Одним з головних способів збереження здоров'я, фізичної активності, оптимального психофізичного стану молоді є ведення здорового способу життя. Стан здоров'я людини обумовлюється різноманітними соціальними, економічними, екологічними чинниками: якщо умовно прийняти вплив усіх чинників на здоров'я за 100%, то приблизно 20% залежить від спадковості, близько 20% - від екологічних умов, не більше 10% - від стану системи охорони здоров'я. Найбільш суттєва частка, котра за оцінками різних дослідників становить щонайменше 50% залежить від способу життя людини. Спосіб життя взагалі - це. біосоціальна категорія, яка інтегрує уявлення про певний тип життєдіяльності людини та характеризується його трудовою діяльністю, побутом, формою задоволення

матеріальних та духовних потреб, правилами індивідуальної та громадської поведінки. При цьому спосіб життя людини включає три категорії:

- рівень життя - це, в першу чергу, економічна категорія, яка відображає міру задоволення матеріальних, духовних та культурних потреб людини;

- якість життя - міра комфорту при задоволенні людських потреб (передусім соціальна категорія);

- стиль життя характеризує особливості поведінки у житті людини, тобто певний стандарт, під який підстроюється психологія та психофізіологія особистості (соціально-психологічна категорія).

Що ж стосується взаємозв'язку між способом життя та здоров'ям, то він найбільш повно виражається в понятті здоровий спосіб життя. Здоровий спосіб життя (ЗСЖ) - це активна діяльність людей, спрямована на збереження і поліпшення власного здоров'я, оздоровлення організму, боротьбу зі шкідливими звичками та факторами ризику для здоров'я, формування позитивної психологічної установки на збереження, зміцнення й примноження не тільки власного здоров'я, а й здоров'я оточуючих. Крім цього, слід враховувати фактори, що обумовлюють спосіб життя людини, а саме: ставлення до паління, алкоголю, наркотиків, дотримання режиму дня і харчування, загартування, фізичну активність, психологічний комфорт, рівень сексуальної культури тощо. Таким чином, формування звичок ЗСЖ зробить неоціненний внесок у рішення проблеми здоров'я й фізичного потенціалу націй, без якого не тільки стане неможливим здійснення євроінтеграційних намірів України, а й нормальне функціонування її економіки й забезпечення всіх складових безпеки держави й т.п.. Адже не можна не усвідомлювати, що рішення всіх цих завдань у великій мірі залежить від інтелектуального й фізичного потенціалу населення нашої країни, від його життєздатності, від співвідношення між кількістю здорових працездатних людей і кількістю тих, хто за віком або станом здоров'я має потребу в турботі про себе з боку держави. В Україні склалася без перебільшення критична ситуація, пов'язана з тютюнопалінням. Так за даними ВОЗ по поширеності тютюнопаління Україна посідає перше місце серед юнаків (41%), випереджаючи Росію (39,9%) і Білорусь (33,2%), і дев'яте серед дівчат (22,2%) 15 років (GYTS -Global Youth Tobacco Survey, 2014). Від ожиріння (ІМТ>30) в Україні страждає 5% 13-літніх хлопчиків і 3% дівчинок, у той же час поширеність цієї недуги серед дорослих становить 7% серед чоловіків та 19% серед жінок. Стосовно дорослих про надлишкову масу тіла говорить, коли індекс маси тіла (ІМТ) 25 кг/м², про ожиріння -

коли $1\text{MT}=30 \text{ кг/м}^2$; а про стан, що передуює ожирінню, коли ІМТ дорівнює 25,0-29,9 кг/м^2 . Дуже складною є ситуація з уживанням алкоголю і наркотиків: на офіційному обліку перебувають понад 700 тис. хворих на алкоголізм і більше 50 тис. – на наркоманію. Спостерігається тенденція до постійного зростання їх кількості значною мірою за рахунок жінок і підлітків. Підлітки (за визначенням ВОЗ віковий період від 10 до 19 років) вимагають особливої уваги. Багато звичок здорового способу життя, включаючи самоповагу й стійкість до зовнішніх впливів, формуються в цей час. Крім того, нездоров'я, придбане замолоду, може вплинути на стан здоров'я в зрілому віці. Студентські роки є заключним етапом цілеспрямованого педагогічного процесу, тому саме в цьому віці особливо важливо виховати потребу в руховій активності й інших компонентах ЗСЖ, що асоціюються з нею. Згідно з Загальнодержавною цільовою соціальною програмою розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 рр., формування у населення сталих традицій та мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника забезпечення здорового способу життя є одним з головних завдань державної політики у цій сфері. У зв'язку з цим перед суспільством і службою охорони здоров'я постає завдання перетворити спосіб життя населення країни на здоровий, який би не руйнував, а зміцнював здоров'я населення. На думку експертів, потребує корінної зміни система освіти і виховання, яка сьогодні не забезпечує мотивацію до здорового способу життя. Не секрет, що постановка фізичного виховання у освітніх закладах (і, особливо, у вищих навчальних закладах (ВНЗ) України вимагає суттєвого перегляду. Скрізь, на місцях (у ВНЗ нефізкультурного профілю) йде лавинне скорочення кількості академічних годин, які відводяться для учбових занять з фізичного виховання. Недостатній обсяг обов'язкових навчальних занять (4 години на тиждень, а у деяких вузах України 2 години на тиждень) не може забезпечити зміцнення здоров'я і підвищення рівня фізичного стану студентів. Умови й організація навчального процесу з фізичного виховання у ВНЗ не сприяють поліпшенню здоров'я студентів і не підвищують розумову працездатність. Заняття фізичною культурою у ВНЗ не викликають зацікавленість у студентів, а найчастіше негативні емоції - пригніченість, поганий настрій, дискомфорт.

М. А. Зайнетдинов виділяє такі причини незадовільного відношення студентів до занять фізичним вихованням: незручний розклад (27%), нецікаве проведення занять (20%), погані умови для розвитку індивідуальних здатностей (10%), недостатнє навантаження на заняттях (7%), погана організація занять (6%), неуважне відношення викладача (4%). Переважну

більшість цих недоліків можна усунути використовуючи клубну форму організації занять, необхідність поширення якої відображена у Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорт . Основною рисою клубної форми організації занять з фізичного виховання є особистий вибір способу проведення вільного часу. Але нажаль на сьогодні ще не розроблена така модель клубної форми організації занять, яка б забезпечувала формування у студентів стійкої мотивації щодо фізичного виховання і масового спорту. Це обумовлено тим, що більшість дослідників розглядають спортивний клуб ВНЗ як сукупність секцій і команд з видів спорту, приділяючи недостатньо уваги тим видам рухової активності, що не пов'язані з виступом на змаганнях (атлетична гімнастика, фітнес-аеробіка, шейпінг, йога, пілатес та інші). Але між фізкультурною і спортивною активністю не спостерігається однозначної залежності. В основі спортивної діяльності лежить спонукання ззовні (змагання з іншими, престижні моменти та ін.). Фізкультурна активність у тимчасовому аспекті зберігається в звичній для кожної людини формі, а близько 70 % колишніх спортсменів не приступили до занять фізичними вправами в будь-якій формі після припинення спортивної діяльності. Фізкультурно-спортивна активність обумовлена, головним чином, внаслідок зовнішнього спонукання тими чи іншими обставинами (обов'язкові академічні заняття в навчальному закладі для одержання заліку чи оцінки з предмету і т.п.), як правило, малопродуктивна і носить тимчасовий характер саме через несформованість особистих культурних потреб. Тому я бачу доцільність й практичну необхідність перетворення кафедр фізичного виховання та спорту у кафедри фізкультурної освіти (та здоров'я), а також введення в учбову програму з фізичного виховання розділів валеологічної спрямованості [1; 3].

Крім того не завжди є умови для продовження занять обраними видами рухової активності у зрілому віці. Тому я вважаю доцільним створити таку модель організації рухової активності студентської молоді, яка б, враховуючи потреби та інтереси студентів, дозволяла продовжувати організовані заняття обраними видами рухової активності і після закінчення ВНЗ.

Висновки. Стратегія розбудови новітньої України повинна базуватись на посиленні освітнього аспекту навчального процесу. Вважаємо доцільним необхідність перетворення кафедр фізичного виховання та спорту у кафедри фізкультурної освіти (та здоров'я). З цих позицій задачі фізичного виховання у ВНЗ бачаться значно ширше, ніж це уявлялось до сих пір. Сучасна концепція оптимізації учбово-виховного процесу у ВНЗ України передбачає

широку просвітницьку роботу серед молоді як передумову до самовиховання й звернення студентів до повсякденних норм здорового способу життя (стає очевидним, що бути здоровим - це вигідно, навіть, у економічному відношенні, у плані реалізації власної кар'єри молодшої людини). Реальне втілення концепції у практику ми вбачаємо у корінній зміні програмно-нормативного забезпечення фізичного виховання, формуванню стійкого інтересу до фізкультурного виховання з метою зміцнення здоров'я, самовдосконалення фізичної підготовленості, пов'язаної зі здоровим способом життя у майбутній професійній діяльності. Крім того, важливим є створення у вищих навчальних закладах спортивних клубів, які б залучали до активних занять спортом і фізичною культурою якнайбільше студентів. Такі клуби повинні сприяти організації відповідних умов для пропаганди здорового способу життя й умов для організації постійно діючих секцій спортивної і оздоровчої спрямованості. Перспективи подальших досліджень пов'язані з пошуком оптимальних шляхів рішення проблем формування здорового способу життя студентської молоді та можливостей його збереження у дорослому віці.

Бібліографічний список:

1. Апанасенко Г.Л. Валеологические принципы физического воспитания / Г.Л.Апанасенко // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: збірник наукових праць. - Рівне: Принт Хауз, 2001. - Випуск 2. - С. 106– 107.
2. Базильчук В. Б. Організаційні засади активізації спортивно-оздоровчої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу: дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / В.Б.Базильчук. – Львів, 2004. – 224 с.
3. Бальсевич В.К. Физическая активность человека / В.К.Бальсевич, В.П.Запорожанов. - К.: Здоров'я, 1987. - 224 с.
4. Булатова М. Здоров'я і фізична підготовленість населення України / М.Булатова, О.Литвин // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. - 2004. - №1 - С.3-9.
5. Завійська В. Вивчення рівня зацікавленості в студенток Львівської Комерційної Академії до занять з шейпінгу в навчальному процесі / Завійська В., Лукашевич Л. // Молода спортивна наука України: збірник наукових праць в галузі фізичної культури і спорту / В.Завійська. - Львів: НФВ «Українські технології», 2004. - Том. 3.-С.122 - 126.
6. Кузнецова О.Т. Фізична і розумова працездатність студентів з низьким рівнем фізичної підготовленості: автореф. дис. канд. наук, фіз.

виховання та спорту: 24.00.02 / О.Т.Кузнецов. - Львів, 2005. - 22 с.

Verkhovska M.V., Rybnitskiy A.V. Milayev A. I., Kubrak S.I. The problem of formation of a healthy way of life of youth.

Summary. This article is devoted to actual problems of healthy lifestyle of students. The current situation in this regard, outlined possible ways of forming the students sustained motivation for physical activity, which would be preserved throughout life. The modern concept of optimization of educational process involves extensive outreach to young people. The actual implementation of the concept into practice fundamental changes seen in software and regulatory support physical education, formation of steady interest in athletic training.

Key words: healthy lifestyle, university students.

УДК 377.1

Вершков О.О., к.т.н., доцент, Бондаренко Л.Ю., к.т.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

ЯК ЗРОБИТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЦІКАВИМ

Анотація. у статті розглянуто прийоми і методи навчання, що дозволяють зробити викладання технічних дисциплін цікавим для студентів.

Ключові слова: технічна освіта, навчальний заклад, цікавість, методи навчання, практична підготовка, студент.

Постановка проблеми. Ні для кого не секрет, що віща освіта - одна з найважливіших умов успіху в сучасному житті. Однак для того, щоб засвоїти необхідний матеріал, необхідно сформувати в учнів інтерес до дисциплін, що вивчаються, тобто, беручи до уваги цілі навчання, викладач завжди повинен бути стурбований тим, як зробити навчальний процес не тільки пізнавальним, а й цікавим.

Цікаве заняття можна створити за рахунок наступних умов: особистості педагога, змісту навчального матеріалу, методів і прийомів навчання [1]. Якщо перші два пункти не завжди в нашій владі, то останній - поле для творчої діяльності будь-якого педагога.

Формулювання цілей статті. Стаття присвячена обґрунтуванню прийомів і методів навчання, що дозволяють зробити викладання технічних дисциплін цікавим для студентів.

Виклад основного матеріалу досліджень. Як показав практичний досвід, найбільш ефективними методами зацікавлення студентів є: метод позиціонування; метод кейсів, виконання завдань творчого характеру; нетрадиційне початок традиційного заняття; дебати; навчальні анекдоти, афоризми, евристичні бесіди та багато іншого.

Розглянемо більш детально представлені прийоми і методи навчання на прикладі дисципліни «Інженерна механіка. Механіка матеріалів і конструкцій».

Ця дисципліна є основною загально-технічною дисципліною і являє собою фундамент для підготовки кваліфікованих інженерів-механіків, технологів, будівельників, тощо.

Метою дисципліни «Інженерна механіка» є закласти основу загально-технічної підготовки студента, необхідну для подальшого вивчення спеціальних інженерних дисциплін, а також дати знання і навички інженерного підходу до вирішення комплексних завдань проектування і розрахунку машин і конструкцій.

Для досягнення поставленої мети, необхідно зробити все можливе, щоб заняття проходили цікаво, оскільки інтерес - це перша іскорка, що запалює факел допитливості.

Так, інтерес до вивчення дисципліни залежить від того, наскільки ефективно пройде перше заняття. При першій зустрічі зі студентами доцільно організувати знайомство у формі тренінгу, потім в ігровій формі варто згадати основні аспекти та формули із курсу математики та фізики, на яких базується дисципліна «Інженерна механіка». Після цього можна переходити до введення у курс, що вивчається: в ході бесіди показати теоретичну і практичну значимість дисципліни для майбутньої професійної діяльності. Наприкінці першого заняття, слід провести вхідний контроль остаточних знань студентів.

Таким чином, на першому занятті створюється міцний фундамент для майбутньої спільної й ефективної діяльності.

Згодом інтерес до дисципліни, що вивчається, залежить від того, як почати заняття. У перші хвилини увага студентів найвища. Необхідно використовувати цей момент, розповідаючи що-небудь особливо цікаве. Можна поставити запитання, які змусять слухачів задуматися.

Оскільки у вищих навчальних закладах провідними формами

організації педагогічного процесу є лекції та практичні (семінарські чи лабораторні) заняття, то їм як і раніше варто приділяти достатню увагу. Однак використовуючи перелічені форми взаємодії в традиційному їх розумінні, неможливо сформувати інтерес до вивчення технічної дисципліни, у зв'язку з цим доцільно використовувати лекції-візуалізації, презентації, тощо.

Втім, в якій би формі не проходило лекційне заняття, в процесі її проведення студенти не можуть зосередити свою увагу більш ніж на 20 хв. Знаючи це, даний факт можна розгорнути на свою користь. Так, через кожні чверть години доцільно урізноманітнити лекцію прислів'ям, цитатою, афоризмом або анекдотом по темі заняття.

При цьому важливо не просто процитувати відомі вирази або розповісти анекдот, а обговорити зі студентами зміст кожної фрази, студенти повинні чітко розуміти, чому те чи інше висловлювання було вимовлено в рамках певної теми.

Оскільки в курсі «Інженерна механіка» багато складного теоретичного матеріалу, для полегшення його вивчення можна скористатися методом позиціонування. Для цього студенти розділяються на 4 групи: поняття, схеми, задачі, тести. Кожній групі видається лекційний матеріал, який необхідно вивчити, а потім переробити відповідно до займаної позиції. Після виконання даного завдання група здає викладачеві отриманий результат для перевірки.

Метод позиціонування, кейс-методи, мозковий штурм, дебати і багато іншого, безумовно, є ефективними методами навчання, проте їх застосування вимагає великих тимчасових витрат як в процесі підготовки до заняття, так і на самому занятті.

Для ефективного вирішення представлених завдань пропонується проводити бліц-ігри. У педагогіці бліц-ігри - це короткочасні ігрові взаємодії в процесі навчання, спрямовані на перевірку або закріплення знань.

Бліц-ігри однаково результативно можна використовувати на різних етапах навчального заняття - на початку, в ході викладення нового матеріалу, при закріпленні знань.

Важливе місце при вивченні дисципліни потрібно відвести впровадженню інтерактивного курсу навчання.

Різниця між простою, від сканованою, книгою та інтерактивною, полягає саме в її "інтерактивності", тобто на прикладі інженерної механіки це надає такі можливості: аудіолекції з анімаційними малюнками чи з динамічною графікою, наприклад для підвищення ефективності засвоєння

матеріалу – буде більш зрозуміло, коли студент побачить, а не представить, як працює, припустимо балка - на згин, кручення, або зріз (зминання), як працюють зв'язки та направлення їх реакцій. Тобто весь сенс, щоб реально побачити, а не представляти.

Після кожного модуля дисципліни, що вивчається можна проводити міні брейн-ринг. Подібні форми проведення заняття сприяють ефективній перевірці і закріпленню знань.

На закінчення хочеться процитувати своїх студентів: «Ми і не здогадувались, що інженерна механіка може бути такою цікавою дисципліною». Нехай же кожен педагог почує подібні слова від своїх студентів!

Висновки. Таким чином, можемо констатувати, що реалії сьогодення молодих спеціалістів в умовах, коли закінчилося централізоване сприяння їх практичній підготовці під час навчання та працевлаштуванню після закінчення вищого навчального закладу, підтверджують змістовність вищенаведеного підходу до організації навчального процесу та виробничих відносин, який в кінцевому підсумку створює фахівця відповідно до вимог сучасного виробництва, а також передумови для завоювання ринку праці як студентами, так і випускниками ТДАТУ.

Бібліографічний список.

1. Наследие педагогов-ученых прошлого: Г.И. Щукина (1908–1994) [Электронный ресурс]. – <http://pedagogikacultura.narod.ru/private/Articles/N2/Plashkova.htm>. – Загл. с экрана.
2. Музей фактов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://muzey-factov.ru/tag/economics>. – Загл. с экрана.
3. Скакун В.А. Основы педагогического мастерства : учеб. пособие / В.А. Скакун. – М.: Форум: Инфра-М, 2008. – 208с.

Vershkov O.O., Bondarenko L.Yu. How to interesting teaching discipline

Summary. In the article considers the techniques and teaching methods to make the teaching of technical subjects interesting for students.

Key words: are Technical Education, educational institution, curiosity, methods of teaching, practical preparation, student.

УДК 378.1

Вершков О.О., к.т.н., доцент, Бондаренко Л.Ю., к.т.н., доцент,

Чаплинський А.П., старший викладач

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАТИВНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН, ЩО ВИВЧАЮТЬСЯ
НА КАФЕДРІ «ТЕХНІЧНА МЕХАНІКА»**

Анотація. Надано інформацію про особливості застосування інноваційних методів навчання. Представлено комплекс програмного забезпечення та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що використовується під час викладання дисциплін, що вивчаються на кафедрі технічної механіки.

Ключові слова: сучасні інформаційні технології, інформаційно-комунікаційні технології, технічні дисципліни, комп'ютерні навчальні програми, глобальна мережа Інтернет.

Постановка проблеми. Освіта і розподіл світового ринку, комп'ютеризація ринкових відносин, можливість миттєвого доступу і отримання вичерпної інформації призводять до динамічного пошуку різноманітності та пропозицій щодо інновацій. Науково-технічний прогрес і динаміка зовнішнього середовища змушують сучасні підприємства перетворюватися у більш складні системи, для яких необхідні професійні фахівці. На сучасному етапі розвитку нашого суспільства зростає соціальна потреба в творчих особистостях, мислячих нестандартно. Потреба у творчій активності фахівця і розвиненому мисленні, в умінні конструювати, оцінювати, раціоналізувати техніку. Вирішення цих проблем багато в чому залежить від змісту і технології навчання майбутніх фахівців в системі вищої освіти, а зокрема викладання технічних дисциплін. Застосування інноваційних технологій в технічних дисциплінах дозволяє відібрати потрібний зміст і засоби навчання відповідно до сучасних вимог виробництва та обраної спеціальності.

Формулювання цілей статті. Аналіз використання програмного забезпечення та застосування комунікативно-інформаційних технологій при викладанні дисциплін кафедри «Технічна механіка».

Виклад основного матеріалу досліджень. На кафедрі «Технічна механіка» із використанням комп'ютерних технологій викладаються такі

дисципліни, як «Комп'ютерне оптимальне проектування механічних систем та конструкцій», «Комп'ютерне проектування механічних систем в машинобудуванні», «Розрахунок і комп'ютерне проектування машин та обладнання». У найближчий час до цього списку будуть залучені «Комп'ютерні технології в механіці. Механіка матеріалів і конструкцій», «Комп'ютерні технології в механіці. Деталі машин», «Комп'ютерні технології в механіці. Теоретична механіка та Теорія механізмів і машин».

Під час викладання цих дисциплін використовуються наступні програмні продукти: система „APM WinMachine“, графічний та розрахунковий пакети „КОМПАС – 3D“ та „Електронний довідник конструктора“ від компанії „АСКОН“, а також «MathCad», «100_Balka»

«APM WinMachine» – це наукоємний програмний продукт, що створено на базі сучасних інженерних методик проектування, чисельних методів механіки, математики та моделювання. «APM WinMachine» володіє широкими функціональними можливостями, використання яких дозволяє скоротити терміни проектування та знизити матеріалоємність конструкцій, а також зменшити вартість проектних робіт і виробництва в цілому.

Програма «**APM WinMachine**» складається з багатьох модулів, які призначені для вирішення багатьох інженерних задач, які можуть працювати окремо та в сукупності. Під час вивчення дисциплін розглядаються наступні модулі: **APM Graph** – плоский креслярсько-графічний редактор; **APM Shaft** – модуль розрахунку, аналізу і проектування валів і осей; **APM Bear** – модуль проектування підшипникових вузлів кочення з урахуванням класу точності їх виготовлення; **APM Beam** – модуль для розрахунку і проектування балок і брусів; **APM Trans** – модуль проектування механічних передач обертання; **APM Joint** – модуль проектування з'єднань елементів машин; **APM Drive** – модуль автоматизованого проектування приводу обертального руху довільної структури.

«**APM Graph**» – це інструмент, який можна ефективно застосовувати для створення і редагування геометричних об'єктів і моделей. Графічна система може працювати самостійно і в зв'язку з цим її можна розглядати як програмний продукт, який можна ефективно використовувати індивідуально (рис.1).

Під час проведення розрахунків валів в модулі «**APM Shaft**» можна розрахувати наступні параметри: реакції в опорах; розподіл поперечних сил; розподіл моментів і кутів згину; розподіл моментів і кутів кручення; розподіл деформацій вала; розподіл напружень; розподіл коефіцієнта запасу втомної міцності; власні частоти і форми згинальних і крутильних коливань вала. На

першому етапі слід задати геометрію вала, прикласти навантаження, обрати вид розрахунку і вказати умови роботи (рис 2). На другому етапі слід провести розрахунок і проаналізувати його результати, що отримуємо у вигляді різноманітних епюр. На третьому етапі отримуємо робоче креслення вала. (рис. 3).

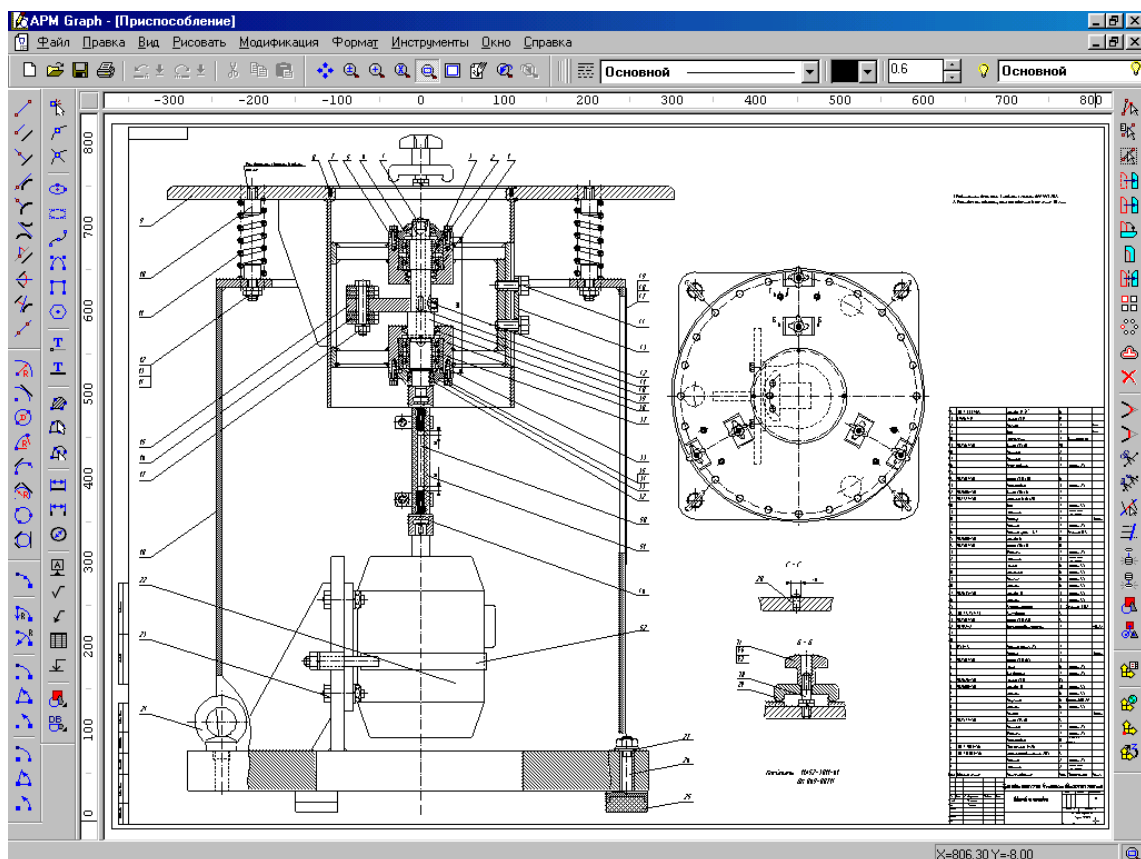

Рис. 1. Виконання креслення за допомогою модуля «APM Graph».

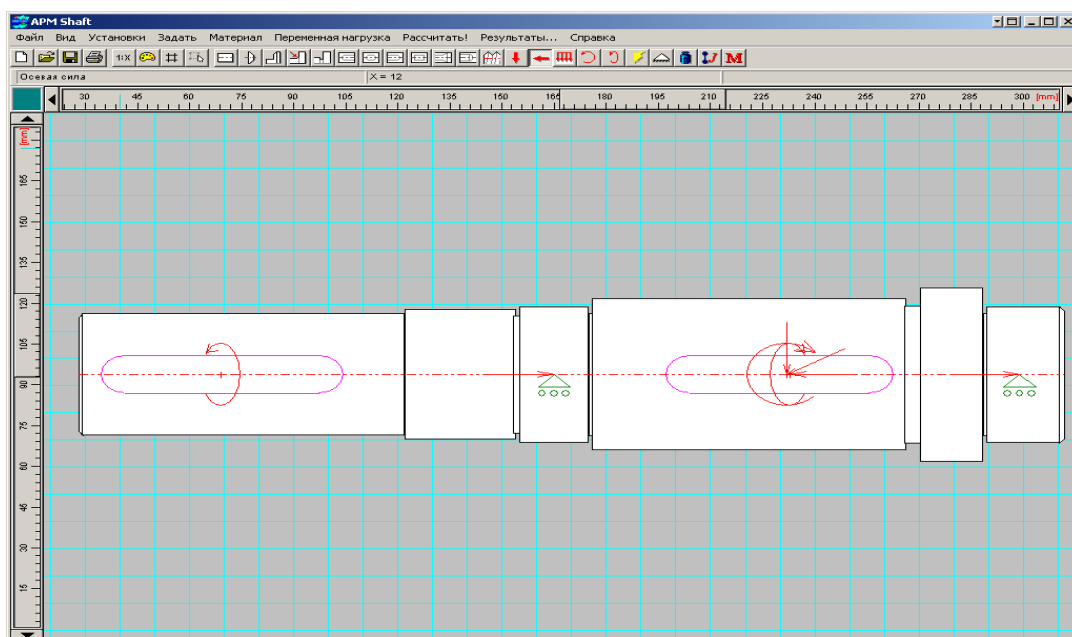

Рис. 2. Перший етап проектування вала

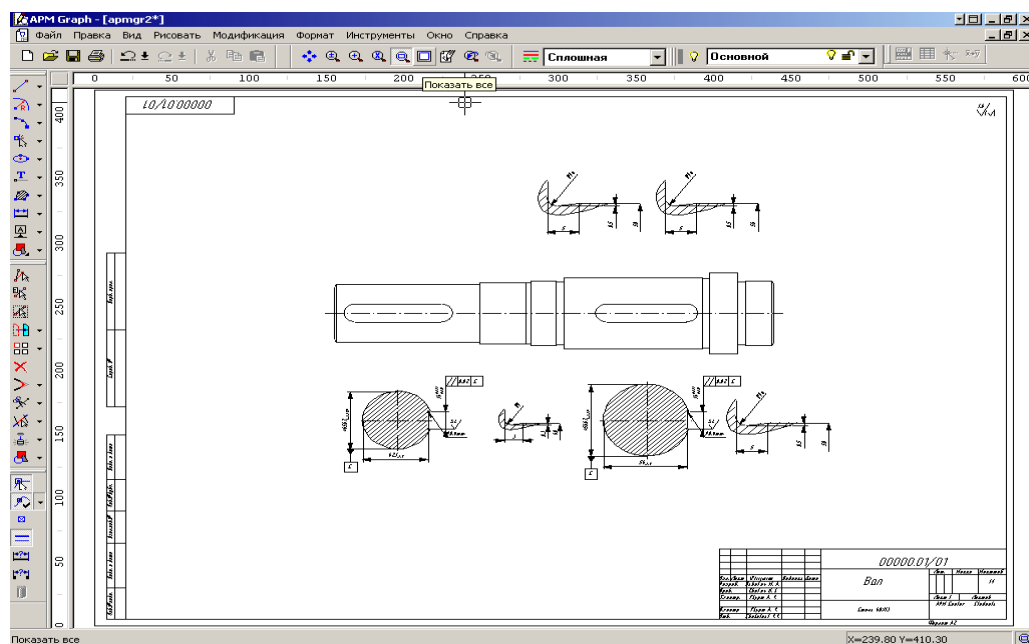

Рис. 3. Робоче креслення вала.

Модуль «APM Bear» – це система розрахунку параметрів неідеальних підшипників кочення. Для проведення розрахунку слід пройти наступні етапи (рис. 4): обрати тип підшипника; вказати геометрію підшипника; ввести облік не ідеальності виготовлення підшипника; вказати умови роботи. На кінцевому етапі представити результати розрахунків (рис.5).

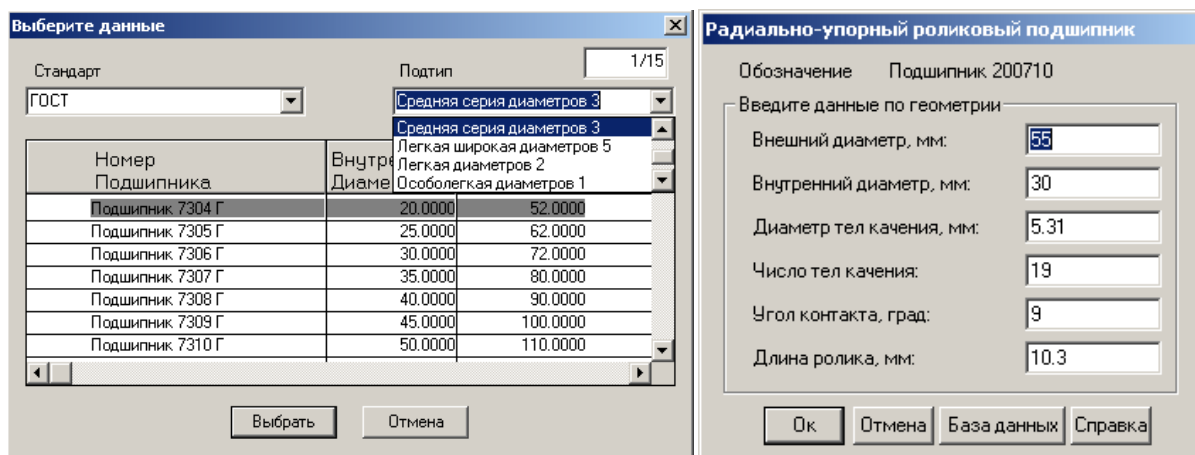

Рис. 4. Вихідні дані для розрахунку підшипників кочення

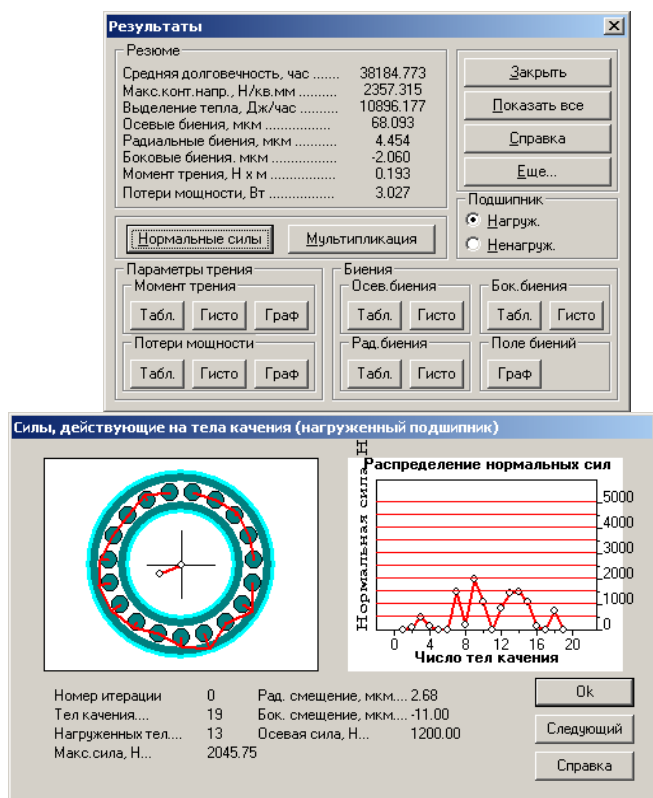

Рис. 5. Приклади результатів розрахунку підшипника кочення

APM Beam – це система для розрахунку і проектування балок і брусів. Розподіл розрахованих параметрів подається як у вигляді графіків, так і у вигляді табличних даних у форматі Excel. Розрахунок балки в модулі «APM Beam» складається з наступних етапів: задати геометрію балки (рис.6); прикласти навантаження та встановити опори (рис. 7); задати параметри матеріалу; виконати розрахунок; перегляд і збереження результатів.

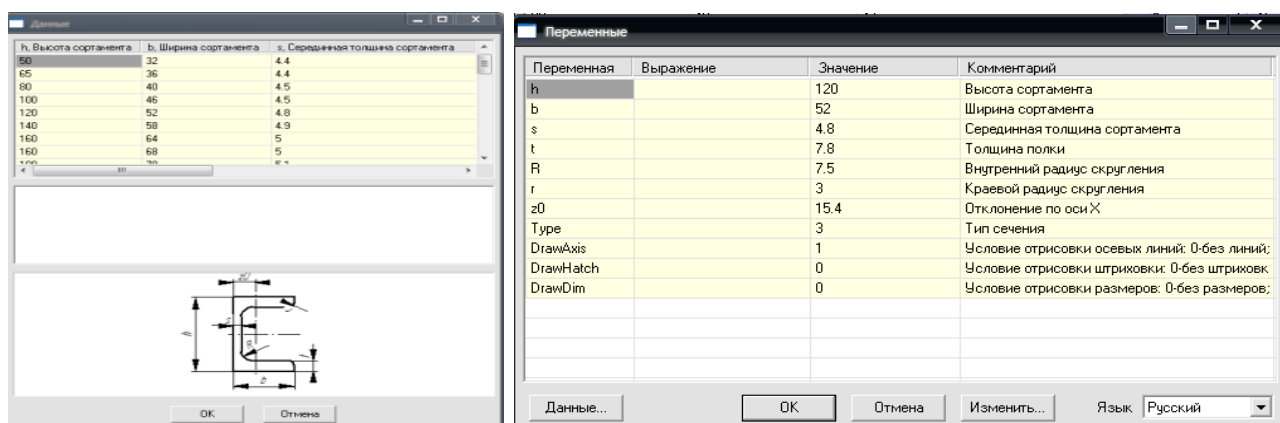

Рис. 6. Вибір сортаменту

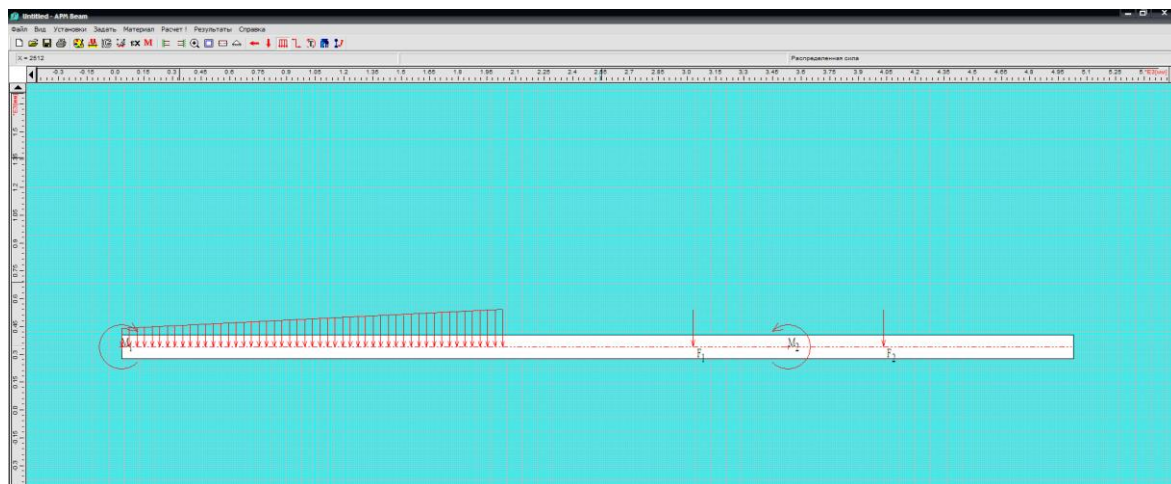

Рис. 7. Складання розрахункової схеми прикладення навантажень.

«КОМПАС – 3D» – використовується для побудови складних тривимірних моделей і плоских креслень будь-якого рівня складності з повною підтримкою державних стандартів. Дозволяє здійснити швидку підготовку і випуск креслярсько-конструкторської документації, створення технічних текстово-графічних документів. В „КОМПАС – 3D“ студенти проектують 3D моделі валів (рис. 8), зубчастих коліс (рис.9), шківів пасових передач (рис. 10) та зірочок ланцюгових передач.

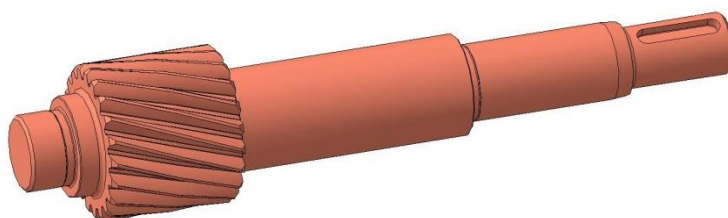

Рис. 8. Вал-шестерня з циліндричною шестернею

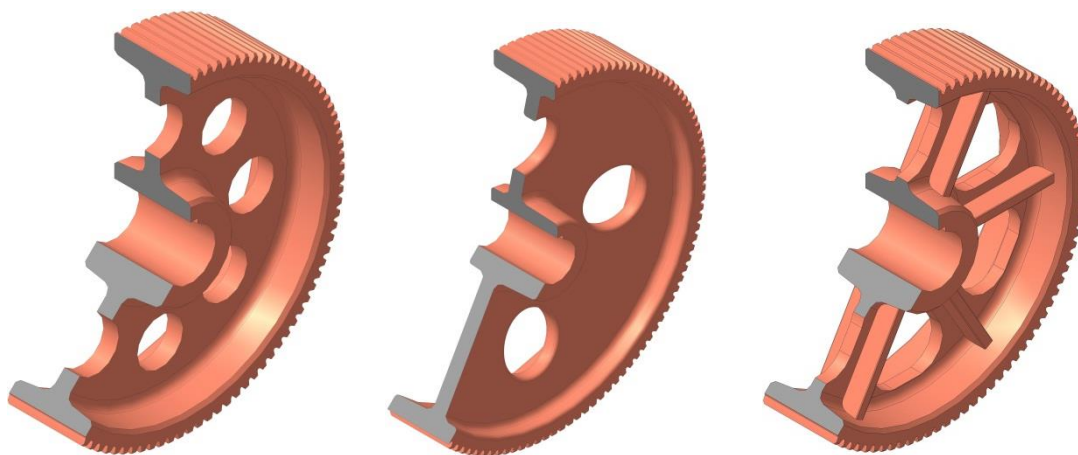

Рис. 9. Зубчасті колеса виготовлені за допомогою литва

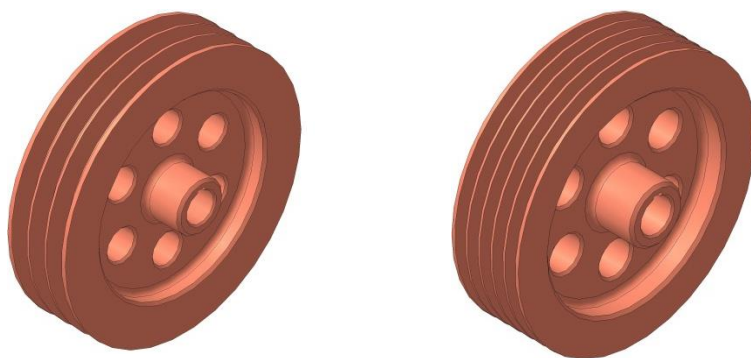

Рис. 10. Шків клинопасових передач

«Електронний довідник конструктора» (рис.11) – це заміник книжкових варіантів довідників стандартних виробів, матеріалів та сортamentів. Як інструмент автоматизованого розрахунку, він дозволяє виконати розрахунок підшипників, муфт, пружин, роз'ємних і нероз'ємних з'єднань, гвинтових, зубчастих, черв'ячних, ланцюгових і пасових передач.

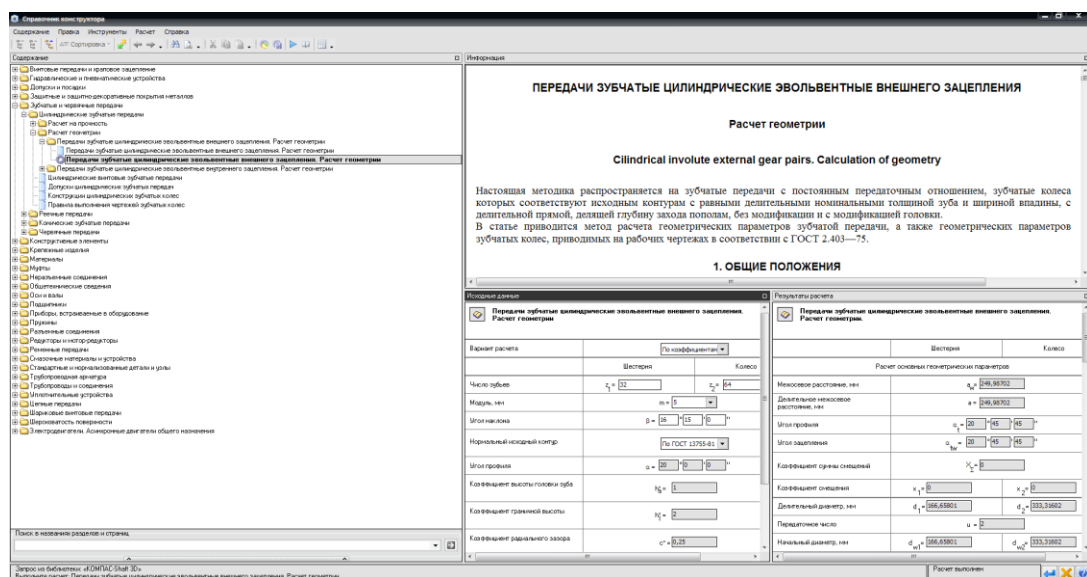

Рис. 11. Інтерфейс «Електронного довідника конструктора»

Висновки. Нові технології навчання дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань. Систематичне включення інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес забезпечить формування і розвиток інформаційно-комунікаційної культури як викладача так і студента. Інноваційні методи навчання сприяють якісній підготовці фахівців, які здатні широко застосовувати отримані знання на підприємствах.

Бібліографічний список:

1. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі [Електронний ресурс] / С. Дишлева. Режим доступу: <http://osvita.ua/school/technol/6804>
2. Современные информационные технологии в образовании [Электронный ресурс] / С.А.Зайцева, В.В.Иванов. Режим доступа: <http://sgpu2004.narod.ru/infotek/infotek2.htm>
3. Сутність поняття «Інформаційно-комунікаційні технології» та їх значення на сучасному етапі модернізації освіти [Електронний ресурс]/ Н.Ю.Фоміних. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2009_5/files/ped905_77.pdf
4. Козлакова Г.О. Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті: Монографія. – К.: ІЗМН, ВІПОЛ, 1997. – 180 с.
5. Ставицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103> (21.12.12). – Назва з екрану.
6. Гузеев, В.В. Образовательная технология XXI века. Деятельность, ценности, успех /В.В. Гузеев А.Н. Дахин Н.В Кульбеда Н.В. Новожилова – М.: Центр "Педагогический поиск", 2004. – 96 с.

Vershkov O.O., Bondarenko L.Yu., Chaplinski A. P. Using informative - communication technologies in teaching the subjects taught at the Department "Technical Mechanics"

Summary. The information provided about the features the use of innovative teaching methods. Presented by complex software and modern information and communication technologies used in teaching the subjects taught at the Department of Technical Mechanics.

Key words are: modern information technology, information and communication technology, technical courses, computer training programs for the Internet.

УДК 378.124:37013

Власюк Ю.О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

САМООСВІТА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Анотація. Розглянуто основні фактори, які впливають на рівень педагогічної майстерності викладачів вищої школи, особливості професійної самоосвіти сучасного викладача ВНЗ.

Ключові слова: педагогічна майстерність, професійний розвиток, професійні якості викладача, самоосвіта.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти висуває нові вимоги до професії викладача вищої школи у зв'язку з переходом до нової моделі вищої освіти, орієнтованої на індивідуалізацію навчального процесу; активізацією інноваційних процесів в сфері освіти; диверсифікацією освітніх програм вищої школи; підвищенням технологічного оснащення освітнього процесу; посиленням міждисциплінарної інтеграції і наростанням інтеграційних процесів у сфері освіти; зміною запитів ринку праці тощо. Педагогічна майстерність як характеристика фахівця не зростає сама по собі, вона є результатом постійного самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми педагогічної майстерності висвітлені в роботах відомих філософів, соціологів, психологів і педагогів. Питання розробки професійно-кваліфікаційних характеристик педагогічних працівників вищої школи знайшли відображення у працях Ю.С. Алфьорова, Ю.К. Бабанського, М.Є. Дуранова, Н.А. Масюкова, Т.С. Полякової, Н.Ф. Тализіной, І.Б. Федорова та ін. До проблем професійної адаптації викладачів вищої школи, формування педагогічної майстерності зверталися в публікаціях і дослідженнях такі вчені, як Д.З. Ахметова, В.Т. Ащепков, В.Ф. Габдулхаков, Л.І. Гурье, І.Ф. Ісаєв, Л.Н. Макарова та ін. Вивченню оцінки педагогічної майстерності викладачів вищої школи були присвячені дослідження Р.П. Губанової, Ю.Ю. Іванова, І.А. Колесникової, Л.М. Купріянова, Т.В. Сорокіної та ін. Питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників досліджувалися М.А. Аріарскім, А.В. Дарінскій, А.Н. Зевіній, Ю.Н. Кулюткі-ним, Е.М. Нікітіним,

Є.П. Тонконог, Т.В. Шадріної та ін. Питання становлення викладачів вузів розглянуті в роботах Л.П. Алексєєвої, М.М. Булинської, Л.П. Малятової, І.Т. Кухтіна, Г.У. Матушанський, В.Б. Лідова та ін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розгляд впливу самоосвіти на формування педагогічної майстерності викладачів ВНЗ.

Виклад основного матеріалу досліджень. Основним завданням, що ставиться перед сучасною вищою школою є підготовка фахівця, здатного швидко реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі, швидко адаптувати до нових умов свою професійну діяльність. Виконати таку задачу може сильний професорсько-викладацький склад ВНЗ, за умов інтеграції навчального процесу й науково-дослідної діяльності, постійного підвищення професійної майстерності викладачів.

Професія викладача вищої школи має свої особливості: високу автономність професії, що вимагає напруженої розумової праці; підвищений ступінь професійної відповідальності; сполучення функцій педагога, дослідника і менеджера; потреба безперервного саморозвитку на основі педагогічної діяльності та наукових досліджень; залежність ефективності освітньої діяльності як від тих, хто навчає, так і від тих, кого навчають. Основними ціннісними установками викладача вищої школи є схильність до пізнання навколишнього світу і систематизації знань; прагнення до творчого самовираження через педагогічну і наукову діяльність; професійне визнання рівних як засіб самоконтролю і стимул до безперервного професійного росту.

Сучасний викладач вищої школи має бути одночасно:

- тим, хто навчає, тобто передавати знання, стимулювати активність студентів, формувати їх навички та вміння;
- вихователем, а саме, піклуватися про всебічний розвиток особистості студентів, що формує професійні та психологічні якості;
- ученим – займатися науковими дослідженнями в області дисципліни викладання;
- менеджером, тобто організовувати аудиторні заняття, стимулювати і контролювати самостійну роботу студентів.

Високий рівень загальної професійної компетентності викладача забезпечує йому можливість значних досягнень у професійній області, в області самокерування, особистісного вдосконалювання й дозволяє в процесі професійного становлення досягти рівня супер-професіоналізму й педагогічної майстерності. Майстерність – це, насамперед, вищий рівень розвитку особистості, сукупності здібностей і узагальненого позитивного

досвіду, вищий рівень професійних умінь у певній діяльності, досягнутий на основі рефлексії й творчого підходу [1].

Величезне значення у формуванні й прояві професіоналізму в процесі професійного становлення на шляху до досягнення вершин майстерності, наявність компетентності при вирішенні педагогічних завдань, виконанні запропонованих функцій і т.д. Педагог-професіонал має бути компетентним, насамперед, в області людських відносин, уміти керувати їхнім розвитком.

Зміст понять професіоналізму діяльності й професіоналізму особистості показує, що професійне становлення викладача вищої школи буде проходити більш успішно, якщо особистість володіє не тільки певними, найбільш затребуваними в професійній діяльності властивостями, якостями, уміннями; має високу професійну кваліфікацію й компетентність. Важливо щоб у викладача в процесі професійного становлення сформувалися:

- педагогічна спрямованість, адекватна соціальній ситуації розвитку;
- педагогічні позиції, які не суперечать еталону особистості й діяльності викладача вищої школи відповідно до сучасних вимог суспільства й професійного співтовариства;
- індивідуальний стиль діяльності, що виступає показником високого рівня професіоналізму й педагогічної майстерності;
- особистісно-ділові якості, затребувані в педагогічній професії (академічні знання, високий рівень самоконтролю, відповідальність, сумлінність, чесність, наявність адекватної самооцінки, креативність, соціально-психологічна компетентність, культура поведінки й т.д.).

Названі властивості й характеристики є результатом не тільки формування, але й самоформування, саморозвитку, самовдосконалення. Професіоналізм фахівця проявляється в систематичному підвищенні кваліфікації, творчій активності, здатності продуктивно задовольняти зростаючі вимоги суспільного виробництва й культури, в особистісному вдосконаленні, що включає самоосвіту й самовиховання.

Сучасний викладач вузу повинен постійно прагнути до вдосконалення педагогічної майстерності, постійно поповнювати свій власний освітній арсенал, адже від його діяльності залежить якість освіти. Природно, що рівень його розвитку безпосередньо залежить від здатності до саморозвитку, самоосвіти. У педагогіці така робота над собою носить назву самовиховання і саморозвитку.

Самоосвіта являє собою спеціально організовану, самостійну, систематичну пізнавальну діяльність, спрямовану на досягнення певних

особистісно та суспільно значущих освітніх цілей; безперервне продовження загальної та професійної освіти, завдяки чому актуалізуються і розширюються знання і поповнюються прогалини в духовному розвитку людини [3].

Отже, для того, щоб навчати, вчителю самому необхідно постійно навчатись. Прагнення до знань, психологічна готовність педагога до об'єктивної потреби навчатись протягом своєї педагогічної кар'єри є безперечним гарантом його професійного становлення. Самоосвіта визнається одним із найефективніших шляхів розвитку професійної компетентності, який зумовлює наступність, послідовність післядипломної освіти педагога.

Зрозуміло, що методика та техніка самоосвіти безпосередньо пов'язані з рівнем сформованості в педагогів системи основних педагогічних умінь. Через педагогічні уміння розкривається структура професійної компетентності педагога. Зважаючи на те, що розв'язання будь-якого педагогічного завдання зводиться до тріади "мислити - діяти - мислити", що збігається з компонентами (функціями) педагогічної діяльності та відповідними їм умінями, В.О.Сластьонін розподілив педагогічні уміння на чотири групи.

1. Уміння "переводити" зміст процесу виховання в конкретні педагогічні завдання: вивчення особистості і колективу для визначення рівня їх підготовленості до активного оволодіння новими знаннями і проектування на цій основі розвитку колективу й окремих учнів; виділення комплексу освітніх, виховних і розвивальних завдань, їх конкретизація і визначення завдання, що домінує.

2. Уміння побудувати і привести в дію логічно завершену педагогічну систему: комплексне планування освітньо-виховних завдань; обґрунтований відбір змісту освітнього процесу; оптимальний відбір форм, методів і засобів його організації.

3. Уміння виділяти і встановлювати взаємозв'язки між компонентами і факторами виховання, приводити їх в дію: створення необхідних умов (матеріальних, морально-психологічних, організаційних, гігієнічних та інших); активізація особистості школяра, розвиток його діяльності, яка перетворює його із об'єкта в суб'єкт виховання; організація і розвиток спільної діяльності; забезпечення зв'язку школи із середовищем, регулювання зовнішніх незапрограмованих впливів.

4. Уміння облікувати й оцінювати результати педагогічної діяльності: самоаналіз і аналіз освітнього процесу і результатів діяльності вчителя;

визначення нового комплексу стрижневих і другорядних педагогічних завдань.

Основним змістом самоосвіти є оновлення і вдосконалення знань, що є у спеціаліста, його умінь і навиків з метою досягнення бажаного рівня професійної компетентності. У сучасному суспільстві постійна самоосвіта, з одного боку, все більше стає умовою успіху в професійній діяльності, а з іншої – і це особливо важливо – воно захищає від інтелектуального зубожіння особистості.

Висновки. Таким чином, концептуальні засади категорії педагогічної майстерності викладача дозволяють визначити його як інтегративну характеристику високою професійно-педагогічної підготовленості і вміння у здійсненні педагогічної діяльності, внутрішньо обумовлених високорозвиненими особистісними якостями (інтелектуальної культурою, особистісної зрілості, індивідуальним педагогічним стилем, самоактуалізацією) і виявляються в діяльності, що відрізняється високою професійною компетентністю, педагогічним досвідом і творчістю, розвитків антиципацією.

Самоосвіта є однією з важливих форм підвищення професійної майстерності педагога. Одним з показників професійної компетентності вчителя є його здатність до самоосвіти, яке проявляється в незадоволеності, усвідомленні недосконалості цього положення освітнього процесу та прагненні до зростання, самовдосконалення. Особливо актуальною проблема самоосвіти викладача стала в умовах інформаційного суспільства, де доступ до інформації, вміння працювати з нею є ключовими

Бібліографічний список.

1. Зеер Э.Ф. Психология профессий: учебное пособие/ Э.Ф. Зеер – М., 2003. – 229 с.
2. Євдокімова О.О. Педагогічна майстерність викладачів вищої школи і фактори, що впливають на її формування. [Електрон. ресурс] / О.Євдокімова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pzpp/2010_12_2/81-89.pdf.
3. Кузьмин-ский А. И. Педагогическое мастерство преподавателя высшей школы и его влияние на качество обучения [Электрон. ресурс] / А. И. Кузьминский. – Режим доступа: http://intellect-invest.org.ua/rus/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science/.

Vlasiuk Y.O. Self-education as the factor of pedagogical skills

formation.

Summary. The main factors affecting the level of pedagogical skills of teachers of high school, features modern professional self instructor universities are considered.

Key words: pedagogical skills, professional development, professional quality of teacher self-education.

УДК 354.32:351.745.5

Вороновская Е.В. к.е.н., доцент

Таврический государственный агротехнологический университет

ГЛОБАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ – ПЕРСПЕКТИВЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ

Аннотация. Произведен анализ глобализации высшего образования. Рассмотрены последствия глобального образования.

Ключевые слова: глобализация, образование, компетенция, экономика знаний, людиардеры.

Постановка проблемы. Важнейшим направлением глобального проекта управления, реализуемого мировыми финансовыми элитами, является создание единой системы всеобщего образования, в основе которой должны лежать общие стандарты, нормы, образцы и принципы. Сейчас идет закладка общемировой системы глобального образования. На Всемирном экономическом форуме в Давосе главой темой была – «Освоение 4-й промышленной революции», а на сессии «Будущее образования: Уроки неопределенности» определены 10 профессиональных навыков, которые будут востребованы в 2020 году. Одновременно возможность получения качественного образования продолжает оставаться одной из наиболее важных жизненных ценностей граждан, решающим фактором социальной справедливости и политической стабильности.

Анализ последних исследований и публикаций. В 1990 г. ЮНЕСКО совместно с ЮНИСЕФ, Всемирным банком и другими международными организациями провела Всемирную конференцию «Образования для всех». Самое активное участие в этом мероприятии принял Р.Мюллер, изложив

свою идею в программе «Рождение нового мирового образовательного порядка», в соответствии с которой «глобальное образование должно проникнуть в моральные и духовные сферы». Теоретик этой системы Венделл Белл в книге «Образование завтрашнего дня: Роль будущего в образовании» пишет: «Для формирования свободного человечества будущего нового мира необходимо отречься от предрассудков и культурных “абсолютов”, необходимо отказаться от «предубеждений» против верований, которых могут придерживаться другие народы. Для изменения системы, надо изменить человеческие ценности и мышление.

В своих научных трудах П. Скотт писал, что глобализация является наиболее - фундаментальным вызовом, с которым столкнулась высшая школа за всю тысячелетнюю историю существования [2], и прямо касается университетов. Многие ученые рассматривают глобализацию как фактор внедрения в университеты элементов рыночной экономики, в настоящее время меняет и национальные, и мировую системы высшего образования.

Цель статьи - рассмотреть процесс глобализации высшего образования и раскрыть его последствия.

Результаты исследования. Глобализация - это универсализация учебного планирования, осуществляется за счет спроса определенного типа специалиста на глобальных рынках труда. Образование можно рассматривать как процесс. В этом отношении образование является отражением исторически меняющихся требований общества к личности, что обусловлено необходимостью изменения содержания и методов образования в соответствии с социальным заказом.

Высшее образование родилось в странах Древнего Востока более тысячи лет до н. э. В Древней Греции был создан один из первых прообразов высшего учебного заведения. В IV веке до н. э. Платон организовал в роще близ Афин, посвященной Академу, философскую школу, которая получила название Академии.

В Александрии в V-III вв. до н. э. - в эпоху эллинизма, стали создавать школы повышенного типа. В домах состоятельных и именитых граждан Византии зарождались кружки-салоны – своеобразные домашние академии, которые объединяли людей вокруг интеллектуалов-меценатов и авторитетных философов. Их называли «школой всяческих добродетелей и эрудиции».

Особую роль в развитии высшего образования сыграла церковь. Первые университеты были весьма мобильны, поскольку их существенной чертой являлся, в известной мере, наднациональный и демократический

характер. В случае угрозы эпидемии или войны университет мог перебраться в другой город или даже страну. А международные студенты и преподаватели объединялись в национальные землячества (нации, коллегии).

В процессе истории именно в университетах рождалось новое знание, создавались научные теории и формировались универсальные мировоззренческие позиции для понимания жизни, мира, космоса, человека. Университет стремился дать универсальное образование учащимся, которые впоследствии входили в элиту общества (ученые, государственные и общественные деятели).

В 1870-1880 гг. во многих странах Западной Европы и Америки была сделана попытка открыть доступ к высшему образованию женщинам.

В 1966 году, Организация Объединенных Наций в Международном пакте об экономических, социальных и культурных правах, гарантировала право на высшее образование. Исторический аспект развития высшего образования представлен на рис. 1.

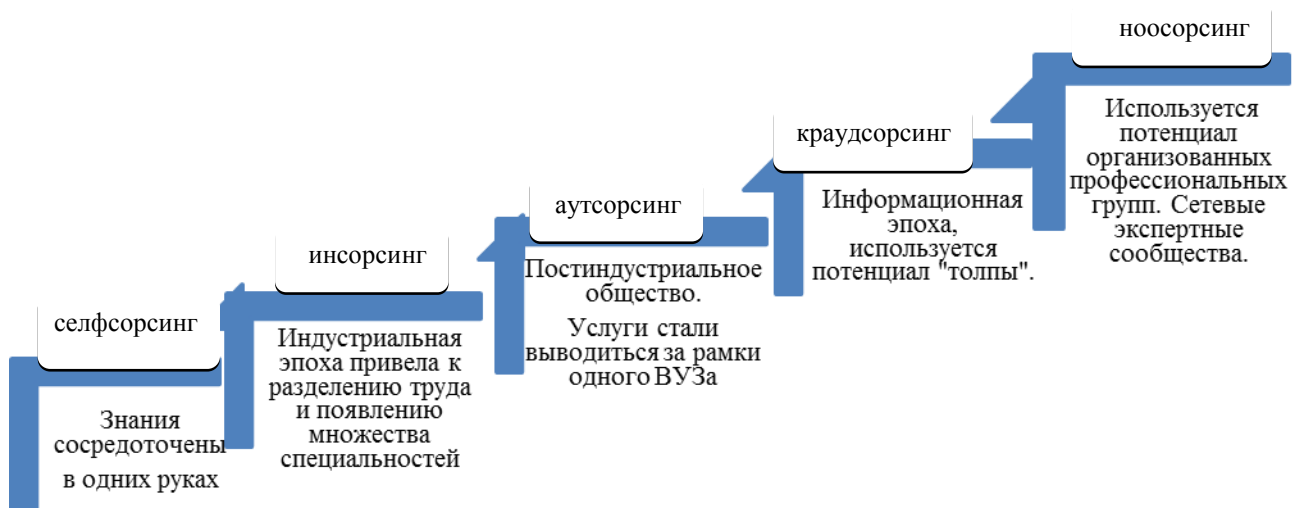

Рис. 1. Исторический процесс развитие образовательной среды

Селфсорсинг – дописьменный период, знания сосредоточены в одних руках (жрецы, волхвы, фольклор как древнейший способ передачи информации).

Индустриальная эпоха привела к разделению труда - инсорсингу. Появилось множество специальностей.

Аутсорсинг – это привлечение внешних ресурсов для оказания услуг (методических, рекламных и прочих услуг). Смысл аутсорсинга сводится к простой формуле: учреждение получает возможность сосредоточить все ресурсы на основных видах деятельности, передав остальные

(поддерживающие, сопутствующие) функции надежному и профессиональному партнеру.

Одной из эффективных инновационных моделей построения неформального образования может стать краудсорсинг (crowdsourcing) – сетевая организация работы сообщества над какой-либо задачей ради достижения общих благ; практика получения необходимых услуг, идей или контента путем просьб о содействии, обращенных к группам людей. Технология краудсорсинга радикально отличается от аутсорсинга. В первую очередь тем, что эта технология вовлекает людей без ограничений – Open Call (открытый вход): каждый, кто хочет, может участвовать в краудсорсинговых проектах.

Краудсорсинг сегодня – важнейший инструмент социализации в условиях перехода от традиционных обществ (society) к сетевым сообществам (community). Количество успешных практических проектов, использующих краудсорсинг в сфере образования постоянно растет.

Образовательный потенциал краудсорсинга реализуется, например, в Wikipedia и лежит в основе образовательного проекта Duolingo (duolingo.com), в котором органически сочетается изучение иностранных языков с переводом реальных текстов, востребованных сетевым сообществом и не являющихся только учебными. Образовательный краудсорсинг, основанный на инновационных экономических моделях, способен на основе краудфандинга (народного финансирования, crowd funding) обеспечить относительно устойчивое функционирование образовательных сообществ, преодолевая крайности как чреватого безответственностью неосновательного энтузиазма, так и грозящего формализаций внешнего заказного финансирования [3].

Образовательный краудсорсинг, реализуемый на основе современных информационных и коммуникационных технологий: предполагает на выходе учебного процесса получение законченного общественно востребованного продукта.

В будущем ВУЗы могут использовать не только потенциал толпы, но и потенциал организованных профессиональных групп - ноосорсинг. Основное отличие ноосорсинга от краудсорсинга в том, что он предполагает возмездное проведение экспертиз со стороны сообщества - член экспертной сети сам определяет рамки желательной компенсации за свой труд и объявляет о времени, которое он готов выделить на работу.

Экспертные сети имеют особые характеристики и, в отличие от социальных сетей и корпоративных информационных систем, должны

поддерживаться национальными правительствами, поскольку являются частью системы автоматизации научной и образовательной деятельности, и уже на основе государственной поддержки должны подчиняться международным структурам.

Предположим, что университет решил создать новый продукт – курсы повышения квалификации руководителей IT-служб. Новая учебная программа предполагает участие, как профессиональных преподавателей, так и практиков в конкретных областях. Сформировав весь пакет требований к докладчикам, заказчик направляет требования в экспертную сеть, получая подтверждение и список конкретных экспертов либо отказ, если условия не удовлетворили необходимое число участников [2].

В иностранной литературе использование глобальных сетевых средств коллективной работы (так называемая технология web 2.0) в исследовательских сообществах получило название «Science 2.0» или «Наука 2.0». В будущем такие сети будут аккумулировать всю работу в области создания новых знаний, что позволяет называть такую технологию ноосорсингом (где «ноо» – разум, «sourcing» – использование чьих-либо ресурсов) [4].

Главным результатом процесса глобализации стало превращение образования в высокорентабельную сферу бизнеса, называемую «экономикой знаний». Но с этого момента перестали говорить о «знаниях» и «знании», на смену которым пришли «компетенции». И речь идёт не просто о смене терминов, а о принципиальном изменении самого содержания. Поскольку компетентность понимается не как образованность, а как некий продукт, изготовленный по заказу клиента. Компетенции – это теперь дорогостоящий товар, изготавливаемый по заказу крупного бизнеса, и всё, что не вписывается в требования заказчика, подлежит устранению. Появляется новая модель современного узаконенного рабовладения - людиардеры. Это бизнесмены, владеющие командами лучших специалистов. Инвестиционный портфель собирается из акций людей. Это реальность, биржа работает, где перспективной считается модель венчурных инвестиций в человека, которая уже отрабатывается в США и в странах СНГ. Крупные компании берут в свои руки систему образования области, перестраивают его в таком инновационно-техническом духе, который обеспечивает ей производство «продуктивного человеческого капитала» для нужд своего бизнеса. Такие университеты-предприниматели, «торгуют» своими знаниями, выпускниками, преподавателями и акциями компаний, созданных в стенах вуза его студентами и выпускниками.

Выводы. Интеллектуальные «элиты» переводят все общество на систему ценностей глобального миропорядка, и экономика встраивается в глобальный мировой рынок. Глобализация разрушает содержательную сторону образования, разрушает единство образовательного процесса. Все идет во благо транснациональных корпораций, теряется духовный суверенитет. Государство устраняется от регулирования образовательной деятельности, и университеты становятся коммерческими предприятиями, озабоченными исключительно сохранением конкурентоспособности и привлечением частного капитала. Но необходимо создавать баланс между наукой и бизнесом.

Библиографический список.

1. Еврезов Д.В., Майер Б.О. «Образование 2030» - вызов системе образования // Вестник Новосибирского государственного педагогического университета 2(18) 2014.
2. Скотт П. Глобализация и университет / П. Скотт // Alma Mater. - 2000. - № 4. - С. 3-8.2.
3. Палфри, Дж. Дети цифровой эры [Текст] / Дж. Палфри, У. Гассер. – М.: Эксмо, 2011. – 368 с.
4. Славин Б.Б. Ноосорсинг как технология формирования «Науки 2.0». Сб. изб. трудов VI Международной научно-практической конференции: учебно-методическое пособие. - М.: ИНТУИТ.РУ, 2011. - 1052 с.

Voronovskaya E.

GLOBAL EDUCATION - PROSPECTS AND CONSEQUENCES

Summary. The analysis of the globalization of higher education. Examined the effects of global education.

Key words: globalization, education, expertise, knowledge economy, lyudiardery.

УДК:378.4

Воронянська О.В. к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

МЕТОДИЧНИЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З КОРПОРАТИВНОЮ КУЛЬТУРОЮ УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація. Доведено взаємозв'язок корпоративної культури і профорієнтаційної роботи. Встановлено, що має бути методичний підхід до формування корпоративної культури як невід'ємної складової іміджу університету.

Ключові слова: корпоративна культура, профорієнтаційна робота, імідж університету, місія університету, атрибути корпоративної культури.

Профорієнтаційна робота поступово вийшла в пріоритети діяльності вищих навчальних закладів. Значна пропозиція ліцензійних місць на всі спеціальності і обмежена пропозиція абітурієнтів в силу демографічної кризи, яка триває не тільки в Україні, а й країнах близького і далекого зарубіжжя, спонукає колективи вишів використовувати всі можливості щодо залучення як можливо більшої кількості випускників шкіл до лав студентів. Підсилює щорічний стрес ректоратів невинуватна політика Міністерства освіти і науки щодо активної пропаганди навчання за кордоном, вимиваючи з нашої держави більш суспільно активних, перспективних, цілеспрямованих молодих людей.

Долаючи перешкоди, вищі навчальні заклади опановують нові напрями профорієнтаційної роботи, працюють над покращанням свого іміджу в суспільстві, в пергу чергу за рахунок зміцнення корпоративної культури, виборюючи певне місце в національному рейтингу вишів.

Гнезділова К. М., Голяка О. М., Грішнова О. А., Грибанькова А. А., Гринлиф Роберт К., Новикова Е. Ю., Разумова, Е. Д., Сидорова Т. И., Товканець Г. В., Шморгун Л. Г. та чисельна кількість інших науковців наголошують на тому, що саме корпоративна культура навчальних закладів закладає підвалини для динамічного розвитку вишу. Саме тому в Таврійському державному агротехнологічному університеті необхідно систематизувати ті напрацювання, які створені минулими поколіннями, та заповнити прогалини сучасними здобутками колективу університету.

Мета статті. Визначити методичні підходи до встановлення

взаємозв'язку між профорієнтаційною роботою і корпоративною культурою у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Корпоративна культура все більше входить в повсякденне життя сучасних підприємств, організацій і установ. В теперішніх умовах жодна організація, яка позиціонує себе на ринку реалізації товарів і надання послуг, не може існувати без формування корпоративної культури, транслювання основних її складових в зовнішнє середовище, створюючи певний імідж організації в суспільстві.

Тим більше це стосується вищих навчальних закладів, профорієнтаційна робота яких, як і подальше існування, залежать саме від цього іміджу.

Цей імідж або приваблює до себе потенційних абітурієнтів або відлякує. Або випускники шкіл та їх батьки бажають поєднати свої долі з певним навчальним закладом, або будуть шукати свого щастя на інших теренах, навіть за межами держави.

Соціальний статус вищого навчального закладу мають забезпечувати його професорсько-викладацький склад і його випускники. Серед першої і другої груп повинні бути настільки значні особистості, щоб ні у кого не виникало сумнівів в якості освітніх послуг, що надаються в вузі.

За таких умов профорієнтаційна робота – це не тільки зустрічі з школярами та їх батьками для того, щоби надати інформацію про навчальний заклад, його спеціальності. Це комплекс заходів, спрямованих на пробудження у учня бажання навчатися, оволодівати певною спеціальністю. Це заходи, мета яких виявити в учня схильність до оволодіння азами визначеної професії, що відповідає його здібностям, яка обирається їм на все життя і яка буде спонукати до підвищення майстерності, фаху і, саме головне, забезпечить достойне життя і повагу суспільства.

Важливим елементом профорієнтаційної роботи є система цінностей, яка є ідентифікуючою ознакою, за якою вибудовані традиції, норми поведінки в навчальному закладі і суспільстві, система взаємовідносин між студентами, викладачами і студентами, між викладачами і співробітниками.

Традиціям необхідно не тільки наслідувати, їх треба створювати, спираючись не стільки на героїчне минуле, скільки на не менш героїчне сьогодення та унікальне майбутнє. Причому ці здобутки мають поширюватись не тільки серед співробітників Університету, а й стати надбанням широкої громадськості нашого міста та всього регіону. Позиціонування вищого навчального закладу необхідне для налагодження зв'язків з громадськістю, що, в свою чергу, дозволить зрозуміти запити, потреби, інтереси, ціннісні орієнтації, уподобання людей, і дасть підстави

для успішного розвитку у відповідності з певними суспільними потребами.

В основі традицій мають бути присутні повага до держави, її народу, свого навчального закладу, добропорядність і доброзичливість в стосунках.

Таврійському державному агротехнологічному університету пора визначитись з місією організації, яку необхідно донести до кожного співгромадянина нашого міста та потенціальних студентів ТДАТУ. Гучною фразою відобразити мету, завдання, способи досягнення цілей та кінцевий результат. Більше того, вся діяльність професорсько-викладацького складу має бути підпорядкована реалізації визначених цілей і завдань через певні способи їх реалізації.

Поряд з цим, удосконалення потребують і атрибути, які підтримують імідж університету. Це цілісність загального стилю співробітників – від студента до ректора, причому не тільки зовнішнього, а й поведінкового. Це і стиль керівництва, управління, і стиль проведення нарад та корпоративних вечірок тощо.

Також корпоративна культура Університету включає корпоративну символіку, аксесуари. До них можна віднести логотип фірми, її слоган, назву. Організації, що піклуються про свій імідж, обов'язково випускають фірмові брошури, блокноти, ручки, навіть замовляють фірмовий посуд, що досить ефективно мотивує співробітників, задовольняючи їх потреби в ідентичності. Сюди можна віднести як обов'язків атрибут мантиї ректора, деканів, професорів. Якщо шлях розвитку української освіти – це відповідність європейським цінностям, то необхідно переймати і ту символічність, яка прийнята в європейських вузах. Також, у зв'язку з цим, доцільно затвердити перелік заходів, на яких обов'язковим має бути носіння мантий.

Тісне спілкування з освітянською спільнотою укріплює взаємозв'язки між вищим начальним закладом та освітніми закладами II-III рівнів загальноосвітньої підготовки, дає підстави для взаємного навчального і наукового збагачення. Сумісні заходи методичного і наукового характеру повинні додати до цих стосунків більш яскравого забарвлення.

Важливе значення мають корпоративні церемонії для зміцнення життєздатності та згуртованості колективу і підтримки корпоративного духу. Це свята, вечірки – особливі планові заходи, що проводяться для того, щоб демонструвати яскраві приклади вираження корпоративних цінностей. Вони мають зміцнювати віру працівників у цінності Університету, сприяти їх об'єднанню, надавати співробітникам можливість узяти участь у важливих подіях. Важливою частиною таких заходів мають бути привітання кращих працівників, вручення премій або нагород. Головне значення таких заходів –

підкреслення думки про те, що за хорошу роботу людина отримує гідну відзнаку. Такі заходи сприяють позитивному мотиваційному навантаженню, але вони не повинні бути нудними.

Розвитку творчого потенціалу сприяють наявність у достатній кількості організаційної техніки та її доступність, розвиток соціальної інфраструктури, втілені у життя заходи з естетичного оформлення корпусів і приміщень, бібліотеки, навіть домінуючий стиль одягу співробітників.

Особливе місце серед заходів, що підсилюють імідж університету, займають випускники, успішні кар'єри, професійні досягнення яких стають додатковим яскравим підтвердженням якості освітніх технологій, майстерності роботи викладачів і, врешті-решт, престижності навчання у навчальному закладі із бездоганною репутацією. Розповіді про них, зустрічі з колишніми наставниками та теперішніми студентами, зустрічі випускників, які закінчили університет 10, 20, 40 років тому, суттєво сприяють формуванню почуття гордості та безпосередньої причетності кожного до важливої за своїми наслідками діяльності.

Традиційними для ТДАТУ є – урочиста посвята у студенти, святкування Дня Університету та вручення Дипломів Університету, святкування Дня науки, Дня працівника сільського господарства та інших. Проте, доцільно було започаткувати відзначення викладацькі і студентських династій, серед яких декілька поколінь навчалось і працювало в університеті.

Ритуальною має стати присутність корпоративної атрибутики в День Університету та під час проведення конференцій, засідань Вченої ради, науково-методичних семінарів, вручення дипломів, посвяти в студенти. А у День державного прапора України, День незалежності України, День народження Тараса Шевченка, Свята вишиванки – елементів національного одягу.

Ніщо так не руйнує організацію як некоректні стосунки між викладачами, як неповажне ставлення до студентів, невиконання викладачами своїх обіцянок, даних студентам або абітурієнтам, неузгодженість вимог до студентів і інші негативні явища.

На противагу негативному ставленню до корпоративної філософії засновник терміну «лідерство-служіння» Роберт Грінліф запропонував наступні критерії оцінки лідерства людини чи організації, які виражаються у відповідях на наступні питання:

- Чи ті, кому Ви служите, зростають як особистості?
- Поки Ви їм служите, чи стають ці люди здоровішими, більш вільними та автономними, а також схильними самим стати лідерами-

служителями?

- Який вплив має Ваше служіння на найменш привілейовану частку суспільства;
- Чи буде це для них корисним, чи хоча б не погіршить їхнє становище?

До чесної відповіді на поставленні запитання необхідно додати, що культура лідерства-служіння неможлива без почуття відповідальності за свої дії та вчинки. Наголошуємо, що саме тому корпоративна філософія – це філософія відповідальності кожного перед один одним, Університетом, громадою та суспільством. Кожен працівник, кожен студент має проїнятися високим почуттям відповідальності перед Університетом та іншими учасниками спільноти, прагнути підвищувати якість освітніх послуг, сприяти ефективному та продуктивному навчальному процесу. При такому підході буде створений той образ навчального закладу, який посприє бездоганній репутації вишу в регіоні, значно підсилить ефект від профорієнтаційних заходів.

Висновок: Профорієнтаційна робота у вищих навчальних закладах виходить на новий рівень, спонукаючи залучати сучасні підходи до її проведення. Органічним в цьому сенсі виявляється міцний зв'язок профорієнтаційної роботи та корпоративної культури, яка містить багато складових і, що надто важливо, створює позитивний імідж, покращує ставлення суспільства до університету, його колективу, історії та перспектив.

Бібліографічний список:

1. Шморгун Л.Г. Корпоративна культура, Рівні корпоративної культури [Електронний ресурс] / http://libfree.com/148584098_menedzhment_korporativna_kultura.html.
2. Грішнова О. А., Голяка О. М. Корпоративна культура та стратегія підприємства: взаємозв'язок та взаємообумовленість // Формування ринкової економіки: Зб. наук. пр. – Т. 2. – Ч. І. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 186.
3. Гнезділова К. М. Корпоративна культура викладача вищої школи : навч.-метод. посібник / К. М. Гнезділова – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2013. – 124 с.
4. Грибанькова А.А. Трансформация организационной культуры университетского образования: от бюрократии к корпорации / А. А. Грибанькова, М.А. Мясина// Социология образования. – 2011. – № 7. – С. 21–27.
5. Новикова Е. Ю. Корпоративная культура вуза в оценках студентов/ Е. Ю. Новикова // AlmaMater. Вестн. высш. шк. – 2012. – № 12. – С. 29–34.
6. Разумова Е. Д. Формирование основ корпоративной культуры у

студентов экономических специальностей в процессе обучения в вузе / Е. Д. Разумова // Высш. образование сегодня. – 2008. – № 4. – С. 24–26.

7. Сидорова Т. И. Университетское телевидение как инструмент формирования корпоративной культуры вуза : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.01.10 – журналистика/ Сидорова Татьяна Ивановна; Урал. гос. ун-т им. М. Горького. – Екатеринбург, 2011. – 22 с.

8. Товканець Г. В. Корпоративна культура вищого навчального закладу її роль у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів у Чехії [Електронний ресурс] / Г. В. Товканець // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2011. – № 4. – С. 170-174. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2011_4_39.

9. Роберт К. Гринлиф. Слуга в роли лидера/ Гринлиф Роберт К. – М.: Издательство: «Рубиновый луч». – 2003. – 50 с.

Summary. Relationship of corporate culture and career guidance was proved. Necessity of a methodical approach to corporate culture as an integral component of university image was revealed.

Keywords: corporate culture, vocational work, the image of the University, the mission of the University, attributes corporate culture.

УДК 376.1

Галчанський М.В.,
заступник директора з навчальної роботи, викладач-методист
ВСП «Оріхівський коледж ТДАТУ»

СТАН ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЯКІСНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація. Якісна успішність студентів – одне з головних завдань кожного навчального закладу. Успішне вирішення цього завдання педагогічним колективом дає можливість підготувати висококваліфікованих фахівців, спроможних успішно працювати в умовах ринкової економіки.

Мета даної статті розкрити стан та шляхи підвищення мотивації навчальної діяльності студентів, як основи підвищення якісної успішності, опираючись на особистий багаторічний педагогічний досвід та досвід колег.

Ключові слова: мотивація, якісна успішність, педагогічна проблема.

Головним завданням кожного вищого навчального закладу є забезпечення якісної підготовки фахівців, спроможних в реальних умовах ринкової економіки ефективно вирішувати виробничі проблеми за обраною спеціальністю та бути успішними у своїй власній справі. Питання забезпечення якості знань, навичок та вмінь в навчально-виховному процесі є складним і залежить від багатьох факторів. Головними з них є: матеріально-технічна база навчального закладу; кадровий потенціал; зміст освітніх програм; рівень навчально-методичного та інформаційного забезпечення; рівень профорієнтаційної роботи та якісний відбір абітурієнтів; якісний рівень організації освітнього процесу; професійний рівень педагогічних працівників та їх спроможність мотивувати навчальну діяльність студентів, надавати необхідні знання, навички та вміння, об'єктивно їх оцінювати і ін. Якісний рівень названих факторів, в першу чергу, залежить від керівництва навчального закладу, прийняття та реалізації управлінських рішень, ефективного та дієвого контролю за навчально-виховним процесом. Разом з тим, ключову роль у вирішенні цього завдання під час проведення навчальних занять відіграють педагогічний працівник і студент, як об'єкт навчання та виховання.

В своїй статті я більше зупинюся над педагогічною проблемою

мотивації навчальної діяльності та якісної успішності студентів, вирішення якої дає можливість готувати висококваліфікованих фахівців.

Міністерством освіти і науки України чітко визначено вимоги до рівня якісної успішності студентів в навчальному закладі – не нижче 50%. Досягти цей рівень вдається досить важко. Контрольні зрізи знань, модульний контроль показують, в більшості, якісний рівень в межах 35-45%. В частини студентів цей показник по циклах дисциплін буває досить низьким. Головною проблемою і причиною в цьому є рівень мотивації навчальної діяльності студентів, і особливо, в сьогоденних умовах збільшення обсягу самостійної роботи над навчальним матеріалом. Вирішення цієї проблеми дає можливість значно підвищити рівень якісної успішності. Ключовою фігурою в цьому є викладач, його особистісні якості, педагогічна майстерність, професіоналізм.

Враховуючи особливості навчально-пізнавальної діяльності студентів, під мотивацією навчальної діяльності ми розуміємо ієрархічно організовану систему мотивів, які спонукають студентів оволодівати знаннями та способами пізнання, основами майбутньої професійної діяльності, свідомо ставитись до навчання, проявляти пізнавальну активність. Навчання як соціально опосередкована пізнавальна діяльність спонукається не одним, а декількома мотивами, що відрізняються за змістовими та динамічними характеристиками, утворюють певну ієрархічну структуру і взаємодіють між собою. Найчастіше мотиви навчальної діяльності диференціюються за спрямованістю - пізнавальні та соціальні, за локалізацією стимулів поведінки - внутрішні та зовнішні, за модальністю - позитивні та негативні, за процесуально-результативною орієнтацією - дискретні та процесуальні. Результати психолого-педагогічних досліджень свідчать, що ефективність навчальної діяльності суттєвим чином залежить від сили та співвідношення вказаних типів у структурі мотиваційної сфери.

Стан рівня мотивації студентів до навчання на сьогодні є досить різним і суб'єктивним. Соціальні та економічні умови мають прямий вплив на відношення студентів до навчання, на якість і рівень засвоєння знань. Маючи можливість спостерігати на протязі 40 років, як змінювався рівень мотивації, можна зробити висновок, що цей рівень знизився. Проблеми мотивації навчальної діяльності можна розділити на дві частини: соціально-психологічні та педагогічні. Соціально-психологічні проблеми базуються на : рівні матеріального забезпечення; проблемах працевлаштування; низькому рівні оплати праці молодих фахівців; зниженні престижу частини професій; підходах у виборі професії; можливості досягнення успіхів і фінансового

забезпечення незаконними способами без певного рівня освіти і. ін. Якщо говорити про вплив матеріального рівня життя на мотивацію навчальної діяльності, то необхідно відмітити що цей чинник має позитивні і негативні наслідки. Суть позитивних наслідків полягає у тому, що майбутній студент (абітурієнт), а також студент з низьким рівнем матеріального забезпечення ставить перед собою чітку мету - отримати міцні знання в певній галузі знань і через ці знання добитися доброго матеріального забезпечення в майбутньому, успіхів у кар'єрному рості. Студенти з високим рівнем матеріального забезпечення, у більшості, мають низький рівень мотивації до навчання, так як у них відсутні фінансові проблеми, проблеми працевлаштування і. ін. Це підтверджується конкретними прикладами в процесі навчання. Проблеми працевлаштування і низький рівень оплати праці випускників ВНЗ породжують негативне відношення до навчання з таких міркувань студентів: «... навіщо прикладати зусилля, все рівно роботи немає»; «... за таку заробітну плату я не працюватиму» ; «...навчаюсь щоб батькам догодити, так як вони цього хотіли» тощо.

Зниження престижу професій, особливо у сільськогосподарських підприємствах приводить до такої ситуації, що на не престижні професії (спеціальності) «проходять» тільки ті абітурієнти, які не змогли пройти на більш престижні. Звісно, що про внутрішню самотивацію до навчання таких студентів говорити важко. Вибір професій майбутніх студентів, особливо на базі 9 кл, здійснюється, в добрій частині сімей, батьками. В основу такого рішення береться до уваги професія батьків, близькість навчального закладу до місця проживання, зручність транспортного сполучення тощо. Відповідно, що такий «вибір» має свої наслідки. Не рідко можна чути від студентів, що «...це не моє. Я хотів вивчитися на іншу спеціальність...».

Прикладів незаконного збагачення осіб з низьким рівнем фахової підготовки у нашому сьогодишньому житті досить багато і вони є показовими. Цей фактор береться на озброєння частиною студентів і вони не прикладають зусиль для оволодіння знаннями, навичками та вміннями.

Також не можна оминати такий фактор як впровадження платного навчання. Студенти платного навчання добре знають, що навчальний заклад прикладає багато зусиль, щоб зберегти контингент тих, хто платить кошти і по цій причині навчаються з низьким рівнем мотивації та якісної успішності.

До педагогічних проблем мотивації навчальної діяльності необхідно віднести:

-рівень матеріально-технічного забезпечення навчального процесу

суттєво відстає від рівня оснащення сучасного виробництва , що не приваблює студентів;

-низький рівень оплати праці педагогічних працівників не дає можливості залучити до викладання дисциплін професійного спрямування виробничників;

-перевантаження студентів навчальним матеріалом (самостійне вивчення), значно знижує у них бажання якісно навчатися;

-низький рівень шкільної підготовки випускників шкіл, і особливо сільських;

-не кожний педпрацівник готовий до вирішення проблем мотивації навчальної діяльності;

-психологія та менталітет окремої частини студентів, які безвідповідально відносяться до навчання спонукають до цього інших студентів своїм прикладом;

-негативні приклади в житті суспільства, які розбещують молодь;

-наявність комплексу соціально-психологічних проблем мотивації навчальної діяльності, які потрібно враховувати викладачу.

Разом з тим, на основі аналізу психолого-педагогічної літератури, а також результатів спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів встановлено, що основними показниками сформованості їхньої навчальної мотивації є: співвідношення внутрішніх і зовнішніх, соціальних і пізнавальних, дискретних і процесуальних, позитивних і негативних мотивів; усвідомленість мотивів - ступінь розуміння та осмисленості студентами власних спонукань; стабільність мотивів - регулярність вияву спонукань у різних ситуаціях навчальної діяльності; дієвість мотивів - готовність студентів до реалізації мотивів у навчальній діяльності у формі старанності, наполегливості, самостійності, ініціативності, пізнавальної активності.

Комплексне врахування зазначених показників дало змогу виділити три типи мотиваційних профілів, які одночасно характеризують рівень сформованості мотивації навчальної діяльності майбутніх фахівців: збалансований (високий рівень), диспропорційний (середній рівень) і регресивний (низький рівень).

Збалансований мотиваційний профіль характеризується високим рівнем сформованості внутрішніх і зовнішніх мотивів, які забезпечують оптимальну мотиваційну основу навчальної діяльності студентів. Вагоме місце в структурі їхньої мотивації посідають внутрішні мотиви, в основі яких лежить задоволення від процесу та безпосередніх результатів навчально-пізнавальної діяльності: пізнавальний мотив (прагнення оволодівати новими

знаннями та способами пізнавальної діяльності); мотив самодетермінації (прагнення відчувати себе суб'єктом навчальної діяльності та взаємодії з оточенням); мотив самовдосконалення (прагнення підвищувати власну компетентність, ефективність і майстерність). Зовнішні мотиви, які опосередковано пов'язані з процесом і результатами навчальної діяльності студентів, також відіграють важливу стимулюючу роль: професійний мотив (прагнення досконало оволодіти майбутньою професією, стати висококласним фахівцем); мотив досягнення (прагнення до успіхів у навчанні, перевершення рівня власних попередніх досягнень); мотив обов'язку (почуття відповідальності перед батьками та товаришами за результати власної пізнавальної діяльності); комунікативний мотив (прагнення до партнерського спілкування з учасниками навчальної діяльності, налагодження продуктивної міжособистісної взаємодії); мотив самоутвердження (прагнення посісти престижну позицію в колективі, заслужити схвалення з боку викладачів, батьків і товаришів); прагматичний мотив (орієнтація на практичну цінність навчання, його важливе значення для майбутнього життя).

У студентів зі збалансованим профілем навчальної мотивації пізнавальний інтерес, прагнення до особистісного самовдосконалення та самодетермінації доповнюються і підкріплюються усвідомленням професійної важливості навчання, його цінності як засобу самоствердження, досягнення успіхів і особистісного визнання. Вказані мотиви характеризуються стійкістю, усвідомленістю та дієвістю, що забезпечує високий рівень пізнавальної активності та успішності студентів.

Результати дослідження засвідчили, що збалансований профіль властивий для 20,5% студентів навчальних закладів, які характеризуються ерудованістю, допитливістю, спрямованістю на ґрунтовне оволодіння основами майбутньої професійної діяльності й здатністю напружено та систематично працювати без зовнішнього нагляду.

Диспропорційний мотиваційний профіль характеризується домінуванням у структурі мотивації навчальної діяльності студентів зовнішніх або внутрішніх, соціальних або пізнавальних, дискретних або процесуальних мотивів. Такі студенти, як правило, проявляють наполегливість і старанність у навчанні, однак диспропорційність розвитку мотивів і недостатня їх стабільність призводять до ситуативності їхньої пізнавальної активності. їм властиве нерівномірне, вибіркове ставлення до навчальних предметів, концентрація уваги на тих, які містять нову, цікаву інформацію і можуть задовольнити пізнавальний інтерес, або на тих, які дають змогу досягти успіху

і визнання, мають професійну спрямованість тощо.

Результати педагогічної діагностики засвідчили, що диспропорційний мотиваційний профіль властивий для 43,7% студентів навчальних закладів, які досить старанні і наполегливі у навчанні, однак через певну однобічність і непостійність інтересів потребують педагогічної підтримки.

Регресивний мотиваційний профіль характеризується слабкою вираженістю соціальних і пізнавальних, внутрішніх і зовнішніх, дискретних і процесуальних мотивів навчальної діяльності. В його структурі домінують негативні мотиви, основу яких становить прагнення уникати неприємних емоційних переживань, пов'язаних з недбалим ставленням до навчальної діяльності. Для студентів з таким профілем властиве незацікавлене ставлення до навчання і, як наслідок, низький рівень пізнавальної активності та успішності. У зв'язку з недостатньою силою та стабільністю мотивів такі студенти не здатні до самоорганізації навчальної діяльності і вимагають постійного контролю та стимулювання з боку викладачів. Серед дослідженої вибірки студентів з регресивним мотиваційним профілем виявилось 35,8%.

Викладачі накопичили величезний арсенал методів, спрямованих на формування позитивних мотивів навчання. Основну роль у мотивуючих методах відіграють дружні стосунки, взаєморозуміння викладача і студента. Використання впливу цих відносин призводить до формування в студентів позитивного ставлення до процесу навчання.

Велике значення має особистість викладача - це ерудиція, глибина знань в галузі, інтелігентність, вимогливість, доброзичливість, об'єктивність, уміння поєднувати теорію з практикою, знання психології студентів, володіння арсеналом форм і методів стимуляції пізнавальної діяльності майбутніх фахівців і т. ін.

Кожний викладач повинен усвідомити слова П. Галперіна «Питання про мотивацію є питанням про сам процес навчання». Тому результативність процесу навчання під час проведення занять викладачем є залежною від рівня його відповідальності, професійної майстерності, особистісних якостей, вимогливості та поваги до студентів.

Під час вивчення загально фахових та фахових дисциплін можна використовувати широкий спектр прийомів, методів та форм, які підвищують рівень мотивації до навчання та рівень якісної успішності - це:

- мотивація необхідності знань у сучасних умовах ринкової економіки

«знаєш, умієш – маєш більшу платню»;

«знання - це успіх у власній справі»;

«знання - це авторитет, це кар'єра»;

«незнання - це шлях в нікуди» і ін.

- застосування яскравих прикладів, фактів, досвіду з життя, з виробництва; приклади успіху молодих людей;
- використання сучасних досягнень світової науки і техніки у певній галузі знань;
- використання методів:
 - створення ситуації успіху у навчанні;
 - опори на життєвий досвід студентів;
 - пізнавальних ігор;
 - вирішення виробничих проблем (ситуацій);
 - пошуку вірного рішення у певних ситуаціях з точки зору економічної ефективності, доцільності, технічної можливості тощо;
 - стимуляції навчальної діяльності;
- застосування системного ефективного контролю знань, навичок та умінь;
- чіткий відбір навчального матеріалу;
- чітка організація та методичне забезпечення занять, застосування нових педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- системна індивідуальна робота зі студентами з низьким рівнем мотивації навчальної діяльності;
- застосування заходів заохочення в процесі навчання;
- створення викладачем умов проведення занять, його змісту таким, щоб студент мав бажання його відвідувати;
- чітка організація самостійної роботи студентів над навчальним матеріалом та контролю знань з нього;
- організація та проведення конференцій, диспутів, олімпіад, конкурсів професійної майстерності тощо;
- чітке дотримання діючих законодавчих та правових актів, діючих в системі освіти, положень, норм та нормативів;
- виховання у студентів високого рівня самомотивації до навчання і ін.

Окремої уваги в підвищенні якісної успішності студентів заслуговує організація самостійної роботи над навчальним матеріалом, який складає в середньому 40-60% від загального обсягу годин на вивчення дисциплін за навчальним планом. Викладачі по різному підходять до визначення матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення – в більшості виносять окремі питання тем, рідше – окремі теми. Опираючись на позитивний досвід

в цьому, можу стверджувати, що кращий результат дає винесення окремих тем. Такий підхід при якісній підготовці методичних вказівок дає можливість контролювати знання цілісно по темі в повному обсязі, використовуючи при цьому вирішення студентами проблемних та тестових завдань, співбесіду і т.ін. При розпилюванні самостійної роботи по окремих питаннях контроль знань, в більшості, відстрочується до модульного контролю, є не системним і таке вивчення більшістю студентів ігнорується. Виведення контролю знань по самостійному вивченню в окремий модуль має негатив, так як цей контроль є відстроченим, відірваним від конкретної теми та модулів, що порушує цілісність і взаємозв'язок у вивченні навчального матеріалу. Досвід потемного винесення навчального матеріалу та повний, своєчасний і системний контроль знань студентів з нього мотивують їх навчальну діяльність і не залишають шансів на ігнорування, на відстрочення вивчення, а при модульному контролі дає можливість ще раз контролювати залишкові знання.

Виходячи з вищевикладеного можу стверджувати, що високий рівень якісної успішності студентів можливий при комплексній реалізації зазначених вище підходів в організації освітнього процесу, мотивації їх навчальної діяльності, відповідальному відношенні кожного педагогічного працівника до процесу навчання та виховання майбутніх фахівців.

Бібліографічний список. 1. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Нар. укр. акад. – Х.: Вид – во НУА, 2005. - 360 с.

2. Коваленко Е.Э. Методика профессионального обучения: Учебник для инженеров-педагогов, преподавателей спецдисциплин системы профессионально-технического и высшего образования – Х.: ЧП „Штрих”, 2003. 480с.

M.V. Halchanskyy. State and by increasing motivation of educational activity and quality of student achievement

Abstract. A good student performance - one of the main objectives of each institution. The successful solution of this problem teaching staff makes it possible to prepare highly qualified specialists able to work successfully in a market economy. The purpose of this article the state and ways to motivate students learning activities as the basis for improving quality performance, relying on years of personal experience and teaching colleagues.

Keywords: motivation, quality performance, pedagogical problem.

УДК:378.147

Голуб Н.О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ТЕСТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглянуто теоретичні аспекти тестової методики її значення та необхідність як засіб оцінки знань та вмінь студентів. За результатами дослідження розроблено рекомендації щодо подальшого вдосконалення

Ключові слова: тестовий контроль, оцінювання, навчальний процес, контрольно-оцінювальна система

Постановка проблеми. Нині у системі освіти йде пошук шляхів підвищення ефективності навчального процесу для максимального наближення випускників вищих навчальних закладів до моделі професіонала. Об'єктивізація оцінки якості освіти може бути досягнута за наявності добре структурованої моделі знань предметної галузі і великої кількості експертних тестових завдань, розроблених педагогами-експертами. З цією метою зручніше створювати моделі знань модульно. В останні десятиріччя тестова система оцінки досягнень студентів стала частиною нових технологій навчання, вона знаходить все більше прибічників у навчальних закладах України, що підтверджується численними публікаціями. Ця система значною мірою відповідає новим соціально-правовим умовам, які мають переваги проти традиційних форм перевірки знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему оцінювання знань студентів, обґрунтування ефективності тестових методик контролю досліджували у вітчизняній науці І. Алексейчук, Н. Тализіна, В. Бочарникова, Н. Шиян.

Постановка завдання є обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних аспектів тестової методики в сучасних як засіб оцінки знань та вмінь студентів.

Виклад основного матеріалу. Тестовий контроль, останнім часом, займає центральне місце у всіх контрольно-оцінювальних системах ВНЗ, які, у свою чергу, є складовими системи оцінки якості. Для всієї системи освіти у цілому найбільш важливий контроль та оцінка якості навчання з метою

атестації випускників. Оцінки якості освітнього процесу та освітніх систем. Традиційні методи контролю для цього непридатні, оскільки вони націлені виключно на отримання якісних еквівалентів оцінюваних властивостей студентів.

Висока результативність і динамічність розвитку системи тестування багато у чому визначаються сучасними потребами суспільства, яке прагне перейти у режим відкритої освіти у цілому та відкритості освітньої системи у сфері оцінки якості навчальних досягнень. У свою чергу, потреба масового тестування в якісній тестовій продукції стимулює розвиток тестології, техніки і технології розробки нових педагогічних вимірників. Інтенсивно використовуються інформаційні технології для забезпечення контрольно-оціночних процедур, що розвиваються комунікаційні зв'язки, удосконалюється система управління якістю освіти. Відбувається зміна і впровадження в освітню практику нових взаємодій студент - викладач, викладач - керівництво ВНЗ.

Контроль і оцінювання завжди були важливою складовою навчального процесу. Від його правильної організації залежить ефективність управління навчально-виховним процесом і якість підготовки фахівців. Завдяки контролю між викладачем і студентом встановлюється «зворотний зв'язок», який дозволяє оцінити динаміку і ступінь засвоєння навчального матеріалу. Під поняттям контроль розуміють виявлення, вимір і оцінювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Об'єктом контролю у навчанні є знання студентами основних категорій, принципів, правил, фактів, явищ у їх тісному взаємозв'язку і взаємообумовленості, їх уміння і навички оперувати набутими знаннями, а також діяльність студентів у навчанні, їх уміння застосовувати знання на практиці, самостійно здобувати нові знання. Контроль завжди має орієнтуватись на загальну мету навчання.

Основною проблемою впровадження у навчальний процес ВНЗ такої форми контролю знань студентів як тестування є невідповідність між нагальною потребою широкого застосування практики тестування та відсутністю належного досвіду такої роботи у викладачів. Тестовий контроль навчальних досягнень студентів є наразі предметом та об'єктом педагогічних досліджень, оскільки практика модернізації підготовки фахівців у вищій школі потребує обґрунтованих вимог до завдань, функцій, принципів впровадження цієї форми контролю, а також її змістовного наповнення, критеріїв визначення її якості та об'єктивності.

Основним призначенням тестування у ВНЗ є:

- вимірювання підготовленості майбутнього фахівця до професійної діяльності та зрушень у формуванні готовності до її здійснення;
- відстеження динаміки навчальних досягнень студентів і моніторинг ефективності навчально-виховного процесу;
- встановлення рейтингу успішності студентів;
- самоаналіз засвоєних знань, умінь і навичок (ЗУН) тощо.

Виходячи з цього провідними функціями тестування слід вважати: діагностичну, контрольну (функцію контролю), навчальну, організаційну та виховну.

Розкриваючи роль тестування в процесі контролю якості навчання, неможливо оминати доволі важливе питання: на який рівень сформованості знань і вмінь повинні бути зорієнтовані ті чи інші тести, щоб під час контролю визначити у студентів потрібний рівень якості і співставити його з вимогами (еталоном). До того ж, знання вказаних рівнів вкрай потрібно при конструюванні і складанні тестових завдань, тестів за формою і змістом, коли в межах конкретного виду контролю встановлюється конкретний відсоток питань або завдань того чи іншого рівня складності. А орієнтиром рівня складності як раз і виступають рівні сформованості знань і вмінь.

В системі вищої освіти вже тривалий час успішно функціонує трирівнева система сформованості знань, яка представлена наступним чином:

- ознайомчо-орієнтовний (ОО): при формуванні знань на цьому рівні студенти мають орієнтовне уявлення про поняття, що вивчають, можуть повторити формулювання визначень, законів; вміють виконувати типові завдання шляхом підстановки числових значень;
- понятійно-аналітичний (ПА): студенти мають чітке уявлення і поняття про об'єкт, що вивчається; здатні здійснити смислове виділення, пояснення, проводити аналіз, перенесення раніш засвоєних знань в нетипові, нестандартні ситуації;
- продуктивно-синтетичний (ПС): студенти мають повне поняття про об'єкт, що вивчається, здатні здійснювати синтез, генерувати нові уявлення, переносити раніш засвоєні знання в нетипові, нестандартні ситуації.

Зауважимо, що ознайомчо-орієнтовний рівень сформованості знань в свою чергу поділяють на два підрівня:

- ознайомлення, коли особа має загальне уявлення про той чи інший навчальний об'єкт, але не здатна відтворити інформацію щодо нього, сформулювати основні положення, визначити ознаки, що його характеризують;
- репродукції, коли особа здатна відтворювати (розповісти, пояснити) структуру системи знань щодо визначень, найбільш суттєвих ознак,

принципів дії основних навчальних об'єктів або інших характеристик явищ або систем явищ, що мають найбільше значення.

Всі уміння щодо вирішення типових задач діяльності пропонується розподілити на такі групи: предметно-практичні (ПП), предметно-розумові (ПР), знаково-практичні (ЗП), знаково-розумові (ЗР).

Рівні сформованості умінь представлені так:

- 1-й (рівень О) – уміння виконувати дію, спираючись на матеріальні носії інформації щодо неї;
- 2-й (рівень Р) – уміння виконувати дію, спираючись на постійний розумовий контроль без допомоги матеріальних носіїв інформації;
- 3-й (рівень Н) – уміння виконувати дію автоматично, на рівні навички.

Результати тестування значною мірою дають можливість побачити які розумові та практичні дії студент спромігся виконати по завершенні певного циклу навчання і в якій мірі він підготовлений до майбутньої професійної діяльності. Фактично дані того чи іншого контролю інформують викладача про рівень засвоєння студентами навчального матеріалу та вказують, наскільки вони оволоділи необхідними уміннями (навичками) для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності (для бакалаврів) або для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності (для магістрів).

Головним елементом (деякою мірою своєрідним «двигуном») в цій системі є викладач, від роботи якого залежить і якість самого тестування, і якість підготовки фахівців до майбутньої професійної діяльності.

Наступною ланкою, яка також грає суттєву роль в забезпеченні функціонування системи тестування, є предметно-методична комісія. Вона може одночасно виступати в ролі координатора і первинного експерта в процесі формування бази тестів з усіх навчальних дисциплін, які є складовими змісту підготовки фахівця конкретного освітньо-кваліфікаційного рівня конкретного напрямку (спеціальності) конкретної галузі знань. Також ПМК може забезпечувати і підготовку «міждисциплінарних тестів» або тестів, які є відображенням взаємозв'язку і взаємодії декількох навчальних дисциплін. Цей різновид тестів в подальшому може використовуватися при підготовці до складання студентами комплексного державного екзамену, де завдання з різних

навчальних дисциплін мають бути узгоджені як за рівнем складності, так і в змістовному аспекті.

Зараз в багатьох ВНЗ з урахуванням складності всіх проблем організації тестування (теоретичних, методологічних, методичних) поширеною є практика визначення на кафедрі викладача, який виконує функції тестолога.

Саме кафедри зацікавлені в тому, щоб тестування як елемент контролю навчально-виховного процесу в усіх формах організації навчання, ефективності системи підготовки фахівця до майбутньої професійної діяльності відповідно до вимог державних і галузевих стандартів освіти здійснювалось на належному рівні та забезпечувало в повному обсязі визначення (встановлення) якості професіоналізму (компетентності) майбутнього фахівця.

На сьогоднішній день це можливо за умов ефективного поєднання на практиці тестових і традиційних методів контролю, але можна сподіватися, що сучасне життя і його нагальні проблеми підкажуть нам найбільш оптимальні за змістом, способами і організаційними формами варіанти відстеження готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Висновки. Отже, створення і застосування тестового контролю знань студентів є необхідною умовою діяльності вищих навчальних закладів. Тестовий контроль може використовуватись для актуалізації знань студентів, встановлення рівнів успішності академічних груп та окремих студентів, аналізу різних форм і методів навчання, підсумкового оцінювання. Проте, слід пам'ятати, що тестовий контроль повинен зумовлюватися передусім особливостями навчального предмету і особливостями самих студентів. Тому необхідно поступово готувати студентів до такої форми контролю, який в умовах кредитно-модульної системи організації навчання вищих навчальних закладів має стати основним.

Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах базується на Законі України «Про освіту», державних стандартах освіти, інших актах законодавства України з питань освіти. Державні стандарти включають в себе систему контролю знань, умінь і навичок учнів, слухачів і критерії їхньої кваліфікаційної атестації.

Контроль у професійній освіті забезпечує можливість і дієвість управління професійним розвитком особистості. Здійснюється поточний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь і навичок студентів, їхня кваліфікаційна атестація.

Контроль якості освіти у ВНЗ з дисципліни «Фінансовий облік»

виконує діагностичну, навчальну, організаційну і виховну функції.

Оцінка якості засвоєних знань, умінь і навичок у професійній освіті виробляється відповідно до певних критеріїв: об'єктивність, надійність, валідність, точність, репрезентивність та зрозумілість.

Перспективним методом діагностики якості професійної освіти є тестування, яке здійснює діагностичну, диференціюючу, прогностичну, порівняльну, аналітичну, зрівнюючу функції та функцію зворотного зв'язку.

В залежності від застосовуваних у тесті завдань розрізняють наступні види дидактичних тестів: тест нагадування, тест доповнення, альтернативний тест, вибірковий тест, тест відповідності, тест ранжирування та комбінований тест.

Бібліографічний список.

1. Булах І.Є., Мруга М.Р. Створюємо якісний тест: Навч. посібник. – К.: Майстер-клас, – 2006 – 160 с.

Golub N.O. Role and place during testing quality control study

Summary. In the article the theoretical aspects of the test methodology and its value as a means to assess the need for knowledge and skills of students. The study recommends for further improvement.

Keywords: test control, evaluation, educational process, control system estimates.

УДК 37.012.85

Горбова Н.А., к.п.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВИЗНАВСТВО»: «АЖУРНА ПІЛКА»

Анотація. В статті проаналізовані інтерактивні методи навчання в результаті використання яких при викладанні дисципліни «Правознавство» відбувається активізація пізнавальної діяльності студентів, створюються комфортні умови навчання для розвитку рис, які забезпечують інформаційно-комунікаційну компетентність та соціальну мобільність випускника, здатного орієнтуватися в інформаційно-правовому просторі,

отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнічного суспільства.

Ключові слова: Правознавство, активні методи навчання, диспут, ділова гра, засвоєння матеріалу, інтелектуальні ініціативи студентів.

Постановка проблеми. Питання формування пізнавальної активності студентів відносяться до числа найбільш актуальних проблем сучасної педагогічної практики. Це обумовлено в першу чергу новими завданнями, що поставлені сьогодні освітніми реформами перед викладачами вищої школи – готувати молоде покоління з активною життєвою позицією, критичним творчим мисленням, здатне до розуміння інших людей і співпраці з ними, з прагненням до самоосвіти, самовдосконалення та кар’єрного росту.

Під час інтерактивного навчання студент відчуває себе активним учасником набуття знань. Це обумовлює внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Аналіз літератури з інтерактивних методик викладання правових дисциплін засвідчує їхні безсумнівні переваги, головна з яких – навчання практичного права "через дію". Дослідники (А. Галай, Я. Іваніщ, В. Стаднік) пропонують розрізняти навіть певні групи інтерактивних методів, які ми застосовували при проведенні тренінгових занять з курсу "Трудове право України". Ними є наступні: 1) обслуговуючі (допоміжні) методи – методики налагодження контакту, "знайомство", "мікрофон" та ін.; 2) основні навчальні методи – робота в групах, розгляд правових ситуацій, рольові ігри та ін.; 3) конкретизуючі ігрові методи – "сократівський" метод, "коло ідей" та ін.; 4) методи дискутування – "займи позицію", повернений аргумент та ін.; 5) поєднані (комплексні) методи – колегіальна нарада, медіація та ін. [3].

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є активізація пізнавальної діяльності студентів на заняттях правознавства, створити комфортні умови навчання для розвитку рис, які забезпечують інформаційно-комунікаційну компетентність та соціальну мобільність випускника, здатного орієнтуватися в інформаційно-правовому просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнічного суспільства.

Виклад основного матеріалу досліджень.

Завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів при правильній їх організації зростає зацікавленість процесом навчання.

З особистого педагогічного досвіду можу зазначити, що одним із

ефективних методів активізації пізнавальної діяльності студентів є метод Ажурна пилка. (« Jigsaw»). Він також незамінний у ситуації, коли необхідно передати студентам значний об'єм інформації, і на перший погляд здається, що це можливе лише на лекції. Стратегія застосування методу спрямована на формування вмінь спільно досягати результату, розвиває навички ефективної роботи у команді.

Розглянемо алгоритм проведення заняття за методом «Ажурна пилка».

1. Тема, що визначена викладачем для вивчення і обговорення, розбивається на частини. За кожною частиною викладач повинен підготувати відповідний матеріал для вивчення (в текстовій, табличній, графічній формі тощо). Скільки частин – стільки й комплектів матеріалів.

2. Аудиторія розбивається на невеликі групи по 4-5 осіб, залежно від кількості студентів в групі. При цьому кількість груп повинна відповідати кількості «питань» (частин теми, про які йдеться вище) і кількості студентів у створених групах, які називаються «домашніми групами».

3. При розподілі студентів на групи необхідно врахувати наступні аспекти:

3.1. Оптимальне число людей у малій групі - це 5 учасників. Формування за принципом:

- учасників стільки, щоб серед них могли виявитися люди з різними поглядами, що займають різні позиції;

- учасників стільки, щоб кожний з них міг одержати можливість активної участі в дискусії;

- мала ймовірність того, що хтось виявиться "пригніченим" більшістю або не допущеним до слова (співвідношення 1:4 трапляється рідко);

- мала ймовірність того, що група опиниться в глухому куті, що можливо, коли учасники непоступливі у своїх думках, особливо при роботі в парах або в групах із 4-х осіб.

3.2. За критерій розподілу студентів на групи можна прийняти місця, які вони займають в аудиторії. Це дозволить не розбивати групи друзів, що зазвичай сидять поруч. У цій вправі члени групи будуть вчити один одного й ефективніше за все передаватимуть свої знання друзям, із якими мають спільну мову.

4. Після розподілу студентів на «домашні групи» кожна з них отримує своє завдання (частину теми) для вивчення і обговорення. Усі учасники «домашньої групи» мають кольорові картки різного кольору. Кольорів має бути стільки, скільки учасників в групі. Протягом визначеного часу студенти вивчають і обговорюють матеріал. Бажано обрати студента,

який буде слідкувати за часом у кожній групі.

5. Після опрацювання і обговорення наданого для вивчення матеріалу студенти розходяться по «експертних групах». Об'єднання в «експертні групи» відбувається за кольорами карток: у кожній експертній групі повинні бути студенти з картками однакового кольору. Кожен член «експертної групи» є експертом з певної частини теми. «Експертна група» повинна вислухати всіх представників «домашніх груп» і обговорити, проаналізувати матеріал в цілому. На цей етап відводиться значна частина часу.

6. Після закінчення роботи в «експертних групах» учасники повертаються до своїх «домашніх груп», де мають поділитися інформацією, яку отримали від представників інших груп. Таким чином, студенти узагальнюють отриману інформацію, приймають спільні рішення, роблять висновки.

Метод «Ажурна пилка» можна проілюструвати наступною схемою.

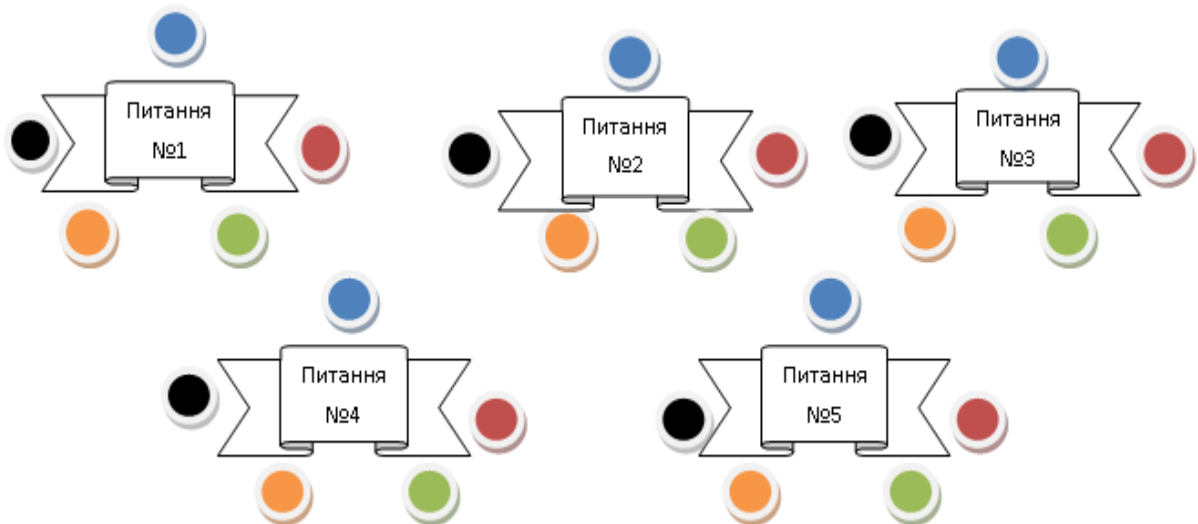

Рис. 1. Етап №1: вивчення матеріалу у «домашніх групах»

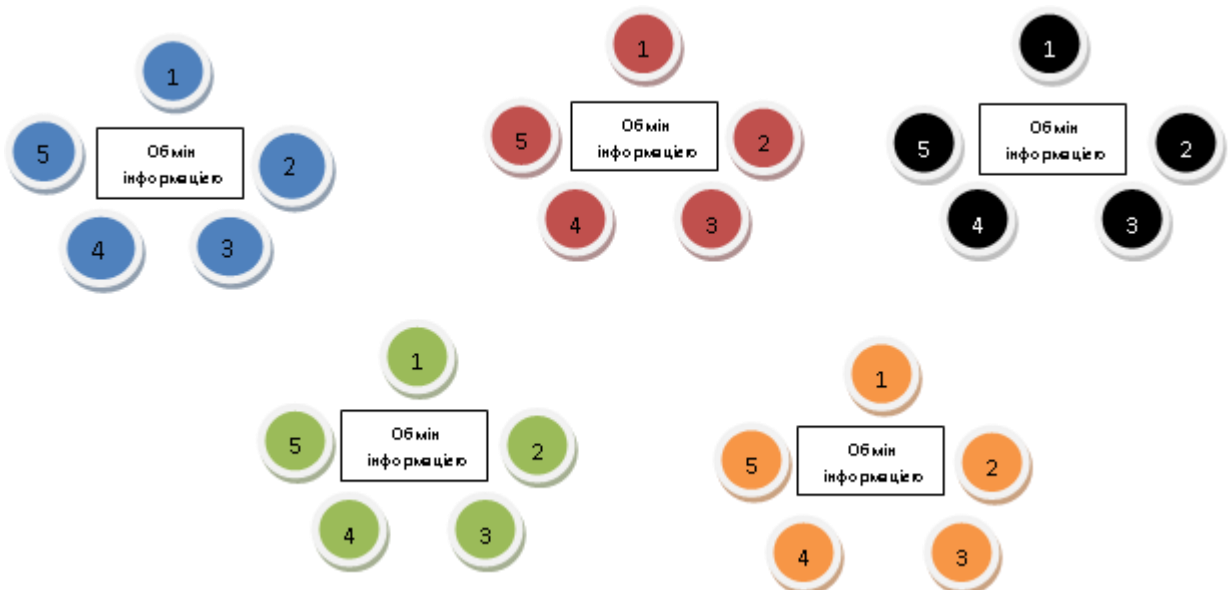

Рис. 2. Етап №2: Спів навчання в “експертних групах”

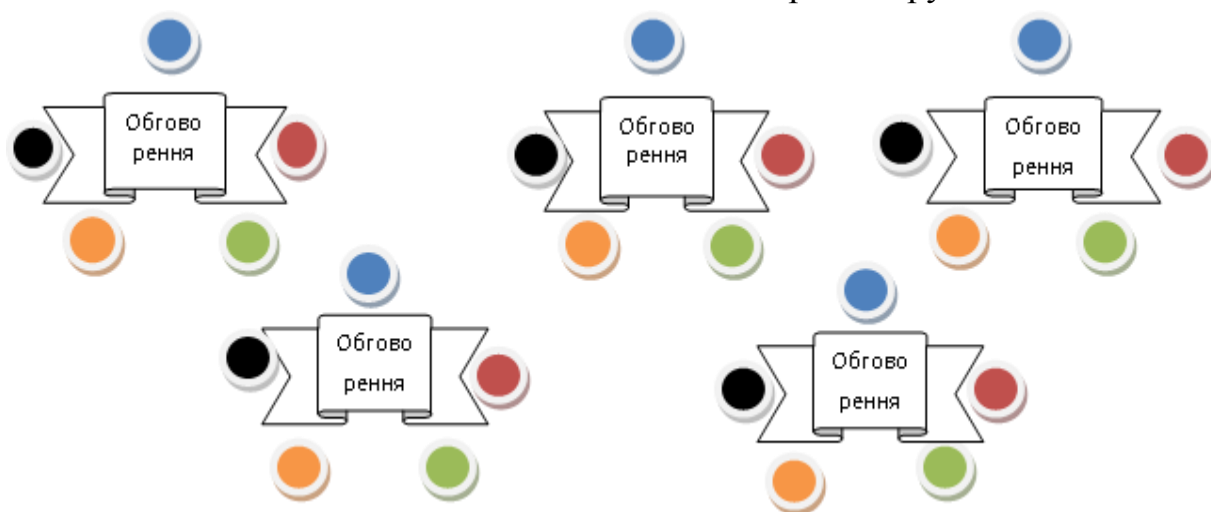

Рис. 3. Етап 3: Обговорення, узагальнення отриманої інформації у “домашніх групах”.

Таким чином, за короткий проміжок часу студенти мають можливість опрацювати і засвоїти великий об’єм інформації.

Оскільки студенти набувають знання з багатьох питань теми, то бажано застосовувати метод перехресної вправи - для перевірки і фіксування інформації, яку вони набули.

Розглядаючи застосування вказаного методу через призму особистого досвіду, слід зазначити, що при викладанні дисципліни “Правознавство” метод “Ажурна пилка” використовувався при вивченні тем : ”Цивільне право України”, “Адміністративне право України”, ”Сімейне право України”.

Наприклад, при розгляді теми “Сімейне право України” з групи студентів чисельністю 25 осіб були утворені 5 “домашніх групи” по 5 осіб в кожній. Опрацьовувалися питання: Цивільне право України: поняття, система і джерела; Суб’єкти та об’єкти цивільного права та зміст цивільно-правових відносин; Зобов’язальне право як інститут цивільного права та характеристика договірних зобов’язань; Право інтелектуальної власності; Спадкове право.

Протягом 10 хвилин “домашні групи” вивчали свої розділи, обговорювали їх, у разі виникнення питань викладач надавав необхідні додаткові пояснення. Як показав досвід, найбільша кількість запитань виникала стосовно роз’яснення термінології.

Наступним етапом є “експертних груп”. Кожен з мав опорний матеріал зі своєї частини теми. Як показує досвід, на комплектах опорних матеріалів варто відвести місце для нотаток студентів. У процесі первинного ознайомлення з матеріалом в “домашніх групах” студенти мають можливість

записувати свої власні думки, відповіді викладача на питання, що виникають, робити певні узагальнення. Ці записи стануть у нагоді при поясненні матеріалу в “експертних групах”.

Другий етап тривав 35 хвилин (до 7 хвилин на 1 питання). За дотриманням регламенту в кожній “експертній групі” слідкував заздалегідь визначений тайм – чекер (time – check) з числа студентів групи. Слід відмітити, що під час роботи в “експертних групах” експертам може знадобитися допомога викладача. Може скластися така ситуація, що члени групи поставлять запитання, на яке експерт відповісти не зможе. У цьому разі питання мають бути записані і після закінчення часу роботи в “експертних групах” запропоновані для відповіді іншим експертам з цього питання. Якщо ж і в цьому разі питання не знаходить відповіді, то відповісти і пояснити має викладач. З урахуванням цього аспекту бажано мати в запасі 3-4 хвилини резервного часу.

Наступний етап – повернення студентів до “домашніх груп” і обмін новою інформацією. Щоб не допустити неефективного використання часу членам “домашніх груп” було запропоновано визначитися з розділами, інформацію з яких студенти повинні донести до членів домашньої групи. Таким чином, з кожного питання, що не розглядалося групою “вдома”, визначається доповідаючий, а інші учасники групи – слухають, узагальнюють, і у разі необхідності корегують доповідь колеги. Слід зауважити, що такий розподіл може мати місце лише після повернення студентів до “домашніх груп”, щоб забезпечити однакову увагу до всіх аспектів теми, що розглядається. На обговорення було відведено 16 хвилин (по 4 хвилини на кожне питання, що не було “домашнім”).

У якості перевірконої вправи студентам було запропоновано тестування за індивідуальними картками. Кожна тестова картка містила 8 тестових питань, що охоплювали весь зміст теми (всього 2 варіанти). На тестування відведено 8 хвилин. Під час написання тестів виправлення не дозволялися. Після виконання тестових завдань студентам запропоновано здійснити самоперевірку. Викладач разом із студентами оголосили і прокоментували вірні відповіді на кожне з тестових завдань, здійснили аналіз типових помилок. Такий підхід дозволяє виявити недопрацювання з даної теми і виявляє моменти, на які необхідно звернути особливу увагу ще раз.

Наприкінці заняття підведено підсумок, підкреслено основні аспекти і важливість теми, що розглядалася, здійснений аналіз помилок і недоліків, відзначена “домашня група” із найкращим загальнокомандним результатом.

Цілком зрозуміло наскільки важливим є високий рівень правової

культури особистості фахівця. Творчий досвід роботи у вищій школі переконливо доводить, що у такому форматі мають викладатися студентам нормативні навчальні дисципліни правового циклу.

Висновки. Перспективи подальшого наукового пошуку ми пов'язуємо із дослідженням педагогічно доцільного впровадження у процес правової освіти студентів інформаційних технологій.

Наприкінці заняття підведено підсумок, підкреслено основні аспекти і важливість теми, що розглядалася, здійснений аналіз помилок і недоліків, відзначена “домашня група” із найкращим загальнокомандним результатом.

Отже, практичне використання методу «Ажурна пилка» при викладанні правових дисциплін дозволяє :

- залучити до активної роботи кожного студента;
- дозволяє набути навичок роботи в команді;
- забезпечує ефективне засвоєння значного обсягу правового матеріалу за короткий час;
- виховує почуття відповідальності ;
- забезпечує високий рівень навчальної мотивації.

Бібліографічний список.

1. Астахова В. І. Нові тенденції в соціально-економічному розвитку української вищої школи і завдання управлінської політики // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 3. – С. 15–18.

2. Беляков О. О. Нові тенденції у вищій освіті (на прикладі навчального процесу журналістів) // Проблеми освіти. – 2001. – Вип. 24. – С. 3–13.

3. Бугрій О. Активізація навчального процесу в зарубіжній вищій школі // Вища школа. – 2008. – № 5. – С. 70–78.

4. Гузік Т. А. Роль принципу рольової перспективи в навчальному процесі вищої школи // Запровадження сучасних технологій навчання в КНЕУ: Зб. матеріалів наук.-метод. конф. 18–20 листоп. 1998 р. – К.: КНЕУ, 1999. – С. 137.

5. Гурч Л. М. Впровадження інноваційних педагогічних технологій: вимоги сучасності // Проб. і персп. розв. фін. системи України. – 2003. – Вип. 9. – С. 151–153.

6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004.

Gorbova N.A. Uprovadennya in navchalny processes active

(interaktivnih) metodiv navchannya (at викладанні distsiplini "Pravoznavstvo")

Symmaru. The ARTICLES proanalizovani interaktivni methodological navchannya in rezultati vikoristannya yakih at викладанні distsiplini "Pravoznavstvo" vidbuvaetsya aktivizatsiya piznavalnoi diyalnosti studentiv, stvoryuyutsya komfortni Minds navchannya for rozvitku rice yaki zabezpechuyut informatsiyno-komunikatsiynu kompetentnist that sotsialnu mobilnist Graduates, zdatnogo orientuvatisya in informatsiyno and legal prostori , otrimuvati informatsiyu that operuvati her vidpovidno to Vlasna potreb i vimog Suchasnyj visokotehnichnogo for Civil Society.

Key words: Pravoznavstvo, aktivni methodological navchannya, debate, dilova gras zasvoennya materialu, intelektualni initsiativi studentiv.

УДК 378.14:[631.3:004]

Дашивець Г.І., к.т.н., доц.; Новік О.Ю., інженер

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОЕКТУВАННЯ СЕРВІСНИХ ПІДПРИЄМСТВ»**

Анотація. роботу присвячено впровадженню та оптимізації використання засобів комп'ютерних технологій при вивченні дисципліни «Проектування сервісних підприємств».

Ключові слова: комп'ютерні програми, проектування, сервісні підприємства, планування обладнання, компонувальні рішення.

Постановка проблеми. В теперішній час якісне викладання дисциплін у вищих навчальних закладах (ВНЗ) не може здійснюватися без використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Освітні ІКТ використовують спеціальні способи, програмні та технічні засоби (кіно-, відео-, аудіозасоби, комп'ютери, телекомунікаційні мережі) для роботи з інформацією. Можливостями засобів інформаційних технологій в навчальному процесі є

- комп'ютерна візуалізація інформації про об'єкти, закономірності процесів;
- здійснення дослідницької діяльності студентів;
- автоматизація процесів обчислювальної інформаційно-пошукової діяльності;
- побудова систем контролю й перевірки знань і умінь студентів з використанням контролюючих програм-тестів.

Для інтенсифікації навчального процесу, створенню певних методичних підходів, які допомагають студентам ефективно опрацьовувати матеріал дисциплін, що вивчаються, необхідна реалізація можливостей засобів інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам впровадження та оптимізації використання засобів ІКТ у технічних ВНЗ присвячені праці Ключко В.І., Козлакової Г.О., Логвіненко В.Г., Олексенка В.М., Тернера П., ін.

До засобів ІКТ відносять: комп'ютерну техніку, засоби Internet-технологій, засоби телекомунікації. Програмне забезпечення, яке встановлено в комп'ютерах у вигляді продуктів Microsoft Office, є основним редактором, який застосовується для створення різних типів документів: текстів, електронних таблиць, баз даних та ін. При викладанні дисциплін компонентами, які найбільш використовуються, є Microsoft Office Word, Microsoft Office Power Point, Microsoft Office Excel, Microsoft Office Visio.

Текстовий редактор Word дозволяє створювати широку базу роздаткового матеріалу, що дозволяє ефективно проводити заняття.

Програма Microsoft Office Power Point призначена для створення і показу слайдових презентацій, які можуть включати в себе текст, електронні таблиці, мультимедійні об'єкти. Матеріали, які підготовлені за допомогою Power Point призначені для відображення на великому екрані через проектор або телевізійний екран великого розміру.

Основне призначення програми Microsoft Office Excel – вирішення практично будь-яких завдань розрахункового характеру, застосування електронних таблиць спрощує роботу з даними і дозволяє отримувати результати без програмування розрахунків. Програма зручна для графічного представлення процесів, для аналізу та порівняння отриманих графіків.

Програма Microsoft Office Visio застосовується для візуалізації даних або виготовлення схем, діаграм. Використовуючи Visio, можна легко оформити блок-схему, зобразити послідовність операцій технологічного процесу. Програма комплектується великою кількістю готових елементів або «фігур», які є конструктивними елементами, з котрих будується об'єктна модель.

Високий рівень засвоєння знань й усвідомлення їх практичного

застосування можна отримати поєднанням комп'ютерних технологій і традиційних методів викладання технічних дисциплін.

Формулювання цілей статті. Дисципліна «Проектування сервісних підприємств» є однією з завершальних у циклі технічних дисциплін навчального процесу підготовки спеціалістів і магістрів з технічного сервісу.

Основна мета дисципліни – засвоєння студентами знань по розробленню комплексної документації, яка необхідна для проектування підприємств технічного сервісу. Практичні навички по виконанню компонувальних планів виробничих корпусів, технологічному плануванню виробничих підрозділів, виконанню генеральних планів підприємств студенти можуть отримати на заняттях, де студент вчиться виконувати технологічні розрахунки виробничих підрозділів ремонтно-обслуговуючих підприємств, планування обладнання, ін.

Відповідно положенням вищої школи і навчальних планів формами проведення навчальних занять при вивченні дисципліни є читання лекцій, проведення практичних робіт, самостійна та наукова робота студентів.

Лекції є основним методом вивчення дисципліни, проводяться з використанням технічних засобів, з демонстрацією відеоматеріалів.

Практичні роботи орієнтовані на закріплення теоретичних знань і отримання практичних навичок по розрахуванню основних параметрів сервісних підприємств, виконанню компонувальних планів виробничих корпусів, побудові графіків вантажопотоків, технологічному плануванню виробничих підрозділів, виконанню генеральних планів підприємств.

Опанувати цю навчальну дисципліну неможливо без використання в навчальній діяльності ІКТ, тому, що години, які виділено на аудиторні заняття, та обсяг питань, передбачених типовою програмою, непорівнянні.

Звичайним вже стало використання лекцій-презентацій, електронних конспектів для опрацювання лекційного матеріалу, при підготовці до практичних робіт; контролюючих програм-тестів для перевірки і оцінювання знань студентів. Для зниження трудомісткості, автоматизації процесів планування робіт, проектування діляниць, компонування виробничого корпусу підприємства, створення проектної документації необхідно застосувати комп'ютерні технології.

Виклад основного матеріалу досліджень. Технологічні розрахунки сервісного підприємства включають планування його робіт. Програма для розробки річного календарного плану робіт виконується з використанням комп'ютера і електронних таблиць Excel. Програма дозволяє позбавити студента великого обсягу арифметичних розрахунків та приділити більше

уваги закріпленню теоретичних знань і одержання практичних навичок у плануванні й організації ремонту машин підприємства.

Microsoft Excel - PFR_2 Программа - 2

Файл Правка Вид Вставка Формат Сервис Данные Окно Справка Adobe PDF Введите вопрос

75% Arial 10

Таблица 1 - Кількість ремонтів і ТО машинно-тракторного парку сільськогосподарського підприємства

Найменування і марка машин	Кількість машин №к, шт	Планова кількість ремонтів і ТО №к, шт.						Введені дані: нормативні наробітки					
		КР	ПР	ТО-3	ТО-2	ТО-1	СТО	Wp	Mкр	Mпр	Mтр-3	Mтр-2	Mтр-1
Трактори													
T-150	5	1	4	3	8	51	10	3200	9260	3087	1900	950	238
ХТЗ-17221	6	1	3	2	6	37	12	2200	9260	3087	2150	1075	269
МТЗ-80	7	3	6	6	16	96	14	1900	4010	1337	832	416	104
ПМЗ-6Л	8	3	8	7	18	108	16	1700	3456	1152	750	375	94
Комбайни:													
Дон-1500	10	3	7	-	0	30	-	500	1360			500	125
СК-5	11	3	8	-	0	34	-	250	800			240	60
КСК-100А	12	2	10	-	0	18	-	200	1080			320	80
КСКУ-6	13	2	13	-	-	20	-	200	976			-	74
Автомобілі:													
ГАЗ-53А	14	3	-	-	39	168	28	30	130			10	2
ЗИЛ-ММЗ-555	15	3	-	-	57	240	30	40	180			10	2
С.г. машини													
Плуги	16	-	16	-	-	-	-						
Луцильники	17	-	17	-	-	-	-						
Борони зуб.	18	-	18	-	-	-	-						
Щепки	19	-	19	-	-	-	-						
Культиватори	20	-	20	-	-	-	-						
Сівалки	21	-	21	-	-	-	-						
Косарки	22	-	22	-	-	-	-						
Жатківки	23	-	23	-	-	-	-						

Заняття №1 / Заняття №2 / Лист4 / Лист5

Действия: Автофильтры

Рис. 1. Розрахунок потреби техніки в ремонтах і ТО

Спочатку студент проводить розрахунок потреби машин у ремонтах та технічних обслуговуваннях. Вихідними даними для цього є склад машино-тракторного парку, плановий середньорічний наробіток кожної марки машини, які вносяться в жовті клітинки таблиць відповідно з варіантами завдань (рисунок 1). В блакитні клітинки вносяться нормативи міжремонтного наробітку машин і періодичності технічних обслуговувань відповідно нормативно-технічної документації.

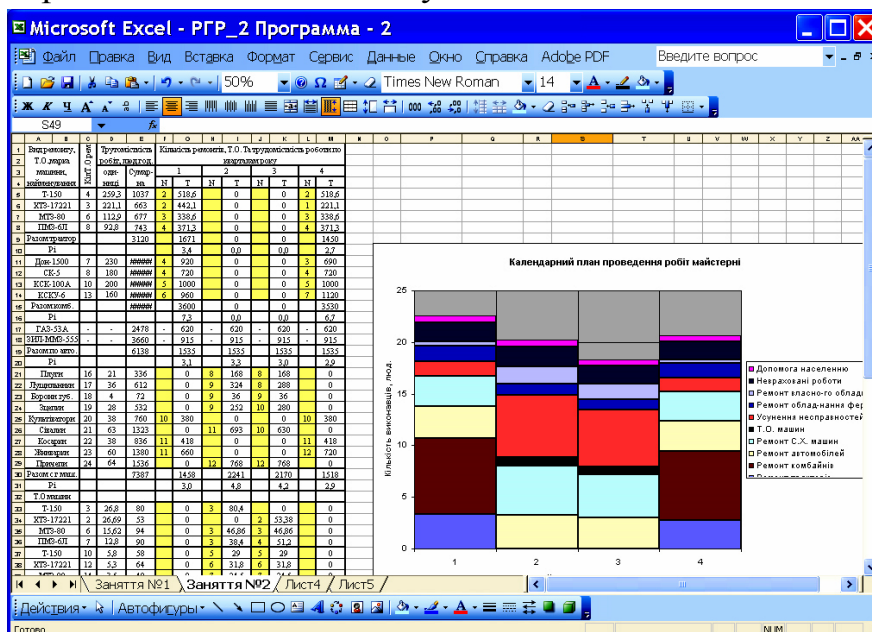

Рис.2.Календарне планування роботи сервісного підприємства

Далі складається річна виробнича програма. Студент тут вносить в таблицю нормативи трудомісткості ремонтів, технічних обслуговувань і приймає обсяг додаткових робіт сервісного підприємства. Після обґрунтування програми визначається її завантаження і при необхідності коректується обсяг робіт. Розподіл робіт виробничої програми майстерні по календарним строкам студент виконує табличним способом. Одночасно з заповненням таблиці відбувається побудова графіка завантаження підприємства, що дозволяє контролювати розподіл робіт по термінам виконання (рисунок 2).

Робочою програмою дисципліни великий обсяг відводиться проектуванню виробничих дільниць ремонтно-обслуговуючого підприємства.

Заключним етапом є планування обладнання дільниці, яке виконується студентами з використанням програми Visio. Спочатку для виконання технологічного процесу робіт на дільниці розраховується або підбирається необхідне оснащення і визначається площа і габаритні розміри дільниці.

Для виконання планів виробничих дільниць були створені бази даних, які включають будівельні елементи, умовні позначки, макети обладнання і організаційної оснастки різних дільниць ремонтної майстерні.

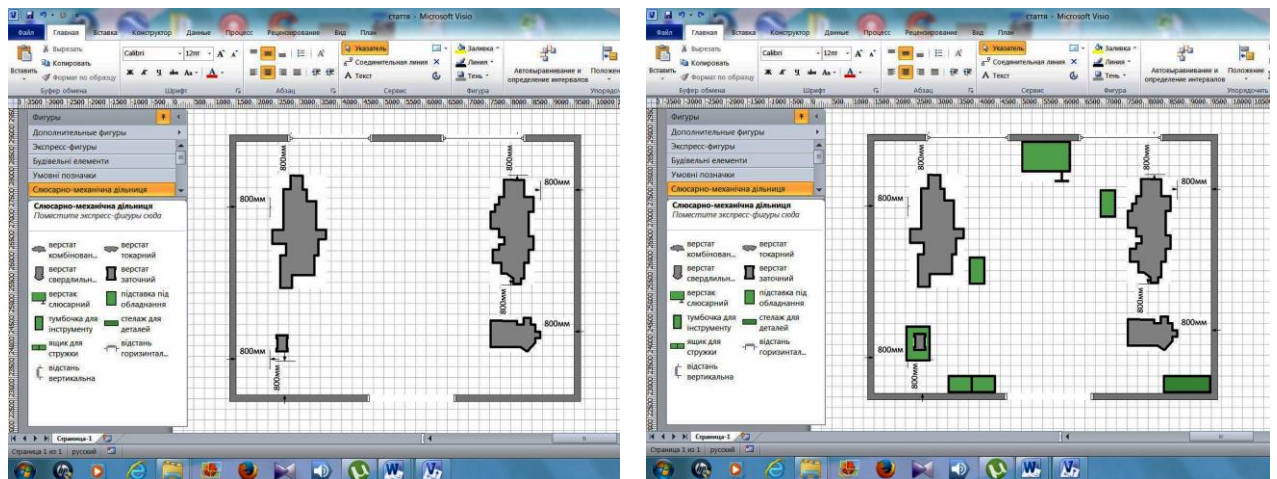

Рис. 3. Етапи розробки планування обладнання дільниці

З набору «будівельні елементи» на сторінку документа перетягується фігура «приміщення». Змінюється розмір фігури згідно розрахунків керуючими маркерами. На стіни додаються інші структурні елементи: вікна, дверні пройоми. Далі відкривається набір елементів, наприклад, «слюсарно-механічна дільниця» і починається виконання планування з розстановки обладнання. З урахуванням норм технологічного проектування і умов

забезпечення зручності виконання робіт спочатку додаються відстані між обладнанням і стінами, між двома одиницями обладнання, потім фігури основного технологічного оснащення – для ділянки це металорізальні верстати (для наочності вони позначені сірим кольором) і фігури організаційної оснастки (елементи позначені зеленим кольором).

З набору «умовні позначки» перетягуються позначки місць розміщення робітників біля обладнання, підвід стиснутого повітря, показуються споживачі електроенергії (рисунок 4).

Застосування даної програми дозволяє виконати декілька можливих варіантів планування для вибору найбільш раціонального.

Вивчаючи тему «Реконструкція майстерень господарств» студентам пропонується застосування блок-модульного принципу проектування. При цьому всі підрозділи майстерень розподіляються на модулі, які виконують одну або декілька функцій: Т – тепловий блок-модуль, ТО – блок-модуль технічного обслуговування машин, ПР – блок-модуль поточного ремонту машин, ТОР – блок-модуль технічного обслуговування і ремонту машин, Д – блок-модуль допоміжних приміщень. Виконується обґрунтування розмірів блок-модулів.

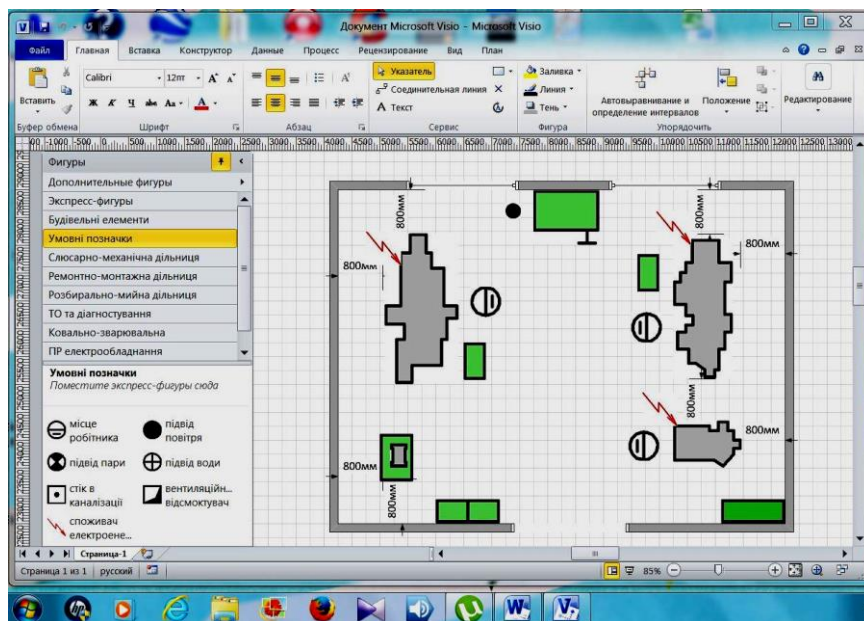

Рис. 4. Результат планування обладнання ділянки за допомогою програми Visio

Проблемним завданням студентам є: на принципі модульного проектування розробити компонувальні рішення ремонтних майстерень (рисунок 5). При цьому декілька варіантів обговорюються в аудиторії, інші – розробляються самостійно в позааудиторний час, а потім розглядаються,

аналізуються і рецензуються іншими студентами.

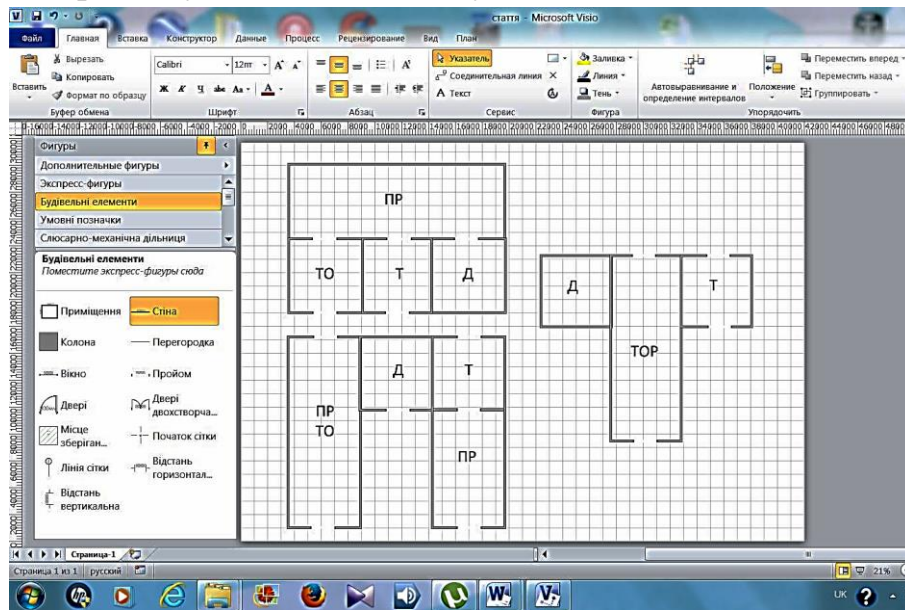

Рис. 5. Приклади планувальних рішень взаємного сполучення блок-модулів

Висновки. В основі проектування лежать рішення по технології та організації виробництва ТО і ремонту, які приймаються при технологічному проектуванні підприємств. Досвід застосування програми Microsoft Office Visio при вивченні дисципліни «Проектування сервісних підприємств» дозволяє розроблювати раціональні компоновально-планувальні рішення сервісних підприємств. Подальшим розвитком використання ІКТ в навчальному процесі може стати створення віртуальних практичних робіт по вивченню складу і принципу дії ремонтно-технологічного обладнання сервісних підприємств з використанням програми Visio Basic.

Бібліографічний список

1. Булей І.А. Проектування підприємств з виробництва і ремонту сільськогосподарських машин: навч. посібник / І.А. Булей. – К.: Вища школа, 1993. – 287 с.
2. Черников Б.М. Офисные информационные технологии: учеб. пособие / Б.М. Черников. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 400 с.

Dashivets G., Novik A. The use of computer technology in teaching the discipline «Designing service companies»

Summary. the work deals with implementation and optimization of use of means of computer technologies at studying of disciplines «Designing service companies».

Key words: computer software, engineering, service enterprises, planning of equipment layout solutions.

УДК 378.147

**Дереза О.О., к.т.н., доцент, Дереза С.В., ст. викладач
Таврійський державний агротехнологічний університет**

ФОРМУВАННЯ СПРЯМОВАНOSTІ НА ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано пріоритети, сучасний стан та основні підходи до професійної підготовки майбутніх інженерів у якості інженерів-педагогів професійно-технічних закладів освіти.

Ключові слова: освіта, особистісна орієнтація, професійна освіта, інженер-педагог, лекція-діалог, лекція-прес-конференція.

Постановка проблеми. Головною метою української системи освіти на сучасному етапі її розвитку є «створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України». У такому контексті освіта є стратегічною основою розвитку особистості, а пріоритетом державної політики в галузі освіти визначена її особистісна орієнтація [1,2,3,4,5,6].

Відтак, розвиток освітнього простору України визначається процесами європейської інтеграції, які впливають на всі сфери життя держави, а тому і на стан вищої освіти [2,3,4].

За цих умов однією з основних цілей інтеграційного процесу є «розширення індивідуальних свобод особистості» [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність реформування системи освіти України, її вдосконалення і підвищення рівня якості є найважливішою соціальною проблемою, яка значною мірою обумовлюється процесами глобалізації та потребами формування позитивних умов для індивідуального розвитку людини, її соціалізації та самореалізації у світі [4,5]. Отже, реалізація ідей та принципів державної політики в галузі освіти робить необхідним дослідження теоретичних засад особистісно орієнтованого навчання.

Пріоритетом основних структурних засад створення європейського освітнього простору Комісія Європейського Союзу визначила високий рівень діяльності у галузі створення та впровадження стандартів підготовки

фахівців професійної освіти, оскільки саме сучасні проблеми професійної освіти потребують спільних зусиль щодо їх вирішення [6].

У цьому контексті підготовка майбутніх інженерів до професійного становлення і творчої діяльності в професійно-технічних закладах освіти є актуальним завданням вищої освіти в Україні, оскільки основне завдання щодо навчання та виховання робітничого потенціалу країни в професійно-технічних закладах освіти покладено саме на інженерно-педагогічних працівників [7].

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у визначенні ролі спрямованості на особистісно орієнтоване навчання у профільній підготовці майбутніх інженерів-педагогів.

Виклад основного матеріалу. Головною метою системи вищої інженерно-педагогічної освіти, як зазначено в Концепції розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні, є підготовка майбутніх інженерів високої кваліфікації, здатних здійснювати соціально-професійну та виробничо-технологічну діяльність, згідно з державним соціальним замовленням для потреб професійно-технічних навчальних закладів [8].

У Концепції розвитку професійно-технічної освіти в Україні особлива увага надається формуванню якісно нового типу інженера-педагога професійної школи, який органічно поєднує функції викладача та майстра виробничого навчання [9].

Необхідною мовою підготовки майбутнього інженера-педагога до впровадження навчання, орієнтованого на розвиток та саморозвиток особистості учня професійно-технічного закладу освіти є формування спрямованості на особистісно орієнтоване навчання, яке забезпечується шляхом:

- модернізації змісту дисциплін педагогічної підготовки;
- упровадження варіативності форм і методів навчальної діяльності, спрямування педагогічних практик на особистісно орієнтоване навчання;
- організації наукової роботи по вивченню і систематизації досвіду реалізації особистісно орієнтованого навчання.

Теоретична підготовка з дисциплін педагогічного циклу здійснюється в процесі їх вивчення майбутніми інженерами. Проте, як свідчать результати дослідження, традиційний зміст дисциплін педагогічної підготовки у сучасних технічних вищих навчальних закладах не забезпечує формування спрямованості майбутнього інженера-педагога на особистісно орієнтоване навчання в професійно-технічних закладах освіти, а тому потребує вдосконалення та модернізації. Саме тому метою модернізації змісту

дисциплін педагогічної підготовки майбутнього інженера-педагога є формування теоретичних і практичних знань освітнього процесу і особливостей особистісно орієнтованого навчання в професійно-технічних закладах освіти, мотивації до такого навчання, до пізнання та сприяння розвитку особистості учня.

Зазначена модернізація передбачає оволодіння майбутніми інженерами-педагогами знаннями теорії та практики особистісної орієнтації навчання, а саме: понять «людина», «особистість», «індивід», «гуманізація освіти», «особистісний підхід», «суб'єктний досвід», «особистісно орієнтоване навчання», «технології особистісно орієнтованого навчання». Засобом модернізації може бути включення до змісту дисциплін педагогічної підготовки відповідних модулів та тем. Іншою важливою метою модернізації змісту дисциплін педагогічної підготовки є формування у майбутніх інженерів-педагогів системи мотивів та цінностей, пов'язаних з усвідомленням неповторності та ролі особистості учня в процесі організації його навчання в професійно-технічному закладі освіти; усвідомленням необхідності застосування особистісно орієнтованого навчання, появою потреби й бажання пізнавати, сприяти розвитку особистості учня та розробляти власні методики особистісно орієнтованого навчання.

Модернізація змісту дисциплін педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів забезпечить:

- оволодіння знаннями теорії й практики гуманізації освітнього процесу, пізнання та розвитку особистості учня в процесі навчання, особистісної орієнтації навчання в професійно-технічних закладах освіти;

- формування в майбутнього інженера-педагога системи мотивів, цінностей, переконань у неповторності та винятковій ролі особистості учня в процесі його навчання; потреб і бажання організовувати особистісно орієнтоване навчання в ході майбутньої педагогічної діяльності у професійно-технічних закладах освіти.

Упровадження варіативності форм і методів навчальної діяльності в ході вивчення педагогічних дисциплін здійснюється з метою оволодіння майбутніми інженерами-педагогами практичними уміннями й навичками використовувати особистісно орієнтовані форми, методи та засоби навчання. Для забезпечення варіативності майбутнім інженерам-педагогам у процесі організації їх навчальної діяльності з педагогічних дисциплін пропонуються наступні форми: лекції-діалоги, проблемні лекції, лекції-прес-конференції, семінари-диспути, семінари-практикуми, дослідницькі семінари, практичні заняття – засідання «круглого столу», практичні заняття

моделювання педагогічної діяльності.

Метою, наприклад, лекції-діалогу «Розв'язання актуальних проблем вітчизняної психолого-педагогічної науки шляхом реалізації особистісного підходу в процесі організації навчання учнів», є оволодіння та особистісне привласнення знань теорії гуманізації освіти.

Викладачем готується система питань, завдяки якій студенти приходять до розуміння й особистісного сприйняття навчального матеріалу. Характерною особливістю лекції-діалогу є тісна пізнавальна та емоційна взаємодія викладача та студента.

Метою лекції-прес-конференції «Особистісно орієнтовані технології викладання інженерних дисциплін у професійно-технічних закладах освіти» є створення умов для особистісної реалізації майбутніх інженерів-педагогів. У ході лекції після вступної доповіді викладача заслуховуються доповіді «прес-центру», після чого студенти ставлять запитання, на які відповідають один або декілька членів «прес-центру». Кінцевим етапом лекції є обговорення та підведення її підсумків.

У ході семінару-диспуту «Роль особистості учня професійно-технічного закладу освіти в процесі його навчання» студенти вчаться відстоювати свою позицію, вести наукову дискусію з означеної проблеми, шляхом співставлення різних точок зору приходити до її оптимального розв'язання.

Питання для обговорення й вирішення поставленої проблеми формуються на початку заняття спільно викладачем і студентами. Важливою за таких умов є наявність актуальної проблеми, яка потребує розв'язання, та широта точок погляду на неї.

На практичному занятті моделювання педагогічної діяльності «Особливості застосування особистісно орієнтованих форм і методів навчання в професійно-технічному закладі освіти», розв'язується завдання щодо оволодіння майбутніми інженерами-педагогами уміннями застосовувати теоретичні знання в майбутній практичній діяльності, формується їх здатність розв'язувати нестандартні педагогічні ситуації. За такого підходу викладач виконує роль консультанта, тоді як від студента вимагається високий рівень активності, самостійності, наполегливості в досягненні мети.

Ефективними у процесі впровадження варіативності навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів є такі методи: – діалогічні методи викладання навчального матеріалу (бесіда, пояснення, дискусія, консультування);

- методи стимулювання та мотивації учіння (пізнавальні, ділові педагогічні ігри, заохочення);
- пошуково-творчі методи (евристичні, проблемні, дослідницькі);
- аналіз педагогічних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових);
- методи дослідження інформаційних джерел (планування, конспектування);
- контроль - оцінкові методи (попередній екзамен, усна доповідь, усне обговорення, тестування, творча контрольна робота).

Забезпечення варіативності форм і методів навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін здійснюється шляхом надання їм права та свободи вибору. Під час вибору форм і методів навчальної діяльності перевага надається особистісно орієнтованим, оскільки саме вони сприяють розвитку особистості майбутнього інженера-педагога та забезпечують його підготовку до застосування таких форм, методів і засобів у процесі організації особистісно орієнтованого навчання в професійно-технічних закладах освіти.

Метою науково-практичної роботи по вивченню та систематизації досвіду організації особистісно орієнтованого навчання в професійно-технічних закладах освіти є інтеграція набутих теоретичних і практичних знань, умінь особистісно орієнтованого навчання, навичок їх творчого застосування у майбутній педагогічній діяльності.

Важливим напрямом діяльності майбутніх інженерів-педагогів у ході проходження практики є вивчення ними досвіду роботи викладачів професійно-технічних закладів освіти щодо впровадження особистісно орієнтованого навчання. З цією метою майбутні інженери-педагоги знайомляться з нормативною документацією професійно-технічного закладу освіти, вивчають проблемну тему закладу, аналізують напрацювання методичних об'єднань викладачів із проблеми реалізації особистісно орієнтованого навчання, вивчають досвід роботи викладачів щодо впровадження особистісно орієнтованого навчання.

Таким чином, формування спрямованості майбутнього інженера-педагога на особистісно орієнтоване навчання є важливою умовою його підготовки до реалізації особистісно орієнтованого навчання в професійно-технічних закладах освіти. Формування системи особистісних цінностей майбутнього інженера-педагога, пов'язаних з усвідомленням неповторності, цінності особистості кожного учня, мотивів до особистісно орієнтованого навчання в професійно-технічних закладах освіти (ціннісно-мотиваційного компоненту) забезпечується шляхом модернізації

змісту дисциплін педагогічної підготовки (включення тем, які розкривають питання зародження та розвитку гуманістичних поглядів у філософській, психологічній, педагогічній науках, питання становлення особистісного підходу в освіті, проблеми пізнання, сприяння розвитку особистості учня в процесі навчання).

У свою чергу, модернізація змісту дисциплін педагогічної підготовки забезпечує формування та особистісне привласнення майбутнім інженером-педагогом знань теорії й практики особистісно орієнтованого навчання в професійно-технічних закладах освіти (змістовий компонент підготовки).

Упровадження в практику підготовки майбутніх інженерів-педагогів варіативності форм (лекцій-діалогів, проблемних лекцій, лекцій-прес-конференцій, семінарів-диспутів, семінарів-практикумів, дослідницьких семінарів) та методів (діалогічних, стимулювання та мотивації учіння, пошуково-творчих, аналізу педагогічних ситуацій, контрольної - оцінкової) навчальної діяльності забезпечує формування умінь і навичок майбутніх інженерів-педагогів організовувати особистісно орієнтоване навчання в професійно-технічних закладах освіти.

Висновки. З метою формування вмінь майбутнього інженера-педагога створювати власні методики особистісно орієнтованого навчання, вмінь виявляти, досліджувати та розв'язувати проблеми особистісно орієнтованого навчання ефективною є робота майбутніх інженерів-педагогів по вивченню та систематизації досвіду організації особистісно орієнтованого навчання в професійно-технічних закладах освіти (вивчення, аналіз, розв'язання проблемних тем закладу, досвіду впровадження особистісно орієнтованого навчання викладачами професійно-технічних закладів освіти; розробка майбутніми інженерами-педагогами дослідницьких робіт).

Бібліографічний список.

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта України. – 2001. – № 29. – С. 4–6.
2. Вища освіта України і Болонський процес : [навчальний посібник] / [за ред. В.Г. Кременя; авторський колектив : М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.]. – Тернопіль : Навчальна книга ; Богдан, 2004. – 384 с.
3. Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України // Освіта. – 2004. – 11–18 лютого. – с. 6–7.
4. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна – Болонья –

Саламанка – Прага – Берлін) / [упор. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.]. – Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – 52 с.

5. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес : [матеріали до першої лекції] / [відп. ред. М.Ф. Степко ; уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю.В. Сухарніков]. – Київ, 2004. – 26 с.

6. Сисоєва С.О. Проблема критеріїв ефективності професійної підготовки в контексті євроінтеграції / С.О. Сисоєва // Педагогічна і психологічна науки в Україні : [збірник наукових праць (до 15-річчя АПН України) : у 5-ти т.]. – Т. 5 : Неперервна професійна освіта : теорія і практика. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 392 с.

7. Романчук Н.О. Особистісна орієнтація педагогічної підготовки майбутнього інженера-педагога / Н.О. Романчук // Проблеми становлення та самореалізації творчої особистості майбутніх фахівців гуманітарного спрямування : [збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції]. – Хмельницький : ХНУ, 2010. – С. 112–114

8. Концепція розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні. – Харків : УПА, 2004. – 40 с.

9. Ничкало Н.Г. Українські концепції професійної освіти : тенденції і перспективи / Н.Г. Ничкало // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – Т. 5. – К. : Педагогічна думка, 2007. – С. 39–47.

Dereza O.O., Dereza S.V. Formation focus on oriented education in the training of future engineers-teachers for vocational education institutions

Summary. The article analyzes the priorities of the current state and the main approaches to training future engineers as engineers and teachers of vocational education institutions.

Key words: education, personal guidance, vocational training, engineer, teacher, lecture-dialogue, lecture, press conference.

УДК 6311.115

Єременко Д.В. к.е.н. доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ В НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Анотація. Стаття присвячена проблемі підготовки майбутніх спеціалістів. Визначено особливості використання мультимедійних засобів у навчально-виховному процесі вищої школи. Зазначено, що використання мультимедійних засобів призводить до утворення нових моделей навчання, значно розширює і урізноманітнює зміст навчання, методи та організаційні форми навчально-виховного процесу.

Ключові слова: майбутні спеціалісти, мультимедійні засоби, інформаційні системи

Актуальність теми. Стратегія розвитку вищої освіти України з урахуванням нових умов українського сьогодення та світових тенденцій зумовила необхідність розв'язання комплексу завдань, пов'язаних з її реформуванням. Одним із основних факторів створення якісної, високоефективної освіти, яка б відповідала світовим стандартам, є запровадження двоступеневої системи освіти, оновлення навчально-методичної документації, забезпечення технічної бази, впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес тощо.

Останніми роками цілком природним є виникнення інтересу до підготовки фахівців з використанням мультимедійних засобів у системі вищої освіти у зв'язку зі стрімким розвитком новітніх технологій, розширенням інформаційного сектору, зростанням ринку інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз останніх публікацій. Важливе значення для нашого дослідження мають наукові роботи Т. Морозової, в яких висвітлюються проблеми розробки, стандартизації освітніх програм з використанням мультимедійних засобів. Дослідниця вважає, що чинні галузеві стандарти вищої освіти для напрямів підготовки не є досконалими, логічно не вивірені, створені з порушенням умов цілісності, а відтак - не функціональні.

На думку Т. Морозової основною причиною недосконалості галузевих стандартів підготовки фахівців є відсутність національної системи

кваліфікацій у галузі інформаційних технологій, до складу якої належать й відповідні професійні стандарти; відсутність компетентних органів, організацій, що їх розробляють [5].

Постановка завдання. У ході теоретичного аналізу досліджень з'ясовано, що підготовки майбутніх фахівців полягає не в передачі готових знань і забезпеченні їх обсягом інформації, необхідним для вирішення професійних завдань, а у формуванні, перш за все, особистості з розвиненими аналітичними та дослідницькими навичками, критичним мисленням; уміннями поглиблювати, систематизувати й активізувати свої знання для розв'язання різноманітних завдань; здатної самостійно планувати свою діяльність; готової до самоосвіти самовдосконалення впродовж життя, таким чином, технології медіаосвіти стають одним із резервів поліпшення підготовки фахівців, за їх допомогою відбуватиметься формування вище згаданих умінь та навичок, що є необхідними інструментами сучасного успішного фахівця.

Вважаємо, що для ефективного використання медіаосвітніх технологій у підготовці майбутніх фахівців необхідно дотримуватись наступних педагогічних умов: створення медіаосвітнього середовища навчального закладу; розроблення та інтеграція спецкурсів медіаосвітньої спрямованості у зміст професійної підготовки майбутніх фахівців; формування готовності майбутніх фахівців до використання технологій; узгодженість навчально-виховного процесу з медіакультурним розвитком майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. При виборі першої педагогічної умови на думку науковців В. Гури, Н. Кириллової, І. Фатєєвої необхідно створення медіаосвітнього середовища навчального закладу, що дає змогу наблизити академічну атмосферу вищої школи до реалій сучасного інформаційного суспільства, сприяє максимально повному задоволенню інформаційно-освітніх потреб суб'єктів навчальної діяльності, підвищує мотивацію до навчання за посередництва та на матеріалі медіа, розширює пізнавальні можливості особистості, розвиває творчі здібності вихованців тощо.

Слушною щодо нашого дослідження є позиція В. Гури стосовно того, що медіаосвітнє середовище позитивно впливає на зміни у змісті, методиці і формах організації педагогічного процесу. Науковець зазначає, що медіаосвітнє середовище сприяє: розробленню методичного забезпечення нового типу (електронного, гіпертекстового, мультимедійного) й методичного забезпечення для дистанційного навчання, реалізації ідей безперервної освіти, розвитку мультимедійних електронних освітніх ресурсів й форм інтерактивної взаємодії особистості з електронними освітніми

ресурсами, розвитку методів візуалізації і віртуалізації навчального процесу, ставленню до студента як суб'єкта освіти, переважанню діалогових форм над монологом тощо [3].

Аналіз наукових джерел дав змогу зробити висновок, що впровадження медіаосвіти у підготовку майбутніх фахівців не дістало належної уваги. На часі вести мову про цілеспрямоване навчання за посередництва та на матеріалі медіа, про необхідність спеціальної медіаосвітньої підготовки фахівців, здатних ефективно застосовувати медіаосвітні технології для всебічного професійного, культурного розвитку. Це потребує оновлення змісту технічної освіти, пов'язаного з розробленням та інтеграцією спецкурсів медіаосвітньої спрямованості у професійну підготовку майбутніх фахівців.

Обґрунтовуючи наступну педагогічну умову - формування готовності майбутніх фахівців до використання медіаосвітніх технологій - ми виходили з положень про те, що успішність діяльності сучасного фахівця залежить від того, наскільки він готовий до застосування медіаосвітніх технологій як необхідного інструменту успішного професійно-особистісного розвитку.

Зазначимо, що готовність до діяльності, у тому числі медіаосвітньої, зумовлюється багатьма чинниками, це, зокрема: наявність знань, вмінь та навичок, необхідних для розв'язання завдань, сукупність мотивів, особистісні якості тощо. Отже, для реалізації медіаосвітніх завдань, підвищення ефективності застосування технологій медіаосвіти, необхідними є не лише технічна оснащеність навчальних закладів, наявність навчально-методичного забезпечення, а й спеціальна підготовка студентів до цієї діяльності.

На основі результатів аналізу наукових досліджень М. Бахтіна, С. Біблера, О. Мурюкіної з'ясовано, що важливою педагогічною умовою ефективного застосування медіаосвітніх технологій у підготовці студентів є узгодженість навчально-виховного процесу з медіакультурним розвитком студентів. Відомий науковець С. Біблер зазначає, що на рубежі XX-XXI ст. позначилося переміщення епіцентру всього людського буття - до полюсу культури. Таким чином, постає питання щодо цілеспрямованого формування і розвитку медіакультури, котра визначає поведінку особистості в медіа середовищі й медіапереваги, впливає на вибір й ефективність застосування медіаосвітніх технологій у навчально-пізнавальній діяльності, упорядковує медіакомунікативну взаємодію масмедіа й індивіда.

Аналіз матеріалів із проблематики медіаосвітніх технологій дозволив визначити низку найбільш оптимальних і перспективних у медіаосвіті: технології особистісно-орієнтованого навчання (О. Мурюкіна), технології проектних завдань і медіаосвітні проекти (О. Спичкін, І. Фатєєва, Н. Фатєєв),

технології формування медіакультури (Н. Коновалова, Н. Шубенко), медіаграмотності (І. Хижняк), розвитку критичного мислення (С. ЗаїрБек, О. Калмикова, І. Муштавінська, Дж. Стіл, К. Мередіт, Ч. Темпл, С. Уолтер); технології інтерактивного та проблемного навчання, технології проведення літературно-імітаційних, театралізовано-ситуативних, образотворчо-імітаційних творчих занять (О. Федоров) тощо.

Науковці розрізняють низку методів, які є частиною медіаосвітніх технологій. Методи медіаосвіти класифікують за такими ознаками: за джерелами знань: словесні (лекція, розповідь, бесіда, дискусія), наочні (ілюстрація та демонстрація медіатекстів), практичні (виконання практичних завдань); за рівнем пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні (повідомлення певної інформації та її сприйняття, засвоєння аудиторією), репродуктивні (розробленням педагогом вправ і завдань на матеріалі медіа для того, щоб студенти опанували прийоми прийняття їх рішення), проблемні (проблемний аналіз ситуацій або медіатексту), дослідницькі (організація дослідницької діяльності навчання) [7].

Основними етапами впровадження медіаосвітніх технологій у підготовку фахівців, на нашу думку, є: підготовчий, теоретичний, фактичний, рефлексивно-оцінковий.

При визначенні основних завдань, змісту діяльності викладача і студентів, організаційних форм та методів навчання на кожному етапі, ми спиралися на моделі, запропоновані Л. Петуховою, І. Хижняк, О. Федоровим.

Оптимальне поєднання методів навчання відповідно до мети, завдань, змісту, умов і відведеного часу навчання, навчальних можливостей студентів сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, умінь й навичок застосовувати отримані знання на практиці, готує до самостійного набуття знань. Тому пропонуємо використовувати комбінований підбір методів навчання з урахуванням дидактичної мети і завдань заняття.

Щодо типів творчих завдань, на нашу думку, цікавими є завдання, що розроблені школою О. Федорова в Таганрозькому державному педагогічному інституті, які базуються на використанні ігрових і творчих форм проведення практичних занять. О. Федоров розподіляє творчі завдання залежно від характеру змісту навчального матеріалу (факти і явища слід систематизувати на теоретичні та практичні тощо), від характеру вимог (визначення типу вимог, що лежать в основі завдання - на сприйняття, художній аналіз тощо); від співвідношення «даних» та «цілей» виконання навчальної роботи; від форми її організації й виконання (індивідуальні, бригадні, групові тощо) [7].

Висновки. Застосування мультимедійних технологій у процесі

підготовки майбутніх фахівців має на меті підготовку кваліфікованої аудиторії засобів масової комунікації, здатної до використання пізнавального потенціалу інформаційної діяльності, пов'язаної з накопиченням, аналітичною переробкою, створенням та обміном інформації, формуванням культури спілкування з медіа, розвитком висококваліфікованої, творчої особистості, готової самостійно здобувати нові знання впродовж життя, швидко реагувати та адаптуватись до змін в інформаційно-насиченому середовищі.

Бібліографічний список

1. Брукшир Дж. Введение в компьютерные науки Дж. Брукшир. Computer Science: An Overview. - 6-е изд. - М. : Вильямс, 2001. - С. 688.
2. Головки І.М. Спеціальності та особливості навчання в інституті прикладного системного аналізу [Електронний ресурс]/І.М.Ж. Головки. В. Д. Рачаненко, А.І. Петренко. - К., 2008. - Режим доступа: http://iasa.kpi.ua/admission-uk/iasa_enter.pdf
3. Гура В.В. Теоретические основы педагогического проектирования личностно- ориентированных электронных образовательных ресурсов и сред В. В. Гура. - Ростов н/Д: Изд-во Южн. федерат. ун-та, 2007. – 320 с.
4. Малиновский Б.Н. Очерки по истории компьютерной науки и техники в Украине / Б.Н. Малиновский. - К. : Феникс, 1998. - 452 с.
5. Морозова Т.Ю. Освітні стандарти в контексті болонських реформ та можливостей інформатизації // Вища шк. - К, 2005. - Де 5. – С. 26-34.
6. Перекатов В.И. Эталоны компьютерной науки в американском высшем образовании (1968–2001) [Электронный ресурс] / В. И. Перекатов. - Режим доступа: <http://mipt.ru/drec/forstudent/study/perekarov.pdf>
7. Федоров А.В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза/А. В. Федоров. - А/.: Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007. - 616 с.

Eremenko D. Application multimedia in training future professionals

Summary. The article devoted to the training of future specialists. The features of the use of multimedia in the educational process of higher education. It is noted that the use of multimedia results in the formation of new learning models, greatly expands and diversifies the content of education, methods and organizational forms of the educational process.

Key words: future specialists, multimedia, information systems.

УДК 519.816

Зінов'єва О. Г.

Таврійський державний агротехнологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Анотація. В роботі розглядається програмна реалізація визначення багатокритеріальної аддитивної функції корисності для вибору найкращої альтернативи

Ключові слова: прийняття рішень, критерії, багатокритеріальна теорія корисності, оцінка альтернатив

Постановка проблеми. Професійна діяльність спеціалістів в області інформаційних технологій носить прикладний характер, тобто пов'язана з інформаційною підтримкою виробничих, економічних, управлінських та інших процесів. Тому однією з основних вимог до випускників ІТ-напрямків є опанування засобами застосування інформаційних технологій для розв'язання практичних задач в різних предметних областях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів достатньо широко розглянутий в теорії та практиці навчання [3]. Одним із засобів активізації навчальної діяльності студентів є зв'язок теоретичного змісту предмета з практичною професійною діяльністю. Але проблема методики активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів ІТ-напрямків на заняттях з дисципліни «Теорія прийняття рішень» ще недостатньо розглянута, в той час, як це може суттєво підняти інтерес до предмету..

Формулювання цілей статті. В роботі наводиться методика застосування програмних засобів в рамках дисципліни «Теорія прийняття рішень», а саме для розв'язання задач по побудові багатокритеріальної функції корисності.

Виклад основного матеріалу досліджень. У своєму житті кожна людина змушена приймати рішення, не кажучи вже про безліч різних фірм, організацій, підприємств та установ. До таких явищ постійно підштовхує мінливі з плином часу навколишнє оточення, а так само багато інших чинників. Завдання такого плану добре піддаються математичному аналізу, а використовуючи методи теорії прийняття рішень, можна отримати досить

прийнятний результат, який не тільки задовольнить певні потреби, але так само допоможе спланувати подальші дії. На підприємствах, фірмах, які надають різні сфери надання послуг, а так само всіляких організаціях, стикаючись з проблемою вибору, фахівці керуються методами прийняття управлінських рішень

Теорія корисності - це розділ теорії прийняття рішень, який пов'язаний із завданням вимірювання величини вигаду особою, яка приймає рішення. Корисність - це ціна результату, величина, яку в процесі вибору максимізують.

Завдання прийняття рішень із застосуванням корисності і ймовірностей полягають у наступному: людина вибирає якісь дії в умовах, коли на одержуваний результат дії впливають випадкові події. Маючи деякі знання про можливість цих подій, людина може розрахувати найбільш вигідний для себе варіант дій.

Теорія корисності з багатьма критеріями (MAUT-метод) розроблена для ситуацій невизначеності. В методі MAUT окремим критеріям привласнюють одномірні функції корисності, при цьому критерії вважаються незалежними один від одного щодо пріоритетності.

Побудову функції корисності слід починати з розробки переліку критеріїв. Для цього опитуються фахівці, що добре розуміються в проблемі, яку потрібно вирішити, та визначаються критерії, за якими слід робити вибір з наданих альтернатив. Якщо це стосується оцінки засобів обчислювальної техніки, це можуть бути: продуктивність процесору, обсяг оперативної пам'яті, обсяг зовнішньої пам'яті, надійність тощо.

Багатокритеріальна функція корисності може бути представлена у вигляді лінійної згортки функцій корисності окремих критеріїв

$$U(x) \sum_{i=1}^n w_i U_i(x),$$

де $w_i \geq 0$, $i = 1 \dots n$

Визначення багатокритеріальної функції корисності є досить громіздке завдання. Тому для розв'язання цієї задачі і була застосована програмна реалізація, побудована на мові програмування C++ у середовищі Qt. Qt (варіант вимови від розробників cute - к'ют) - крос-платформний інструментарій розробки програмного забезпечення мовою програмування C++.

Програмний засіб обчислює значення функції корисності для кожної альтернативи заданої особою, яка приймає рішення та виводить результати у

окремому вікні. Для зручності роботи із особою, що приймає рішення, усі критерії слід представити з позиції їх максимізації або мінімізації. Для організації зручної роботи ОПР, у програмі знаходяться три блоки таблиць в які ОПР вносить критерії та їх значення.

Додаток проводить оцінку корисності для заданої кількості аналогів та критеріїв.

Таблиці

	1	2	3
1	100	50	20
2	140	30	0
3	170	25	5
4	130	15	40
5	140	40	10

	1	2	3	4
1	0.25	130	25	15
2	0.5	150	35	20
3	0.75	160	40	30

Контроль

Альтернативи:

Критерії:

К'

	1	2
1	155	140

Рис. 1. Головне вікно програми

У верхній таблиці задається значення по кожному критерію для кожної альтернативи.

Результати обчислень:

	1	2	3	4	5
1	0,3828	0,3047	0,6093	0,3125	0,4139

Найкращий результат у 3 альтернативи!

Рис. 2. Вікно результатів

Нижня таблиця містить значення однокритеріальної функції корисності яка задається особою, що приймає рішення.

У правій таблиці вводяться значення критерія для еквівалентності двох альтернатив.

Після розрахунку отримуємо значення багатокритеріальних функцій корисності для кожної альтернативи.

Результати розрахунку функції корисності відображаються у таблиці. Знизу таблиці наявний короткий висновок, за яким робиться вибір з наданих альтернатив.

Висновки. В результаті даної роботи була досягнута мета – впровадження в навчальний процес дисципліни «Теорія прийняття рішень» програмного засобу визначення багатокритеріальної функції корисності. Це дозволяє значно спростити отримання результатів розв’язку цієї задачі і є ефективним способом отримання оптимального розв’язку, який не потребує громіздких обчислень, дозволяє сконцентрувати увагу не на алгоритмі обчислення, а безпосередньо на аналізі результатів прийняття рішень, збільшує час для обмірковування алгоритму задач

Бібліографічний список.

1. Орлов А. И. Теория принятия решений: учебник [Текст]/А.И. Орлов, – М.: Экзамен, 2006. – 656 с.
2. Литвак Б. Г. Разработка управленческого решения [Текст]/Б.Г. Литвак, – М.: Издательство «Дело», 2004. – 393 с.
3. Козицький В. А. Основи математичної економіки. Теорія споживання [Текст]/В.А. Козицький, С.П. Лавренюк, М.О. Оліскевич, - Львів, Піраміда, 2005. – 323 с.

Zinovjeva O.G. Use of information technology in solving problems of decision-making

Summary. We consider the software implementation definition multi-additive utility function to select the best alternative

Keywords: Decision-making, criteria, Multi-Attribute Utility Theory, evaluation of alternatives

УДК 331.101:657

Ілляшенко К.В., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ У ВИВЧЕННІ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. У статті розглянуті основні вимоги до сучасних фахівців з обліку, висвітлені тенденції розвитку кейс-методу у навчанні, наведено приклад використання методу при вивченні дисципліни «Звітність підприємств»

Ключові слова: навчання, кейс, навчальне завдання, облік, звітність

Постановка проблеми. Інтеграція нашої країни у світову економіку викликала необхідність підготовки високо кваліфікованих управлінських кадрів. Однак успіх професійного навчання студентів залежить не тільки від якості програмно-методичних комплексів і вибору адекватних форм організації навчання, а ще й від рівня володіння викладачем освітніми технологіями. Освітні технології та технології навчання є умовою професійного розвитку майбутнього фахівця в галузі бухгалтерського обліку.

Кейс-метод виступає як спосіб мислення викладача, його особлива парадигма, що дозволяє по-іншому думати та діяти, розвинути творчий потенціал. Цьому сприяє й широка демократизація, і модернізація навчального процесу, розкріпачення викладачів, формування в них прогресивного стилю мислення, етики та мотивації педагогічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія та поширення кейс-методу бере свій початок у Гарвардській школі бізнесу. Однією з інтерактивних методик, що набула популярності у Великобританії, США, Німеччини, Данії та інших країнах стала Case study (кейс-метод, метод аналізу ситуацій), розроблена англійськими науковцями М. Шевером, Ф. Едейем та К. Єйтс. Саме їй у світовій практиці відводиться важливе місце для вирішення сучасних проблем у навчанні. Вперше кейс-метод був застосований у 1910 р. при викладі управлінських дисциплін у Гарвардській бізнес-школі, який добре відомий інноваціями, а в Україні даний метод став поширюватись тільки у другій половині 90-х років XX ст., як пізнавальна акселерація у процесі вивчення природничих наук.

В основу кейс-методу покладені концепції розвитку розумових здібностей. Також значний внесок у розробку та впровадження цього методу

внесли Г.А.Брянський, О.В.Козлова, Ю.Д.Красовський, В.Я.Платов, Г.М.Позументова, Д.А.Поспелов, О.Г.Смолянінова тощо.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз вимог до молодих спеціалістів у галузі бухгалтерського обліку та обґрунтування необхідності інноваційних методів викладання облікових дисциплін на прикладі впровадження у навчальний процес кейс-методу.

Виклад основного матеріалу досліджень. Сформована соціально-економічна ситуація у світі висуває підвищені вимоги до підготовки фахівців у галузі економіки. Сучасному суспільству потрібний фахівець соціально активний, що вміє працювати у команді, приймати рішення в нестандартних ситуаціях, сприймати й обробляти великі обсяги інформації, володіти прийомами її обробки й аналізу за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Відповідно до визнаних освітніх стандартів випускники економічних спеціальностей вузів повинні вміти [1, с. 102]:

- систематизувати й узагальнювати інформацію, готувати довідки, огляди з питань професійної діяльності, редагувати, реферувати, рецензувати тексти;
- використовувати основні та спеціальні методи економічного аналізу інформації в сфері професійної діяльності;
- розробляти й обґрунтовувати варіанти ефективних управлінських рішень;
- критично оцінювати з різних сторін (виробничої, мотиваційної, інституціональної тощо) поведінку економічних суб'єктів, тенденції розвитку об'єктів у сфері професійної діяльності;
- використовувати комп'ютерну техніку в режимі користувача для рішення економічних завдань;
- використовувати методи економіко-математичного моделювання й оптимізації трудових показників із застосуванням ЕОМ.

Сучасний спеціаліст з обліку повинен знати принципи моделювання та прогнозування економіки національного господарства, а також, структуру та зміст найважливіших балансових, статистичних і оптимізаційних моделей та методів. Вільно володіти: навичками використання універсальних і спеціалізованих пакетів програм, включаючи пакети обробки експертної, статистичної та міжгалузевої інформації на персональних комп'ютерах і знаннями в області кількісних економіко-математичних методів аналізу та статистики для комерційної діяльності, оперативного управління та стратегії, інформаційних технологій.

Необхідність підготовки грамотних фахівців визначає потребу у розробці та застосуванні нетрадиційних методів навчання студентів обліково-економічного профілю. Одним з таких методів, на нашу думку, є кейс-метод

Кейс (Case study) – метод аналізу ситуацій. Його суть полягає у тому, що студентам пропонується осмислити реальну життєву ситуацію, опис якої одночасно відбиває не тільки яку-небудь практичну проблему, але й актуалізує певний комплекс знань, що необхідно засвоїти при вирішенні даної проблеми. При цьому сама проблема не має однозначних рішень [2, с.34].

Усі кейси, що використовуються з навчальною метою, можна розділити на декілька груп [3]:

1. Кейси гарвардського типу – це серйозні навчальні завдання, що включають опис ділової ситуації у вигляді тексту, таблиць, статистичних даних, графіків, малюнків тощо. Такі кейси ніколи не містять формулювання проблеми, а тільки опис її симптомів. Студенти самі повинні сформулювати проблему, проаналізувати різні варіанти її рішення та запропонувати найбільш підходящий як рекомендація, обґрунтувавши свій вибір. Обсяг кейсу варіюється від 5-6 до 30-35 сторінок.

2. Кейси-історії – більш прості навчальні кейси, які служать для наочного подання тієї або іншої економічної проблеми та містять її формулювання. Студентам пропонується відповісти на ряд питань по змісту кейса та варіанти рішення представленої в ньому проблеми. Ці варіанти рішення можуть бути навіть представлені у самому кейсі, тоді студентам пропонується вибрати найбільш підходящий для ситуації варіант і обґрунтувати свій вибір. Обсяг таких кейсів-історій звичайно від 1-2 до 5-6 сторінок.

3. Міні кейси – це форма письмового контролю знань, що припускає реакцію студентів на запропоновану та коротко описану ділову ситуацію. Студенти повинні узгодити ситуацію з певною темою або розділом досліджуваної дисципліни та прокоментувати ситуацію з погляду цієї теми, а також зробити висновок або надати рекомендації. Звичайно обсяг міні кейса у межах 1-2 абзаців.

Цілі, на які спрямовано використання кейс-метод, залежать від типу конкретної ситуації, а саме виділяють: кейс-потреби, кейс-вибір, кризовий кейс, конфліктний кейс, кейс-боротьба, інноваційний кейс.

Навчальні завдання кейс-методу полягають:

- у набутті навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу

практичних проблем;

- у формуванні навичок оцінювання ситуації, вибір та організацію пошуку основної інформації;
- у виробленні вмінь формулювати питання і запити;
- у виробленні умінь розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії;
- у формуванні вмінь самостійно приймати рішення в умовах невизначеності;
- у формуванні навичок та прийомів всебічного аналізу ситуацій, прогнозування способів розвитку ситуацій;
- у формуванні вмінь та навичок конструктивної критики.

У рамках практичних занять (на прикладі дисципліни «Звітність підприємств») студентам було запропоновано розробити кейс по одній із тем курсу. Робота проводилася усередині малих груп (3-4 студента) і припускала кілька стадій, у відповідності до програми, запропонованої школою бізнесу при Чикагському університеті [4, с.76]:

1. Вибір тематики дослідження процесу (основи кейсу);
2. Пошук, обробка й аналіз потрібної інформації (у літературі, статистичних збірниках, галузевих стандартах, сайтах мережі Інтернет).
3. Аналіз і вибір прикладного програмного забезпечення для подальшої роботи (серед таких пакетів як Microsoft Excel, 1С: Бухгалтерія тощо).
4. Дослідження проблеми: аналіз даних, взаємоузгодження показників.
5. Безпосереднє написання кейса та методичних вказівок до нього.

Вся робота проводилася під керівництвом викладача. Після завершення написання кейсів відбувся обмін готовим матеріалом і рішенням кейсів між малими групами. Усі учасники отримали додаткові бали за творчу роботу.

Висновки. Побудова частини навчального курсу «Звітність підприємств» з написанням кейса студентами за обраним напрямком і наступному використанні кейс-методу у рамках занять з дисципліни, на наш погляд, дозволило:

- підвищити інтерес до предмета, мотивувати творчу активність студентів у сфері професійних інтересів;
- додати навички дослідницької роботи;
- розширити обсяг знань по використанню прикладного програмного забезпечення, необхідного для майбутніх бухгалтерів і надати навички його використання у сфері професійної діяльності;
- навчитися орієнтуватися та приймати грамотні управлінські рішення в

умовах сучасного інформаційного середовища.

Бібліографічний список:

1. Переход к Открытому образовательному пространству. Часть 1. Феноменология образовательных инноваций. [Коллективная монография] / Под ред. Г.Н. Позументовой / Томск, Изд-во Том. Ун-та. – 2005. – 426 с.
2. Смолянинова О.Г. Инновационные технологии обучения студентов на основе метода Case Study / О.Г. Смолянинова // Сборник "Инновации в российском образовании". – 2000. – № 5. – С. 33-37.
3. Кейс-метод: разработка и использования метода в высшем образовании [электронный ресурс] // <http://harvard.edu/casestudy/index.cfm>.
4. Management Consulting Group Casebook 2003-2004 // The University of Chicago Graduate School of Business. – 2004. – 166 p.

Illyashenko K.V. The use of case method in the study of accounting disciplines

Summary. The article describes the main requirements for modern professionals with accounting, trends in the development of case-method in teaching, an example of the use of the method in studying the discipline of «Reporting companies»

Keywords: teaching, case study, training objective, accounting, reporting

УДК 001.892

Кальченко С.В., д.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблематики організації науково-практичної конференції. Автор розглядає поєднання результатів наукової роботи та подальшого їхнього впровадження у навчальний процес. Особлива увага приділяється тематиці матеріалів доповідей.

Ключові слова: науково-практична конференція, тематика доповідей, організація проведення.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку вітчизняної вищої школи передбачає принципові зміни, що стосуються наповнення навчальних курсів, їхньої адаптації до сучасних проблем розвитку суспільства, а також поєднання тематики наукових досліджень викладачів та змісту відповідних навчальних дисциплін. Особлива увага в цьому аспекті приділяється унікальності матеріалу, відсутності плагіату та відповідності останнім науковим трендам у даній галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі питання організації наукової та методичної діяльності в системі вітчизняної вищої школи регулюються чинним законодавством, а саме вимоги до методичного забезпечення, його змісту та унікальності. Проте, на нашу думку, потребують подальшого дослідження питання, пов'язані із забезпеченням інтеграції наукової та методичної діяльності викладачів.

Формулювання цілей статті. В цьому аспекті метою статті є аналіз шляхів розвитку науково-методичної діяльності викладацького складу як єдиного цілого.

Виклад основного матеріалу. Згідно норм чинного законодавства, наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти[3].

Ми розглянемо питання тематики доповідей наукових конференцій, оскільки, на нашу думку, саме дана форма методичної роботи більш повно відповідає заявленим цілям, а саме інтеграції наукової та методичної

складових професійної діяльності викладача, водночас дозволяє розширити поле професійних компетенцій із мінімальними затратами робочого часу, в процесі ознайомлення із доповідями інших учасників даного заходу та участі в їхньому обговоренні.

Наукова конференція – форма організації наукової діяльності, при якій дослідники представляють і обговорюють свої роботи. Виділяють наступні види наукових конференцій:

- науково-теоретична конференція;
- науково-практична конференція;
- науково-технічна конференція[4].

Як вже зазначалося, даний захід передбачає заслуховування наукових доповідей, участь в обговоренні їхнього змісту, обмін думками між слухачами та доповідачами на засадах доброзичливості та наукової етики. Специфіка проведення наукових конференцій на базі окремого закладу обумовлена широким колом наукової тематики, що в свою чергу, передбачає наявність доповідей різного виду. На нашу думку, доцільно виділяти наступні види наукових доповідей.

1. Доповідь за результатами наукових досліджень. Метою є демонстрація результатів тривалої наукової праці, що здійснювалася в межах дисертаційної роботи або відповідної тематики відділення, в якому працює викладач. Обов'язковими елементами доповіді мають бути наявність наукової новизни, ефекту кінцевого результату (економічного, соціального, екологічного тощо), що характеризується відповідними показниками та визначення перспектив застосування результатів дослідження (практична діяльність, оптимізація методики та методології тощо).

2. Аналітичне інформаційне повідомлення. Являє собою аналітичну довідку щодо сучасного стану та перспектив функціонування об'єкту дослідження. Основними вимогами до доповідей відповідного типу мають бути: стислість та чіткість подання інформації, аналіз динаміки та структури об'єкту дослідження, його системних протиріч, а також практична цінність. Дані повідомлення є складовою частиною більш широких досліджень і тому не можуть містити чітко вираженого втілення у наукові розробки.

3. Науково-популярні повідомлення. Характеризуються широким спектром тематичних напрямків, сприяють розширенню наукових горизонтів, забезпечують можливість інтеграції наукових розробок (зокрема теоретико-методологічного плану) в навчальний процес як основу авторських навчальних курсів. Передбачають відповідність теми доповіді та актуальних проблем суспільного розвитку (соціально-економічні, екологічні,

духовні тощо).

Невірним, на нашу думку, є зведення тематики доповідей до демонстрації результатів дисертаційних досліджень або тривалої праці членів відділення в межах обраного наукового напрямку. Даний підхід звужує спектр діяльності конференції, позбавляє її загальнонаукового характеру, перетворює на дискусійний майданчик для вузькопрофільних фахівців. Ще однією проблемою конференцій, що є багатогалузевою і містить в собі велику кількість секційних відділень, є уніфікація форми та принципів подання інформаційного матеріалу, забезпечення зрозумілості змісту та наукової новизни доповіді для всієї аудиторії слухачів. Як відомо, грамотне подання результатів наукового дослідження є однією з невід'ємних складових професійного рівня сучасного викладача-науковця.

Висновки. На сучасному етапі становлення системи вітчизняної вищої школи відбуваються суттєві зміни щодо вимог до професійних компетенцій викладачів, а саме відбувається формування викладача-науковця як практичної реалізації діалектичної єдності наукового дослідження та педагогічної практики. В цьому аспекті набуває особливого значення характер обміну результатами наукової діяльності, зокрема принципи організації та проведення наукових конференцій. Наголошується на необхідності диверсифікації тематики та форм подання наукової інформації. Запропоновано класифікацію наукових доповідей, що передбачає наявність відповідних умов щодо їхньої мети, критеріїв оцінки якості та принципів побудови. Зазначається, що необхідною умовою доповіді на багатосекційних наукових конференціях є не тільки наявність наукової новизни, а й зрозумілість для всієї аудиторії слухачів.

Бібліографічний список

1. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів./М.Т. Білуха. – К: Вища школа, 1997. - 271 с.
2. Вернадський В.И. Научная мысль как планетное явление/В.И. Вернадский. - М: Наука, 1991.
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>
4. Наукова конференція. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Наукова_конференція.
5. Форми методичної роботи у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://npu.edu.ua/!e->

book/book/html/D/ispu_kiovist_Ficyla_Pedagogika_VSh/ 1130.HTML

6. Шейко В.М., Кушнарєнко П.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності /В.М. Шейко, П.М. Кушнарєнко. – Київ: «Знання - Прес», - 2002. - 293 с.

S.V. Kal'chenko. Methodological foundations of scientific conference.

Summary. The article investigates issues of scientific conference. The author examines the combination of scientific results and their further implementation of the learning process. Particular attention is paid to the subject material speakers.

Key words: scientific conference, the subject of the reports of the organization.

УДК 378.004:339.9.012

Карман С.В, к.е.н., доцент, Почерніна Н.В., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

**КОМПЕТЕНЦІЇ ЕКОНОМІСТА З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Анотація. Деталізовані компетенції економіста з міжнародної економіки та зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: компетенції економіста, міжнародна економіка, зовнішньоекономічна діяльність.

Постановка проблеми. Однією з пріоритетних завдань розвитку вищої освіти в Україні є підвищення якості навчального процесу та його орієнтація на потреби сучасного ринку праці [1]. У зв'язку з цим особливої ваги набувають питання планування освітньої діяльності на засадах компетентнісного підходу. Результатом такого процесу має стати формування високого рівня компетентності людини як фахівця і як творчої, високоінтелектуальної особистості. Важливим завданням економічної освіти є визначення комплексу компетенцій, суттєвих для формування професійної компетентності майбутніх економістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців є предметом досліджень багатьох науковців, зокрема: Н. Бібік, Л. Боголюбова, В.Болотової, І.Єрмакова, Е. Зеєра, і. Зимньої, В. Краєвського, О. Крисана, С. Кульневича, О. Овчарук, О.Пошетун, Дж. Равена, Б. Рея, М. Рижаківа, О. Сухомлінської, А. Хуторського, С. Шишова та інших.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є характеристика предметних компетенцій економіста, необхідних для роботи у галузі міжнародної економіки та зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу досліджень. Компетентність – це здатність особи використовувати у своїй практичній та суспільній діяльності свої загальні та професійні компетенції, набути в процесі навчання та самоосвіти. Під компетенціями розуміється сукупність знань, вмінь, навичок, цінностей, ставлення і досвіду, що може бути реалізований на практиці.

Систему компетенцій в підготовці економіста складають такі: ключові - тобто міжпредметні компетенції, які визначаються як здатність фахівця здійснювати складні поліфункціональні види діяльності, ефективно розв'язуючи відповідні проблеми; загальногалузеві –ті, що набуваються впродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі; предметні - їх студент набуває впродовж вивчення тієї чи іншої навчальної дисципліни.

Ми поділяємо думку тих авторів, які вважають, що «формування професійної компетенції є процесом, який спрямований на посилену спільну діяльність викладача та студентів у процесі професійного навчання» [2, с. 93]Відтак, відправною точкою такої спільної діяльності є формування навчального плану підготовки економіста.

План розвитку Таврійського державного агротехнологічного університету на 2016-2021 роки, розроблений відповідно до Концепції інноваційного розвитку Таврійського державного агротехнологічного університету на 2016-2021 роки, серед заходів програми удосконалення освітньої діяльності передбачає розробку моделей фахівців з усіх спеціальностей та обґрунтування їх необхідних компетенцій [3]. Одним із перспективних завдань розвитку економічного факультету ТДАТУ є початок підготовки фахівців за профілем «економіст з міжнародної економіки та зовнішньоекономічної діяльності».В межах обраної теми дослідження ми пропонуємо модель підготовки такого фахівця з деталізацією компетенцій та компетенцій, наведених нижче.

Компетенції та компетенції економіста з міжнародної економіки та ЗЕД

1) Інформаційна компетентність реалізується через набуття таких навичокта компетенцій:

-інформаційно-пошукові- здатність зібратинеобхідні дані,орієнтуватися в потоці інформації; вміння працювати з різними джерелами інформації, зберігати та використовувати інформацію, необхідну для професійної діяльності, володіння навичками користування ПК, мережею Internet;

- інформаційно-аналітичні- здатність використовувати для розв'язання аналітичних і дослідницьких завдань сучасні технічні засоби та інформаційні технології;

- інформаційно-діяльнісні- здатність будувати стандартні теоретичні та економетричні моделі, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати; приймати рішення у непередбачених ситуаціях із використанням інформаційних технологій;

- медійні - відповідальність за можливі наслідки діяльності в інформаційному просторі, наявність інформаційної культури;

- презентаційні - вміння підготувати інформаційний огляд та/або аналітичний звіт.

2) Соціальна компетентністьрозкривається через:

- мовленнєві навички - вміння чітко, послідовно та логічно висловлювати свої думки та переконання при усному та письмовому спілкуванні під час професійної діяльності;

- іншомовно-мовленнєві навички- володіння навичками здійснення ефективного професійного спілкування іноземною мовою;

- комунікативні навички - встановлювати міжособистісні зв'язки, обирати ефективний стиль спілкування у різних бізнес-ситуаціях, організовувати та підтримувати діалог; особиста відповідальність за результати діяльності, володіння власними емоціями, відчуттями, поведінкою, психологічною настановою щодо готовності до зміни вимог глобального середовища;

- кооперативні навички - здатність до співробітництва та колективної виробничої діяльності; вміння працювати в командах і проектах тощо.

3) Функціональна компетентністьскладається з двох блоків:

3.1 Загально професійна компетентністьпередбачаєформування таких навичокта компетенцій:

- фахові - володіння системою економічних знань, наявність економічного мислення, свідомості та світогляду, системного уявлення про структуру і тенденції розвитку світової економіки;

- мікроаналіз - розуміння моделей та методів прийняття рішень на мікрорівні
- аналіз на мета рівні - розуміння моделей та методів прийняття рішень в межах галузі, регіону, комплексу або кластера
- макроаналіз - знання сучасних макроекономічних моделей та методів їх розв'язання для аналізу ситуації в економіці на рівні країни
- інвестиційно-аналітичні - техніко-економічне обґрунтування інвестиційних проєктів, вибір об'єктів фінансових інвестицій, формування планів інвестицій;
- фінансово-аналітичні - вміння проводити оцінку фінансово-господарської діяльності підприємств;
- аналіз ризиків діяльності підприємства;
- розрахунково-аналітичні - знання основ безпеки життєдіяльності та їх використання в процесі господарської діяльності підприємства; розрахунок показників, що характеризують діяльність господарюючих суб'єктів на основі типових методик та чинної нормативно-правової бази; здатність аналізувати і інтерпретувати дані вітчизняної і зарубіжної статистики, розуміти принципи СНР та складання платіжного балансу;
- складання податкової звітності - знання принципів та механізму оподаткування;
- аналіз зовнішньоекономічної діяльності, визначення її ризиків та оцінка її ефективності;
- підготовка та укладання контрактів - оформлення зовнішньоторговельних контрактів підприємства, встановлення контрактної ціни; участь в узгодженні фінансових умов договорів;
- контрольні навички - складання та перевірка операційної та бухгалтерської звітності; участь у підготовці аудиторської звітності
- маркетингові навички - знання стратегій та методів просування товару до споживача;
- логістико-аналітичні - управління матеріальними потоками у сфері виробництва та збуту;
- організаційні - здатність організувати діяльність малої групи, створеної для реалізації конкретного економічного проєкту;
- навички прийняття рішень - здатність виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення і оцінювати очікувані результати;
- управлінські - здатність аналізувати та інтерпретувати фінансову, бухгалтерську та іншу інформацію, що міститься у звітності підприємств

різних форм власності, організацій, відомств і використовувати отримані відомості для прийняття управлінських рішень; реалізація управлінських рішень та вміння обґрунтувати шляхи їх удосконалення; знання основних принципів використання автоматизованих систем в процесі управління діяльністю підприємства;

- екологічна грамотність - знання екологічних норм у сфері господарювання, вміння обґрунтовувати ефективність екологічних заходів та заходів з енерго- та ресурсозбереження в межах підприємства, регіону; врахування орієнтирів національних та регіональних програм сталого розвитку в процесі планування діяльності;

- надання консультаційних послуг;

- методологічні навички - вміння використовувати основні методологічні підходи різних наукових шкіл для обґрунтування проектних рішень та програм розвитку

3.2 Професійно-практичні компетенції економіста з МЕ та ЗЕД має набір таких навичок та компетенцій:

- підготовка та укладання контрактів у ЗЕД - знання структури і змісту зовнішньоторговельних контрактів, видів договорів зовнішньоторговельної організації з посередниками (вітчизняними та іноземними); підготовка матеріалів для укладання контрактів з іноземними фірмами, організація реєстрації зовнішньоекономічних договорів (контрактів) в органах реєстрації; контроль виконання договорів із зовнішньоторговельними організаціями по поставках продукції на експорт і поставках інофірмами продукції за імпортом; захист економічних інтересів підприємства в міжнародних угодах; знання конвенцій та угод по міжнародним перевезенням, правил ІНКОТЕРМС

- документування товарообороту - заповнення міжнародних транспортних накладних; оформлення вантажних митних документів на митниці; визначення коду товару за товарною номенклатурою ЗЕД; знання основних національних та міжнародних класифікаторів; знання процедури митного оформлення; специфікацій і інвойсів; оформлення документів на сертифікацію продукції в інших країнах; заповнення та оформлення вантажних митних декларацій, а також відвантажувальних документів в режимі експорту/імпорту й тимчасового ввезення/вивезення;

- митно-аналітичні навички - знання митних режимів, пільг, платежів, податків і зборів, методів визначення митної вартості товару;

- організаційно-супровідні - забезпечення декларування і своєчасного митного оформлення експортно-імпортних вантажів підприємства; отримання

в торгово-промисловій палаті сертифікатів походження і висновку експертизи до них;

- контрольно-супровідні - контроль розміщення імпортованих вантажів на складі тимчасового зберігання та звітності їх руху на складі; облік платежів за вантажними митними деклараціями, складання акту звірки; перевірка достовірності товаросупровідних документів та відповідність переміщуваних товарів відомостям про них;

- інституційно-аналітичні - врахування рекомендацій, норм та стандартів міжнародних організацій у сфері діяльності суб'єкта господарювання; аналіз оцінки перспектив співробітництва України з різними міжнародними організаціями;

- аналіз зовнішнього ринку - вміння аналізувати кон'юнктуру зовнішніх ринків та динаміку цін; знання порядку ціноутворення на світовому ринку та методів вивчення попиту на товари;

- аналіз об'єкту ЗЕД та її іноземних суб'єктів - маркетингові дослідження зовнішнього ринку з метою визначення потенційних споживачів; моніторинг основних конкурентів на ринку, у тому числі світовому; знання номенклатури та асортименту продукції, що виробляється підприємством, знання національних та міжнародних стандартів і технічних умов, які пред'являються до продукції, її основні властивості, якісні та споживчі характеристики;

- маркетингово-методичні навички - володіння методами вивчення ринку, добору сприятливих закордонних ринків і сегментів ринку; знання методів вивчення попиту на товари, психології споживачів і принципів продажу, техніки мотивації клієнтів до купівлі, способів рекламування продукції;

- маркетингово-організаційні - навички просування на світові ринки конкурентоспроможної продукції; організація роботи щодо участі у міжнародних виставково-ярмаркових заходах, тендерах; участь у проведенні рекламних кампаній, аналіз їх ефективності, розробка рекламних матеріалів, контроль поповнення запасів цих матеріалів; розробка та реалізація заходів з організації та створення товаропровідної мережі за кордоном; заходи щодо максимально швидкого і ефективного збуту нової продукції або продукції, одержаної за допомогою нової технології;

- аналіз середовища ЗЕД - уявлення про напрямки й перспективи технічного, економічного і соціального розвитку галузі і регіону; знання основних проблем функціонування світової економіки; розуміння процесів міжнародної економічної інтеграції;

- аналіз особливостей ЗЕД - розуміння трендів, закономірностей, та механізмів міжнародної торгівлі, аналізу показників її розвитку; знань сучасних форм та методів організації міжнародного обміну товарами, послугами та продуктами інтелектуальної власності, а також сучасного інструментарію регулювання міжнародних торгових процесів;

- аналіз валютно-фінансових умов ЗЕД - знання особливостей валютного регулювання в зовнішньоекономічній діяльності, загальний порядок ввезення і вивезення валютних цінностей, порядок здійснення платежів в іноземній валюті, компетенцію різних органів у сфері валютної політики і валютного контролю; знання валютно-фінансових умов зовнішньоторговельних контрактів і форми міжнародних розрахунків; страхування, основні форми і різновиди кредитів у міжнародній торгівлі;

- макроаналітичні навички - знання законодавчих та нормативних актів, що регламентують зовнішньоекономічну діяльність України, у тому числі у сфері діяльності суб'єкта господарювання; системне уявлення про структуру і тенденції розвитку української та світової економіки; знання форм та методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, головних векторів зовнішньоторговельної політики України та методів її реалізації; розуміння об'єктивних закономірностей та специфічних особливостей міжнародної економічної діяльності України за сучасних умов

- розрахунково-оціночні - знання порядку розробки бізнес-планів і комерційних умов угод, договорів, контрактів; розрахунок обсягів зовнішньоекономічної діяльності за основними напрямками діяльності підприємства; розрахунок і аналіз основних економічних показників зовнішньоекономічної діяльності підприємства (підрозділу) з використанням сучасних методик; оцінка експортного потенціалу підприємства (підрозділу) на основі даних статистичної звітності та бухгалтерського обліку;

- стратегічне планування - розробка стратегічних цілей зовнішньоекономічної діяльності підприємства; визначення оптимальної стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства з урахуванням прийнятого рівня ризику; обґрунтування шляхів реалізації стійких конкурентних переваг суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;

- планування за елементами - багатоваріантні розрахунки цін на продукцію, формування цінової політики; аналіз, планування та прогноз обсягів реалізації експортної продукції; аналіз умов та розробка стратегії залучення позикових ресурсів; участь у формуванні інвестиційного портфеля підприємства; прогнозування попиту на продукцію;

- планування інновацій- організація роботи по збільшенню обсягу експортних поставок, залученню до експорту інших видів товарів і ресурсів; оволодіння навичками прийняття рішень щодо міжнародної стратегії, зокрема програми з розвитку продукції/послуг, грошової та комунікативної політики; підготовка пропозицій щодо вдосконалення роботи організації (структурного підрозділу) з зовнішньоекономічної діяльності в межах своєї компетенції.

Висновки. Економісти з міжнародної економіки та зовнішньоекономічних відносин повинні ефективно працювати як у межах власної країни, так і в міжнародному середовищі, володіючи знаннями, уміннями та навичками, притаманними майбутній професії. Від рівня їх професійної компетентності залежить результативність головних зовнішньоекономічних операцій країни та успіх фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Бібліографічний список.

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>.

2. Болюбаш Н. М. Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Болюбаш // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Вип. 99. – Т. 112. Педагогіка. – Миколаїв : Вид-во МДУ ім. П. Могили, 2009. – С. 88–95.

3. План розвитку Таврійського державного агротехнологічного університету на 2016-2021 роки. / ТДАТУ [Електронний ресурс]. – Джерело доступу : <http://www.tsatu.edu.ua/pro-universytet/ofciini-dokumenty/>

Karman S.V., Pochernina N.V. Competences for economist of International Economics and Foreign Economic Activity

Summary. Competencies for economist of International economics and Foreign Economic Activity are detailed.

Key words: the economist's competence, international Economics, foreign economic activity.

УДК 621.81

Коломієць С.М., к.т.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ МАШИН

Анотація. у статті проаналізовано сучасний стан комп'ютерних технологій при проектуванні машин і їх роль у розвитку і використанні сучасних освітніх технологій, керуванні інноваціями в проектуванні машин.

Ключові слова: комп'ютерні технології, проектування, машина, освітні технології, інновації, освітній процес.

Постановка проблеми. Проектування машин відіграє велику роль в розвитку навичок самостійної роботи студентів. Воно надає можливість, шляхом рішення конкретних інженерних завдань, долучати студентів до науково-дослідної роботи та збільшувати різноманітність і глибину їх знань. Наразі сучасні комп'ютерні технології займають одне із провідних положень у процесі розробки, виробництва, і впровадження нових, а також модернізації вже використовуваних машин.

В останній час усе більше областей нашого життя не можливо представити без інформаційних і комп'ютерних технологій. Комп'ютеризація і автоматизація процесів проектування є запорукою створення надійної, конкурентоздатної продукції.

Автоматизація і комп'ютеризація етапів проектування суттєво полегшує і прискорює процес розробки машин, оскільки значно скоротився період часу від виникнення нової ідеї до впровадження готового виробу. Структура і форма виробів ускладнюється з кожним роком, підвищуються вимоги до точності виготовлення. Розв'язку цих завдань сприяє існуюча велика кількість прикладних програм, використовуваних на етапах проектування, виготовлення, випробування, впровадження і наступної експлуатації машин [1].

Аналіз останніх досліджень. Підготовка сучасних кваліфікованих кадрів є важливою складовою стратегії стійкого соціально-економічного розвитку країни, заснованої на реалізації інноваційної політики. Використання нових технологій дозволяє зробити навчальний процес більш інтерактивним. Спеціалізовані пакети програм полегшують роботу проектувальників, прискорюють процес появи нового виробу, дозволяють на

етапі розробки внести необхідні коректування, промоделювати поведінку виробу ще до виготовлення.

Програмні пакети, використовувані в процесі випробувань і подальшої експлуатації готового виробу, дозволяють спростити ці процеси, знизити вплив людського фактору, прискорити процес усунення несправностей, підвищити надійність і довговічність машин. Усе це зберігає часові і фінансові ресурси, підвищує якість готової продукції [2, 3].

Формулювання цілей статті. Ціль статті – визначити напрями застосування комп'ютерних технологій при проектуванні машин і їх роль у розвитку і використанні сучасних освітніх технологій, керуванні інноваціями в ефективному навчальному процесі з метою забезпечення підготовки фахівців.

Виклад основного матеріалу досліджень. На етапах виробництва нової продукції, зокрема проектуванні машин і машинних систем, необхідно розв'язати наступні основні завдання:

- скласти структурну схему процесу розробки;
- зробити математичні розрахунки кінематичних і міцностних характеристик;
- розробити комплект конструкторської документації;
- розробити систему керування;
- розробити прикладне програмне забезпечення.

Для розв'язку такого роду завдань на різних етапах розробки необхідно використовувати відповідні комп'ютерні технології причому, у більшості випадків, доводиться застосовувати поряд з універсальними САПР типу Visio, Autocad, вузькоспеціалізовані програмні засоби типу Xilinx, Altera, розроблені під конкретні обладнання фірмою виробником, що, як показала практика, дає більший ефект.

Геометричне моделювання машинобудівного об'єкта – перший етап розробки конструкторської документації. На етапі проектування воно, як правило, займає більшу частину часу. Виробники програмних забезпечень, знаючи трудомісткість і важливість даного процесу, у зв'язку з тим, що з кожним роком технологічні і конструкційні параметри розроблювальних виробів усе більш ускладнюються, постійно вдосконалюють, створюють нові, розширюють функціональні можливості вже існуючих програмних продуктів, усіляко полегшуючи завдання проектувальнику. У тому випадку, якщо обладнання містить не тільки механічну частину, у комплект документації включають електричні і функціональні схеми електричної або електронної частини, креслення друкованих плат.

Конструкторську документацію в електронному виді, у порівнянні з документацією виконаної вручну на папері, легше тиражувати, зручніше і ефективніше вносити зміни, оскільки сучасні графічні пакети дають можливість наскрізного проектування.

Серед програмних засобів, які найбільш часто застосовуються для геометричного моделювання машинобудівних об'єктів можна виділити Autocad і Solid Works.

Autocad – програмний пакет для підготовки конструкторської документації, розроблений фірмою Autodesk [4]. Будь-які завдання автоматизації відповідно до конкретних потреб і унікальними вимогами можуть вирішуватися користувачем, застосовуючи засоби Autocad гнучко і ефективно.

Різні гілки сімейства продуктів Autocad забезпечують їх продуктивне використання в розв'язку проектних і графічних завдань будь-якої складності, користувачем з різним досвідом, при виправданих у кожному конкретному випадку фінансових витратах.

Autocad має наступні переваги:

- дозволяє проектувальнику створювати різні види конструкторської документації за допомогою різних геометричних примітивів: ліній, окружностей, дуг, крапок різного виду, прямокутників, багатокутників і т.і. Autocad представляє також можливості автоматичного штрихування області будь-якої форми і заливання будь-якої області;

- надає широкі можливості по розміщенню розмірних і осьових ліній, міток, що характеризують точність і способи обробки поверхонь. Ці лінії прив'язуються до конкретного об'єкта і при зміні його параметрів автоматично перераховуються;

- дозволяє створювати і тривимірні зображення, часто використовувані при проектуванні інженерних або архітектурних об'єктів. При побудові тривимірних моделей можна використовувати різні види формоутворення поверхонь;

- має гнучкий механізм обміну створюваними зображеннями з іншими робочими станціями обробки їх як власними засобами, так і за допомогою інших програм.

Характерною рисою Autocad є можливість зберігати створені документи більш ніж у десяти векторних графічних форматах, що робить його ефективним і зручним не тільки в області створення конструкторської документації.

Solid Works – система твердотільного параметричного моделювання

розроблена американською компанією Solid Works Corporation [5]. Система конструювання середнього класу, що базується на параметричному геометричному ядрі Parasolid. Solidworks максимально використовує всі переваги операційних систем Windows і NT.

Solid Works має наступні переваги:

- надає проектувальнику повний набір функцій геометричних побудов і операцій редагування;
- містить високоефективні засоби твердотільного моделювання, засновані на поступовому додаванні або вирахуванні базових конструктивних тіл.

Крім створення твердих тіл, в Solidworks існує можливість побудови різних поверхонь, які можуть бути використані як для допоміжних побудов, так і самостійно. Solidworks надає можливості створення твердотільних моделей стандартних деталей на основі керуючих таблиць із типорозмірами майбутніх елементів бібліотеки, а також засоби організації їх в ієрархічно впорядковану структуру із загальним інтерфейсом.

Засоби Solidworks дозволяють поєднувати в одному складанні сотні різнотипних деталей і підборок, будувати необхідні складальні одиниці, не виходячи в режим створення деталей. Вбудовані засоби оформлення креслення, дозволяють відслідковувати асоціативний зв'язок між моделлю і її кресленням. Характерною рисою Solid Works є те, що після створення твердотільної моделі існує можливість автоматичного одержання робочих креслень деталі або складання із зображеннями основних видів, проекцій, проставлянням основних розмірів і позначень. Для оформлення в повній відповідності з СКД робочі креслення передаються в креслярсько-графічний редактор КОМПАС. Процес побудови креслення спрощується за рахунок автоматичного формування складних розрізів і винесень.

Розробкою і впровадженням у виробництво машинобудівного профілю нового виробу, проектуванням машин і обладнання в період навчання задіяні проектувальники різного профілю і різного рівня кваліфікації. Але практично жодна зі стадій розробки в наш час не може обійтися без сучасних комп'ютерних технологій.

Сучасні програмні засоби дозволяють знизити тимчасові витрати, підвищити якість і надійність продукції, що виготовляється, спростити процедуру тиражування документації і запуск у серійне виробництво.

Використовуючи ресурси Internet проектувальники мають можливість без великих зусиль і мінімальними часовими витратами оцінити існуючі прикладні програмні пакети, їх переваги і недоліки, вивчити відповідну літературу.

Завдяки різноманітності пропонованих програмних продуктів проектувальник має можливість вибору, залежно від рівня кваліфікації і обсягу часу, наявного на освоєння нового програмного продукту.

Проектування починається з огляду сучасних комп'ютерних технологій, застосовуваних для розв'язку деяких завдань виникаючих на етапах розробки і виробництва нового виробу машинобудівного профілю, серед них: розробка структурної схеми процесу проектування, математичні розрахунки, розробка комплексу конструкторської документації, розробка системи керування, розробка прикладного програмного забезпечення. Необхідний аналіз основних характеристик використовуваних програмних засобів і областей їх можливого застосування, існуючих комп'ютерних технологій для ефективного проектування на етапах розробки об'єкта машинобудівного профілю.

Якість конструкції створюваної машини визначається кваліфікацією, технічною ініціативою і творчими здібностями конструктора, ступенем використання вітчизняного і закордонного досвіду проектування, виробництва, експлуатації і дослідження машин аналогічного призначення.

Особливо важливо творчо виконати перші етапи проектування – розробити технологічний процес, схему і компоновку машини, запропонувати оригінальні і ефективні технічні розв'язки.

Для полегшення пошуку нових технічних розв'язків використовують різні евристичні прийоми, що організовують і активізують знання конструктора і його практичний досвід.

Найкращий розв'язок, що забезпечує найбільшу ефективність роботи всієї машини, може бути знайдений тільки порівнянням різних варіантів виконання механізму і знайдених для кожного з них оптимальних параметрів і законів руху. Застосування сучасних комп'ютерних технологій на окремих етапах розробки нових і удосконалення існуючих машин дозволяє скоротити час і витрати на проектування.

Висновки. Використовуючи інформаційні ресурси проектувальники мають можливість без значних зусиль і з мінімальними часовими витратами оцінити існуючі прикладні програмні пакети, їх переваги і недоліки, вивчити відповідну літературу. Вже на стадії розробки сучасні комп'ютерні технології дають можливість промодельовувати поведінку об'єкта, спростити і прискорити математичні обчислення, оперативно вносити зміни на всіх стадіях розробки, усуваючи тим самим значне число недоліків. За рахунок зменшення часу на кожному етапі, загальний період часу від виникнення ідеї до виходу готової продукції значно скорочується.

Бібліографічний список.

1. <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/05/27/liliya-grinevich-mi-otrimaemo-novu-yakist-ukrayinskoyi>.
2. Ключевые компетенции для обучения в течение всей жизни. Рекомендации Парламента и Совета Европы от 18 декабря 2006 г. «О ключевых компетенциях обучения в течение жизни» (2006/962/ЕС).
3. Коломієць С.М. проблеми підготовки інженерних кадрів / с.м. коломієць, о.о. вершков.- матеріали міжнародної науково-методичної конференції «впровадження міжнародних стандартів якості освіти в освітній простір».- мелітополь, 2014.- с. 93-97.
4. <http://www.autodesk.com>.
5. <http://solidworks.com.ua>.

S. Kolomiyets. Computer technologies are at planning of machines

Summary. In the article the modern consisting of computer technologies at planning of machines and their role is analysed of development and use of modern educational technologies, management innovations, in planning of machines.

Keywords: computer technologies, planning, machine, educational tekhnolgii, innovations, educational process.

УДК 331.101.262

Кучеркова С.О. к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН

Анотація. В статті розглядаються теоретико-методологічні засади і практичні аспекти вироблення адекватних сучасних підходів до викладання і вивчення дисципліни в сучасних умовах та розробка рекомендацій щодо їх подальшого удосконалення.

Ключові слова: освіта, студенти, викладач, дисципліни.

Постановка проблеми. У Всесвітній декларації з вищої освіти, що прийнята на Міжнародній конференції в листопаді 1998 року зазначено, що освіта – це багатовимірне поняття. Воно охоплює всі сторони діяльності

вищого навчального закладу: навчальні і академічні програми, навчальну і дослідницьку роботу, професорсько-викладацький склад і студентів, навчально-матеріальну базу і ресурси.

Якість освіти має знаходитися в центрі розбудови сфери вищої європейської освіти. Гарантія якості здійснюється на інституційному, національному і європейському рівнях. Для цього необхідна розробка взаємних критеріїв і технологій визначення гарантії якості.

Таким чином, вибір теми обумовлено потребою у дослідженні цієї проблематики з метою розробки нових підходів щодо організації керівництва науковими дослідженнями, його удосконалення, а також і модернізації в загальній системі освітньої діяльності, і на цій основі виявлення та поширення позитивного досвіду організації та розвитку наукової школи у сучасному вищому навчальному закладі.

Метою даної роботи є обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних аспектів вироблення адекватних сучасних підходів до викладання і вивчення дисципліни в сучасних умовах та розробка рекомендацій щодо їх подальшого удосконалення.

Виклад матеріалу. Про професійність педагога мріяв ще Томаззо Кампанелла, висловивши думку про те, що навчати й виховувати молодь повинні спеціально відібрані та підготовлені, навчені й виховані люди, щирі душею, гуманісти за покликанням, морально й фізично розвинені тощо. Водночас суспільство має створювати вихователям відповідні умови життєдіяльності, ставитися до них з повагою і всіляко допомагати. Ця заповідь великого педагога минулого актуальна сьогодні для нашого суспільства, котре, позбуваючись старих теорій, розбудовує своє майбутнє.

Творча діяльність викладача вузу направлена на отримання, систематизацію, переробку і передачу нової наукової інформації в цілях підготовки спеціалістів. Цей вид діяльності потребує особливих здібностей і довготривалої підготовки, в ході якої такі здібності розвиваються і вдосконалюються. Для педагогічної праці характерна відносна самостійність творчого вибору методичних дій, прийомів у рамках загальних, визнаних принципів.

Викладання у вузі – це мистецтво і наука. Мистецтво тому, що кожне заняття неповторне.

Головним направленням перебудування навчального процесу у вузах на сучасному етапі є розвиток творчих здібностей спеціалістів, посилення їх індивідуальної підготовки, формування у студентів навичок самостійної роботи. У зв'язку з цим до кількості провідних висувається розвиваюча

функція викладача, яка потребує знань закономірностей пізнавального процесу студентів, наукових основ, шляхів і методів розвитку творчих здібностей. Виконання даної функції знаходиться в тісній залежності від вміння виявляти схильності студентів, керувати їх розумовою діяльністю, застосовувати активні методи навчання, зацікавити студентів своєю дисципліною, перспективами навчання.

Успішність виховного впливу цілком залежить від умінь розвивати у студентів суспільно-політичну і трудову активність, виявляти їх психологічний настрій, вивчати індивідуальні особливості студентів.

Для плідної наукової діяльності необхідно володіти вміннями формулювати проблеми, цілі і задачі дослідження, розробляти його гіпотези. Знаходити найбільш ефективні та оригінальні методи вивчення фактів і явищ, критерії їх оцінки, збирати, аналізувати наукову інформацію і знаходити раціональні засоби її переробки, оформлювати результати дослідження.

Відповідаючи на запитання: „Які якості повинен мати педагог, як ви їх класифікуєте?“, 89,5% студентів на перше місце поставили „комунікативність“; далі йдуть: товариськість, артистичність, оптимізм, гарний смак щодо одягу, доброта тощо. Тобто передовсім сприймаються суто людські якості, відтак ідуть більш інтегровані й комплексні утворення. Комунікативні якості займають особливе місце в структурі діяльності викладача і сприяють створенню найліпших умов для досягнення навчально-виховної мети.

Вищий навчальний заклад надає послуги трьом суб'єктам – замовникам освітнього процесу: особі, яка одержує освіту, виробництву, для якого готуються кваліфіковані кадри, і державі, яка виступає гарантом освітнього процесу.

Важелем підвищення якості підготовки висококваліфікованих фахівців є використання сучасних підходів, методик щодо викладання навчальної дисципліни.

В умовах переходу економіки України до ринкових відносин суттєво підвищуються вимоги до підготовки спеціалістів економічного профілю, зокрема зі спеціальності “Облік і аудит”.

Як говорить «Великий Кобзар» Т.Г. Шевченко: «Хто не рахує, той не має». Бухгалтер – людина, яка за значенням не менш важлива на підприємстві, ніж директор. Жодне підприємство не може обійтися без бухгалтера. Маючи освіту бухгалтера, ці знання можна застосовувати не лише на робочому місці, але й в повсякденному житті і в родині,

підраховувати сімейний кошук.

Оволодіння професією бухгалтера дає можливість зрозуміти всі соціально-економічні процеси, які відбуваються в будь-якому суспільстві. Знання бухгалтерського обліку дає можливість проаналізувати рівень платоспроможності підприємства використовуючи при цьому бухгалтерську звітність. Тобто бухгалтерський облік – це універсальна мова бізнесу. Бухгалтер це фахівець, який може скласти фінансову, податкову і статистичну звітність, у тому числі фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, а також використовує комп'ютерні автоматизовані програми (технології).

Було виявлено, що до форм роботи, які активізують професійне самовизначення студентів і сприяють найбільш повним проявам їхніх рис характеру та індивідуальності, належать передовсім дискусії, дидактичні ігри та навчальне проектування, як один з найпродуктивніших видів самостійної роботи студентів, а також те, що сформовані професійні педагогічні вміння можуть проявлятися під час проведення навчальних занять через такі складові викладання:

1) чітке визначення структури заняття згідно з вимогами навчального процесу (організаторська діяльність);

2) відбір змісту навчального матеріалу для кожного з основних елементів структури занять - вступу, основної частини, підбиття підсумків (вміння аналізувати педагогічну ситуацію, формувати навчальні завдання, відповідно до мети застосовувати продуктивні способи розв'язання цих завдань);

3) врахування індивідуальних і пізнавальних інтересів студентів у відборі, адаптації та викладенні навчального матеріалу, у процесі структурування занять (проектні й конструктивні вміння);

4) доцільне використання відповідних засобів навчання, насамперед наочності, для поліпшення розуміння абстрактних економічних законів і закономірностей;

5) забезпечення контакту з аудиторією, володіння собою, власна організованість, завдяки чому встановлюються стосунки взаєморозуміння, взаємодовіри, взаємоповаги в системі "викладач-студент" (уміння педагога швидко й правильно орієнтуватися в умовах спілкування, проектувати своє мовлення, передбачати його педагогічний вплив, оцінювати його ефективність, співвідносячи очікуваний результат з досягнутим, обирати відповідний зміст та засоби його передачі, забезпечувати зворотний зв'язок тощо).

Результати проведеної дослідно-експериментальної роботи доводять,

що запропонована сукупність форм, методів і засобів формування професійних педагогічних умінь майбутніх викладачів є достатньо ефективною, тож є підстави рекомендувати її для впровадження в масову практику підготовки викладачів дисципліни.

Запропоновані останнім часом національні стандарти ставлять в основу навчання самостійну, творчу роботу студента. На цьому принципі базуються і новітні, включно інформаційні, технології навчання. В навчальних планах спеціальностей реалізується тенденція до скорочення аудиторних годин та збільшення кількості годин, які відводяться на самостійну роботу. У структурі навчального навантаження студента за системою ECTS індивідуальна робота також розглядається як один із основних компонентів освіти і повинна займати близько половини його навчального навантаження. Кредити ECTS передбачають повне навантаження студента, не обмежене лише аудиторними годинами.

Вважається, що при виконанні самостійної роботи студент повинен самостійно опрацьовувати конспекти лекцій, літературу до тем, що виносяться на практичні і семінарські заняття, самостійно складати конспекти з тем, які виносяться на самостійне вивчення, виконувати реферати тощо. Навіть, незважаючи на те, що подібні форми самостійної роботи урізноманітнилися пошуком інформації в Інтернеті, виконанням найпростіших завдань на комп'ютерній техніці, вони зводяться до чисто технічної роботи та не вимагають глибокої систематизації та творчого осмислення, конструювання, моделювання. Ефективність такого роду самостійної роботи є надто низькою і ретельно виконує її лише частина, як правило, встигаючих студентів.

Висновки. В процесі дослідження було визначено, що головною метою навчання є засвоєння знань, умінь і навичок.

Серед найважливіших вимог до професійних якостей педагога виділяють: високий рівень загальної підготовки, знання свого предмету, володіння рішучістю, наполегливістю, контактність, психічну сумісність у колективі, а також любов і повагу до студентів.

Бібліографічний список

1. Бендера І.М., Фірман Ю.П., Медведєва М.В. Основні вимоги до методики планування самостійної роботи студентів // Наука і методика. – 2007. - № 10, - С. 89-93.
2. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу(документи і матеріали 2003-2004 рр.)/ За ред. В.Г.

Кременя. Авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І.- Київ-Тернопіль: Вид. ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004.- 147 с.

3. Ковальчук Г.О. Формування професійних педагогічних умінь майбутніх викладачів економіки // Педагогіка і психологія № 1, 1999; 98-103 с.

4. Підвищення ефективності вищої освіти і науки як дієвого чинника суспільного розвитку та інтеграції в європейське співтовариство/ Доповідь міністра В.Г. Кременя на підсумковій колегії Міністерства освіти і науки (27 лютого 2004 року, м. Одеса) // Освіта.- 2004 р.

Kucherkova S.O. Modern approaches to teaching subjects

Summary. The article deals with theoretical and methodological foundations and practical aspects of making adequate modern approaches to teaching and learning discipline in modern conditions and recommendations for further improvement.

Key words: education, students, teacher discipline.

УДК 378.016:004

Левченко О.П., к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація. В статті розглянуті основні положення проведення виробничої практики студентами спеціальності «Облік і аудит» на підприємствах – базах практики.

Ключові слова: Виробнича практика, бухгалтерія, робоче місце, звіт, облікова служба.

Постановка проблеми. Проходження студентами спеціальності «Облік і аудит» виробничих практик є ключовим етапом у підготовці висококваліфікованих облікових кадрів. Закріплення теоретичних знань, вмінь та навиків у процесі навчання та безпосередня участь у практичній діяльності підприємств, які є базами практик для студентів, відіграє велику роль у підвищенні конкурентоспроможності майбутніх фахівців на

вітчизняному та зарубіжному ринках праці. В організації і проведенні практичного навчання на підприємствах і в організаціях залишаються невирішені проблеми, викликані скороченням баз практики, неможливістю оплати керівників практики на виробництві, проїзду студентів та їх проживання на місцях. Але, ізольована від виробництва, поля, ферми виробнича практика не спроможна забезпечити здобуття студентами навичок, необхідних для наступної діяльності фахівця. Тому, з викладених вище реалій, обсяги практичної підготовки зі спеціальності «Облік і аудит» обмежені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основа виробничої практики зі спеціальності «Облік і аудит» – активна діяльність студента на підприємств, безпосередня участь їх у обліковому процесі як членів облікової служби підприємства, дозволяє їм знаходити застосування своїм теоретичним знанням, отримувати навички управлінської діяльності. Виробнича діяльність студентів на практиці повинна нести навчальне навантаження, задовольняти вимоги навчального процесу: відповідність задач які вирішуються у майбутній професійній діяльності фахівця, поступове ускладнення завдань що виконуються відповідно до росту об'єму отриманих знань і виконання тематичного плану практики у строки, визначені навчальним планом [4, с.75]. Усвідомлюючи, що належне проходження виробничої практики необхідне для поєднання інтересів виробництва і навчального процесу, необхідно намагатися пристосувати зміст навчання до практичних потреб конкретного підприємства, установи, організації [1, с.24]. При цьому студенти повинні оволодіти комплексом професійних умінь, удосконалити і узагальнити раніше набуті знання. Цілісне ознайомлення з виробництвом в період практики сприяє більш усвідомленому і поглибленому засвоєнню навчального матеріалу, допомагає остаточно визначитися з обранням тематики дипломної роботи (проекту).

Виробнича практика для студента це можливість: набути досвід роботи у колективі; сформулювати та поглибити своє розуміння умов діяльності підприємства в сучасних умовах розвитку економіки України; застосувати набуті знання на практиці і стати учасником облікового процесу підприємства, удосконалити свої практичні навички і набути певний досвід практичної роботи; оволодіти навиками та вміннями виконання завдань та обов'язків окремих функціональних підрозділів та фахівців; одержати відгук і рекомендації за результатами роботи під час практики для наступного працевлаштування.

Формулювання цілей статті. Ціллю написання статті є висвітлення

проблемних питань щодо організації проведення виробничих практик студентів ВНЗ, а також намітити шляхи подальшого удосконалення проходження їх на підприємствах-базах практик.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробнича практика для базового підприємства – це джерело додаткових трудових ресурсів і можливість якісного і ефективного відбору кадрів з набором професійних і психологічних характеристик, необхідних для зайняття відповідної посади; виховання молодих спеціалістів згідно з нормами, правилами і цінностями підприємства, його методами управління, корпоративною культурою та діловою етикою; оптимізації витрат часу, фінансових та інших ресурсів на навчання спеціаліста в процесі роботи (йдеться про випробувальний термін); підвищення професійного рівня співробітників підприємства, які працюють наставниками і керівниками практики.

Виробнича практика як вид навчального процесу підкоряється загальним закономірностям педагогіки, але її проведення в умовах жорсткого ритму підприємства, необхідність компромісу між вимогами підприємства і навчального процесу потребує спеціальних педагогічних досліджень.

Метою виконання виробничої практики та складання звіту є:

- ознайомлення студентів безпосередньо на підприємстві (в організації, установі) з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва;
- формування професійних умінь і навичок; розвиток професійних якостей особистості майбутнього фахівця;
- систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань з бухгалтерського обліку і застосування їх для вирішення конкретних облікових задач;
- розвиток вміння складати і використовувати документи, облікові реєстри, форми звітності підприємства;
- розвиток пізнавальної активності студента, оволодіння методикою дослідження, узагальнення та логічного викладення матеріалу;
- одержання навичок критичної оцінки існуючої практики фінансового та податкового обліку;
- накопичення досвіду практичної виробничої діяльності зі спеціальності, розвиток здібності використовувати знання в постійних змінах умов практичної діяльності.

Після виконання програми виробничої практики студент повинен знати:

- роль, місце і завдання обліково-контрольної служби підприємства та перспективи розвитку наукових і практичних знань з обліку і аудиту;

- систему фінансового, податкового, управлінського обліку, внутрішньогосподарського контролю;
- елементи процесу бухгалтерського обліку в їх взаємозв'язку;
- економіко-правові, фінансові та облікові процеси, які відбуваються на підприємстві, їх взаємозв'язок.

Вміти:

- користуватись бухгалтерським понятійним апаратом;
- складати і читати (розуміти) регістри бухгалтерського обліку, форми звітності та довідки управлінцям;
- вибирати раціональну форму ручного та автоматизованого ведення фінансового та податкового обліку у відповідності зі специфікою діяльності підприємства;
- збирати і систематизувати результати власних спостережень.

Виробничу практику студент повинен пройти на фактичному підприємстві (організації). Робочими місцями виробничої практики вступають – бухгалтерія, фінансово-економічні відділи, матеріальні склади, майстерні тощо. Організаційне керівництво і навчально-методичне забезпечення виробничої практики від ВНЗу здійснює кафедра обліку і аудиту, а з боку підприємства – головні бухгалтери, їх заступники і безпосередньо керівники на робочих місцях, яких призначив головний бухгалтер або фінансовий директор підприємства (організації). Свою роботу на виробничій практиці студент організовує відповідно до календарного графіку проходження виробничої практики, який складається на початку практики і погоджується з керівниками практики від підприємства (організації) та ВНЗ. Календарний графік проходження виробничої практики складається на основі тематичного плану виробничої практики. Послідовність визначення тем і кількість днів відведених на практичну роботу на практиці можуть відрізнятися від тематичного плану залежно від конкретних умов проходження практики. Графу «Відмітки про виконану роботу та оцінка керівника практики» заповнює керівник практики від підприємства (організації) в міру завершення студентом виконаної роботи і виставляє відповідну оцінку.

Після закінчення терміну проходження виробничої практики, відповідно оформленні звіти з виробничої практики разом із щоденником подаються на кафедру обліку та оподаткування. Звіт з виробничої практики студент захищає протягом першого тижня після закінчення терміну проходження виробничої практики.

Захист звітів з виробничої практики приймає комісія, склад якої

затверджує завідувач кафедри.

Оцінку за проходження виробничої практики визначає комісія за критеріями оцінювання звітів з виробничої практики. Оцінка за результатами проходження виробничої практики вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і до залікової книжки студента за підписом членів комісії [3, с.42]. Студент, який не виконав програму виробничої практики без поважних причин або на захисті отримав негативну оцінку – відраховується з вищого навчального закладу.

Висновки. Загальновідомо, що теоретичних знань, набутих під час навчання без належної виробничої практики, нерідко буває замало, щоб стати до роботи. Тому пропонується рекомендувати винайти можливість збільшення терміну виробничої практики у навчальних планах і програмах мінімум до 10 тижнів. Важливим, для якісного проходження практики, організувати її в строки, що не співпадають із строками формування і подання річної фінансової звітності обліковими службами підприємств-баз практик [2, с.20].

Не дивлячись на брак фінансування практики, проблеми оплати проїзду і проживання за місцем практики, відсутність нормативної бази та інші негаразди, практична підготовка студентів повинна здійснюватись безперервно і не зупинятися з будь-яких обставин.

Необхідно, також, надалі продовжувати пошуки стабільних баз практики, забезпечених новітнім обладнанням, бажаючих приймати студентів-практикантів, координуючи цю роботу з місцевими органами влади, безпосередньо із власниками.

Підготовка фахівців для аграрного сектору економіки, особливо за спеціальністю «Облік і аудит», одержавши належну якісну практичну підготовку, гарантуватиме випускникам можливість знайти належне місце на ринку праці.

Бібліографічний список

1. Єрохін С. А. Концепція професійної мотивації студентів як фактору конкурентности на ринку праці / С. А. Єрохін, Ю. В. Нікітін, І. В. Нікітіна // Юридична наука. – 2011. - № 1. – С. 20-27. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf7jnn_2011_1_3.pdf.

2. Гладких Т.В. Шляхи покращення підготовки конкурентоспроможних фахівців з обліку і аудиту / Т.В. Гладких, В.О. Подольська // Проблеми управління навчальним процесом при підготовці фахівців напряму «Облік і аудит» : збірник тез доповідей Міжнародної навчально-методичної конференції (10-11 грудня 2009 р.) / ДВНЗ «Українська академія банківської

справи Національного банку України». – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – С. 18-22.

3. Глухов В.В. Качество образования (методология, оценка и воздействие): учеб. Пособие. 2-е изд. / В.В. Глухов // СПб.: Изд-во Политехи, ун-та. – 2011. – С. 3946.

4. Євтушенко Г.І. Шляхи формування професійної компетентності майбутнього менеджера / Г. І. Євтушенко, Л. О. Вітренко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. - № 1. – С. 69-78.

O.P. Levchenko. Productive practice of students : problems and ways of their decision

Summary. In the articles considered substantive provisions of realization of productive practice by the students of speciality «Account and audit» on enterprises - bases of practice/

УДК 631.152(477)

Мельник О. О. к. і. н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ЗЕМЕЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджено правові аспекти розвитку земельних відносин в сучасній Україні.

Ключові слова: закон, право, земельні відносини, аграрне виробництво, ринок землі.

Постановка проблеми. Реформування земельних правовідносин в Україні пов'язано із переходом до ринкової економіки, роздержавленням власності на землю та глибокою трансформацією суспільних відносин взагалі. Від початку реформування аграрної галузі пройдено найскладніші етапи - роздержавлення та приватизацію земель сільського господарського призначення та організаційну перебудову аграрного виробництва. Проте практично не вдалося досягти фундаментальної кінцевої мети - забезпечення раціонального, ефективного та екологічнобезпечного використання земельних ресурсів і охорони земель.

Це спонукає до комплексного дослідження наслідків реформування земельних правовідносин, розробки подальших напрямів їх нормативного удосконалення з метою створення умов для розвитку високоефективного, конкурентоспроможного аграрного виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переважна більшість українських науковців, предметом дослідження яких є процес формування земельних відносин, ефективність використання земельних ресурсів та державне управління в земельній сфері, схиляються до думки про відсутність в Україні умов для реалізації громадянами права власності на землю, яка б забезпечувала високий рівень ефективності землеробства [1]. Проблемам удосконалення правового регулювання відносин власності та формування ринку земель сільськогосподарського призначення присвячені публікації П. Кулинич, В. Носіка, М. Федорова [2].

Ціль роботи. Спираючись на аналіз сучасного стану, тенденцій і перспектив розвитку земельних відносин в Україні, визначити основні проблеми становлення і розвитку нормативної бази щодо їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Необхідність реформування земельних відносин в Україні була визнана ще на початку дев'яностих років. Так, 18 грудня 1990 року Верховна Рада України прийняла Постанову «Про земельну реформу» [3], відповідно до якої всі землі республіки були оголошені об'єктом реформи. Завданням цієї реформи було визнано перерозподіл земель з одночасним наданням їх у довічне успадковане володіння громадянам, постійне володіння підприємствам, установам, організаціям, а також у користування з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатоукладної економіки, раціонального використання й охорони земель.

У березні 1992 року Верховна Рада України прийняла прогресивний на той час Земельний кодекс і Постанову «Про прискорення земельної реформи і приватизації землі» [4]. Прийняття цих актів дозволило почати процеси роздержавлення, паювання і приватизації землі в аграрних підприємствах. Декрет Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 року «Про приватизацію земельних ділянок» [5] надав можливість безоплатно передавати у приватну власність присадибні земельні ділянки для ведення особистого підсобного господарства, будівництва і обслуговування жилого будинку і господарських будівель, присадибних ділянок, садівництва, дачного і гаражного будівництва, у межах норм, встановлених Земельним кодексом України.

Початковий етап реформування земельних відносин передбачав

роздержавлення землі. Указ Президента України від 10 листопада 1994 року «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» [6] прискорив завершення процесу роздержавлення землі.

Логічним продовженням став Указ Президента України від 8 серпня 1995 року «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям» [7], яким передбачався розподіл земель на земельні частки (паї) і видача членам цих підприємств сертифікатів єдиного зразка, що гарантують право на земельну частку (пай) в землі, яка перебуває у колективній власності. Таким чином володарі сертифікатів отримали право вільного виходу з підприємств із своїми земельними частками (паями) з подальшим виділенням останніх в натурі

Перший етап реформування земельних відносин у сільському господарстві було завершено у 1999 році. До кінця року понад 2 мільйонів селян отримали сертифікати, які підтверджували їх права на виділення земельних часток (паїв) у приватну власність в натурі. Однак позитивні досягнення у земельних правовідносинах до кінця 90-х років не привели до радикального і ефективного оновлення сільськогосподарського виробництва, пожвавлення інвестиційних процесів в інших галузях виробництва, підвищення добробуту населення. Саме тому, з метою забезпечення ефективного використання потужного потенціалу земельних ресурсів України в 2001 р. було розроблено і схвалено Указом Президента України від 30.05.2001 р. «Основні напрями земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки» [8].

Метою було забезпечення ефективного використання та підвищення цінності земельних ресурсів, створення оптимальних умов для суттєвого збільшення соціального, інвестиційного і виробничого потенціалів землі, перетворення її у самостійний фактор економічного зростання.

Основними напрямами державної політики у сфері регулювання земельних відносин повинні були стати: забезпечення подальшого розвитку відносин власності на землю; удосконалення земельних відносин у сільськогосподарському виробництві; розвиток ринку земель; розвиток кредитування під заставу землі; удосконалення моніторингу земель; удосконалення порядку справляння плати за землю; підвищення ефективності державного управління земельними ресурсами; поліпшення організації контролю за використанням та охороною земель.

Суттєво сприяло вдосконаленню земельних відносин прийняття у жовтні 2001 року Земельного кодексу України [9]. Норми цього кодексу

створили правові засади для формування ринку землі. Прикінцевими положеннями Земельного кодексу України передбачалася розробка законів про землеустрій, про державний земельний кадастр, про оцінку земель, про охорону земель, про розмежування земель права державної та комунальної форм власності, про державний земельний (іпотечний) банк, про ринок землі, про визначення правових засад вилучення земель права приватної власності тощо.

Слід зазначити, що окремі закони вже прийняті. Зокрема, це Закон України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року, який визначав правові та організаційні основи діяльності у сфері землеустрою і спрямований на регулювання відносин, які виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами із забезпечення сталого розвитку землекористування [10]. Трохи пізніше, а саме 5 червня 2003 року було прийнято Закон України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» [11].

Варто відмітити також Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року, який визначав правові, економічні та соціальні основи охорони земель з метою забезпечення їх раціонального використання, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, інших корисних властивостей землі, збереження екологічних функцій ґрунтового покриття та охорони довкілля [12].

Основні напрями земельної реформи в Україні на 2011 – 2020 рр. визначено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1072-р «Про затвердження плану дій з проведення земельної реформи та створення прозорого ринку земель сільськогосподарського призначення». Цей план передбачає розроблення і подання на розгляд Кабінету Міністрів України проектів законів: щодо спрощення процедури встановлення меж населених пунктів, про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року, про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відміни безоплатної приватизації земельних ділянок, про проведення аналізу, систематизації, упорядкування та приведення до єдиного електронного формату кадастрової інформації; проектів постанов про затвердження документів, що регулюють питання ведення державного земельного кадастру, про схвалення Концепції Загальнодержавної програми використання та охорони земель та ін. [13].

Завершальним етапом реформування земельних правовідносин має стати запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення та іпотеки землі, що означатиме повну імплементацію правил

ринкової економіки в Україні. Верховна Рада України 7 липня 2011 року прийняла Закон України «Про Державний земельний кадастр», який набрав чинності у повному обсязі з 1 січня 2013 року [14]. Прийняття цього Закону є однією із умов зняття мораторію та запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, а також відновлення можливості вносити земельні частки (паї) до статутних капіталів господарських товариств. Проте це, на жаль, не прискорило формування ринку землі. Проект закону «Про ринок земель» №9001-д парламент прийняв у першому читанні за основу 9 грудня 2011 р., але він не був включений до порядку денного одинадцятої сесії ВР шостого скликання. Документом передбачалася купівля-продаж земель сільськогосподарського призначення з 2013 р.[15]. 20 листопада 2012 року Верховна Рада України прийняла закон №11315, яким продовжила мораторій на продаж сільськогосподарських земель до 1 січня 2016 р.

10 листопада 2015 р. Верховна Рада України прийняла за основу і в цілому законопроект № 3404 від 05.11.2015 р. «Про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель». Мораторій продовжено на один рік – до 1 січня 2017 року. Законопроект отримав 309 голосів при 226 необхідних [16] . Для того, щоб поставити крапку в історію з мораторієм, Уряд мав до 1 березня 2016 р. внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про обіг земель сільськогосподарського призначення. На думку голови уряду Володимира Борисовича Гройсмана : «Жодних рішень щодо мораторію не може бути доти, поки ми не зрозуміємо всіх нюансів поводження із землею, інакше це все буде дуже жахлива ситуація. Тому треба визначити закон про обіг земель, далі визначати Верховній Раді України, що робити далі, але питання землі є надзвичайно чутливим» [17]. Кабінет міністрів України пропонує відкрити ринок землі в два етапи: з 2017 року дозволити торгівлю державними землями сільгосппризначення; з 2019 року дозволити громадянам торгувати землею сільгосппризначення, що знаходиться в приватній власності.

Залишається сподіватися, що новий уряд встигне визначитися зі стратегією та внести відповідний законопроект у терміни, які дозволять депутатам проголосувати його до 1 січня 2017 року.

Висновки. Ретроспективний огляд реформування земельних правовідносин, оцінка їх позитивних результатів та негативних наслідків дозволяють стверджувати, що загалом прийняття відповідних нормативних актів є непослідовним, не завжди науково обґрунтованим та політично

заангажованим. Розв'язання проблем земельного права дозволило б уникнути значних економічних втрат та запобігло б численним порушенням у сфері земельних відносин.

Бібліографічний список.

1. Микитенко Ю. І., Шарий Г. І. Державне управління: економічні методи та система відносин в умовах формування ринку земель. Полтавщина / Г. І. Шарий, Ю. І. Микитенко; за заг. ред. Г. І. Шарого. – Полтава: ІАЦ "Подія", 2007. – 100 с.

2. Проблеми земельної політики України і шляхи їх розв'язання: позиції експертів. Центр Розумкова // Національна безпека і оборона. - 2009.- № 3. С. 47-51; Федоров М.М. Трансформація земельних відносин до ринкових умов / М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2009. – № 3. – С. 4-19

3. Постанова Верховної Ради України «Про земельну реформу» // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, N 10, ст.100

4. Постанова Верховної Ради України «Про прискорення земельної реформи та приватизацію землі» від 13.03.1992 № 2200-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.search.ligazakon.ua>

5. Декрет Кабінету Міністрів України «Про приватизацію земельних ділянок» від 26 грудня 1992 року № 15–92 // Голос України, 15 січня 1993 року.

6. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» № 1529/99 від 03.12.1999. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.

7. Указ Президента України «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям» № 720/95 від 08.08.1995. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.

8. Указ Президента України «Основні напрями земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки» N 372/2001 від 30. 05. 2001. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.

9. Земельний кодекс України: Наук.-практ. коментар / За заг. ред. В.І. Семчика. – К.: Ін Юре, 2003. – 676 с.

10. Закон України «Про землеустрій» № 858-IV від 22.05.2003 - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>.

11. Закон України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» № 899-IV від 05.06.2003 - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>.

12. Закон України «Про охорону земель» № 962-IV від 19.06. 2003. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>.
13. Про затвердження плану дій з проведення земельної реформи та створення прозорого ринку земель сільськогосподарського призначення : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1072-р. від 26.10.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dazru.gov.ua/terra/control/uk/publish/article?art_id=127731&cat_id=36956.
14. Про Державний земельний кадастр : Закон України № 3613-VI від 07.07.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>.
15. Проект Закону про ринок земель № 9001-1 від 19.07.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=40958.
16. Верховна Рада України прийняла законопроект № 3404 від 05.11.2015 р. «Про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель». Мораторій продовжено на один рік – до 1 січня 2017 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://farmer.co.ua/>
17. Гройсман розповів, коли знімуть мораторій на продаж землі // «Сьогодні» від 4 червня 2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/>

Mel'nik A.A. The Landed legal relationships in modern Ukraine.

Summary In the article investigational legal aspects of development of the landed relations are in modern Ukraine.

Key words: law, right, landed relations, agrarian production, market of earth.

УДК 37.013.78

Мілько Д.О., к.т.н., доцент, Педченко Г.П., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

ІНОВАЦІЙНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. в результаті проведених досліджень автори роблять аргументований висновок про необхідність зміни системи і стилю викладання, пропонуючи використання інноваційних методів для вирішення цих питань в сучасній вищій освіті. У статті представлені види і переваги інтерактивних методів, як одній з форм інноваційного навчання. Також описані особливості проведення окремих форм інноваційної освіти.

Ключові слова: інноваційна освіта, інтерактивні методи, навчання, вищий навчальний заклад

Постановка проблеми. Сфера сучасної вищої освіти характеризується інтенсивним пошуком нового в теорії і практиці у зв'язку з тим, що традиційні методи і форми навчання не відповідають новим тенденціям розвитку системи освіти нинішнім соціально-економічним умовам розвитку суспільства, які зумовили цілий ряд об'єктивних інноваційних процесів.

Головним завданням вищого навчального закладу на сучасному етапі є підготовка фахівців, здатних нестандартно, гнучко і своєчасно реагувати на зміни, які відбуваються у світі. При цьому, в процесі навчання важливо розвивати у студентів такі здібності, як творча активність, креативне мислення, уміння оцінювати, раціоналізувати, швидко адаптуватися до потреб ринку. Тому для підготовки студентів до професійної діяльності в майбутньому і використовуються інноваційні методи навчання у виші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі особлива увага зосереджена на тому, що інноваційні підходи до навчання студентів мають бути системними і охоплювати усі аспекти навчально-виховної роботи при підготовці майбутніх фахівців. Також необхідно переглянути теоретичні і практичні підходи до змісту освіти, професійно-педагогічної підготовки викладачів, розробці нових технологій і методів навчання. Ці питання активно вивчають як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники, такі як Дж. Мартін, Л. Свенсон, И. Лернер, М. Скаткин, В. Беспалько, В. Сластенин, О. Піхота, С. Сисоєва та ін. Але все таки,

доцільним є розгляд особливостей і відмінних рис інноваційних методів навчання студентів, а також виявлення переваг і перспектив використання різних інноваційних форм навчання.

Виклад основного матеріалу досліджень. Під інноваціями в освіті розуміється процес вдосконалення педагогічних технологій, сукупності методів, прийомів і засобів навчання. Інноваційна діяльність не лише створює основу для створення конкурентоздатності тієї або іншої установи на ринку освітніх послуг, але і визначає напрями професійного зростання викладача, його творчого пошуку, реально сприяє особистому зростанню студентів. Тому інноваційна діяльність нерозривно пов'язана з науково-методичною діяльністю педагогів і навчально-дослідницькою діяльністю студентів. Інноваційні методи дозволяють змінити і роль викладача, який є не лише носієм знання, але і наставником, що ініціює творчі пошуки студентів.

Наукова основа викладання - це той самий фундамент, без якого неможливо представити сучасну освіту. Саме така освіта підвищує особисту, а в майбутньому - професійну самооцінку випускника, передає йому значну частину культурних і соціальних стандартів суспільства. Результати якісної вищої освіти - це не просто письменність, наближена до тієї або іншої професії. Це поєднання вченості і поведінкової культури, формування здатності самостійно і кваліфіковано мислити, а надалі самостійно працювати, вчитися і перенавчатися. Саме з цього виходять зараз сучасні уявлення про фундаментальність освіти.

У освітньому процесі інноваційні методи навчання передбачають впровадження нововведень в цілі, методи, зміст і форми навчання і виховання, в спільну діяльність викладача і студента. Ці інновації можуть бути спеціально спроектованими, вже розробленими або такими, що знову з'явилися завдяки педагогічній ініціативі:

Метод портфоліо - сучасна освітня технологія, в основі якої використовується метод автентичного оцінювання результатів освітньої і професійної діяльності. Цей метод найчастіше співвідносять з сферою освіти, хоча в широкому сенсі цього поняття він застосовний для будь-якої практично-результативної діяльності. По видах практично-результативної діяльності у виші розрізняють портфоліо освітнє і портфоліо професійне.

Метод проблемного викладання - метод, при якому педагог, використовуючи самі різні джерела і засоби, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб

розв'язання поставленої задачі. Студенти як би стають свідками і співучасниками наукового пошуку.

Метод проектів - система навчання, при якій учні одержують знання і уміння в процесі планування і виконання практичних завдань-проектів, що поступово ускладнюються.

Проблемно-пошукові методи навчання (засвоєння знань, вироблення умінь і навичок) здійснюються в процесі частково пошукової або дослідницької діяльності студентів; реалізується через словесні, наочні і практичні методи навчання, інтерпретовані в межах постановки і вирішення проблемної ситуації.

Науково-дослідна робота студентів, вбудована в навчальний процес - такі роботи виконуються відповідно до навчальних планів і програм дисциплін в обов'язковому порядку; результати усіх видів науково-дослідної діяльності студентів, вбудованої в учбовий процес, підлягають контролю і оцінці з боку викладача.

Проблемне навчання - 1) технологія, спрямована в першу чергу на "пробудження інтересу". Навчання полягає в створенні проблемних ситуацій, в усвідомленні і розв'язанні цих ситуацій в ході спільної діяльності студентів і викладача при оптимальній самостійності студентів і під загальним направляючим керівництвом викладача; 2) активне розвиваюче навчання, засноване на організації пошукової діяльності студентів, на виявленні і розв'язанні ними реальних життєвих або навчальних протиріч. Фундаментом проблемного навчання є висунення і обґрунтування проблеми (складного пізнавального завдання, що представляє теоретичний або практичний інтерес).

Практико-орієнтовані проекти - особливість цього типу проектів полягає в попередній постановці чіткого, значущого для студента та вираженого в матеріальній формі результату, що має практичне значення. Розробка і проведення цього типу проектів вимагає детальності в опрацюванні структури, у визначенні функцій учасників, проміжних і кінцевих результатів. Для цього типу проектів характерний суворий контроль з боку координатора і автора проекту.

Творчі проекти - їх особливість полягає в тому, що вони не мають заздалегідь визначеної і детально опрацьованої структури. У творчому проекті викладач (координатор) визначає лише загальні параметри і вказує оптимальні шляхи рішення завдань. Необхідною умовою творчих проектів є чітка постановка запланованого результату, значущого для студентів. Творчі проекти стимулюють максимальну активізацію пізнавальної активності

студентів, сприяють ефективному виробленню навичок і умінь роботи з документами і матеріалами, умінь аналізувати їх, робити висновки і узагальнення.

Лекція-візуалізація - при читанні лекції-візуалізації викладач дотримується принципу наочності: лекція є інформацією, перетвореною у візуальну форму. Відеоряд, будучи сприйнятим і усвідомленим, може служити опорою адекватних думок і практичних дій. Відеоряд повинен не лише ілюструвати усну інформацію, але і сам бути носієм змістовної інформації. При підготовці до лекції зміст має бути перекодований у візуальну форму. При даній формі важливо враховувати візуальну логіку і ритм подачі матеріалу, дозування, стиль спілкування.

Як впливає з вище розглянутого, інновації - це прямий шлях інтеграції освіти, науки і виробництва, адекватний економіці знань. Одночасно інновації в усіх аспектах - організаційному, методичному і прикладному - це основний інструментарій поліпшення якості освіти.

Висновки. Використання інноваційних методів, які включають з себе здебільшого інтерактивні форми навчання, особливу значущість набуває при підготовці студентів в сучасних умовах потреб ринку. Переваги інноваційних методів складно переоцінити, оскільки вони грають значну роль у формуванні особистих якостей майбутнього фахівця. Інноваційні методи допомагають студентам навчитися активним способам отримання нових знань, дозволяють опанувати вищий рівень соціальної активності, також стимулюють творчі здібності студентів і допомагають наблизити навчання до практики повсякденного життя.

Головною відмінною рисою інноваційних методів в освіті є те, що студенти в ході навчання проявляють ініціативу, яку стимулює викладач з позиції партнера-помічника. Процес і результат отримання знань набуває особисту значущість для кожного студента, що дозволяє розвинути здібності самостійного розв'язання проблеми.

Для використання інноваційних технологій у викладанні, в першу чергу, необхідно змінити сталі стереотипи і звички проведення лекцій у самих викладачів, чому не сприяють пасивні методи. Також, необхідно переорієнтовувати традиційний підхід отримання знань на роботу із студентами, що дозволяє їх активно залучати до самостійного мислення, розвитку розумових здібностей, уміння аналізувати, робити висновки.

Для успішного впровадження ефективних форм навчання, викладачеві необхідно мати комплексний набір навичок і знань, заснованих на використанні сучасних інноваційних методів роботи із студентами.

Бібліографічний список.

1. Dr. Damodharan V. S. ACCA, AICWA and Mr. Rengarajan.V AICWA, Innovative Methods of Teaching.
2. Інтернет-журнал «Ейдос» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.eidos.ru/journal>
3. Освітній портал «Відкритий клас» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.openclass.ru>
4. Спеціалізований освітній портал «Іновації в освіті» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://sinncom.ru>

Summary. As a result of the research the author makes a conclusion about the need to change the system and teaching style that suggests the use of innovative methods to address these issues in a modern higher education. Presented views and benefits of interactive methods as a form of innovative learning. Presented the algorithm for the interactive methods and presented peculiarities of its main part. Described the features of innovative education forms.

Key words: innovative education; interactive methods; learning, high education institute

УДК 57(07)

С. А. Міфле - Чередниченко, викладач фізики, викладач вищої категорії, методист;

О. С. Бондаренко, викладач дисципліни «Основи інформатики», викладач другої категорії.

ВСП «Мелітопольський коледж ТДАТУ»

ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ БЛОЧНОГО ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКИ В КОЛЕДЖІ

Анотація: Стаття присвячена пошуку ефективних освітніх технологій, які сприяли б насамперед розвитку мислення студентів вищої школи при вивченні фізики. Обґрунтовуються позитивні сторони практичного застосування блочної системи викладання фізики в коледжі із застосуванням хмарних технологій.

Ключові слова: освітні технології, блочна система викладання, укрупнення дидактичних одиниць, .хмарні технології.

Змінюється час, змінюються діти, змінюється оцінювання знань. Ці зміни вимагають від викладача знання нових підходів до викладання. Не відкидаючи старого досвіду повністю і впроваджуючи інноваційні технології, ми намагаємось зробити свої заняття для студентів ще більш цікавими, пізнавальними, радісними.

Сьогодні, коли високошвидкісний Інтернет є навіть у невеликих населених пунктах, набуває актуальності інформаційна технологія, яка називається «хмарними обчисленнями» або «хмарною технологією».

Хмарні технології (хмарні обчислення Cloud Computing) - це сервіс, що передбачає віддалене використання засобів обробки і зберігання даних.

Останнім часом масштаби впровадження хмарних технологій стрімко зростають. У галузі освіти твориться справжня революція. Тепер для того, щоб вчитися, викладачу не обов'язково стояти біля дошки. Вчитися можна скрізь: в приміщенні та на відкритій місцевості, під деревом, на борту морського чи повітряного судна. Для цього потрібно лише під'єднатися до мережі Інтернет. Покажемо можливості застосування цієї інформаційної технології у викладанні фізики в коледжі.

Фізика – одна з навчальних дисциплін, вивчення якої відіграє велику роль у розвитку мислення студентів. Метою проведення різних форм занять з фізики повинно стати не тільки ознайомлення студентів з основами науки, формування в їх свідомості природничо-наукової картини світу, а й, перш за все, розвиток розумових здібностей, розвиток вміння застосовувати отримані знання.

Тому у процесі викладання фізики в коледжі перед нами постала задача пошуку інноваційних технологій, які сприяли б насамперед розвитку мислення студентів вищої школи та формуванню мотивів навчання у процесі оволодіння цією дисципліною.

Крім зазначеного, при викладанні фізики не завжди вдається відтворити деякі демонстрації, показати цікаві відеоматеріали, розширити нову інформацію тощо. Причинами цієї проблеми є обмеження викладача в часі, особливо, коли тема досить об'ємна, нестача обладнання тощо.

Вибираючи ефективні освітні технології для вирішення різних задач навчання, ми вирішили об'єднати так зване блочне викладання цієї дисципліни в коледжі із застосуванням хмарних технологій.

Використання хмарних технологій дає можливість педагогу вирішити вище зазначені проблеми. Ефективна реалізація застосування хмарних технологій разом з укрупненням знань при вивченні фізики, дозволяє зацікавити студентів, мотивує їх до навчання, самостійного мислення, навчає

вибирати головне у навчальному матеріалі тощо.

Укрупнена дидактична одиниця (УДО) – це клітинка навчального процесу, що складається з логічно різноманітних елементів, які мають у той же час інформаційну спільність. Укрупнення знань вирішує таку найбільш актуальну для сучасного навчання проблему як подолання зайвої розтягнутості вивчення матеріалу.

Загальну теоретичну основу роботи з впровадження блочної системи викладання становлять наступні положення. Особливості змісту: матеріал вводиться крупними дозами або блоками; оформлюється у вигляді опорних конспектів та узагальнюючих таблиць. При побудові блочної системи тема ділиться на самостійні блоки, кожний з них вивчається по завершеному циклу. Основні принципи роботи із застосуванням блочної технології: розробка цілої системи занять по вивченню та відпрацюванню матеріалу блоку; багаторазове повторення основи за опорним конспектом; обов'язковий поетапний контроль.

Блочний метод навчання при викладанні фізики в коледжі застосовується вже не перший рік.

Поєднання блочної технології навчання з використанням хмарних технологій при викладанні фізики стало наступним еволюційним кроком до надання навчальному процесу властивостей адаптивності, гнучкості, відкритості та мобільності. При блочній системі викладання з використанням можливостей Інтернету виникає можливість в максимальній степені добитися розв'язку всіх задач навчання, і перш за все, задачі розвитку фізичного мислення у єдності з оволодінням основами науки.

Наведемо конкретні приклади з досвіду розробки та використання укрупнених дидактичних одиниць та застосування хмарних технологій при вивченні, наприклад, такого розділу фізики як «Механіка».

У процесі вивчення основних розділів механіки – «Основи кінематики» та «Основи динаміки» навчальний матеріал було розбито на 6 блоків:

1. «Механіка. Кінематика. Основні поняття».
2. «Кінематика прямолінійного рівномірного та нерівномірного рухів».
3. «Кінематика рівномірного криволінійного руху».
4. «Механіка. Динаміка. Основні поняття».
5. «Види сил в механіці».
6. «Закони Ньютона».

Оскільки основним принципом блочної системи викладання стає виділення і запам'ятовування основи матеріалу завдяки його багаторазовому повторенню – спочатку через оглядовий розгляд основи по опорному

конспекту, потім при поглибленні в процесі відпрацювання; через багаторазове звертання до опорного конспекту в різних формах, складання опорних конспектів стає першим етапом у вивченні теми.

При поясненні матеріалу блоку опорний конспект пропонується увазі студентів по частинах, наприклад у вигляді слайдів мультимедійної презентації. При створенні мультимедійної презентації для зображення опорних конспектів використовується кольорова гама, шрифтове різноманіття, щоб виділити найголовніше в матеріалі блоку, щоб зорва пам'ять студента теж допомагала засвоїти тему.

Зміст майже кожного блоку містить багато логічних зв'язків, і тому засвоєння його неможливе без витрати розумових зусиль студентів. Це враховується при складанні опорного конспекту, який відбиває логічну структуру матеріалу. Ніяких сторонніх записів опорний конспект містити не повинен, щоб чітко було видно його логічну структуру. Тому для додаткових записів, необхідних у процесі викладання матеріалу блоку, можна застосовувати частину дошки в кабінеті або окремі слайди.

Само собою, що тут чудово вписуються хмарні технології, від простих online-інструментів, де студенти можуть спільно перевірити свої знання, повторити пройдений матеріал, до складних технологій спільної роботи над проектами. Викладач і студент тут – активні учасники.

Для того, щоб захопити студентів, зробити вивчення дисципліни цікавим заняттям, ми навчилися працювати в сервісі <http://www.prezi.com>. Цей сайт дозволяє створювати он-лайн презентації нового зразку. І що найважливіше – працювати над ними може ціла група студентів, так як сама презентація знаходиться в базі даних Інтернету і будь-хто бажаючий може отримати до них доступ. Для цього достатньо лише зареєструватися і перейти за посиланням. Так, спільно з викладачем фізики студентами були створені опорні конспекти для вивчення і наступного закріплення теми. Завдяки спільній роботі студенти не тільки закріплюють вивчений матеріал з теми, але й створюють спільні проекти, використовуючи хмарні технології. (https://prezi.com/i0v_innteh-g/presentation/).

Ще одним прикладом використання хмарних сервісів в освіті є сервіс www.mindmeister.com. Даний сервіс призначений для складання самих різних схем з будь-якого предмету і будь-якої теми. Цей сервіс ми теж використовуємо при складанні опорних конспектів до блоків. Вам надано опорний конспект, як приклад спільного проекту викладача зі студентами при вивченні теми «Основи кінематики». Стислість, графічність і наочність даного виду роботи дозволяє студентам засвоювати матеріал набагато

швидше і легше. Логічна структура опорного конспекту має можливість накопичуватися і довго зберігатися у пам'яті, бо раціональна методична система полегшує прояв зворотних зв'язків у процесах мислення, тобто у процесах переробки інформації.

Оскільки перше заняття по вивченню блоку проходить у лекційній формі, його бажано провести з використанням різноманітних засобів наочності. Присутнім на занятті студентам це полегшить доведення розумової діяльності студентів до першого рівня – рівня розуміння, а відсутнім ознайомитися зі змістом матеріалу пропущеного заняття у домашніх умовах.

У процесі пояснення лекційного матеріалу ми використовуємо анімаційні ролики, які в простій і наочній формі пояснюють різні складні поняття, представляють нові теми або служать навчальним матеріалом. За своєю формою вони нагадують щось середнє між мультфільмом та презентацією.

Онлайн-сервер PowToon дає можливість створити скрайб-ролик, використовуючи бібліотеки готових персонажів, загрузити і використати малюнки, накласти звук.

У процесі відпрацювання матеріалу блоків відбувається детальне поглиблення знань в ході якого виникає можливість застосувати найрізноманітніші прийоми, форми та методи роботи:

Так, при вивченні блоків механіки ми розв'язуємо і якісні, і розрахункові, і експериментальні задачі, і навіть задачі за художніми творами. І все це стає можливим завдяки вивільненню часу при блочній подачі навчального матеріалу. Велика увага при вивченні механічних рухів приділяється розв'язуванню графічних задач, які в максимальній мірі розвивають мислення, акцентують увагу студентів на сутності отриманої відповіді і прийомах її аналізу. Графічні завдання супроводжуються також і кількісними розрахунками. Аналіз графіків можна розглядати як завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Тому вони сприяють формуванню логічного, а також діалектичного мислення студентів.

При виконанні різних завдань студенти застосовують розумові операції аналізу та синтезу, уміння будувати дедуктивні умовиводи.

Корисним для будь-якого викладача стане сервіс для створення дидактичних ігор в ресурсі LearningApps.org. Це цікаво! Пізнавально! Захоплююче! Просто!

Сервіс LearningApps – конструктор для розробки інтерактивних завдань за різними дисциплінами для застосування на заняттях і в

позааудиторній роботі. Основна ідея інтерактивних завдань полягає в тому, що студенти можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню пізнавального інтересу. На сервісі є галерея загальнодоступних інтерактивних завдань, яка щодня поповнюється новими матеріалами, які створені викладачами різних країн. Важливо відзначити, що правильність виконання завдань перевіряється миттєво.

У даному середовищі можна швидко створити інтерактивні завдання за зразками галереї LearningApps: тести, пазл, гра «Вірю – не вірю», вікторина, перегони.

Слід зупинити увагу також на тому, що фізика – наука експериментальна.

У процесі відпрацювання матеріалу блоків, проводяться фронтальні лабораторні роботи, застосовується демонстраційний і фронтальний експеримент, досліди для створення проблемних ситуацій.

Віртуальні лабораторії дозволяють наочно показати всі фізичні явища та певні експерименти, які не можна відтворити у реальному житті, показати всі тонкощі процесу, які на перший погляд не помітні при виконанні лабораторної роботи в реальному житті. Використання комп'ютерних моделей і віртуальних лабораторій надається як унікальна можливість візуалізації спрощеної моделі реального явища.

Для прикладу розглянемо освітні сайти з фізики <http://www.virtulab.net/>, <http://testosvit.com/>, <http://www.all-fizika.com/>, які можна застосовувати на заняттях різних типів, лабораторних роботах та використовувати в домашніх умовах для виконання домашніх робіт як з фізики, так і з біології, хімії, екології. На даних сайтах можна знайти: методичні ресурси для викладачів, ресурси мережі Інтернет, колекцію цифрових навчальних ресурсів (модулів) з усіх розділів фізики, віртуальну лабораторію та матеріали для проходження тесту On-line. Ефективність засвоєння навчального матеріалу зростає, якщо не просто побачити чи уявити статичну картинку зображення якогось явища, а й подивитися на це явище в русі.

Всі ці позитивні сторони поєднання блочної системи викладання з хмарними технологіями прослідковуються при аналізі результатів засвоєння студентами навчального матеріалу, при аналізі якості їх знань.

Бібліографічний список. 1. Эрдниев П.М., Эрдниев Б. П. Укрупнение дидактических единиц в обучении математике / П.М. Эрдниев // М.: Просвещение, 1986 – 257 с.

2. Лещова М. Г. Блочне викладання навчального матеріалу з фізики /

М. Г. Лещова, Л. М. Кузнецова // Видавнича група "Основа", 2005. - 174 с.

S.A. Mifle–Cherednychenko, O.S. Bondarenko. The use of cloud computing in the block teaching of physics in college

Summary. The article is devoted to finding effective educational technologies that would primarily affect the development of thinking of students in high school and showing of positive aspects of practical use of the block' system for teaching physics in college with use of cloud computing.

Keywords: educational technologies, block' system for teaching, integration of didactic units, cloud technology.

УДК 378.147:34

**Нестеренко О.М., викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет**

**ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ
НЕЮРИДИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ**

Анотація. У статті розглянуті питання викладання правових дисциплін студентам неюридичного напрямку підготовки та запропоновані шляхи вирішення проблем, які були виявлені в даній сфері.

Ключові слова: право, праворозуміння, правова підготовка, професійна діяльність, проблеми викладання.

Постановка проблеми. В умовах утворення модернізації освіти особлива роль відводиться питанням підвищення якості підготовки фахівців. При цьому формування у рамках учбово-виховного процесу конкурентоздатної особи, що адекватно орієнтується у сучасному світі, неможливе без оволодіння нею необхідним комплексом правових знань, умінь і навичок. В той же час слід зазначити, що сприйняття права студентами-юристами і студентами неюридичних спеціальностей помітно відрізняється. У цій статті розглядаються проблеми і особливості викладання правових дисциплін в неюридичних ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми викладання правових дисциплін у ВНЗ неюридичного профілю розглядали Е.А. Певцова, О.А. Лукаш, питання введення нових технологій і методів навчання стали об'єктом дослідження А.М. Алексюка, І.І. Доброскок, В.П. Коцура, С.О. Нікітчиної, В.Г. Кременя та інших.

Постановка завдання. Метою статті є визначення проблемних питань, які виникають під час викладання правових дисциплін у ВНЗ неюридичного профілю та шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. На наш погляд, викладачеві слід на першому зайнятті виявити відношення студентів до права і його ролі в сучасному суспільстві, а також рівень наявних знань і правової культури. Як показує практика, деякі студенти негативно висловлюються про право як про соціальний регулятор, відносяться до правових знань як до другорядних, відволікаючи їх від навчання основної спеціальності, по якій буде виданий диплом. У зв'язку з цим викладачеві дуже важливо сформувати інтерес студентів до вивчення правових дисциплін, звернути увагу на їх значущість в подальшій професійній діяльності.

Однією з проблем викладання дисциплін правового циклу є відсутність єдиного розуміння терміну " право". Плюралізм підходів до праворозуміння представляє певну проблему у викладанні юридичних дисциплін. Зокрема, прибічники політологічного підходу до права роблять акцент на вивченні права як політичного інституту. В даному випадку пріоритет віддається вивченню держави, основ конституційного ладу. На наш погляд, такий підхід до викладання дисципліни "Основи права" або " Правознавство" не можна вважати оптимальним, оскільки при детальному розгляді конституційного права майже невивченими залишаються такі галузі, як цивільне, сімейне, трудове право.

Прибічники нормативного підходу до права визначають його як сукупність юридичних норм і роблять акцент у викладанні на вивченні різних нормативних актів. Такий підхід має свої плюси і мінуси. До першого належить те, що він дозволяє виділити такі найважливіші властивості права, як нормативність, ієрархічність, структурність, дає можливість ознайомитися з різними законами і підзаконними актами, розвиває уміння їх аналізувати. Негативне ж в нормативному підході проявляється в ігноруванні змістовної сторони права: моральності юридичних норм, відповідності їх об'єктивним потребам громадського розвитку.

Прибічники соціологічного підходу акцентують увагу на вивченні "живого права", тобто системи правовідносин, поведінку людей у сфері

права. Цей підхід характеризується моделюванням різних соціальних ситуацій і їх активним обговоренням. Нерідко викладачі-прибічники цього підходу роблять акцент на вивчення неоднозначних соціальних питань, з приводу яких в суспільстві немає єдиної думки.

На наш погляд, оптимальним є гармонійне поєднання вказаних підходів до розуміння і викладання права. Використання ж тільки одного або двох підходів часто не дозволяє досягти необхідного рівня правової підготовки студентів неюридичних спеціальностей.

Аналіз учбових планів освітніх установ неюридичного профілю дозволяє виявити наступну проблему у викладанні правових дисциплін - недостатня кількість часу для їх освоєння. При цьому перелік вимог до студента після закінчення вивчення цієї дисципліни є досить широким і включає знання основних положень Конституції України, наявність уявлення про основні галузі права України, знання прав і свобод людини і громадянина, механізмів їх реалізації, уміння використати необхідні нормативно-правові документи. У зв'язку з цим стає актуальним питання про відбір викладачем найбільш ефективних форм і методів роботи. Як справедливо відмічає доктор педагогічних наук Е.А. Певцова, "викладач права - один з важливих суб'єктів навчального процесу, від якого залежить, наскільки грамотно і вірно буде організовано правове навчання і виховання [1, с. 164].

Успішне рішення вказаних проблем значною мірою залежить від педагогічної майстерності самого викладача, від його уміння виявляти і вирішувати проблеми, що виникають в учбово-виховному процесі, знаходити найбільш ефективні форми і методи роботи, сприяючі активації пізнавальної діяльності студентів. Для цих цілей викладач повинен використовувати інтерактивні і інноваційні методи викладання, які забезпечують оптимізацію процесу навчання, підвищують його якість і сприяють інтеграції теорії і практики.

Проблеми пріоритету теоретичних знань над практикою, характерні для більшості ВНЗ. Особливу специфіку ці проблеми мають в процесі викладання юридичних дисциплін для студентів неюридичних спеціальностей. Для них є абсолютно новими багато правових термінів і застосування на практиці юридичних норм так само є дуже проблематичним.

У методичній літературі все частіше стало розглядатися питання про модернізацію традиційної технології навчання.

Серед сучасних технологій навчання, своєчасність і корисність яких підтверджена досвідом роботи ВНЗ, слід виділити: особистісно-орієнтовані,

інтеграційні, колективної дії, інформаційні, дистанційні, творчо-креативні, модульно-розвивальні тощо. Вони мають стати основою для ефективної дидактично-методичної, психологічної, комунікативної взаємодії студента і викладача та прояву компетентних навичок. У цій технології особистість, тобто здобувач вищої освіти, - головний суб'єкт, мета, а не засіб досягнення поставленої мети [2].

Нині в освітній практиці відомі педагогічні технології, які найбільш часто використовуються. Їх можна класифікувати таким чином:

- структурно-логічні технології: поступова організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і вирішення дидактичних завдань на основі поетапного відбору їх змісту, форм, методів і засобів із урахуванням діагностування результатів;

- інтеграційні технології: дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів (у т.ч. електронних);

- професійно-ділові ігрові технології: дидактичні системи використання різноманітних «ігор», під час проведення яких формуються вміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору (ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг, комп'ютерні програми тощо);

- тренінгові засоби: система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів вирішення типових практичних завдань за допомогою комп'ютера (психологічні тренінги інтелектуального розвитку, спілкування, розв'язання управлінських завдань);

- інформаційно-комп'ютерні технології, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина-машина» за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних тощо);

- діалогово-комунікаційні технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

В освітній практиці диверсифікація навчальних технологій дозволяє активно і результативно їх поєднувати через модернізацію традиційного навчання та переорієнтацію його на ефективне, цілеспрямоване. За такого підходу акцентується увага на особистісному розвитку майбутніх фахівців, здатності оволодіти новим досвідом творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання пошуку вирішення навчальних завдань та ін. [3,4]. У цьому контексті інноваційну навчальну технологію та

сучасні методи викладання, на нашу думку, слід розглядати як загальнодидактичний процес, що полягає у використанні сукупності оригінальних способів і прийомів спільної діяльності суб'єктів освітнього процесу, спрямованих на досягнення мети навчання, розвитку особистості та креативно-фахового здобуття знань і компетенцій відповідно до завдань підготовки професіоналів нового часу.

Оскільки суттєво зростає творча компонента освіти, активізується роль усіх учасників навчального процесу, зміцнюється творчо-пошукова самостійність студентів, особливої актуальності набули концепції проблемного та інтерактивного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних систем. Під час такого освітнього процесу студент може комунікувати з викладачем он-лайн, вирішувати творчі, проблемні завдання, моделювати ситуації, включаючи аналітичне і критичне мислення, знання, пошукові здібності.

Поняття «інноваційні методики викладання», на нашу думку, є полікомпонентним, оскільки об'єднує всі ті нові й ефективні способи освітнього процесу (здобуття, передачі й продукування знань), які, власне, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти. Серед інтерактивних методів, форм і прийомів, що найчастіше використовуються в навчальній роботі ВНЗ, слід назвати такі: аналіз помилок, колізій, казусів; аудіовізуальний метод навчання; дискусія із запрошенням фахівців; ділова (рольова) гра (студенти перебувають у ролі експерта, юрисконсульта, нотаріуса, клієнта, судді, адвоката); коментування, оцінка дій учасників та ін. Наприклад, інтерактивна система з викладання права може включати такі блоки, як: компетентнісний підхід до вивчення і викладання права (метод сократівського діалогу); «технологія продуктивної діяльності інтелекту», зворотній зв'язок, практичні поради; розробка та використання рольових ігор; робота у «юридичних клініках» тощо [2].

Висновки. Отже, сучасний зміст освіти має орієнтуватися на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання з доступом до цифрових ресурсів та інтелектуального навчання для майбутнього. У зв'язку з цим невідкладного вирішення потребують такі нагальні питання: 1) внесення змін до Положення про організацію освітнього процесу ВНЗ; 2) передбачення механізмів просування навчання в Інтернеті (електронне навчання); 3) впровадження навчальних матеріалів та продуктів нового покоління відповідно до вимог сучасної економіки та соціального запиту ринку праці.

Бібліографічний список.

1. Певцова Е.А. Теория и методика обучения праву: учебник. М. Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 400 с.
2. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі: монографія/І.І. Доброскок, В.П. Коцур, С.О. Нікітчина [та ін.]; Переяслав-Хмельниц. держ. пед. Ун-т ім. Г.Сковороди, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. – Переяслав-Хмельниц.: Вид-во С.В. Карпук, 2008. – 284 с.;
3. Лисенко М.В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.10/Лисенко Микола Владиславович; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». – К., 2013. 16 с.;
4. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія/П.Ю. Саух [та ін.]; ред. П.Ю. Саух. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 443 с.

**Nesterenko O.M. PROBLEMS OF TEACHING OF LEGAL DISCIPLINES
IN NON-LEGAL INSTITUTIONS**

Summary. The questions of legal disciplines teaching students to non-legal field of study and proposed solutions to problems that were found in the area.

Key words: law, legal understanding , legal education, professional activities, teaching problems .

УДК 371.383(082.1)

Нестерчук Д.М., к.т.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

АНАЛІЗ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ВИХОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА У ВНЗ

Анотація. робота присвячена аналізу виховних технологій та їх впровадженню при формуванні особистості студента у ВНЗ.

Ключові слова: виховні технології, студент, колективна творча справа, особистість.

Постановка проблеми. Виховні технології - це система науково-обґрунтованих прийомів і методів, що сприяють встановленню таких відносин між суб'єктами виховного процесу, при яких в безпосередньому контакті досягається поставлена мета - залучення тих, кого виховують, до загальнолюдських культурних цінностей. Термін «технологія» (з грецької *techne* – майстерність та *logos* – вчення, поняття) в педагогічну науку прийшло ще у 20 – роки ХХ століття. Науковий термін «технологія виховання» вперше ввів в педагогічну науку А.С.Макаренко [1].

Виховання особистості та її навчання - це нескінченний процес, який взаємопов'язаний, бо не можна виховувати при передачі знань, адже тільки знання формують творчу людину.

Освіта, навчання, виховання... Три головні частини педагогічного процесу. Так було до нас, так є зараз і так буде в майбутньому.

В наш час велике значення має моральна спрямованість здобутих знань. Чим багатша на знання молода людина, тим вище повинен бути рівень розвитку її загальнолюдських цінностей: громадська активність, відповідальне ставлення до справи, вміння враховувати загальні інтереси, вміння підкорятися та управляти колективом.

Отже, перед викладачами та вихователями (кураторами) в сучасному ВНЗ постає завдання навчитися бути митцем виховної роботи, володарем новітніх технологій виховного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми виховної діяльності немалою мірою досліджені в сучасній педагогіці та психології, так загальні питання теорії і практики виховної роботи розглянуті в роботах А. М. Алексюка, А. С. Макаренко,

В. О. Сухомлинського та ін.), проблема організації виховної роботи зі студентами різних типів навчальних закладів висвітлені в наукових роботах С. С. Вітвицької, С. Г. Карпенчука, а О. В. Винославська та С. Д. Смирнов аналізувати педагогічні умови організації позааудиторної виховної роботи у вищих закладах освіти [1...4].

Академік І. Д. Бех вважає, що саме особистісно зорієнтовані виховні технології започатковують і підтримують уявлення молодшої людини про себе як особистість, що перш за все проявляється в інших людях – і настільки, наскільки він змінює їх духовне життя. За такого підходу молода людина усвідомлює, що він може стати розвиненою особистістю лише через свої добродійні вчинки [5].

Водночас, розробка довершених універсальних теорій, які можна було б покласти в основу організації виховної роботи у ВНЗ, ще не завершена, тому то проведення подальших досліджень з метою підвищення ефективності здійснення виховного процесу в умовах вищого навчального закладу є актуальним і необхідним.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є аналіз новітніх виховних технологій при вихованні особистості у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу досліджень.

Таврійський державний агротехнологічний університет (ТДАТУ) працює на перспективу. Випускники ТДАТУ покликані нести загальнолюдські та національні морально-духовні цінності, а також випускники повинні усвідомлювати, що наукові знання, найновіші виробничі технології мають сенс лише тоді, коли вони спиратимуться на високий рівень морально-духовної вихованості їх носіїв. У системі професійної підготовки фахівців у ВНЗ продовжується процес реалізації вимог програми виховання всебічно розвиненої особистості.

У виховній роботі зі студентською молоддю варто використовувати різні форми: безпосередню навчальну та виробничу діяльність, участь у громадських справах, поводження у побуті.

Отже, не варто виносити завдання виховання за рамки навчального процесу. Треба зважати на дієвість і впливовість великого спектру форм діяльності, які сприяють формуванню всебічно розвиненої особистості, а саме, навчальні аудиторні заняття, практика, наукові гуртки, творчі студії, екскурсії, походи, різноманітні форми і види суспільно-корисної праці, акції милосердя [4].

Усім відомо, що студентський вік охоплює і пізній дитячий та юнацький період, а також й частину дорослого етапу розвитку і становлення

людини. Цей вік характеризується найбільш сприятливими умовами для психологічного, біологічного і соціального розвитку. В цей період найвища швидкість пам'яті, реакції, пластичності у формуванні навичок. В особистості на цьому етапі домінантним є:

- становлення характеру та інтелекту;
- активно розвиваються морально-ціннісні й естетичні почуття;
- дуже швидко освоюються соціальні ролі дорослого;
- формуються і закріплюються схильності і інтереси;
- визначаються життєві цілі й прагнення [4, 5].

Тому то організація виховної роботи у ВНЗ, в кінцевому результаті, сформує багатогранну, цілісну, всебічно розвинену особистість.

Розглянемо роль куратора академічної групи, як суб'єкта виховної роботи.

Діяльність куратора академічної групи студентів ВНЗ повинна бути спрямована на:

- формування культури і професійних якостей сучасного спеціаліста;
- набуття студентами групи сучасного досвіду успадкування духовних надбань українського народу;
- залучення студентів до наукової роботи;
- проведення національно-культурної, просвітницької та організаційно-педагогічної роботи серед молоді;
- формування історичної пам'яті, національної свідомості, гідності та чіткої громадянської позиції студента;
- постійне співробітництво, співтворчість зі студентським активом та органами студентського самоврядування, молодіжними творчими об'єднаннями, рухами, а також організація життєдіяльності колективів академічних груп, розвиток ініціативи, творчості, самостійності, набуття організаторських знань, умінь і навичок;
- проведення виховної роботи зі студентами, які мешкають у гуртожитках, сприяння організації їх здорового способу життя, вирішення житлово-побутових проблем;
- постійне проведення психолого-педагогічної діагностики рівня інтелектуального розвитку та моральної вихованості студентів;
- спонукання студентів до активної протидії проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадській діяльності, вживанню наркотичних речовин, алкогольних напоїв, куріння [2, 4].

Значне місце в системі формування всебічно розвиненої особистості студента повинні займати позааудиторні форми виховання, при цьому

заслуговує на увагу виховна технологія «Колективна творча справа» (КТС) за методикою проф. Іванова І.П.

Спрямованість методики – це прагнення до спілкування та до пізнавальної активності особистості.

Аналіз літературних джерел [1...4, 6] показав, що головним змістом виховної технології «Колективна творча справа» (КТС) є радість творчого самовираження молодшої людини в поєднанні з потребою бути корисним людям, це позитивна активність студентів, не тільки глядацька, але й діяльнісна.

Здійснимо аналіз стадій (етапів) організації КТС:

- етап 1: спільне рішення колективу щодо майбутньої справи: її користь, радість для людей, згуртування колективу. Роль куратора – це опитування молоді: «Що ми можемо зробити?», «Хто братиме участь?», «Хто буде організатором?», «Коли ми будемо це робити?»;

- етап 2: колективне планування: авторство особистих ідей та пропозицій, визначення оптимального для певних умов варіанту справи. Слід відзначити, що головна роль на цьому етапі відводиться молоді;

- етап 3: колективна підготовка справи повинна базуватись на дружній груповій роботі, на добровільності прийняття ролей та доручень у справі, організація контролю за виконанням завдань;

- етап 4: проведення справи – це загальне дійство, в якому згуртована одна команда для реалізації загального плану;

- етап 5: колективний аналіз результатів повинен надати відповіді на основні питання: «Як ми організували справу?», «Як ми проявили свою колективність?» та «Який внесок кожного з нас в колективну справу?», «Хто показав себе з кращого боку і чому?», «Кому можна висловити подяку від колективу?». Спираючись на позитивний досвід, який учасники КТС набули при організації та проведенні КТС, куратор повинен переконати молодь у необхідності подальшої колективної роботи по поліпшенню життя українців. Слово куратора – це роздуми вголос, це нові цікаві ідеї, нові завдання, нові пропозиції.

- етап 6: програма наступних дій [2, 3].

Розглянемо особливості діяльності куратора на кожному етапі підготовки і проведення КТС:

- на 1 етапі куратор не повинен диктувати, нав'язувати своїх думок, а повинен міркувати разом з молоддю, пояснити не зрозуміле. Тон бесіди доброзичливий, товариський;

- на 2 етапі порівнює разом з молоддю висунуті варіанти, ставить

запитання для уточнення плану справи. Визначальну роль відіграє взаємне переконання і дорослого і молоді у необхідності майбутньої КТС. Молодь при цьому навчається творчому пошуку найкращого варіанта вирішення завдання, а куратор привчає кожного учасника КТС до такого пошуку;

- на 3 етапі куратору не можна допускати тиску на молодь, це не викличе подальшого ентузіазму у молодій людині, як наслідок, це призведе до втрати інтересу до КТС. Куратор, як старший наставник, повинен уміти користуватися такими педагогічними засобами, які збуджують молодь до творчої і самостійної участі в здійсненні КТС, а саме: ефект «сюрпризу для всіх», добра порада, довіра з дорученням, допомога куратору, схвалення та похвала, а також винагорода для кожного від імені усього колективу;

- на 4 етапі куратор повинен показувати молоді бадьорий настрій, володіти добрим жартом, радісною перспективою близького успіху від справи, зі смаком перемоги над власними недоліками;

- на 5 етапі куратор повинен проявити якомога більше педагогічного такту до особистості студента, надати адекватну оцінку результатів КТС;

- на 6 етапі куратору необхідно проявити свої організаторські здібності та конструктивні вміння, далекоглядність для реалізації майбутніх КТС [4, 6].

Висновки.

Впровадження виховних технологій при вихованні особистості студента у ВНЗ потребує постійного вдосконалення, пошуку і приведення в дію нових форм впливу на студентів, відпрацювання нових методик.

Разом з тим, потрібно активізувати традиційні види діяльності, збереження досягнень минулого. Виховання повинно носити творчий характер, орієнтуючись на проблеми, які пов'язані із специфікою ВНЗ.

Надзвичайно важливе завдання адміністрації ВНЗ і органів самоврядування полягає у створенні належних умов для розвитку та задоволення культурних потреб студентів, для їх самореалізації.

Випускники університету мають бути не просто знаючими спеціалістами, а людьми творчими, духовно багатими із демократичним світобаченням.

Бібліографічний список.

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія.: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Винославська О. В. Психологія: Навч. посіб. для студ. вузів / Ред. О. В. Винославська. – К.: ІНК ОС, 2005. – 352 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. / С.С.Вітвицька. – Київ: Центр

навчальної літератури, 2003. – 316 с.

4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. / А.І. Кузьмінський. - Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 485 с.

5. Бех І.В. Особистісно зорієнтоване виховання: Наук. – метод. посіб. / І.В.Бех. – К.: Ін-т змісту і методів навчання, 1998. – 204 с.

6. Освітні технології: Навч.-метод. посібник / О.М.Пєхота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін., за ред. О.М.Пєхоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.

Nesterchuk D.N. Analysis and implementation of educational technologies in formation of student's personality at university

Summary. the paper is devoted to the analysis of educational technologies and their implementation in the education of the student's personality at university.

Key words: educational technology, student, collective creative task, personality.

УДК 378.147

Олексієнко В.О., к.т.н., доцент

Ялпачик Ф.Ю., к.т.н., професор

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ
ДИСЦИПЛІН З ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ПРОДУКЦІЇ**

Анотація. В статті розглянуто проблемні моменти впровадження освітніх інновацій в навчальний процес і запропоновано методiku підвищення ефективності підготовки студентів до підсумкового контролю.

Ключові слова: освітні інновації, аналіз досліджень, підсумковий контроль, підготовка студентів, високий результат, ефективність навчання, якість знань.

Постановка проблеми. У Законі України “Про освіту”, Національній доктрині розвитку освіти у ХХІ ст. перед вищими навчальними закладами поставлено завдання забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння й впровадження наукових та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці.

Розвиток інноваційних процесів в освіті на сучасному етапі є закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності викладача за власну професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості студента, готовності до сприйняття та активної діяльності у нових соціально-економічних умовах.

Техносфера змінила свою роль та місце в суспільстві, стала визначати якість життя людей. У зв'язку з цим подальший розвиток суспільства пов'язується з прискоренням інноваційним розвитком промисловості. Разом із тим показники сучасного інноваційного розвитку вітчизняної промисловості в 5-7 разів нижчі від аналогічних у високорозвинених країнах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність професійної діяльності спеціалістів у переробному виробництві в значній мірі залежить від їх компетентності з технічних дисциплін. Останнє зумовлене тим, що в основі сучасного виробництва та результатів його діяльності лежать технічні інновації. Недостатня професійна підготовка випускників зменшує їх роль у розвитку сучасної промисловості і часто не дає змоги забезпечити конкурентоспроможність цілих галузей.

Аналіз результатів досліджень свідчить про наявність суттєвих суперечностей між:

1 вимогами суспільства до інноваційного розвитку промисловості і відсутністю кадрів, здатних до генерації та реалізації великомасштабних лідерних інновацій;

2 новими вимогами до професійно значущих якостей кадрів, що задіяні в інноваційній системі промисловості, та існуючим змістом їх підготовки.

Відповідно до Держстандартів, систем організаційно-розпорядчої документації і Положення про діловодство на підприємстві студент повинен вміти:

- складати ділові документи;
- використовувати технічну документацію, нормативні, керівні і довідкові матеріали, обчислювальну техніку, ДСТУ;
- робити розрахунки потрібної кількості розхідних матеріалів;

- працювати з технічною документацією по техобслуговуванню та ремонту засобів механізації сільськогосподарських і переробних підприємств;
- визначати раціональні варіанти використання обладнання та механізмів;
- проводити облік напрацювання, ресурсу та термінів використання замін вузлів і агрегатів.

Крім цього студент за час навчання повинен набути загально-професійні компетенції:

- базові знання про різноманітність технологічних процесів при переробці сільськогосподарської продукції, розуміння необхідності виконання технічного обслуговування і ремонту засобів механізації на підприємстві;
- базові знання про структуру сучасного виробництва, призначення та основні принципи функціонування техніки;
- базові знання з організації підприємства, його функціонування і взаємозв'язків між підрозділами підприємства.

Також у студента під час навчання необхідно сформувати спеціалізовано-професійні компетенції:

- здатність використовувати організаційну, нормативну, технічну документацію по засобам механізації та автоматизації в малих господарських організаційних формуваннях переробного напрямку.

Головною метою навчальної діяльності вищого навчального закладу є обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних аспектів викладання в сучасних умовах та розробка рекомендацій щодо його подальшого удосконалення.

Формулювання цілей статті. В зв'язку з вищезазначеними вимогами, необхідно розглянути основні проблеми, які виникають при впровадженні освітніх інновацій в навчальний процес з метою нівелювання суперечностей, які виникають, та підвищення позитивного ефекту нововведень.

Виклад основного матеріалу досліджень. Інновація (нововведення) - це процес впровадження нових перетворень в різні сфери діяльності, а також у виробництво і промисловість. Будь-які нововведення неминучі, вони породжені змінами в суспільстві і логікою розвитку наукового прогресу, які припускають істотні перетворення в трудовому і виробничому процесі кожні 5-10 років.

Інноваційний процес зачіпає, як правило, цілі, структуру, завдання, технологію і людські ресурси організації. Ці внутрішні змінні пов'язані один

з одним, наприклад, впровадження комп'ютерів в трудовий процес спричинить зміни і в професійно-кваліфікаційній структурі колективу, і в рівні вирішуваних завдань, і в системі контролю, і навіть в самому характері роботи.

Суть нововведень складає робота по досягненню нових результатів, засобів і способів їх отримання, по подоланню відсталих або рутинних елементів традиційної діяльності. При впровадженні інновацій на підприємствах і в організаціях виникають і дозволяються три групи протиріч:

- між новим і старим;
- протиріччя, пов'язані з глибиною перетворень (чи відбувається радикальна зміна, тобто має місце інновація-модернізація, або удосконалюються традиційні методи, форми і принципи роботи, тобто має місце інновація-трансформація);
- протиріччя, пов'язані з перебудовою свідомості працівників, оскільки інновації змінюють їх інтереси і ціннісні орієнтації.

Перехід підприємств і організацій усіх галузей народного господарства на ринкові стосунки, як глобальне нововведення, загостило усі вказані групи протиріч, але найважче йдуть справи з необхідністю перебудови свідомості працівників. Дуже часто при впровадженні освітніх інновацій в учбових закладах на перший план висувують технічні і організаційні питання, а підготовка технолога-викладача і студента-споживача освітніх послуг йде на периферію уваги керівників. А тим часом неопрацьованість цих двох ключових питань (неприйняття змін педагогом і непідготовленість до них студентів) є головним гальмом широкого впровадження інновацій в учбовий процес. Навчальні заклади - це організації, які працюють в умовах невизначеності, тобто коли оцінити вірогідність потенційних результатів в точних цифрах неможливо. До таких організацій відносяться також соціокультурні, політичні і наукомісткі виробництва. Саме у цих областях актуальними є знання про соціальні і психолого-педагогічні аспекти нововведень, оскільки зневага ними може занапастити найціннішу інновацію.

Будь-яке нововведення має як технічні, так і психологічні наслідки. Ми згодні з Р. Л. Кричевским в тому, що «традиційно нововведення прийнято розглядати як деяке безумовне позитивне в житті організації або суспільства подію : А тим часом історичний і чисто життєвий досвід свідчить, що це далеко не так. Зовсім не всі нововведення суть благо для людей, навіть якщо і бути на благо - їх призначення». У світлі сказаного ясна роль психолого-педагогічних чинників при впровадженні інновацій. Ініціатори (новатори, організатори) нововведення повинні забезпечити психологічний супровід

інновації, щоб з найменшими втратами здолати бар'єри по відношенню до нововведень.

Психологічними проблемами впровадження інновацій у вітчизняній соціальній психології займались Н.И. Лапин, Е.Т. Гребнев, А.И. Пригожин, Н.А. Ільїна, В. І. Шуванов, в зарубіжній - К. Девис, Т. Питерс, Р. Уотерман, Н. Тичи, М.Деванна.

У літературі можна зустріти досить багато класифікацій нововведень за типами. Ми зупинимося на класифікації Н.А. Ільїної, яка легко проектується на сферу освіти [3]. По Н.А. Ільїной, нововведення можуть бути:

- техніко-технологічними (нові засоби виробництва і нові технології); від цих нововведень співробітники організацій негативного не чекають;
- організаційно-управлінськими (нові оргструктури і методи управління колективом, вироблення управлінських рішень і контролю за їх виконанням);
- соціально-економічними (нові матеріальні стимули, системи оплати праці).

До цього списку слід додати ще два типи:

- правові (зміни в трудовому і господарському законодавстві, поява нових законів, наприклад, закон про охорону інтелектуальної власності);
- педагогічні (нові методи, моделі і форми навчання і виховання, створення нових громадських органів).

Чотири останні типи нововведень викликають у працівників негативну реакцію, це і зрозуміло: добитися ефективної зміни в поведінці людей найскладніше, оскільки природне прагнення до стабільності, здоровий консерватизм і наявність життєвих і професійних стереотипів спонукають усіх нас до обережності і схиляють до побоювань.

Інновації будь-якого типу зачіпають інтереси багатьох працівників організації, кожен з яких повинен зайняти яку-небудь ролеву позицію: постачальник проблеми, новатор, ініціатор, розробник, експерт, виготівник, організатор, користувач. Цей набір ролевих позицій залежить від змісту і масштабу нововведень і на виробництві в одній особі зустрічається рідко. Обов'язковими бувають дві позиції: організатор і користувач. У освіті ж часто багато позицій співпадають в одній особі педагога-новатора. Часто інноваційна позиція і функціональне місце працівника можуть не співпадати. У нормі, як відмічають учені, ініціатором і реалізатором інноваційного процесу має бути керівник організації, і його поведінка повинна відбивати стандарти інноваційної поведінки - прагнення до лідерства, заповзятливість,

бажання дати свободу дій творчим і талановитим людям, підтримка ентузіастів [4]. Головне в інноваційній поведінці керівника - розвинути у співробітників мотивацію інноваторів.

Освітня інновація - це теоретично обґрунтоване, цілеспрямоване і практико-орієнтоване нововведення, яке здійснюється на трьох рівнях: макрорівні, мезорівні і мікрорівні.

На макрорівні інновації зачіпають зміни в усій системі освіти і призводять до зміни її парадигми. На мезорівні інновації спрямовані на зміни в освітньому середовищі регіону, в конкретних учбових закладах. На мезорівні в основному йдеться про створення нових учбових закладів на базі нових концептуальних підходів. Сьогодні можна виділити чотири типи учбових закладів : елітарні, кон'юнктурні, експериментальні і традиційні [5]. На мікрорівні інновації спрямовані на створення нового змісту як окремого курсу, так і блоку курсів (наприклад, технічних, екологічних або гуманітарних); або на відпрацювання нових способів структуризації освітнього процесу; або на розробку нових технологій, нових форм і методів навчання.

На будь-якому з рівнів освітня інновація розвивається в п'ять етапів.

Перший етап - ініціація нововведення і ухвалення рішення про необхідність впровадження новацій певного типу. Ініціація може бути викликана до життя внутрішнім спонуканням лідера організації, але швидше за все причиною служить зовнішній або внутрішній тиск: наказ міністерства, замовлення галузі на нового фахівця, зміни і процеси усередині самої організації. У нормі стратегія інновацій і аналітична робота по її впровадженню повинні проводитися керівником в ранзі ректора, проректора і декана (директора). На практиці ж часто ініціатива нововведення йде не згори, а знизу - від педагогів-новаторів.

Другий етап - теоретичний, тобто обґрунтування і опрацювання інновацій на основі психолого-педагогічного аналізу, прогнозування того, як розвиватиметься інноваційний процес і які його негативні і позитивні наслідки (економічні, юридичні і інші). Цей етап є найскладнішим, оскільки педагогічні роздуми і здатність «помислити іншу педагогічну реальність» (Г.П. Щедровицький) припускають:

- володіння психолого-педагогічною теорією;
- уміння збудувати в єдину концепцію свої ідеї;
- обґрунтування необхідності або неминучості інновації;
- виділення чинників, сприяючих впровадженню нововведення.

Цей етап припускає також інформаційне забезпечення планованого

нововведення. Ретельна робота на другому етапі спричиняє за собою успіх на етапі впровадження інновацій в педагогічний процес.

Третій етап - організаційно-практичний – це створення нових структур, сприяючих освоєнню нововведення : лабораторій, експериментальних груп і так далі. Ці структури мають бути мобільні, самостійні і незалежні. На цьому етапі важливо знайти прибічників інноваційної ідеї, особливо з числа впливових і авторитетних в організації осіб. Крім того, потрібно передбачити відношення до новації багатьох інших співробітників з числа тих, кого прямо торкнуться ці нововведення. Цей етап інноваційного процесу закінчується переконанням більшості членів організації в необхідності нововведень і створенні сприятливого емоційно-мотиваційного фону.

Четвертий етап - аналітичний - це узагальнення і аналіз отриманої моделі. На цьому етапі потрібно усвідомити, на якому рівні здійснюється інноваційний процес; співвіднести стан освітньої установи в цілому (чи стан викладання конкретного предмета) з тим прогностичним станом, якого передбачалося досягти в результаті нововведення. Якщо відповідності не відбулося, потрібно знайти відповідь на питання: чому?

П'ятий етап - впровадження, воно може бути пробним, а потім і повним. Успіх на цьому етапі залежить від трьох чинників:

- від матеріально-технічної бази того навчального закладу (чи освітнього середовища), де здійснюється нововведення;
- від кваліфікації викладачів і керівників, від їх відношення до інновацій взагалі, від їх творчої активності;
- від морально-психологічного клімату в організації (міри конфліктності, міри згуртованості співробітників, плинності кадрів, громадської оцінки їх праці та ін.). Так, В. І. Добриніна і Т. Н. Кухтевич прямо відмічають, що впровадженню нововведень у вищій школі значною мірою перешкоджає висока конфліктність по лініях «викладач – студент» і «викладач – викладач».

Найуспішніше нововведення впроваджуються у відносно невеликих колективах, де легше проводити психологічну підготовку персоналу до нововведень і де швидше можна пробудити в людях ентузіазм і віру в успіх.

Відмітимо, що при впровадженні необхідно планувати ризик: як відмічають М. Мескон, М. Альберт і Ф. Хедоурі, кожне друге організаційне нововведення закінчується невдачею (тобто ризик складає 50%).

Переходячи до конкретних прикладів впровадження освітніх інновацій, слід відмітити неоднозначне відношення до проведення тестової форми

складання підсумкового контролю.

Як відомо, підсумковий іспит або залік теж форма навчання. В період підготовки активізується бажання отримати високий бал за підсумками вивчення дисципліни, включається момент змагання між студентами.

В процесі вивчення дисциплін, пов'язаних з переробкою сільськогосподарської продукції на кафедрі ОПХВ студенти на лабораторних роботах вивчають теоретичний матеріал з послідовним закріпленням на експериментальних установках і діючому обладнанні. Весь цей матеріал потребує кінцевого узагальнення і систематизації. Частково цю роль відіграє така форма підсумкового контролю, як тест. Як показує практика викладання дисципліни, при підготовці до тестів бажано витримати три основні етапи.

Перший етап – найбільш повного подання матеріалу за питаннями тестового контролю. При цьому бажано використовувати матеріал у формі презентацій, коротких навчальних фільмів та інші форми, які допомагають згадати пройдений матеріал і систематизувати одержані знання та навички (рисунок 1).

Слід пам'ятати, що інформацію слід подавати стисло і системно, тобто розглядати конкретну машину не як одиночний об'єкт, а як ланку в технологічному процесі виробництва певної продукції. Тоді студенту стає зрозумілішим функціональна роль машини і призначення її окремих елементів.

Цей етап дає змогу створити певні зорові і змістовні асоціації, коли питання запам'ятовується "на слух" при поясненні на схемі (рисунок 2).

СХЕМА ПАДДІ-МАШИНИ

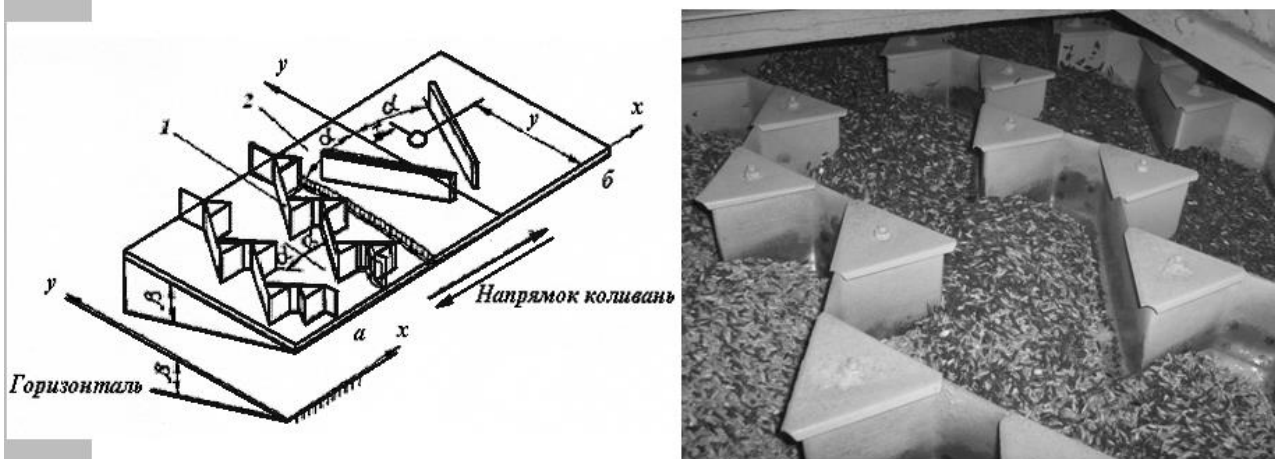
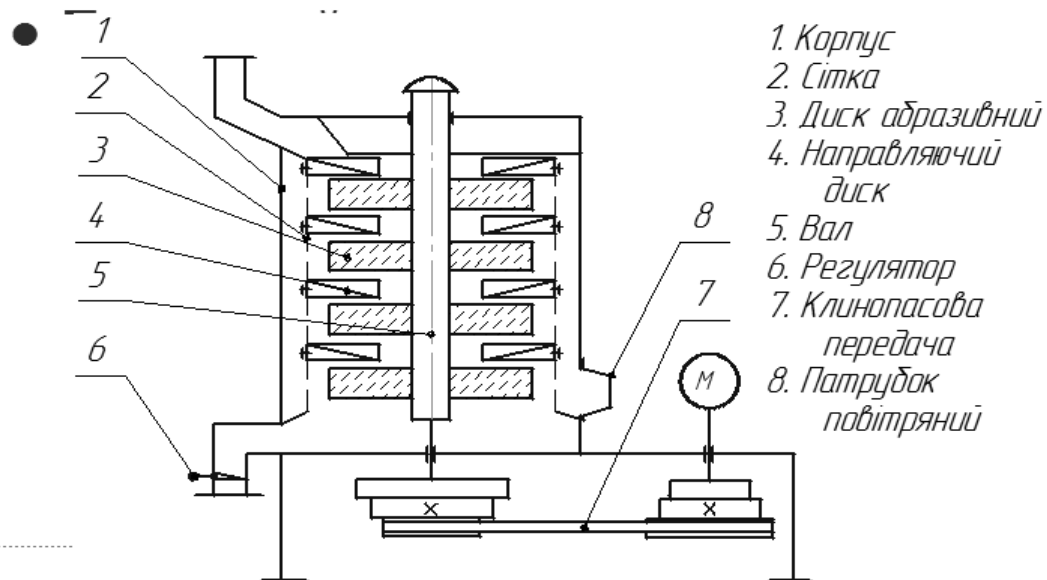

Рис. 1. Слайд до пояснення схеми роботи падді-машини.

СХЕМА ЛУЩИЛЬНО-ШЛІФУВАЛЬНОЇ МАШИНИ

Рису. 2. Схема до пояснення будови лущильно-шліфувальної машини

Другий етап викладач проводить у формі опитування, ініціюючи правильну відповідь допоміжними короткими питаннями або асоціаціями.

Як правило, деяка частина студентів на цьому етапі залишається пасивною. Результати активної частини аудиторії, одержані на цьому етапі, як правило досить високі, але можуть бути не стабільними.

Наочний матеріал подається в формі питання, яке має кілька відповідей, одна з яких є правильною (рисунок 3).

Третій, заключний етап потрібен для одержання стабільно високого результату в активної частини аудиторії, а також для підвищення рівня відстаючих студентів. Він заключається в тому, що з групи відстаючих обираються по черзі по одному студентів, який займає місце "відповідаючого". Викладач в цьому випадку направляє пошук правильної відповіді так би мовити, "зі сторони", у формі підказки, якщо аудиторія невпевнена у правильності відповіді. Така методика дозволяє підвищити ефективність підготовки, оскільки пасивні студенти "приміряють" роль лідера, виникає настрій змагання, здорового суперництва.

13. Який вид дії робочих органів використовується при подрібненні продукту в плющильному станку?

- 1) стискання;
- 2) тертя;
- 3) удар;
- 4) удар та тертя.

Рис. 3. Приклад подання тестового питання.

Дана методика апробована при вивченні дисципліни декількох років і дала досить високі результати, чим довела свою ефективність.

ВИСНОВКИ. Інновації будь-якого типу зачіпають інтереси багатьох працівників організації, кожен з яких повинен зайняти яку-небудь ролеву позицію: постачальник проблеми, новатор, ініціатор, розробник, експерт, виготівник, організатор, користувач. Головне в інноваційній поведінці керівника - розвинути у співробітників мотивацію інноваторів.

Суть нововведень складає робота по досягненню нових результатів, засобів і способів їх отримання, по подоланню відсталих або рутинних елементів традиційної діяльності. Освітня інновація - це теоретично обгрунтоване, цілеспрямоване і практико-орієнтоване нововведення, яке здійснюється на трьох рівнях : макрорівні, мезорівні і мікрорівні.

Найуспішніше нововведення впроваджуються у відносно невеликих колективах, де легше проводити психологічну підготовку персоналу до нововведень і де швидше можна пробудити в людях ентузіазм і віру в успіх.

Підсумковий контроль є дієвою формою навчання. В період підготовки до будь якої форми підсумкового контролю активізується бажання студентів отримати високий бал за підсумками вивчення дисципліни, включається момент змагання між студентами.

Як показує практика, при підготовці до тестів бажано витримати три основні етапи.

Перший етап – найбільш повного подання матеріалу за питаннями

тестового контролю.

Другий етап – у формі опитування, ініціюючи правильну відповідь допоміжними короткими питаннями або асоціаціями.

Третій етап – одержання стабільно високого результату, коли з групи відстаючих обираються по черзі по одному студентові, який займає місце "відповідаючого". Викладач в цьому випадку направляє пошук правильної відповіді так би мовити, "зі сторони", у формі підказки, якщо аудиторія невпевнена у правильності відповіді.

Дана методика апробована при вивченні дисциплін на протязі трьох останніх років і дала досить високі результати, чим довела свою ефективність.

Бібліографічний список. 1 Національна доктрина розвитку освіти.

2 Алфімов Д.В. Інноваційна освітня система вищої школи: шляхи відродження. / Д.В. Алфімов. // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. / Ред. кол. Л.І. Даниленко та ін. – К.: Логос, 2000. – С. 158 – 160.

3 Андреев Г. Обучение и воспитание в вузах неразделимы. Высшее образование в России. – 1996. № 3.

4 Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М.: Высшая школа, 1980.

5 Булах І.Є. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання: Дис. Доктора пед. наук: 13.00.01 /Київський нац. ун-т ім. Т.Шевченка.-К.,1995.- с.430.

6 Бурак О., Шибаета Л. Установка на развитие личности студента. Вестник высшей школы. – М., 1990. № 10.

7 Вершинский А.А. Активное обучение в высшей школе: конкретный подход. – М., Высшая школа, 1991.

8 Вишневська К. Імітаційно-рольове навчання як процес підвищення комунікативної культури студентів економічної вищої школи. / К. Вишневська. // Педагогіка вищої та середньої школи. Зб. наук. праць. Випуск 11. – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – С. 211-216.

9 Вольфовська Т.О. Визначення рівня сформованості інтерактивних умінь особистості на етапах соціалізації. / Т.О. Вольфовська. //Педагогіка і психологія. – 2003. – № 3/4. С. 141-148.

10 Світові інновації [Електронний ресурс] // The Economist. – Режим доступу до журналу: www.innovations.com.ua// Педагогічні науки /Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України 4/2010.

Oleksiienko V.O., Ialpachyk F. Iu. Implementation of educational innovations in teaching disciplines on agricultural produce processing

Summary. Problematic issues associated with the implementation of educational innovations in the education process have been considered and a technique to enhance the efficiency of students' preparation to final tests has been suggested in the article.

Keywords: educational innovations, research analysis, final test, preparation of students, high result, efficiency of studying, knowledge quality.

УДК 378.147:37.32

Попова І.О., к.т.н, доцент, Стьопін Ю.О., к.т.н, доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

**МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПРИ
ВИВЧЕННІ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ ДЛЯ
ІНТЕГРУВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ**

Анотація. робота присвячена застосуванню практичних занять, як форми організації навчальної діяльності студентів, для інтеграції знань при вивченні дисципліни.

Ключові слова: практичні заняття, інтеграція знань, фахова компетентність.

Постановка проблеми. Основною вимогою при підготовці енергетиків ОКР «Бакалавр» за сучасних умов є орієнтація особистості фахівця на розвиток аграрної галузі, здатної творчо вирішувати загально-виробничі та соціально-економічні проблеми в їх взаємозв'язку. Сучасні вимоги до фахівців інженерів-енергетиків змушують суттєво удосконалювати методи інженерної освіти. Необхідно формувати гнучкі знання, уміння, професійно-важливі якості, здатність адаптуватися до швидких темпів науково-технічного прогресу, виробництва та володіння новими інформаційними технологіями. Базою всіх спеціальних електротехнічних дисциплін слугує

курс теоретичних основ електротехніки. Тому методика викладання цієї дисципліни особливо актуальна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методику викладання технічних дисциплін, зокрема теоретичних основ електротехніки, досліджували багато науковців. Каплянський О.Є., який надрукував не один підручник з ТОЕ, вважав, що викладач ВНЗ повинен мати не тільки знання за фахом, але ще й у галузі педагогіки і психології, володіти знаннями по загальній методиці навчання, до якої належить дидактика і методика навчального процесу [1]. О.Є. Коваленко розглядав методику і питання професійного навчання інженерів-педагогів, Н.А. Максимова – формування професійної компетентності студентів технічного ВНЗ, К.В. Панюкова – формування інформаційної компетентності студентів інженерного профілю тощо.

Аналіз наукових досліджень щодо формування фахової компетентності енергетиків [2] у процесі проведення практичних занять свідчить про недостатнє його вивчення, особливо це стосується підготовки інженерів-енергетиків сільськогосподарського виробництва. Мало праць з рекомендаціями щодо підвищення інтегрування отриманих знань з інших дисциплін, або інших форм занять з ТОЕ (лекцій, лабораторних занять) для фахової компетентності у майбутніх інженерів-енергетиків сільськогосподарського виробництва при проведенні практичних занять.

Формулювання цілей статті – на основі аналізу проведення практичних занять як форми організації навчальної діяльності студентів запропонувати прийоми активізації навчальної діяльності студентів, можливості і доцільність використання практичних занять при вивченні теоретичних основ електротехніки для інтегрування знань студентів.

Виклад основного матеріалу. Процес навчання у вищій школі передбачає практичні заняття. Вони призначені для поглибленого вивчення дисципліни і відіграють важливу роль у виробленні у студентів навичок застосування отриманих знань для рішення практичних задач разом з викладачем. Практичні заняття з дисципліни теоретичні основи електротехніки передбачені через дві лекції і логічно продовжують роботу, яку лектор почав на лекції.

Мета практичних занять – це поглибити, розширити, деталізувати знання, отримані на лекції в узагальненому вигляді і сприяти напрацюванню навичок професійної діяльності; навчити студентів прийомам рішення практичних задач, сприяти оволодінню навиків і вмінь виконання розрахунків, навчити їх працювати з книгою, схемами, користуватися довідниковою і науковою

літературою, сформувати вміння вчитися самостійно, тобто оволодівати способами і прийомами самонавчання, саморозвитку і самоконтролю. Вони розвивають наукове мислення і мовлення, дозволяє перевірити знання студентів і є засобом оперативного зворотного зв'язку. План практичного заняття відповідає загальним ідеям і спрямуванню лекційного курсу і співпадати з ним в послідовності вивчення тем.

Методика практичного заняття може бути різною, вона залежить від авторської особливості викладача. Важливо, щоб різними методами досягалася загальна дидактична мета. Доцент, який читає курс лекцій, повинен сам вести практичні заняття хоча б одній групі, відвідувати заняття інших викладачів для координації теоретичної і практичної частини курсу. Між лекцією і практичним заняттям обов'язково планується самостійна робота студентів, яка передбачає вивчення конспекту лекцій, роботу з підручником і підготовку до практичних занять.

Структура практичних занять, як правило, однакова:

- вступ викладача, доведення до свідомості студента мети заняття;
- відповіді на питання студентів по незрозумілому матеріалу;
- практична частина, як планова;
- закріплення матеріалу: індивідуальне виконання студентами завдань, підведення підсумків.

Мета заняття повинна бути ясною не тільки викладачу, але і студентам. Важливим елементом практичного заняття є навчальна задача (проблема), яка запропонована для рішення. Викладач, підбираючи приклади, задачі для практичного заняття, повинен завжди чітко уявляти дидактичну ціль: яких навиків і вмінь від цієї задачі отримає студент, яких зусиль потребують ці навички і вміння, у чому повинна проявитися творчість студентів при рішенні даної задачі.

Задачі, що розв'язуються на практичному занятті, повинні ілюструвати основні положення вивчаємої теми без зайвих повторень. Оскільки розв'язувати дуже складні задачі за браком часу неможливо, приходиться обмежуватися задачами середньої важкості. Метою кожного практичного заняття є навчання студентів методам розрахунку електромагнітних процесів і відповідних перетворень енергії, засвоєння основних понять та законів, пов'язаних з практичним використанням електричних та магнітних явищ, оволодіння методами аналізу електричних кіл постійного та змінного струмів [3].

В результаті заняття студент повинен знати не тільки: суть фізичних явищ електротехніки, основні закони електротехніки, математичний запис

законів електротехніки, одиниці вимірювання електричних та магнітних величин і співвідношення між цими величинами, сутність фізичних процесів, які відбуваються в електричних і магнітних колах постійного і змінного струмів, але і вміти використати ці знання і довести це прикладом. Тоді цей матеріал краще засвоюється і запам'ятовується. Наприклад, при вивченні явища електризації тіл і закону взаємодії заряджених тіл слід навести приклади використання їх в робочих машинах, які застосовуються в електротехнологіях агропромислового комплексу. Дуже часто студенти, вивчаючи вищу математику не замислюються над тим, що ці ж методи, використовуються при аналізі електричних кіл. Розв'язання диференціальних рівнянь, похідні, інтегрування, символічний метод дуже часто використовуються на практичних заняттях з ТОЕ.

Доцільно більш докладно розглядати роль інтегрування знань студентів з інших дисциплін на практичних заняттях саме для практичної підготовки у формування професійної компетенції майбутніх фахівців. Тому, що на сьогоднішній день у загальній системі підготовки студентів вищих навчальних закладів така складова, як практичні заняття, не мають конкретизованої, комплексної спрямованості на набуття професійно-орієнтованих практичних умінь та навичок; існує явний розрив між теорією та практикою.

На практичних заняттях ТОЕ при вивченні законів електромагнітної індукції, або електромагнітної сили обов'язково слід зв'язати їх з принципом роботи трансформатора, зі способом отримання трифазної симетричної системи електрорушійних сил у синхронного генератора, з отриманням обертаючого моменту в електродвигуні. Дуже важливо, щоб студенти розуміли, фізичні явища протікають в електротехнічних пристроях.

Особливістю електротехніки є те, що для дослідження фізичних явищ, законів на лабораторних заняттях використовують принципові електричні схеми, а для аналітичного розв'язання задач на практичних заняттях заміняють їх розрахунковими, які відображують фізичні явища і процеси перетворення енергії в цих електричних пристроях.

Для розвитку інженерного мислення у студентів на деяких практичних заняттях слід змодельовати виробничо-технічну ситуацію і в продовж заняття проводити розбір цієї ситуації, пошук рішення загально наукових задач; загально інженерних задач; професійних задач. На практичному занятті треба формувати і розвивати інженерне мислення студентів шляхом використання вивчених на занятті природничих фізичних явищ і законів для створення техніки і технологій. На важких розділах курсу ТОЕ: перехідні

процеси, нелінійні кола постійного і змінного струму, можна роз'язати обмежену кількість задач, підкреслюючи застосування цих явищ в засобах електротехніки. Справі це не завадить, оскільки викладання цих питань на лекції зводиться до рішення послідовного ряду задач, наприклад, включення того або іншого електричного кола на постійну або змінну напругу.

Практичне заняття не повинно бути топтанням на місці. Якщо студенти зрозуміють, що всі його навчальні можливості вичерпані, то різко впаде рівень мотивації. Слід організувати заняття таким чином, щоб студенти постійно відчували підвищення складності завдань, що виконують, отримували позитивні емоції від відчуття особистого успіху в навчанні. Були зайняті напруженою творчою роботою, пошуками вірних і точних рішень. Велике значення має індивідуальний підхід і продуктивне педагогічне спілкування. Студенти повинні отримати можливість розкрити і проявити свої здібності, свій особистий потенціал. Тому при розробці завдань викладач повинен врахувати рівень підготовки і інтереси кожного студента групи, виступати у ролі консультанта і не пригнічувати самостійність і ініціативу студентів. При проведенні практичного заняття дуже важливо враховувати роль повторення і акцентування. Але це не повинно бути нудним, одноманітним.

Повторення для закріплення знань слід проводити багато варіантно, під новим кутом зору, з новими прикладами застосування, інтегруючи і підсумовуючи вже отримані знання. Це далеко не завжди враховується в практиці навчання у ВНЗ. Важливо так ставити питання на практичному занятті, щоб вони спонукали студентів до подальшої поглибленої самостійної роботи, активізували їх розумову, миследіяльнісну роботу, отримували нові методи практичної діяльності.

Досвід показує, що у більшості випадків ані в середній школі, ні в ВНЗ не навчають цілеспрямованій логіці міркувань, не вчать правилам і логічним вимогам певних понять. В результаті розуміння визначення, уміння студента самостійно сформулювати підміняється простим запам'ятовуванням готового формулювання. На практичному занятті викладач головну увагу повинен приділяти формуванню конкретних умінь, навичок, що і визначає зміст діяльності студентів – рішення задач, графічних робіт у вигляді діаграм, уточнення понять, умов виникнення або наслідків від дії явища. Все це є передумовою вірного мислення і осмисленого накоплювання технічних знань. Проводячи вправи зі студентами, слід спеціально звертати увагу студента на формування здібності до осмислення і розуміння матеріалу.

Педагогічний досвід показує, що неможливо на практичних заняттях

обмежуватися напрацюванням тільки практичних навичок рішення задач, побудови векторних діаграм, тощо. Студенти повинні завжди бачити провідну ідею курсу, його зв'язок з іншими дисциплінами і головне з практикою. В процесі практичного заняття викладач накопляє матеріал для підведення підсумків, які бажано підводити по мірі виконання рішення задачі, а потім зробити загальний підсумок. В підсумку відмічаються загальні недоліки в роботі і досягненні успіхи, подальші цілі в удосконалення вмінь і навиків в період самостійної роботи.

Висновки. Практичні заняття є одним з головних засобів засвоєння студентом теоретичного матеріалу, допомагають в одержанні практичних навичок, сприяють активізації мисленої діяльності студентів і у сучасному навчанні вони відіграють важливу роль в процесі інтегрування знань студентів.

Бібліографічний список

1. Костюк Д.А. Методичні аспекти проведення лабораторних занять з технічних дисциплін у майбутніх інженерів-енергетиків сільськогосподарського виробництва / Д.А. Костюк // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : Зб. наук. праць. – Х. : НТУ «ХП», 2008. – Вип.18(22). – С. 223-229.
2. Джулик О. І. Інтегративні зв'язки знань з фізики та спеціальних дисциплін у професійно-технічній школі / О.І. Джулик // Педагогіка математики і природознавства : збірник статей. – Полтава : ПОПОПП, 2000. – С. 103-104.
3. Попова І.О. Стьопін Ю.О. Місце і роль лекцій при вивченні теоретичних основ електротехніки/ І.О. Попова, Ю.О. Стьопін. Збірник науков-методичних праць ТДАТУ //Удосконалення навчально-виховного процесу в ВНЗ. – Вип.13 – Мелітополь: ТДАТУ, 2012. – 40-44 С.

Popova I.O., Styopin Yu. The use of practical training in the study of the theoretical foundations of electrical engineering students to integrate knowledge.

Summary. A work is devoted to the use of workshops as forms of organization of learning activities of students, for the integration of knowledge in the study of the discipline.

Key words: practical training, the integration of knowledge, professional ability.

УДК 378.147:339.9.012

Почерніна Н.В, к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЕКОНОМІСТА ІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Наведена класифікація компетентностей економіста із зовнішньоекономічної діяльності для першого та другого рівнів вищої освіти.

Ключові слова: компетенції економіста, компетентність, зовнішньоекономічна діяльність, рівні вищої освіти.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток економіки значно підвищує вимоги до професійних якостей фахівця, які, з одного боку, забезпечували б особисту конкурентоспроможність людини на ринку праці, а, з іншого боку, слугували б запорукою прогресивних змін у сфері економічних відносин на рівні окремого підприємства, галузі, регіону чи країни в цілому. У свою чергу, формування професійних якостей майбутніх економістів та їх реалізація у практичній площині залежить від сформованості їх професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду формування компетентності майбутніх фахівців, у тому числі економістів, присвячені праці О. Андрєєвої, М. Вачевського, Л. Гнатик, О. Гончарової, Л. Дибкова, І. Драча, Г. Єльнікової, І. Зимньої, В. Маслова, О. Овчарук, А. Павлової, П. Стефаненко, А. Хуторського, В. Черевка та інших.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є класифікація професійних компетенцій економіста зовнішньоекономічного профілю за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями.

Виклад основного матеріалу досліджень. Сфера зовнішньоекономічних відносин за своєю сутністю є складним системним утворенням, оскільки охоплює відносини як національного, так і міжнародного рівня. Відтак, фахівці даного напрямку мають демонструвати високий рівень підготовки та вміння реалізовувати свої професійні компетенції як у практиці вітчизняного господарювання, так і у практиці налагоджування взаємовідносин з іноземними партнерами.

Під терміном «компетенція» ми розуміємо систему знань, вмінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для розв'язання теоретичних та

практичних задач. Здатність застосовувати набуті компетенції відповідає поняттю «компетентність», яке виступає критерієм оцінювання ролі фахівця у визначеній діяльності. У законі України «Про вищу освіту» зазначено: «компетентність - динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [1, стаття 1].

Розвиток компетентностей є метою освітніх програм. У доповіді міжнародної комісії з освіти для XXI століття Жан Делор сформулював чотири основні завдання освіти – навчитися пізнавати, навчитися робити, навчитися жити разом і навчитися жити [2]. Такий підхід підкреслює спрямованість освіти не лише на формування фахівця певного профілю, але й на розвиток особистості учня/студента/здобувача. Майбутній фахівець має стати активним, мобільним, інноваційно налаштованим членом суспільства, здатним до колективної співпраці та з прагненням досягти успіху за основи саморозвитку та безперервного навчання. Такі установи відбиваються й у наборі компетентностей, якими повинен володіти здобувач вищої освіти.

Особливістю компетентностей є те, що вони набуваються поступово, формуються в процесі опрацювання низки дисциплін, а також можуть розвиватися на різних рівнях вищої освіти. В Україні підготовка фахівців здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень [1, стаття 5].

У науковому середовищі існує багато різноманітних підходів до класифікації компетентностей. Нам видалась цікавою точка зору Отрощенко Л.С., яка в якості ядра «інтегративного конструкта «професійна компетентність фахівця зовнішньоекономічного профілю»» наводить наступні компоненти: функціональний, методологічний, інформаційний, соціальний та особистісний [3, с. 34]. Відповідно до поставленої мети дослідження ми наводимо класифікацію компетентностей економіста із зовнішньоекономічної діяльності для першого та другого рівнів вищої освіти так, як наведено на рисунку 1.

Вихідною умовою класифікації є унормовані законодавством характеристики бакалаврського та магістерського рівнів. Зокрема, бакалаврат передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних

умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю, а магістерська підготовка передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності. У зв'язку з цим, компетентності, наведені на рис. 1 для другого рівня вищої освіти, відрізняються від компетентностей бакалаврського рівня новою якістю, пов'язаною з виконанням організаційно-управлінських функцій на рівні вищої ланки менеджменту у практичній діяльності та більш глибокими науково-методологічними дослідженнями.

Сутність представлених компетентностей у нашому баченні полягає у наступному:

Рис. 1 Класифікація компетентностей економіста із зовнішньоекономічної діяльності для першого та другого рівнів вищої освіти*

- інформаційна компетентність на рівні бакалаврату реалізується через здатність до пошуку необхідної інформації, отримання її з різних джерел та вміння її проаналізувати у відповідності до поставленої задачі; на рівні магістратури - через ефективне застосування інформаційних технологій і відповідних програмних продуктів, засобів масової комунікації; вміння

критично оцінювати медіатекст та створювати власний медіаресурс у сфері професійної діяльності;

- методологічна компетентність передбачає уміння здійснювати навчально-пізнавальну діяльність. Зокрема, когнітивна компетентність проявляється у спроможності особистості адекватно і глибокого пізнавати оточуючий світ і самого себе, дослідницька компетентність передбачає отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, освітня компетентність ґрунтується на вмінні передати власні знання іншим, дидактично-методологічна компетентність ґрунтується на глобальному, структурованому, філософському мисленні, а прогностична компетентність реалізує здатність до планування та прогнозування у визначеній сфері діяльності;

- функціональна компетентність розкриває, що фахівець може зробити і здатний продемонструвати у визначеній професійній області. Загальноекономічна компетентність свідчить про наявність економічного мислення, свідомості та світогляду [4], професієзнавча компетентність показує вміння виконувати функції економіста у визначеній сфері (у нашому випадку – у зовнішньоекономічній діяльності), контрольні функції реалізуються через вміння змінити алгоритм дій за умов зміни зовнішньоекономічної ситуації, комунікативна компетентність демонструє здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми [5], організаційна компетентність реалізує вміння встановити суб'єктно - суб'єктні відносини задля плідного виконання професійного завдання, управлінська компетентність - здатність до вироблення та прийняття альтернативних рішень та їх реалізації, а також готовність нести відповідальність за них;

- соціальна компетентність передбачає виконання різних функцій у колективі. Кооперативна компетентність дозволяє продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, реалізувати навички міжособистісної взаємодії. Для ефективної співпраці з партнерами з інших країн необхідна інтеркультурологічна компетентність, що проявляється у знанні ділових і підприємницьких культур своєї країни та країни ділових партнерів, позитивному ставленні до несхожості та інших культур, вмінні володіти діловим етикетом. Разом з іншомовномовленнєвою компетенцією вона дозволяє ефективно вести перемовини з іноземними партнерами, укладати угоди. Конфліктологічна компетенція передбачає діяльність по запобіганню конфлікту, переведення його у конструктивне русло з метою подальшого мирного розв'язання;

- особистісна компетентність проявляється як мотиваційно-вольова, (прагнення до особистісного самовизначення та самореалізації в професійному середовищі), ціннісно-орієнтована (вміння надавати пріоритети загальнолюдським, громадським та духовним цінностям у реалізації зовнішньоекономічних зв'язків, креативність) та рефлексивна (здатність оцінювати власну діяльність, контролювати результати своєї діяльності, рівень власного розвитку та особистісних досягнень, здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми).

Висновки. Майбутнє України на даному етапі багато в чому залежить від професійної компетентності майбутніх спеціалістів з економіки. Під компетентністю розуміється інтегрована характеристика якостей особистості і рівня її підготовки до виконання діяльності у певній сфері. У зовнішньоекономічній діяльності ефективна робота економіста передбачає наявність таких компетентностей як інформаційна, методологічна, функціональна, соціальна та особистісна. Формування цих компетентностей має забезпечуватись в межах першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а подальший їх розвиток та поглиблення – в межах другого рівня вищої освіти (магістратури). Результатом такої послідовності навчального процесу має стати реалізація визначених цілей: навчитися пізнавати, навчитися робити, навчитися жити разом і навчитися жити.

Бібліографічний список.

1. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Офіц.текст : станом на 13.03.2016 р.] / Верховна Рада України // [Електронний ресурс] – Джерело доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Делор Ж. Освіти: Заховані скарби / Ж. Делор. – UNESCO, 1996.
3. Отрощенко Л.С. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю у вищій освіті Німеччини: [монографія]. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 207 с.
4. Валиахметова Л. В. Ключевые компетенции экономистов, необходимые для развития во время подготовки в вузе // Молодой ученый. – 2015. – №15. – С. 572-575.
5. Задорожна Н. В. Формування комунікативної компетентності у професійній підготовці економістів / Н. В. Задорожна // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2013. – [вип. 3-4]. –С. 75-78. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/NPO_2013_3-4_13.pdf.

Pochernina N.V. Professional competences of the Economist on foreign-economic activity

Summary. Competences of the Economist on the foreign-economic activity for the first (bachelor) and the second (master) higher education levels are classified.

Key words: competences of the economist, competence, the foreign economic activity, levels of higher education

УДК 37.014.5 : 378.4 (477:4)

Сахно Л.А., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ В КОНТЕКСТІ ЄДИНОГО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

Анотація. Статтю присвячено проблемі системного розгляду професійно-педагогічної підготовки студентів університетів у контексті єдиного європейського освітнього простору. На основі інтеграційних процесів, що характеризують систему вищої освіти європейських країн, обґрунтовано концепцію професійно-педагогічної підготовки студентів університетів. Визначено структурні компоненти професійно-педагогічної компетентності (мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, особистісний).

Ключові слова: система, професійно-педагогічна підготовка, університет, компетентність, євроінтеграційні процеси в освіті.

Постановка проблеми. У новій редакції Закону "Про вищу освіту" (2014) визначено основні напрями державної політики, що передбачає: сприяння сталому розвитку суспільства шляхом формування конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти впродовж життя; міжнародну інтеграцію та входження системи вищої освіти України в Європейський простір за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи; наступність процесу здобуття вищої освіти; державну підтримку підготовки фахівців для

пріоритетних галузей економічної діяльності, фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної діяльності.

Вивчення практики роботи вищих навчальних закладів засвідчило, що на етапі трансформації системи освіти сучасний стан університетської професійної підготовки не відповідає потребам суспільства. Одним із механізмів її модернізації є впровадження в практику діяльності вищої школи ефективних моделей, що забезпечують високий рівень продуктивності професійної діяльності, інтеграції знань, умінь, ділових та особистісних якостей майбутнього фахівця, стратегій випереджувального підходу, спрямованих на його адаптацію в сучасному динамічному суспільстві, збереження й примноження духовних й життєвих сил, реалізацію власного творчого потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти реалізації системного підходу в професійній підготовці студентів набувають особливої актуальності й розробляються в багатьох напрямках: загальні основи теорії систем І.В. Блауберг, В.П. Кузьмін, В.М. Садовський, А.І. Уємов, Б.С. Українцев, І.Т. Фролов, Е.Г. Юдін; вивчення особливостей педагогічних явищ С.І. Архангельський, А.А. Братко, М.С. Дмитрієва, Т.В. Жук, Т.А. Ільїна, Н.Ф. Тализіна; вдосконалення педагогічних систем В.П. Беспалько, В.І. Гінецинський, В.І. Загвязинський, Н.В. Кузьміна, І.О. Колеснікова, Ю.М. Кулюткін, М.М. Поташнік, Н.Г. Сидорчук, Г.С. Сухобська та ін.

Формулювання цілей статті. На основі цілісного наукового аналізу здійснити теоретичне обґрунтування та моделювання системи професійної підготовки студентів університетів в умовах євроінтеграційних процесів в освіті.

Виклад основного матеріалу досліджень. Потреба вдосконалення та модернізації, стимулювання не тільки розвитку, але й саморозвитку за умови нелінійності перебігу відповідних процесів, що так чи інакше супроводжуються певними кризами, саме тому виникає необхідність розгляду системи професійної підготовки студентів університетів на засадах синергетичного підходу. Ключовим для вирішення проблеми є використання компетентнісного підходу, оскільки освітнє середовище європейських країн характеризується елементарними структурними компонентами системи професійної підготовки студентів університетів через професійну компетентність майбутніх фахівців як результату підготовки у відповідних типах вищих навчальних закладів.

Вдосконалення якості підготовки майбутнього фахівця залежить від створення реальних умов для засвоєння і закріплення необхідних знань,

формування вмінь і навичок у навчанні, а результативність – від усвідомлення студентами сутності й різноманітності функцій процесу професійного становлення та їх інтеграції в теоретичній і практичній площинах майбутньої професійної діяльності.

Перспективним напрямом перетворення освітньої галузі вважаємо реформування, що віддзеркалює базові тенденції світового розвитку та перенесення акцентів щодо застосування джерел і визначення рушійних сил соціально-економічного прогресу з матеріальної в інтелектуальну сферу, а одним із шляхів реформування вищої освіти, в тому числі і вітчизняної, визнано її приєднання до Болонського процесу.

Базовими критеріями та стандартами у сфері формування спільного освітнього і наукового простору у масштабах усього континенту визнано якість знань, двоступеневу структуру вищої освіти та систему перезарахування кредитів ECTS.

Впровадження дворівневої структури є шляхом вдосконалення якості вищої освіти; засобом створення міжнародних стандартів освітніх програм, розширення діапазону визнання (зокрема, за рахунок більш глибокого знання національних освітніх систем), посилення прозорості систем вищої освіти та застосування таких механізмів, як ECTS та Diploma Supplement. Її упровадження сприяє: розвитку порівняльних (компаративних) досліджень; інтенсифікації мобільності студентів, викладачів та дослідників; наближенню систем освіти, поглибленню їх сумісності та інтеграції; формуванню певних еталонних структур (дво- або трирівневих); міжнародному працевлаштуванню випускників; розробці навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін з орієнтацією на європейський вимір; введенню міжнародного контенту в освітні програми.

Важливим принципом європейської вищої освіти визнано вимірювання академічних досягнень студентів у вигляді залікових (кредитних) одиниць. Основною метою Європейської системи перезарахування кредитів (ECTS) є надання можливості вивчення дисциплін за вибором і реалізації індивідуальних освітніх траєкторій навчання. Багатоцільовий характер ECTS характеризується тим, що вона є: механізмом гармонізації діяльності різних освітніх структур; засобом переведення (передачі) та накопичення кредитів, зміни профілів навчання, переходу із неуніверситетського сектора вищої освіти в університетський; інструментом внутрішньодержавної та міжнародної мобільності студентів; каталізатором реорганізації внутрішніх структур університетів з метою усунення перешкод для поглиблення міждисциплінарної побудови освітніх програм; умовою проектування

освітніх стандартів, програм та навчальних планів за модульним принципом (як певне вираження автономії ВНЗ та їх абсолютної цінності – академічної свободи); способом подолання перевантаження студентів та розширення їх можливостей щодо формування індивідуальних навчальних планів; фактором побудови універсальних систем контролю якості вищої освіти, уніфікації оцінних систем, що використовуються ВНЗ; методологічним підґрунтям проектування та ідентифікації професійних профілів підготовки та результатів освіти у контексті їх компетентнісного вираження; шляхом надання більш широкого доступу випускникам до європейських ринків праці; спонукальним чинником освоєння викладачами сучасними методами викладання; спільним знаменником кваліфікацій; фрагментом взаємного доповнення та посилення освітнього потенціалу навчальних програм, що пропонуються ВНЗ у межах ЄС [1].

Кредитно-модульну технологію навчання розглянуто як дієвий механізм упровадження ECTS та цілісний алгоритм ефективного оволодіння майбутніми фахівцями знаннями та вміннями. За таких умов реалізуються структурно-інтегровані освітньо-професійні програми, представлені в кредитних вимірах; відбувається свідомий самостійний вибір студентами навчальних дисциплін, що уможливорює максимальне докладання інтелектуальних зусиль для їх засвоєння за модульним принципом. Змістову інтерпретацію ECTS використовують у ході розробки системи професійної підготовки студентів університетів.

В результаті проведеного дослідження запропоновано технологію впровадження моделі системи професійної підготовки студентів університету. Технологію представлено у вигляді цілісної, системної сукупності сучасних суспільних вимог до якості підготовки висококваліфікованого фахівця, дій конкретного навчального закладу, відповідного загального алгоритму, що забезпечує його перехід від навчальної діяльності до професійної, трансформацію мотивів шляхом оволодіння спеціально розробленим на кредитно-модульній основі змістом навчальних дисциплін, реалізованим у відповідних формах, методах та локальних педагогічних технологіях.

Організаційною основою впровадження технології визначено мету, яка в методиці експериментальної роботи представлена ієрархією цілей та визначає процес цілеутворення на чотирьох рівнях: I – невербальної діяльності викладача (накопичення та систематизації невербального досвіду); II – вербальної діяльності викладача (розробка навчально-методичного забезпечення на основі кредитно-модульної технології, навчально-

орієнтувальна робота); III – вербальної діяльності студентів (відтворення знань у практичних уміннях у ході навчальної діяльності); IV – невербальної діяльності студентів (відтворення знань та навичок невербального характеру, прояв властивостей та якостей особистості перспективного характеру в межах структурних компонентів інституціональної оболонки).

Зазначено, що на рівні невербальної діяльності викладача відбувається формування педагогічних кадрів на відповідних засадах, що передбачає здобуття базової освіти, накопичення досвіду педагогічної роботи шляхом перенесення базової освіти у площину практичної діяльності, підвищення рівня кваліфікації – стажування, навчання в аспірантурі та докторантурі, результатом якого є формування науково-педагогічного персоналу вищого навчального закладу.

Базовими напрямками діяльності викладача на рівні його вербальної діяльності за таких умов є:

1) розробка пакету навчально-методичного комплексу (НМК), що включає: нормативні документи і матеріали (навчальні плани, що визначають перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ECTS); послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг; графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю; робочі навчальні програми; навчально-методичні посібники; інструктивно-методичні матеріали, індивідуальні рейтингові книжки тощо;

2) навчально-орієнтувальна робота або викладання навчальних дисциплін, що передбачає застосування теоретично орієнтованих форм навчального процесу – різних типів лекцій, кожна з яких несе певне навчальне навантаження (інформаційна, проблемна, лекція-дискусія, лекція-бесіда, лекція з розбором конкретних навчальних ситуацій, лекція-діалог, лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку, лекція-консультація, лекція-презентація та ін.), що реалізуються завдяки використанню комплексу відповідних методів навчання [2].

В основу нової парадигми професійної підготовки фахівців покладено її спрямованість не лише на забезпечення високого рівня їх кваліфікації, але й забезпечення формування професійно значущих якостей особистості, що зумовлюють їх соціальну успішність, конкурентоспроможність, відповідальність за результати професійної діяльності тощо. Відповідно до компетентнісного підходу обрано професійну компетентність майбутніх фахівців – результат підготовки в університетах, яку шляхом теоретичних узагальнень у межах спорідненого поняттєвого простору (компетентність, компетенція, професійна компетентність) охарактеризовано як складний

системний психологічний феномен, що включає ціннісно-змістові орієнтації особистості, систему професійно-значущих знань, умінь та алгоритмів дій, що впливають на успішність майбутньої професійної (фахової) діяльності.

У результаті компонентно-структурного аналізу обґрунтовано компоненти професійної компетентності студента університету / фахівця: мотиваційний (бажання здійснювати певну діяльність); змістовий (знання як підґрунтя для формування відповідних умінь); операційно-діяльнісний (система вмінь та навичок); особистісний (сукупність особистісних якостей і станів), які склали базовий комплекс критеріїв для визначення рівня сформованості цієї компетентності. Кожен із критеріїв представлено через конкретні показники, що комплексно уможливило визначення рівнів професійної діяльності студентів університетів (репродуктивний, алгоритмічний, пошуково-перетворювальний) та фахівців (репродуктивний, алгоритмічний, пошуково-перетворювальний, перетворювальний).

Висновки.

1. Система професійної підготовки студентів університетів у площині єдиного європейського освітнього простору тлумачиться як певна цілісна множина взаємопов'язаних елементів, завдяки якій на високому рівні науковості реалізуються завдання гуманізації фахової (фундаментальної) складової університетської освіти.

У зазначеному контексті педагогіка як наука і навчальна дисципліна виконує перетворювальну функцію, що передбачає не тільки збереження існуючого типу культури і виробництва, але й уможлиблює формування професійно значущих якостей особистості (соціальна успішність, конкурентоспроможність на європейському ринку праці, відповідальність за результати професійної діяльності, особистісне самовираження, саморозвиток, самореалізація), що посилює особистісний вимір у педагогічній науці та практиці.

2. Охарактеризовано інтеграційний контекст реформування вищої освіти з урахуванням освітньої політики і практики, які в єдності визначають суперечливість процесів конвергенції та диверсифікації. Їх активне розгортання впливає на визначення освітніх пріоритетів не тільки в економічній, але й соціальній політиці сучасної держави, а на практиці характеризується цілеспрямованим розвитком освіти в інтересах збагачення людського капіталу, наданням можливості вирішення наявних та запобігання нових соціальних та економічних проблем країни, зміцнення міжнародних позицій держави і зростання конкурентоспроможності національного народного господарства.

До основних напрямів європейських реформ у вищій освіті віднесено: підвищення її якості; упровадження дворівневої структури та європейської системи перезарахування кредитів (ECTS) як системоутворювального чинника модернізації вищої освіти; забезпечення мобільності викладачів і студентів. Доведено, що такі процеси в освітній галузі детермінують специфіку інтеграційних тенденцій, що характеризують сучасну освітню дійсність на рівні теорії та практики.

3. Модель системи професійної підготовки студентів університету представлено як комплекс функціональних підсистем: зовнішньої або загальноєвропейської; внутрішньої або національної; структурно-змістової або інституціональної; локальної або прикладної. Одним із найважливіших компонентів моделі є педагогічна технологія, що спрямована на реалізацію її базових положень. Запропоновано технологію, яку розглянуто у вигляді цілісної, системної сукупності суспільних вимог до якості підготовки висококваліфікованого фахівця, дій конкретного навчального закладу, загального алгоритму, що забезпечує перехід майбутнього фахівця від навчальної діяльності до професійної, трансформацію мотивів шляхом оволодіння спеціально розробленим на кредитно-модульній основі змістом навчальних дисциплін, реалізованим у межах відповідних форм, методів та локальних педагогічних технологій.

Результативною основою професійної підготовки студентів університетів є впровадження розробленої технології, ефективність якої визначено з урахуванням рівня сформованості взаємозумовлених і взаємодоповнювальних компонентів відповідного виду компетентності студента університету/фахівця: мотиваційного (бажання здійснювати певну діяльність), змістового (знання як підґрунтя оволодінням відповідними вміннями), операційно-діяльнісного (система вмінь та навичок), особистісного (сукупність особистісних якостей і станів).

Бібліографічний список.

1. Сидорчук Н. Г. Професійно-педагогічна підготовка студентів університетів у контексті єдиного європейського освітнього простору : історико-педагогічний аспект : [монографія] / Н. Г. Сидорчук; за заг. ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 608 с.

2. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів : історико-педагогічний аспект : [монографія] / [О. А. Дубасенюк, Н. В. Якса, Н. Г. Сидорчук та ін.]; за заг. ред. Н. Г. Сидорчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 300 с.

Sakhno L.A. Learning students in the context of integral European educational space

Summary. The article is devoted to the systematic consideration of vocational and educational training of university students in the context of a single European educational space. Based on the integration processes that characterize higher education systems of European countries, the concept of reasonable professional teacher training university students. The structural components of professional pedagogical competence (motivation, contents, operational-activity, personal).

Key words: the system; the professional and pedagogical training; the university; the competence; the European integration processes in education.

УДК: 378.147

Синяєва Л.В., д.е.н., професор

Таврійський державний агротехнологічний університет

ЧИ СПРИЯЮТЬ ТЕСТИ ГЛИБОКОМУ ВИВЧЕННЮ ДИСЦИПЛІНИ ?

Анотація. Розглянуто проблеми, які виникли у сфері вищої освіти із впровадженням в Україні тестування спеціалістів. Виявлено позитивні та негативні сторони застосування даної методики.

Ключові слова: студент, професійна підготовка, тестування, творче мислення, контроль знань.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економічний та соціальний розвиток України потребує висококваліфікованих фахівців. Для цього, крім розвитку ініціативи і творчих здібностей студентів, необхідна ґрунтовна фахова підготовка, що дозволить їм грамотно вирішувати питання управління підрозділами. Саме тому необхідно переходити від звичайної передачі інформації до керівництва пізнавальною діяльністю студентів, формуванню у них навичок самостійної роботи. На вирішення цього завдання суттєво впливає не тільки якість навчального процесу, результативність професійної підготовки, але й формування особистості сучасного фахівця здатного компетентно діяти і творчо мислити.

Цілі статті. Розглянути основні проблеми та тестову оцінку знань при організації самостійного вивчення студентами 75% навчального матеріалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка знань – одне з основних питань педагогіки. Тестова культура відіграє значну роль у суспільстві. У цьому сумнівів немає. Тести – це найбільш ринкова з усіх існуючих навчальних технологій. Вся різноманітність тестів зводиться до одного, найбільш примітивного різновиду – тестам з вибором відповіді. Тобто, тести – це, скоріш за все, дешевий і примітивний механізм формальної звітності у тих випадках, коли реальна наявність знань байдужа.

Найважливішим моментом, метою практичних занять, безперечно, є висвітлення практичної сторони діяльності підприємства. Але, слід зауважити, що не менше значення має й проведення контролю рівня теоретичних знань студентів. Нажаль для цього виду контролю не завжди вистачає часу, або цей час дуже обмежений і тому якість контролю рівня знань студентів знижується. Це пов'язано насамперед з тим, що не можна за короткий час виявити у процесі співбесіди рівень знань всіх студентів. Протягом відведеного за методикою на це часу можна вислухати повноцінні відповіді не більше ніж 3-4 студентів, а решта залишається неопитаними, а отже контроль їх знань не проводиться і це є негативним фактором. Саме бажання виправити цей недолік і є основою пошуку альтернативного методу перевірки теоретичних знань студентів. Виникає необхідність скоротити витрати часу на перевірку рівня знань одного студента, не погіршуючи якість цього контролю. Як свідчить досвід, поставлена задача вирішується через застосування тестових завдань.

В останні роки у нашому закладі, (як втім, і в інших) дуже активно почали застосовувати тестування в навчальному процесі. Така система навчання широко застосовується у західних країнах, але там, як правило, курс, що читається, жорстко прив'язаний до конкретних підручників і відображає їх концепцію, структуру, рівень складності. Більш того, така система навчання починається ще у школі і продовжується впродовж всієї кар'єри людини. Тестування спеціалістів є обов'язковою формою при прийомі на роботу, причому це не разове обстеження типу «коефіцієнту інтелекту», а система багаторазового проведення перевірок, побудована на загальних методичних принципах. В Україні такого досвіду майже немає. Навчання економістів на заході здійснюється по рівнях, тобто поступово підвищується ступінь важкості і глибини матеріалу, що вивчається, в залежності від шкільної підготовки, факультету, спеціалізації навчального закладу.

Тестування – це перш за все, тренування пам'яті й розуму, за допомогою якого студенту легше оволодівати термінологією економічної

науки, економічною логікою, поняттями і категоріями. Залишаючи студента наодинці з тестами, викладач хоче навчити його самостійно аналізувати економічні процеси, користуватись різними методами, робити правильний вибір. Працюючи з тестами, студенти можуть самі визначити, наскільки глибоко вони засвоїли предмет, чи необхідно їм ще раз подивитись лекцію або підручник, одержати додаткову консультацію тощо. Інакше кажучи, система тестування дозволяє з'ясувати глибину знань студентів і достатньо швидко оцінити їх. З іншого боку, економічне навчання спрямовано не на вирішення окремих задач і визуджування термінів і категорій, а на розвиток того, що має назву «економічне мислення».

Економічне мислення – це уміння постійно застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних явищ, для більш глибокого розуміння оточуючої нас дійсності. Для того, щоби тестування, як метод навчання студентів економічним наукам, сприяло розвитку економічного мислення необхідно створити єдину систему екзаменаційного тестування, засновану на загальних, зрозумілих всім методичним принципам. Для студентів така система необхідна для усвідомлення того, що можливість отримати високу оцінку на іспиті здійсниться тільки при умові глибоких знань з дисципліни, що вивчається.

Але останнього часу в організації контролю знань студентів існує чимало проблем. Одна з них полягає в тому, що до вищого навчального закладу приходять абітурієнти зі слабкими базовими знаннями, внаслідок чого вони не мають уяви про форми, засоби і методи пізнавальної діяльності і закріплення знань. Їм доводиться уже в процесі навчання опановувати нові елементи технології і культури розумової праці, що уповільнює процес засвоєння спеціальних знань.

Інша проблема полягає в тому, що діюча система підготовки фахівців не сприяє становленню професіоналізму випускників. В останні роки в робочих навчальних планах скорочувалась кількість годин, відведених на вивчення спеціальних дисциплін, існуючі дисципліни або об'єднувались, або штучно розривались на кілька невеликих дисциплін, які дублювали одна одну, спричиняючи труднощі при розробці робочих програм.

Існує також проблема в тому, як зацікавити студента самостійно опрацьовувати матеріал, як спрямувати його на засвоєння нових знань й оновлення уже здобутих, як організувати навчальний процес, щоби студент отримував задоволення від результатів пізнавальної діяльності і свого професійного розвитку.

Для того, щоби досягти позитивних результатів від контрольного

тестування, необхідно впроваджувати тести як постійний елемент навчання студентів впродовж всіх років їх навчання в університеті. Багато з вузів вбачають у такому підході глухий кут, оскільки це обмежує розумові здібності студентів, можливість творчо, неординарно мислити, тобто вважається, що тестування просто шкодить навчальному процесу. Адже тест – це формалізоване опитування.

Для студентів з творчою компонентою тестування часто виявляється некомфортним. В усному, діалоговому спілкуванні вони значно краще проявляють себе, свої знання і здібності. Крім того, відомо, що у певних осіб є психологічні бар'єри стосовно тестування. Це частіш за все невпевнені в собі, в своїх знаннях, особи, що сумніваються, або ті, хто має утруднення в умовах вибору. Зазвичай такі студенти запитують: «А можна дати дві відповіді?», тобто діють «з запасом» – а може щось і виявиться правильним. Тому оволодіння методикою тестування вимагає додаткової роботи зі студентами, спрямованої на формування умінь відповідати на тест. Для успішного проходження тестування важливо уміння концентруватись, виділяти головне, сутнісне у питанні тесту.

Особливе занепокоєння викликає і та обставина, що тестування не розвиває навички професійного мовного спілкування. Студенти, які блискуче проходять процедуру тестування, в усному спілкуванні не можуть сформулювати св'язаного опису різних аспектів професійної діяльності, з великим зусиллям застосовують професійну термінологію. Оскільки на факультеті економіки та бізнесу з цього року державний екзамен частково проводиться у формі усних відповідей на питання екзаменаційних билетів, необхідно впродовж всього терміну навчання розвивати і підтримувати усне спілкування зі студентами, навчати їх ясно і чітко викладати свою думку з професійної проблеми, що обговорюється. З нашої точки зору, орієнтація на суцільне тестування вбиває саму суть, зміст економічного знання. Знання, які завчені для тестів, пізніше успішно зтираються з «оперативної пам'яті» будь-якої нормальної людини як непотрібний мотлох, що необхідний один раз у житті і який не має ніякої самостійної цінності.

Висновки. Основою пошуку альтернативного методу перевірки теоретичних знань студентів є застосування тестових завдань. Цей метод має як позитивні, так і негативні сторони.

Позитивним моментом пропонованого методу є те, що студенти не мають часу на списування і за обмежений час можна виявити ступінь вивчення теми. Пропонована методика апробована на практичних заняттях протягом семестру. Вона безперечно дає очікувані результати, а студенти

ставляться до неї позитивно, і це відбувається не тому, що вони вважають її простішою за звичайне опитування, а через оперативність та прозорість результатів.

Проблеми, які виникають при впровадженні суцільного тестування полягають у тому, що це обмежує розумові здібності студентів, можливість творчо, неординарно мислити, не розвиває навички професійного мовного спілкування тобто вважається, що тестування шкодить навчальному процесу.

Підтвердженням сказаному є те, що в останні роки у вузах в масштабах країни проводиться тестування студентів з метою виявлення знань за отримуваною спеціальністю. Вражає те, що для досягнення успішних результатів студенти щоденно перед складанням тестів, образно кажучи, «б'ють» тести, замість занять по інших дисциплінах. В результаті досягаються дуже високі результати тестування при невисокому середньому балі навчання.

Бібліографічний список.

1. Давыдова Л.П. Организация самостоятельной работы студентов / Л.П. Давыдова. – М., 2005. – 212 с.
2. Майоров, А. Н. Теория и практика создания тестов для системы образования. / А. Н. Майоров. - М.: Народное образование, 2000.
3. Синяєва Л.В. Проблеми економічної освіти / Збірник науково-методичних праць з питань національно-громадського виховання студентів / ТДАТА. – Мелітополь, 2003. – 108 с.
4. Синяєва Л.В. Тести як форма оцінки якості знань. Матеріали науково-практичної конференції «Концептуальні підходи до підготовки спеціалістів з обліку та аудиту в сучасних умовах України». – Харків: ХІБМ, 2004. – 223с.
5. Синяєва Л.В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності знань студентів. Матеріали науково-практичної конференції з проблем практичної підготовки студентів у вищих навчальних закладах. 26-28 листопада 2003 р. – Полтава, 2004. – 152с.
6. Синяєва Л.В. Удосконалення форм і змісту індивідуальної та самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі. Збірник науково-методичних праць. (Випуск11). – Мелітополь: ТДАТУ, 2007

Summary. The problems that have arisen in higher education in Ukraine with the introduction of testing experts. The positive and negative aspects of the use of this technique.

УДК 378.014.5

Трачова Д.М. к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ ОБЛІКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. В статті розглянуті складові науково-методичного забезпечення облікових дисциплін. Основну увагу приділено методичному забезпеченню самостійної роботи студентів. Зазначено необхідність багатоваріантних рішень завдань професійного характеру.

Ключові слова: Навчально-методичний комплекс дисципліни, фахове навчання, самостійна робота студентів.

Постановка проблеми. Для забезпечення якості навчання у вищій школі звертають особливу увагу на систему планування і організації навчального процесу. При цьому слід урахувати, що навчальний процес у ВНЗ будується відповідно до вимог державних нормативно-правових документів, зокрема Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах.

З набуттям навчальними закладами академічної самостійності особливого значення набувають структурне і змістовне наповнення навчально-методичних комплексів. Особливо це стосується фахових дисциплін, які формують якості і компетенції майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями змістовного навантаження науково-методичного забезпечення навчального процесу у ВНЗ займалися Ю. Алфьоров, В. Байденко, М. Степко, Я. Болюбаш, В. Шинкарук, В. Грубіянко, І. Бабін, Н. Вознесенська, Т. Дмитренко, В. Міхєєв, Т. Паніна, Л. Вавілова, О. Пугачевський, С. Смирнов, І. Фаліна, М. Мохова, І. Шендрик та ін. Вони вважали, що науково-методичне забезпечення має відтворювати логіку формування готовності майбутніх викладачів до професійно-педагогічної діяльності і разом із іншими компонентами педагогічного процесу утворювати науково-теоретичну й концептуальну єдність професійної підготовки викладача ВНЗ [1].

Професор кафедри педагогіки Київського національного університету

імені Тараса Шевченка, доктор педагогічних наук Олена Жорнова досліджувала питання змістової сутності науково-методичного забезпечення навчального процесу через встановлення його функціонального призначення, видів, сучасних нормативних вимог до нього [1]. Вона наполягає, що вимоги до науково-методичного забезпечення навчального процесу у ВНЗ не позбавлені суперечностей, основні з яких сконцентровано у полі професійної діяльності викладачів:

- з одного боку, науково-методичне забезпечення навчального процесу у ВНЗ покликане сформулювати у студентів компетентності, що уможливають виконання функціональних обов'язків найоптимальнішим способом на основі науково обґрунтованих рішень, що передбачає максимальну спрямованість на індивідуальну траєкторію навчання через врахування специфіки майбутньої професійної діяльності та професіоналізації, а з іншого – його побудова за вимогами кредитно-модульного навчання, що гранично його стандартизують;

- з одного боку, логічне структурування викладачем навчального матеріалу через послідовне подання змісту навчання, завдань для самоперевірки, питань для поглибленого контролю, що уможливорює, на його погляд, досягнення студентом вагомих результатів як на проміжних етапах опанування навчальної дисципліни, так і на підсумковому на засадах включення його у лінійний, упорядкований, ритмічний процес навчання, а з іншого – неможливість викладача повною мірою забезпечити системність й послідовність самостійної роботи студента, оскільки часто її формат набирає вигляду спорадичності, епізодичності, невпорядкованості, а то й хаотичності.

О.О. Комліченко, в своїй статті «Науково-методичне забезпечення підготовки молодших спеціалістів в контексті потреб економіки та суспільства» визначає, що науковці виділяють ряд суперечностей між визначенням критеріїв якості підготовки фахівців на основі сучасних теорій і концепцій якості освіти та оцінкою реального і прогностичного попиту на кваліфіковані кадри в контексті регіонального, суспільного, європейського ринків праці; постійно зростаючими вимогами до якості підготовки кваліфікованих фахівців в системі професійної освіти та фактичним якісним кадровим, науково-методичним і матеріально-технічним її забезпеченням [2].

Подолання цих протиріч зумовлює необхідність формування системи науково-методичного забезпечення навчального процесу з урахуванням профілю навчального закладу та цілей його функціонування.

Входження України в світовий освітянський простір актуалізує проблему оновлення змісту освіти та науково-методичного забезпечення

підготовки майбутніх фахівців.

Метою цієї статті є аналіз науково-методичного забезпечення професійної підготовки студентів облікових спеціальностей в контексті потреб економіки та суспільства та пошук шляхів його удосконалення в контексті розвитку науково-методичного забезпечення самостійної роботи студентів.

Виклад основного матеріалу досліджень. У сучасній підготовці фахівців важлива роль відводиться відповідному науково-методичному забезпеченню навчального процесу, яке передбачає сукупність методичних рекомендацій викладачам щодо вдосконалення методик навчання та студентам щодо кращого опанування фахових знань.

Визначено, що науково-методичне забезпечення навчального процесу – це сукупність документів, наукових, навчальних, методичних матеріалів, які:

- а) описують зміст,
- б) встановлюють структуру,
- в) визначають результат,
- г) регламентують перебіг навчального процесу.

Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах визначено основні компоненти науково-методичного забезпечення навчального процесу. Ними є:

- державні стандарти освіти;
- навчальні плани;
- навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін;
- програми всіх видів практики;
- підручники та навчальні посібники;
- інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять;
- індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальних дисциплін;
- матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять; контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу);
- методичні матеріали: для самостійного опрацювання студентами фахової літератури, написання курсових, дипломних робіт/проектів.

Вимоги до науково-методичного забезпечення навчального процесу

регламентуються державними документами, потребами суспільства та економіки. В сучасній освіті викладач повинен виконувати функцію проектування процесу індивідуального інтелектуального розвитку кожного студента.

На перший план висуваються такі форми діяльності педагога, як розробка індивідуальних стратегій навчання, навчальна педагогічна діагностика, індивідуальне консультування. При формуванні нових критеріїв оцінювання ефективності освітніх процесів слід враховувати компетентність, ініціативу, творчість, саморегуляцію, унікальність розумових здібностей [3].

Однак при виконанні студентами облікових спеціальностей своїх професійних обов'язків часто необхідний індивідуальний підхід до вирішення конкретної проблеми. Пошук нестандартних рішень в професійній практиці унеможлиблює стандартизацію до підходів навчання студентів старших курсів, які вже мають необхідні базові навички зі спеціальності. Безсистемність в організації студентами самостійної роботи можна скорегувати саме через розширення переліку основних компонентів науково-методичного забезпечення навчального процесу.

Таким чином одним з перспективних напрямів самостійної роботи вважаються круглі столи та різного роду дискусії з проблемних та актуальних в теперішній час питань. Складність постає в тому, що для облікових спеціальностей при організації самостійної роботи з урахуванням частотої зміни нормативної бази можливо тільки задати загальний вектор роботі, визначити її формальні організаційні та змістовні засади.

Викладач інституту соціальної та політичної психології О.Жорнова розробила загальні методичні настанови до організації самостійної роботи студента:

- за змістом та обсягом самостійна робота має відповідати модульній структурі навчальної дисципліни;
- самостійне опрацювання навчального матеріалу потрібно обмежити переліком літератури, питань, проблем, видів діяльності тощо; воно стосується змісту та обсягу навчального матеріалу кожного тематичного розділу, окремої теми, а також кожного аудиторного заняття;
- матеріали до питань, винесених на самостійне опрацювання, мають бути доступними для студента; особливо це стосується опанування теоретико-методологічних проблем, що розглядаються у межах навчальної дисципліни;
- форми, види самостійного опрацювання студентами навчального матеріалу необхідно урізноманітнювати: це можуть бути доповіді, реферати,

анотовані списки літератури, бібліографічні покажчики, есе тощо;

- необхідно забезпечити можливість самоперевірки самостійно опрацьованих питань;
- для поглибленого самоконтролю у методичних рекомендаціях до самостійної роботи потрібно навести перелік контрольних запитань, стислі відповіді на них або ж тести з відповідями;
- для оцінювання результатів самостійної роботи встановити перелік контрольних заходів та їхні терміни, що довести до відома студентів;
- загальний обсяг часу, відведений за планом на самостійну роботу, не може бути змінений [1].

Однак практика перевірки результатів самостійної роботи для студентів облікових спеціальностей показала, що найбільш ефективними виявилися наукові та практичні дискусії застосування нових нормативно-правових норм з питань облікового забезпечення регулювання діяльності підприємства.

При вивченні нормативної бази, порядку її застосування та визначенні наслідків змін в господарській діяльності як з боку підприємства, так і з боку держави, студенти мають змогу комплексно оцінити зміни, дати рекомендації щодо їх застосування і визначити їх ефективність. Це дозволяє набути навички з кількох облікових дисциплін та навчити студентів до комплексного підходу та обґрунтування професійних рішень.

Висновки. При дослідженні складу науково-методичного забезпечення навчальної діяльності студентів облікових спеціальностей визначено, що при наявності нормативних документів з підготовки фахівця роль викладача та повчально-методичного матеріалу посилюється з переходом до автономності навчальних закладів освіти. Однак при цьому методичне забезпечення самостійної роботи студентів облікових спеціальностей повинно носити більш творчий характер, що дозволить розвивати здатність аналізувати та винаходити нестандартні рішення, наслідки яких будуть економічно обґрунтовані.

Бібліографічний список:

1. Науково-методичне забезпечення навчального процесу у вищій школі: усталені нормативи та сучасні вимоги / О. Жорнова, О.Жорнова // Вісник Книжкової палати. - 2012. - № 2 [Електронний ресурс: Точка доступу http://www.irbisnbnv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbnv/cgiirbis_64.exe?c21com=2&i21dbn=ujrn&p21dbn=ujrn&z21id=&image_file_name=pdf%2fvkp_2012_2_10.pdf&image_file_download=0]
2. Комліченко О.О. Науково-методичне забезпечення підготовки

молодших спеціалістів в контексті потреб економіки та суспільства //Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві - 2013, вип. 3(4) [Електронний ресурс: Точка доступу <http://sbornik.college.ks.ua/downloads/sbornik4/pdf/38.pdf>]

3. Різник В.В. Теоретичні основи науково-методичного забезпечення професійної підготовки студентів економічних спеціальностей в умовах входження України у світовий освітній простір [Електронний ресурс. Точка доступу http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gvpkhdp/2008_16/193-195.pdf]

Trachova D.M. Perfection of the methodical providing of educational process of students of registration specialities

Summary. The constituents of the scientifically-methodical providing of registration disciplines are considered in the article. Basic attention is sanctified to the methodical providing of independent students work. The necessity of multiple decisions of professional tasks character is underline.

Key words: Methodical complex of discipline, vocational training, independent work of students.

УДК [378:657](043.2)

Трусова Н.В, к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

НАГАЛЬНА ПОТРЕБА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ ТА ІНТЕНСИВНИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Досліджено складові педагогічної майстерності з метою забезпечення реалізації конструктивної, організаторської, комунікативної, дослідної функцій у навчальному процесі. Визначено вимоги та критерії до професійних педагогічних вмінь викладача.

Ключові слова: педагогічна майстерність, освітня діяльність, професійна компетенція, навчальний процес.

Постановка проблеми. Зміна системи стандартів у сфері вищої освіти, згідно нового Закону України «Про вищу освіту» потребує педагогічної майстерності з акцентом на перегляд сучасних інновацій та інтенсивних навчальних технологій, що базуються на сукупності вимог до змісту та результатів освітньої діяльності за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою формування педагогічної майстерності з метою забезпечення програмних результатів навчання, набуття професійної компетенції майбутніх фахівців, які визначені сучасними вимогами виробництва приділено значна увага у працях вітчизняних вчених: О.Г. Кореневої, С.М. Новак, В.О. Орлової, Н.В. Рассулової, Ю.Б. Слободяник, Л.О. Сухаревої. Проте сучасним змінам у сфері вищої освіти, які засновані на поглибленому опрацюванні освітньо-професійних програм, освітніх стандартів, існуючих методів організації та змістовного наповнення навчального процесу не приділено значної уваги.

Метою статті є визначення складових педагогічної майстерності щодо забезпечення реалізації конструктивної, організаторської, комунікативної і гностичної функцій у навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу досліджень. Сучасні технології навчання у сфері вищої освіти й відповідних їм вимог до викладача визначаються факторами за умовами їхнього впливу на діяльність студентів: організаційного, мотиваційного (соціально-психологічного) і методичного характеру. Майже 85-90% факторів, що безпосередньо або опосередковано пов'язані з успішністю викладання, впливають на процес навчання. Серед усіх факторів успішності найважливішими є: зацікавленість у ході навчання; актуальність і корисність навчального матеріалу; особистісні риси і якості студентів; допомога студентові концентруватися в процесі вивчення теми; подолання пасивності у навчанні; відповідне інформаційно-методичне забезпечення; доступність викладання.

Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах визначено основні компоненти науково-методичного забезпечення навчального процесу. Ними є: державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; програми всіх видів практики; підручники та навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальних дисциплін; матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до семінарських, практичних і

лабораторних занять; поточний контроль для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу); методичні матеріали для самостійної підготовки студента, написання курсових, дипломних робіт.

Проте здійснення посадових обов'язків найоптимальнішим способом, на основі науково обґрунтованих рішень, передбачає щонайбільшу спрямованість на індивідуалізацію навчання через врахування специфіки майбутньої професійної підготовки. Тому цей перелік може бути (й бажано) доповненим, розширеним за рішенням кафедри, факультету, вищого навчального закладу, або з ініціативи самого викладача. Прикладом варіанта розширення переліку, затвердженого рішення засідання кафедри може бути: забезпечення педагогічного процесу наочним, роздатковим матеріалом; підготовка конспектів лекційно-практичних занять та методичних рекомендацій із педагогічної практики в електронному форматі; розроблення методичних матеріалів для самостійної роботи студентів, котрі навчаються за індивідуальним графіком, відповідно до вимог організації педагогічного процесу за кредитно-модульною системою; розроблення тематики курсових, бакалаврських та магістерських робіт.

Розв'язання проблемних питань із науково-методичного забезпечення навчального процесу у ВНЗ доцільно розглядати в напрямку теоретичного обґрунтування такої процедури моніторингу якості навчання та якості освіти, що надасть можливість не тільки ззовні, а й студенту відстежувати здобуті знання та вчиняти адекватні дії задля їх приведення до бажаного рівня.

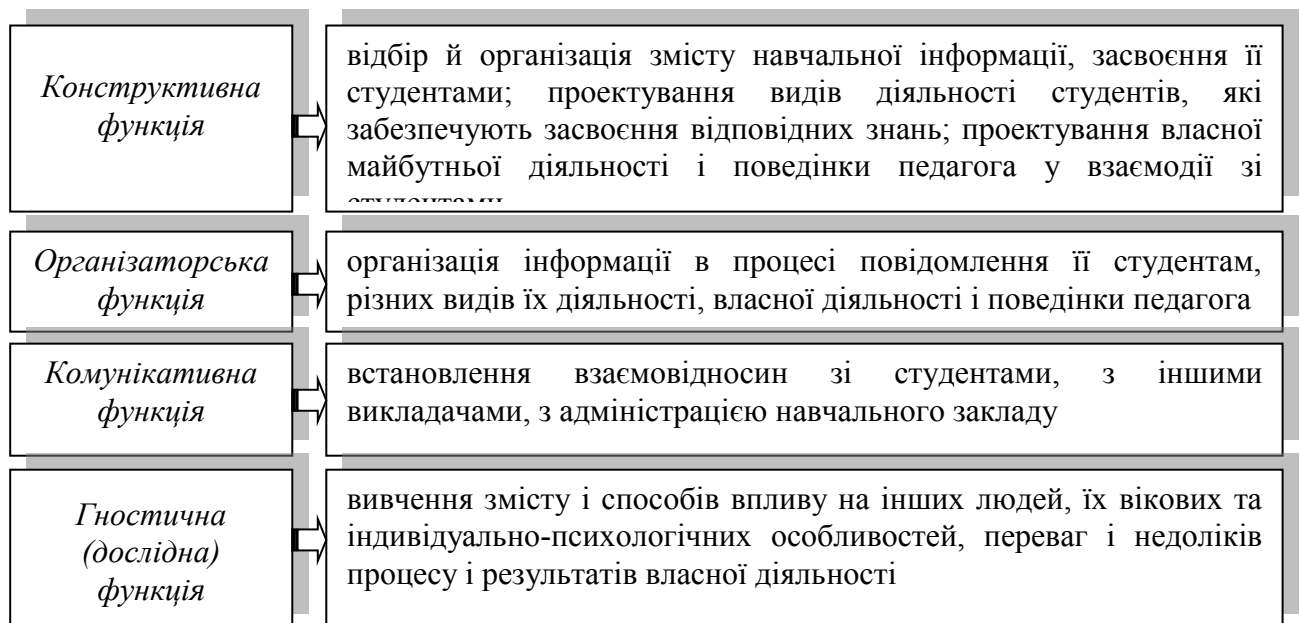

Рис. 1. Складові педагогічної майстерності у формуванні ділової компетентності фахівців відповідно до вимог на ринку праці

Функціональність складових педагогічної майстерності, яка забезпечують реалізацію інноваційних та інтенсивних навчальних технологій представлено на рис. 1.

Реальний педагогічний процес складається з багатьох компонентів, всі їх можна класифікувати за трьома головними аспектами освітньої діяльності: змістовним, методичним та соціально-психологічним. При цьому провідну роль мають відігравати поглиблене знання предмета, уміння підбирати, адаптувати зміст навчального матеріалу до потреб відповідної навчальної групи, визначати мету і завдання освітньої діяльності, реалізовувати навчальний процес відповідно до потреб і можливостей студентів, контролювати його результативність, здійснювати оптимальний розподіл матеріалу за часом та активізацію його сприйняття, виокремлення ключових ідей, використання інноваційних та інтенсивних навчальних технологій.

Рис. 2. Вимоги щодо професійної майстерності та вмінь викладача

Основні критерії, що обумовлюють відповідний рівня педагогічної майстерності викладача (спрямованість та педагогічна техніка, вибір ефективних засобів та результат), спрямовані на реалізацію одного з найважливіших принципів організації навчання - принципу оптимізації. Він потребує усвідомленого вибору такого варіанта навчального процесу, який за даних умов забезпечить максимально можливу ефективність розв'язання завдань у сфері вищої освіти і розвитку студентів за раціональних затрат часу і зусиль викладачів.

Самостійна діяльність суб'єктів навчального процесу забезпечує підтримку знань на високому рівні та стимулює студентів до пошуку нових, передових знань. Пошук оптимального рівня контролю, сприяє більш досконалому розвитку кожної окремої особистості в цілому, що дозволяє сформувати багатий і могутній науково-інтелектуальний потенціал майбутніх фахівців, спроможний стати гідним конкурентом на світовій арені.

Підготовку викладача до педагогічної творчості можна розглядати як об'єктивний творчий стимул, що ґрунтується на потребі в реалізації стратегічних завдань вищої освіти України, на системі загальнопрофесійної підготовки, та формах сучасного розвитку навчально-методичної науки і практики в залежності від особистісних якостей та рівня освітньої діяльності.

Позитивом даної методики є відхід від надмірної «затеоретизованості» матеріалу і приділення належної уваги формуванню у студентів професійних компетенцій, які вони використовуватимуть у виробництві. Крім того, комбінування методів дозволяє сконцентруватися на напрацюванні конкретних практичних навичок (способу виконання дій) та вмінь (здатності виконувати певний вид діяльності), будь-то здійснювати аналітичну оцінку, виступати в якості експерта чи якісно опрацьовувати інформаційні джерела.

Найважливішим принципом навчання є принцип сполучення різних методів та прийомів навчання. І майстерність викладача полягає в тому, щоб вибрати оптимальне сполучення методів та засобів навчання, методичних прийомів, які забезпечують активізацію навчання.

Завданням освіти нині є сприяння розвитку економіки та суспільства знань, створення у вищому навчальному закладі інноваційного середовища, що передбачає вдосконалення організації та змісту освіти, оптимізації кадрового забезпечення, комплексного вдосконалення професійної майстерності науково-педагогічного працівника, поліпшення інформаційного, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Висновки. Якісні параметри розвитку вищої освіти повинні реагує на

зміни в економіці та суспільстві, орієнтується не лише на передачі знань, умінь і навиків, а й бути орієнтовані на виховання соціально затребуваних якостей майбутніх фахівців. Компетенція з питань професійної підготовки, яка визначається предметною підготовкою, педагогічною кваліфікацією, інтелектуальними, психологічними, моральними властивостями викладача має формувати нові підходи до втілення сучасного науково-методичного забезпечення процесу навчання у вищому навчальному закладі.

Дії щодо соціальних стимулів у придбання якісної освіти за сучасної економіки доводить наявність конкуренції на ринку праці, що значно підвищує вимоги до системи освітньої діяльності. Особливо це стосується галузей, що виходять на нові міжнародні ринки і, завдяки процесу глобалізації, на зрілі західні ринки. У цих умовах актуалізується проблема щодо потреби фінансування бюджетних місць у сфері вищої освіти та адаптивності системи освітньої діяльності до економічного середовища, що постійно змінюється. Цього можливо досягти за умови застосування стратегічних заходів, що забезпечують адекватне витрачання бюджетних коштів, сприяючи досягнення поставлених цілей шляхом цілеспрямованої дії на певні параметри розвитку вищих освіти, а також розроблення нормативно-правової бази та методологічних положень, що регулюють діяльність вищих навчальних закладів, забезпечують якість професійної майстерності та науково-педагогічну діяльність.

Бібліографічний список

1. Артющина М.В. Групова навчальна діяльність студентів в підвищенні рівня професійної підготовки фахівців / М.В. Артющина // Науково-методичний журнал. – 2011. – Випуск 7. – С.96-104.
2. Jaques E. A General Theory of Bureaucracy / E. Jaques. – London: Heinemann, 1976.
3. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен / Пер. с англ. – М.: «Когито-Центр», 2012. – С.42-43.

Summary. Studied components of pedagogical skills to ensure the implementation of structural, organizational, communication, research functions in the learning process. The requirements and criteria for professional teaching skills teacher.

Key words: teaching skills, educational activities, professional competence, learning process.

УДК 378:004

Чорна Т.С., к.т.н., доцент, Мітков В.Б. к.т.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ – ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЯКІСНИХ ФАХІВЦІВ- АГРОІНЖЕНЕРІВ НОВОГО РІВНЯ

Анотація. У статті розглянуто вплив інформації та механізмів її трансформації на процес формування фахівця.

Ключові слова: інформація, якість засвоєння інформації, інформаційні технології, світогляд, трансформація особистості.

Постановка проблеми. Сьогодні, як і багато років назад у часи Піфагора, Людство використовує інформаційні технології. Змінилися тільки їх інструменти. Зараз, як і тоді, у будь-якій сфері діяльності при вирішенні задач фахівці займаються збиранням, структуруванням, організацією, переробкою, отриманням знань по своєму питанню, зберіганням та передачею інформації.

Але зараз ми живемо у постіндустріальному суспільстві, в економіці якого переважає інноваційний сектор економіки з високопродуктивною промисловістю, індустрією знань, з високою часткою у валовому внутрішньому продукті високоякісних та інноваційних послуг, з конкуренцією у всіх видах економічної та іншої діяльності, а також більш високою часткою населення, зайнятого в сфері послуг, ніж у промисловому виробництві. Наукові розробки стають головною рушійною силою економіки – базою індустрії знань. Головним інтенсивним фактором розвитку постіндустріального суспільства є людський капітал – професіонали, високоосвічені люди, які здатні критично мислити; наука і знання у всіх видах економічної інноваційної діяльності [1].

Аналіз останніх досліджень. Спираючись на визначення М.І. Жалдака, під інформаційною технологією будемо розуміти "сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, зберігання, обробки, передачі і представлення інформації, що розширює знання людини і розвиває їх можливості з управління технічними і соціальними процесами" [2].

Засоби нових інформаційних технологій – це програмно-апаратні засоби і пристрої, що функціонують на базі комп'ютерної техніки, а також

сучасні засоби і системи інформаційного обміну, які забезпечують операції збирання, накопичення, зберігання, опрацювання, передачі інформації [3]. Постає проблема застосування інформаційних технологій до формування навичок притаманних людині ХХІ століття, до яких відноситься і навичка критичного мислення.

Сьогодні уявити будь-яку сферу діяльності людства без використання комп'ютерних технологій неможливо. Але так було не завжди. Ще зовсім недавно процес навчання будувався за схемою "викладач – друковані джерела інформації – здобувач вищої освіти". Ця схема працювала в обох напрямках [4].

За умов сучасного інформаційного суспільства змінюється методика традиційного навчання, яка орієнтується на застосування комп'ютерних технологій та вносить докорінні зміни в систему "викладач – здобувач вищої освіти". Комп'ютерні технології відіграють нову роль у навчанні та викладанні. Викладач перестає бути джерелом інформації. Він виступає посередником, тому педагогічний фахівець має іти до школи за фундаментальними знаннями комп'ютерних технологій.

Для викладача важливо знати як:

- і де знайти потрібне джерело інформації,
- відсіювати з великого потоку потрібну та достовірну інформацію,
- аналізувати отриману інформацію,
- вміло обробити та подати інформацію на основі отриманих і наявних знань в доступній формі відповідно до особливостей здобувачів вищої освіти.

Мета статті. Метою даної публікації є аналіз можливостей використання інформаційних технологій та особливості навчання при підготовці фахівців-агроінженерів.

Виклад основного матеріалу досліджень. Непродумане застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі не поліпшує, а погіршує якість засвоєння знань. Тому інформаційні технології повинні бути частиною загальних педагогічних технологій, раціонально поєднуватись з традиційними методичними системами навчання, органічно вписуватись в певну педагогічну систему з її цілями, змістом, методами навчання.

Для визначення можливостей використання інформаційних технологій для формування критичного мислення необхідно розглянути напрямки і тенденції застосування комп'ютерних освітніх технологій, дидактичні функції і потенціал засобів комп'ютерної техніки.

Тому в практиці використання інформаційних технологій у навчальному процесі виділяють наступні напрямки: використання мов та систем програмування; застосування програм навчального призначення, спеціально розроблених для цілей навчання, що реалізують певні педагогічні функції; застосування професійних комп'ютерних програм (пакетів), призначених для розв'язання широкого кола практичних і наукових задач з різних предметних галузей.

Для повноцінного розвитку і раціонального впровадження інформаційних, зокрема веб-технологій, в освітній процес необхідно реалізувати наступні аспекти [5]:

- розробка гіпертекстових навчально-методичних помічників зі зрозумілим інтерфейсом користувача і з урахуванням реальних технічних можливостей здобувача вищої освіти;
- розробка лабораторних практикумів віддаленого доступу;
- розробка технологічного середовища для системи дистанційної та відкритої освіти, органічно об'єднуючої накопичений провідними вузами досвід, що надає типовий інструментарій для формування єдиного освітнього середовища України.

Таким чином сьогодні головне завдання викладача навчити здобувачів вищої освіти самостійно отримувати знання.

Як стати фахівцем світового рівня? На перше місце виходить питання *усвідомленої практики*. Існує думка, що 10000 годин (чи 10 років) усвідомленої практики – саме стільки треба *свідомо практикуватися*, щоб стати фахівцем світового рівня в чомусь. Ключове слово тут "усвідомленість" – будь-яка кількість бездумного механічного повторення нічим не поліпшить навички. Усвідомлена практика припускає постановку перед собою цілей для кожного заняття, фіксацію і аналіз результатів кожного такого "уроку". Але попередньо необхідно «наситити» слухачів будь яких курсів необхідною інформацією, перш ніж вони зможуть усвідомлено практикуватись. Наявний приклад цього дає багатовимірною ймовірнісною матрицею можливих станів матерії у вигляді воронки зі східчастими краями (рис. 1).

У воронку укладається «нитка» еволюції (канат). Еволюція розгортається по «багатовимірній ймовірнісній матриці можливих станів матерії». Вихід на новий щабель – тільки в міру насичення попереднього ступеня (мається на увазі «інформаційне насичення»). Тобто кожен виток каната в цій спіралі є підставою, опорою, на яку лягає наступний виток. Якщо цього немає, то відбувається зрив. Саме з цієї причини необхідно «наситити» слухачів будь яких курсів необхідною інформацією, перш ніж

щось змінити. Звідси висновок – не можна намагатися обігнати міру розвитку.

Рис. 1. Багатовимірний ймовірнісний матриця можливих станів матерії

Велику роль *відіграє постійний доступ до кращих учителів*. В залежності від рівня навчання знадобляться різні наставники. Спочатку – кращі місцеві учителі, згодом – національного рівня, а потім вже й експерти світового класу. Кращі експерти в галузі прискорюють навчання, структурують процес освоєння нових знань, мотивують і контролюють виконання самостійної роботи. Ваша головна і кінцева мета – стати кращим учителем і ментором для самого себе. Саме цю властивість мають усі видатні експерти.

Однак неможна відкидати *підтримку сім'ї і оточення*. Цікавий факт: біографії безлічі людей, що традиційно вважаються видатними вундеркіндами, прекрасно відповідають викладеним вище умовам. Найбільш відомий приклад Моцарта – фантастичний природний талант. Не варто забувати, що навчання Моцарта музиці почалося в 4 роки, а його батько був відомим музичним вчителем і автором одного з перших підручників по грі на скрипці, який натхненно мотивував молодого Вольфганга до постійних репетицій. Видатні люди збираються разом, підтримують тісні зв'язки і вчать один у одного. Робота і спілкування з кращими допомагають вам стати самим кращим. Тому рухаючись до своєї мети – стати експертом світового рівня у обраній галузі – треба натхненно працювати.

Слід пам'ятати, що *ефективне навчання дається з зусиллям*. Здобувач вищої освіти повинен докладати свідомих зусиль для того, щоб засвоювати

нові навички і уміння. Знання, отримані без зусиль, подібні до відбитків на піску: дуже скоро від них не залишиться і сліду.

Кожна людина схильна до ілюзій в оцінці ефективності свого навчання. Як правило, ми переоцінюємо свої успіхи від поверхневого ознайомлення з матеріалом і неправильно оцінюємо темпи нашого прогресу. Щоб уникнути цього, необхідно постійно контролювати свої успіхи за допомогою об'єктивного виміру: тести, різноманітні стандартизовані перевірки навичок і навіть банальні питання для самоперевірки у кінці книжкової глави дозволять тверезо оцінити наш прогрес в навчанні. *Ми домагаємося стабільного вдосконалення лише тоді, коли можемо виміряти свій прогрес.*

Сьогодні класичні педагогічні методи підготовки малоефективні. Перечитування текстів і механічне зубріння нічого не дають. Вони не примушують нас напружувати наш розум по-справжньому, а просто стомлюють його одноманітним повторенням. Натомість, *практика згадки – основа навчання*. Чим більше разів ми згадаємо інформацію, тим довше вона зберігатиметься в нашій пам'яті.

Існує дві ефективних техніки згадки. Перша – ця *відкладена згадка*: на картці з одного боку напишіть питання, з іншої – відповідь на нього. Спочатку потрібно вивчити зміст картки, потім, через день, спробувати згадати його. Якщо ви вірно згадали відповідь, вказану на обороті картки, її можна відкласти на тиждень до наступного повторення. Якщо помилилися – повторити необхідно вже наступного дня. Чим довше ланцюжок успішних пригадувань, тим все більший інтервал має бути перед наступним повторенням. Ця система особливо популярна для вивчення іноземних слів, і багато хто з нас стикався з нею в сервісах Anki або LinguaLeo. Проте за допомогою простих карток або навіть звичайнісінького рукописного конспекту систему відкладеної згадки можна пристосувати для вивчення практично будь-якого предмета. Друга надзвичайно ефективна техніка згадки – *перемішування тем і типів завдань*. Так при вивченні англійської мови, не варто штучно розділяти своє навчання на вивчення граматики, лексики та розмовних навичок. Краще вивчати їх одночасно, чергуючи один вид занять з іншим. Якщо ви вирішуєте різні підтипи математичних завдань у рамках однієї теми, перемішуйте їх так, щоб кожного разу вам доводилося подумати, з яким саме підтипом завдання ви маєте справу.

Наступний з ефективних методів навчання – *спроба розв'язання проблеми до того, як Вас навчать її вирішенню*. Тому не варто поспішати читати про те, як чергова легенда менеджменту врятувала свою компанію. Спочатку подумайте, як на його місці поступили б Ви. Не має значення,

вийде знайти правильну відповідь чи ні. Вже те, що Ви докладете зусилля, спробуєте "придумати свій велосипед" до того, як отримаєте готову відповідь, допоможе вам швидше і глибше розібратися в новій ідеї або способі вирішення проблеми.

Сьогодні немає серйозних наукових підтверджень щодо який зі стилів навчання кращий: візуальний чи аудіальний. Навпаки, дослідження вказують на те, що краще всього запам'ятовується та інформація, в сприйнятті якої задіяно максимум органів чуття і різних асоціацій. І це цілком логічно, адже знання конструюються. Багато хто вважає, що наша пам'ять – це порожня місткість, в яку ми просто заливаємо нову інформацію до тих пір, поки вона не наповниться по самі вінця. Проте ця концепція глибоко помилкова. У реальному житті нові знання завжди прив'язуються до тієї інформації, яка вже зберігається в нашій пам'яті. Нові поняття і ідеї можуть бути зрозумілі і сприйняті нами лише за допомогою вже знайомих понять і ідей. Тому варто засвоїти звичку пояснювати самому собі нове і складне через старе і просте. Зіткнувшись зі складною і незрозумілою ідеєю, обов'язково спробуйте знайти для неї просту аналогію або метафору, яка допоможе вам упіймати суть нової інформації.

Також слід намагатися знайти фундаментальні правила і першооснови рішення проблем, а не просто запам'ятовувати факти та процедури рішення тих або інших завдань. Такі першооснови, які можуть бути використані для вирішення безлічі завдань в різних сферах знань, прийнято називати ментальними моделями. Класичний приклад ментальної моделі – це еволюція: природний розвиток, рух від простого до складного, яка відбувається повільно, але невідворотно. Кожен з нас більшою чи меншою мірою знайомий з поняттям біологічної еволюції. Але що, якщо ми зіткнемося з терміном "зоряна еволюція"? Він не знайомий нам, але, володіючи ментальною моделлю "еволюція", ми легко можемо здогадатися, що, мабуть, йдеться про природну, повільну і неминучу зміну стану зірок. І будемо дуже недалеко від істини, хоч і почули цей термін вперше. Чим великою кількістю ментальних моделей ми володіємо, тим швидше і ефективніше зможемо розуміти нові ідеї і концепції.

Висновки. Аналіз існуючих джерел та власний педагогічний досвід дозволив зробити наступні висновки.

1. Не можна намагатися обігнати міру розвитку слухача будь яких курсів. Спочатку необхідно «наситити» їх необхідною інформацією, перш ніж щось змінити у їх свідомості.

2. Для успішного освоєння знань необхідно вчитися помалу, але регулярно. Розбиття навчального процесу на невеликі сесії створює відчуття швидких успіхів і мотивує повернутися до навчання наступного дня.

2. Необхідно вчитися краще всього в один і той же час в одних і тих же умовах тому, що звичка – друга натура, а регулярність – запорука успіху в навчанні.

4. Зіткнувшись зі складною і незрозумілою ідеєю, обов'язково спробувати знайти для неї просту аналогію або метафору, яка допоможе уявити суть нової інформації.

Бібліографічний список.

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования : Для пед. спец. вузов / О. А. Абдуллина. – М.: Просвещение, 1990. – 139 с.

2. Мурза В.П. Фізична реабілітація. Навчальний посібник / В.П. Мурза. – Київ: «Олан», 2004. – 559 с.

3. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / І.А. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с.

4. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / М.М. Фіцула. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.

5. K. Anders Ericsson The Making of an Expert / K. Anders Ericsson, Michael J. Prietula, Edward T. Cokely // Harvard Business Review. – Harvard, 2007. – №7 – 8. – З. 1 – 7. – Режим доступу: chrome-extension://oemmnndcblldboiebfnladdac-bdfmadadm/http://abinoda.com/clippings/The-Making-of-an-Expert.pdf

Chorna T.S. Modern information technologies and features of training – the way of formation of high-quality professionals Agricultural Engineers at new level

Summary: There are influence of information and its transformation mechanism on the formation of a specialist been considered in the article.

Key words: information, the quality of taking of the information, information technology, world perception, the individual's transformation.

УДК 378.147

Шевчук О.Ю., к.е.н., доцент кафедри маркетингу ТДАТУ
Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ «МОЗКОВОГО ШТУРМУ» У ВИКЛАДАННІ МАРКЕТИНГОВИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. У статті розглядається необхідність майбутніх фахівців з маркетингу приймати колективні управлінські рішення, використовуючи в якості навігаційної карти різноманітні технології і евристичні методи, зокрема, метод «мозкового штурму», є інструментами вироблення і прийняття колективних рішень проблем в маркетинговій діяльності підприємств.

Ключові слова: управлінські рішення, методи рішення проблем, «мозковий штурм», ділова гра, маркетинговий менеджмент

Постановка проблеми. Різноманітні проблеми, що заважають безхмарному існуванню маркетингових служб на підприємствах. І, навпаки, в діяльності вдалих підрозділів цього профілю є щось спільне. Цим спільним є активний і творчий підхід до виникаючих в процесі діяльності проблемам. Тільки усвідомлено підходячи до перешкод як до завдань, цілеспрямовано вирішуючи їх, можна забезпечувати розвиток підприємства. У цьому полягає актуальність теми дослідження.

Проблема розробки управлінських рішень є основоположною для маркетингового менеджменту підприємств і їх підрозділів. Визначень поняття «управлінське рішення» безліч, проте це визначення розкриває всі важливі аспекти: «Управлінське рішення - це творчий і вольовий вплив суб'єкта управління, заснований на знанні об'єктивних законів функціонування керованої системи і аналізі управлінської інформації про систему, спрямовану на досягнення поставлених цілей» [3, с. 53].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукові основи теорії прийняття рішення були закладені в період другої світової війни. Його родоначальниками вважаються Дж. Фон Нейман і О.Моргенштерн, які в 1944 році опублікували книгу з теорії ігор. Пізніше закордонні фахівці: Р.Акофф, Ф. Емері, Р. Льюс, Х. Райфа, Ст.Бір, Дж.Форрестер, Дж.Діксон, Л.Ластед, Р.Мюллер, П.В.Авдулов, Ф.Ф. Аунапу, Г.Афанасьєв, А.Г.Венделін,

Д.М.Гвішіані, В.М.Глушков, Л.В.Кантаровіч, О.І.Ларічев, І.М.Сироєжін і ін. внесли істотний внесок у розвиток і збагачення цієї теорії.

Мета и завдання дослідження. Основною метою статті є обґрунтування необхідності використання трьох груп методів вирішення проблем для стимулювання активності та інтуїтивного мислення студентів в процесі пошуку ідей, пропозицій. Це сприяє інтегруванню накопиченої інформації, тому значно підвищує ефективність прийнятих рішень, що особливо важливо в умовах жорсткої конкуренції, коли необхідні інноваційні стратегії, неординарні ідеї і дії, нові способи поведінки.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка управлінська діяльність, в тому числі в сфері маркетингу, тісно пов'язана з прийняттям відповідних рішень. Прийняття рішень (ПР) - процес вибору найкращого рішення з допустимої безлічі рішень або упорядкування безлічі рішень.

Прийняття рішень можливо на підставі знань про об'єкт управління, про процеси, що об'єктивно в ньому протікають і можуть статися з плином часу, і при наявності безлічі показників (критеріїв), що характеризують ефективність (якість, оптимальність і т.д.) прийнятого рішення.

Рішення в сфері маркетингу пов'язані з прийняттям рішення щодо комбінації маркетингу-міксу і спрямовані на розробку і реалізацію стратегій маркетингу і його елементів. Для прийняття рішення часто застосовуються добре відомі моделі (матриця «продукт-ринок», модель Портера, різні варіанти матриці «Бостон консалтинг груп», модель Артура Д.Літла і т.д.). На перший погляд ці моделі є дуже схожими, проте вихідні посилання у них різні, що визначає вибір моделі і кінцевий результат.

Термін «маркетингові рішення» є більш широким. Його поява пов'язана з розширенням розуміння маркетингу як концепції управління, орієнтованої на споживача. В цьому випадку маркетингові рішення можна розглядати як невід'ємний елемент управлінських рішень, тому що вони охоплюють всі сфери діяльності фірми. В межах своєї компетенції частина рішень приймається менеджером, наприклад, маркетинг-менеджер приймає рішення по широкому спектру проблем маркетинг-міксу. Однак, найбільш значущі для фірми рішення приймаються підприємцем, при цьому маркетингологи беруть участь в підготовці та обговоренні цих рішень. Підприємницькі рішення є гнучкими і у високому ступені адаптивними і чутливими. У своїй основі вони мають стратегічну спрямованість, хоча найчастіше є короткостроковими. Маркетингові рішення більш зважені, продумані. Вони базуються на всебічному, доскональному вивченні існуючої проблеми. Тому маркетингові рішення є більш послідовними і системно орієнтованими,

дисциплінованими і структурованими.

Таким чином, в процесі прийняття підприємницьких і маркетингових рішень можна виділити дві найважливіші проблеми: підготовка рішення і прийняття рішення. Завданням маркетолога є підготовка рішення, а завданням менеджера, підприємця - прийняття рішень. У сучасному бізнесі значно складніше стало приймати рішення, що пов'язано з непередбачуваністю навколишнього середовища, інноваційною активністю фірм-конкурентів, обмеженістю ресурсів, різними стратегічними несподіванками і т.д. Прийняття рішень в сфері підприємництва є досить складним процесом, який складається з декількох етапів (табл.1).

Таблиця 1

Характеристика основних етапів прийняття маркетингових рішень в підприємстві

Назва етапу	Характеристика етапу	Відповідальні
Усвідомлення і передбачення проблеми	Експрес-діагностика зовнішнього і внутрішнього середовища фірми	Підприємець, менеджер
Формулювання проблеми	Постановка цілей і задач рішення проблеми; оцінка альтернатив досягнення цілі	Підприємець, менеджер
Підготовка рішення	Збір, аналіз, обробка інформації; бенчмаркінг; виявлення можливих стратегій дії; оцінка стратегій дії поставленими цілями	Маркетолог
Прийняття рішення	Вибір стратегії дії	Підприємець, менеджер
Контроль за реалізацією прийнятого рішення	Оцінка змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі фірми; аналіз ходу реалізації стратегії; коригування стратегії	Маркетинг-менеджер, маркетолог

При всьому різноманітті завдань маркетингових підрозділів на підприємствах різного профілю можна з упевненістю виділити якийсь особливий вид діяльності, який об'єднує успішних фахівців. Вони вміють і люблять знаходити виходи із заплутаних ситуацій, які здаються іншим тупиковими. Вони сприймають світ не як систему обмежень, а як систему завдань. Наприклад, більшість підприємств сприйняло минулорічну кризу як додаткове обмеження, принципову перешкоду у своїй діяльності. І тільки

деякі підприємства змогли розглянути ці додаткові труднощі як потенційні можливості для розвитку своєї справи.

Природно, що новий маркетинговий хід, новий погляд на товар і його покупця, нове визначення процесу організації продажів здатні як «тура в кишені» дати сильну перевагу в грі, що постійно ведеться на ринку. Спеціаліст з маркетингу може стати постачальником таких переваг для керівництва підприємства, підвищивши при цьому і власну значимість в команді. Адже в основі успіху будь-якої компанії, що стрімко розвиваються, лежить якесь ноу-хау (оригінальний товар, нова ідея організації продажу, реклами, доставки, оплати, нове бачення ринку). Впевнене виробництво продуктивних ідей вимагає наявності специфічних технологій. Ними є методи підтримки процесу вирішення проблем (далі «методи вирішення проблем»).

Методи вирішення проблем можна умовно розділити на три групи виходячи з того, які завдання вони перед собою ставлять, з якою початковою інформацією працюють і які моделі проблем використовують:

1. Методи інтуїтивного пошуку (методи часткових моделей. До них відносяться надпопулярний «мозковий штурм», синектика, метод фокусування на об'єкті, метод вільної дії і ряд інших. Методи цієї групи дуже допомагають у процесі пошуку ідей нових товарів або послуг, при вдосконаленні вже існуючих).

2. Класифікаційно-морфологічні методи (методи повних моделей. Бажана область використання - процес підготовки до комплексної діяльності, наприклад, масованої рекламної кампанії, широкому продажу товарів, виявлення резервів, прихованих витрат, зниження собівартості, пошук і зіставлення конкурентних варіантів розвитку).

3. Алгоритмічні методи (методи, що ґрунтуються на заздалегідь побудованих моделях задач і рішень. В основному це завдання оптимізації внутрішньої роботи фірми і відносин «фірма - клієнт» (наприклад зниження витрат на обслуговування споживачів без падіння якості виконуваних робіт).

Термін «мозковий штурм» запозичений з англійської мови (brainstorming), і навіть в українській мові його часто використовують дослівно: брейнстормінг. Також можна зустріти синоніми цього поняття - мозкова атака, метод круглого столу.

«Мозковий штурм», як креативний метод вирішення завдань, стимулює активність і інтуїтивне мислення людей в процесі пошуку ідей, пропозицій. Сприяє інтегруванню накопиченої інформації, тому значно підвищує ефективність прийнятих рішень, що особливо важливо в умовах жорсткої

конкуренції, коли необхідні інноваційні стратегії, неординарні ідеї і дії, нові способи поведінки.

Метод був розроблений психологом Алексом Осборном в 1953 р. Метод «мозкового штурму» має на увазі отримання рішення як продукту колективної творчості фахівців в ході засідання, що проводиться за певними правилами, і подальшого розгорнутого аналізу його результатів [5, с. 358].

«Мозковий штурм» складається з наступних етапів:

- підготовчий - розробка проблеми для розгляду,
- генерування ідей - процес пропозиції своїх ідей учасниками «мозкового штурму»,
- заключний - аналіз і оцінка ідей.

Дуже важливою складовою, що сприяє успіху проведення «мозкового штурму», є особливі умови його проведення, що спираються на наступні правила, властиві цій технології:

- відсутність будь-якої критики,
- рівноправність учасників «мозкового штурму»,
- свобода асоціацій і творчої уяви,
- обов'язкова фіксація всіх висловлених ідей,
- час для інкубації.

У «мозкового штурму» є досить багато різновидів, більшість з яких можна застосовувати на ділових нарадах для вирішення професійних завдань. До них відносяться: зворотний, тіньовий і комбінований «мозкові штурми», брейнрайтінг, індивідуальний «мозковий штурм», «мозковий штурм на дошці», «мозковий штурм» в стилі «Соло», візуальний «мозковий штурм», «мозковий штурм по - японські ».

Послідовність дій при вирішенні творчих завдань:

1. Продумайте всі аспекти проблеми. Найбільш важливі з них часто бувають такі складні, що для їх виявлення потрібна робота уяви.

2. Відберіть підпроблеми для «атаки». Зверніться до списку всіляких аспектів проблеми, ретельно проаналізуйте їх, виділіть кілька цілей.

3. Обміркуйте, які дані можуть стати в нагоді. Ми сформулювали проблему, тепер потрібна цілком певна інформація. Але спочатку віддамо себе у владу творчості, щоб придумати всілякі види даних, які можуть допомогти найкраще.

4. Відберіть найпереважніші джерела інформації. Відповівши на питання про види необхідної інформації, перейдемо до прийняття рішення про те, які з джерел слід вивчити в першу чергу.

5. Придумайте всілякі ідеї - «ключі» до проблеми. Ця частина процесу

мислення безумовно вимагає свободи уяви, не супроводжується і не переривається критичним мисленням.

6. Відберіть ідеї, які найімовірніше ведуть до вирішення. Цей процес пов'язаний в основному з логічним мисленням. Акцент тут робиться на порівняльному аналізі. Звичайне час процесу генерації коливається від 15 до 30 хвилин.

7. Придумайте різні шляхи для перевірки. Тут ми знову потребуємо творчого мислення. Часто вдається виявити абсолютно нові способи перевірки.

8. Відберіть найбільш ґрунтовні способи перевірки. Приймаючи рішення про те, як краще перевіряти, будемо суворі і послідовні. Відберемо ті способи, які здаються найбільш переконливими.

9. Уявіть собі всі можливі області застосування. Навіть якщо наше остаточне рішення підтверджено експериментально, ми повинні мати уявлення про те, що може статися в результаті його використання в різних областях. Наприклад, кожна військова стратегія остаточно формується на підставі подання про те, що може зробити ворог.

10. Дайте остаточну відповідь.

Тут ясно видно чередування творчих, синтезуючих етапів і етапів аналітичних, розважливих. Вони послідовно застосовуються для роботи з проблемами, інформацією, ідеями, критеріями оцінки і областями використання.

Порядок проведення ділової гри в маркетингових дисциплінах:

1. Постановка проблеми.

Обґрунтування завдання для пошуку рішення. Визначення умов колективної роботи, видача студентам правил пошуку рішення і поведінки в процесі «мозкового штурму». Формування декількох робочих груп по 3-5 чоловік і експертної групи, обов'язком якої будуть розробка критеріїв, оцінка та відбір найкращих ідей. Час -10 хв.

2. Розминка.

Вправи в швидкому пошуку відповідей на поставлені запитання. Завдання цього етапу - допомогти студентам максимально звільнитися від впливу психологічних бар'єрів (незручності, сором'язливості, замкнутості, самотності і т.п.). Час -15-20 хв.

3. «Мозковий штурм» поставленої проблеми.

Попередньо ще раз уточнюється завдання, нагадуються правила поведінки під час гри. Генерування ідей починається за сигналом викладача одночасно у всіх студентських робочих групах. До кожної групи

прикріплюється експерт з числа студентів, завдання якого фіксувати на папері висунуті ідеї. Час -10-15 хв.

4. Оцінка і підбір найкращих ідей.

Поки експерти на основі обраних критеріїв відбирають ідеї, робочі групи відпочивають. Час -10-15 хв.

5. Повідомлення про результати «мозкового штурму».

Обговорення підсумків роботи, оцінка найкращих ідей, їх обґрунтування і публічний захист. Ухвалення колективного рішення.

Зразкові ситуації для проведення «мозкового штурму» дисципліни «Маркетинговий менеджмент»:

Завдання 1. Запропонуйте кілька ідей, які ви реалізуєте, якщо вас призначать директора служби економічної безпеки фірми (начальником фінансово-економічної служби).

Завдання 2.

Чи справді чоловіки більш здібні жінок в управлінській діяльності? немає, поясніть, чому виникла така думка. (Наведіть максимум прикладів.)

Завдання 3.

Якщо порушник технологічної дисципліни фірми з виробництва продукції, поведінка якого засуджується в трудовому колективі, піднявся б і демонстративно вийшов з приміщення, то які дії ви зробили б і до чого б вони привели?

Завдання 4.

Які ідеї ви запропонували б для того, щоб скоротити число бракованої продукції, що випускається фірмою?

Завдання 5.

Яке застосування можна знайти для жіночої пудрениці? (Дайте максимум ідей).

Час на виконання кожного завдання - 5 хв.

Наприклад, в дисципліні «Маркетинговий менеджмент» використовується наступний «мозковий штурм»:

1 стадія: уявлення проблеми для розгляду.

Проблема: «Як залучити молодих фахівців?».

У компанії створено середовище, яка дає можливість будь-якому співробітникові незалежно від займаної позиції працювати по максимуму і впливати на його успіх. Всі проекти служби управління персоналом спрямовані на створення такого середовища. Однак, незважаючи на те, що «Приватбанк» кілька років поспіль перебуває в почесній десятці кращих роботодавців України, компанія робить все, щоб робота в компанії стала для

кожного справою його життя.

2 стадія: генерування ідей.

Тут необхідно виділити основні правила цього етапу:

- необхідно якомога більше ідей. Головне на цьому етапі - це кількість ідей;
- не повинно бути ніякої критики, в тому числі і позитивною;
- приймаються будь-які ідеї, навіть якщо вони здаються абсурдними і незвичайними;
- проводиться комбінування і поліпшення будь-яких ідей.

На даному етапі «мозкового штурму» бере участь група з 5 генераторів ідей, ведучого і керівника. Перед початком застосування методу «мозкового штурму» керівник робить ясну постановку задачі, що підлягає вирішенню. В ході «мозкового штурму» учасники повідомляють свої ідеї, звернені на рішення поставленого завдання:

1. розвиток іміджу компанії як перспективного роботодавця;
2. розміщення іміджевої реклами в ЗМІ (преса, радіо, телебачення, інтернет);
3. розміщення іміджевих статей та інтерв'ю з співробітниками компанії у виданнях, які висвітлюють сегмент ринку, в якому працює компанія, або присвячених питанням працевлаштування;
4. електронний рекрутмент - пошук персоналу через інтернет;
5. створення семінарів, масових тренінгів спільно з провідними навчальними закладами середньої спеціальної та вищої освіти;
6. проведення лекцій і семінарів фахівцями компанії в ВУЗах на профільних для організації факультетах;
7. проведення акцій про залучення успішних студентів до стажувань в компанії;
8. проведення «днів кар'єри» і факультативних профорієнтаційних заходів в навчальних закладах;
9. проведення «днів відкритих дверей» спільно з акцією «приведи друга»;
10. участь у ярмарках вакансій;
11. проведення виставок і тематичних конференцій;
12. спонсорство різних студентських заходів, конкурсів, конференцій;
13. проведення відкритих конкурсів професійної майстерності, а в якості головного призу пропонується високооплачувана робота.

Всі ідеї, що виникли в ході «мозкового штурму», реєструються кожним учасником на картці учасника.

3 стадія: аналіз і оцінка ідей.

На цьому етапі дозволяється оцінювати ідеї, чого не можна було робити на попередньому етапі. При обробці результатів скликається експертна група з 3 чоловік з групи «ідеологів». Коли всі ідеї висловлені, проводиться їх розгляд, вироблення і відбір. Виставлені усіма членами творчої групи оцінки далі сумуються, в залежності від підсумкової кількості балів кожної пропозиції присвоюється місце - рейтинг. Чим більше підсумкова сума балів, тим вище рейтинг даної пропозиції.

Таким чином, за підрахунками експертної оцінки, виходить, що найоптимальнішими є такі ідеї:

- створення семінарів, масових тренінгів спільно з провідними навчальними закладами середньої спеціальної та вищої освіти;
- проведення «днів відкритих дверей» спільно з акцією «приведи друга»;
- проведення відкритих конкурсів професійної майстерності, а в якості головного призу пропонується високооплачувана робота.

Висновки. Ухвалення рішення - не одномоментний акт, а результат процесу, що має певну тривалість і структуру. Безсумнівно, що грамотний керівник повинен завжди тримати на озброєнні метод «мозковий штурм» для прийняття рішень, адже він сприяє мисленню зростання, орієнтації на розвиток і пошуку можливостей, управління змістом. Це дозволяє колективу не тільки вижити в умовах інтелектуальної конкуренції, але і завдяки компетентності та емоційної грамотності при впровадженні інновацій створити корпоративну культуру, що сприяє стабільному успіху, і допомогти зрозуміти глибші причини змін.

Таким чином, технології «мозкового штурму» мають більшу значимість, так як корисні не тільки для колективного вирішення проблем на діловій нараді, розвитку творчого потенціалу його учасників, підвищенні вартості ресурсів компанії, але також для розвитку смислової, комунікативної та емоційної компетентності керівників і фахівців, формують у них ефективні навички говоріння і слухання.

Методи вирішення проблем в даний час є ефективним і дієвим інструментом стимулювання творчої діяльності. Освоєння нових засобів здатне перевести діяльність маркетолога на зовсім інший рівень, змінити значимість рекомендацій, що видаються їм, підвищити ефективність роботи фірми.

Бібліографічний список.

1. Аунапу Ф.Ф. Научные методы принятия решений в управлении производством. - М.: Економіка, 2014.
2. Котлер Ф. Основы маркетинга: Пер. с англ. - М.: Прогресс, 2010.
3. Krokowski W. Сравнение с лучшими в мире конкурентами. Бенчмаркинг в управлении снабжением. 2013 г.
4. Панфилова А.П. Мозговые штурмы в коллективном принятии решений. М.: Флинта, 2007. – 320 с. 5. Эддоус М., Стэнфилд Р. «Методы принятия решений». - М.: ЮНИТИ, 2011.

Summary. The article discusses the need for future marketing professionals take collective management decisions, using a variety of navigation map technology and heuristic methods, in particular, the method of brainstorming, is an instrument of development and collective decision-making problems in the marketing activities of enterprises.

Key words: management solutions, methods of solving problems, «brainstorming», the game business, marketing management

УДК 371.321

Шлєіна Л.І. , викладач кафедри СГН

Таврійський державний агротехнологічний університет

САМОСТІЙНА РОБОТА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВУ ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Анотація. У статті розглядаються принципи та педагогічні умови розвитку навчальної самостійності як складової професійної компетенції майбутніх фахівців у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування у ВНЗ. Розкрито дидактичні умови самостійної роботи студентів та її роль у підготовці майбутніх спеціалістів, зокрема показано окремі результати дослідження лабораторії моніторингу якості освітньої діяльності.

Ключові слова: компетенція, професійна компетентність, навчальна самостійність.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням вищої освіти в Україні є формування компетентної особистості здатної конкурувати на світовому ринку праці. Компетентна людина має володіти певними компетенціями, головною серед яких є комунікативна компетенція. Саме через комунікативну компетенцію здійснюється формування всіх інших компетенцій індивідуума, в тому числі, і професійної компетенції. У документах, що регламентують мовну освіту, серед яких Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, концепція державної мовної політики, концепції з мовної освіти та освітньо-професійні програми підготовки бакалавра і магістра наголошується, що формування комунікативної компетенції є головною метою мовної освіти майбутніх фахівців. Поняття мовної освіти включає вивчення української (державної) мови. Мовна освіта майбутніх спеціалістів базується на вивченні української мови за професійним спрямуванням. Серед гострих проблем, які потребують вирішення, існує проблема слабого володіння українським діловим мовленням. Для формування загальної та професійної комунікативної компетенції потрібно підвищити дієвість мовних курсів («Українська мова за професійним спрямуванням» у студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відзначимо, що для успішної професійної діяльності в умовах ринкової економіки України спеціаліст повинен бути добре поінформованим, професійно компетентним, вміти самостійно приймати рішення, гнучко реагувати на зміни в економіці.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки існує чимало теоретичної та практичної літератури, у якій розглядається питання залучення педагогічних інновацій до навчально-виховного процесу у вищій школі (Алексюк А.М., Гончаренко С.У., Волкова Н.П., Зязюн І.А., Дичківська І.М., Кларін М.В., Лігоцький А., Ничкало Н.Г., Онкович Г.В., Пехота О.М., Подласий І.П., Сагач Г.М., Сисоєва С.О., Щербань П.М., Фіцула М.М., Ягулов В.В. та інші). На сьогодні видано багато українських підручників та посібників з курсу "Українська мова професійного спрямування", а також різноманітних довідників з ділового спілкування, але жоден із них не задовольняє повною мірою потреб студентів.

Формування цілей статті. Мета дослідження - визначити, теоретично обґрунтувати і перевірити на практиці педагогічні умови розвитку навчальної самостійності, як складової професійної компетенції майбутніх фахівців, у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна, вступивши до

третього тисячоліття як незалежна держава, розбудовує національну систему освіти з урахуванням світових і європейських традицій, у відповідності з соціально-економічними, технологічними і соціокультурними змінами в країні. Виявлення і наукове осмислення конструктивних ідей та підходів до її розвитку, які формуються в різних країнах, допоможе модернізувати усю систему національної вищої освіти. Ефективними шляхами підготовки майбутнього спеціаліста відповідно до вимог Болонського процесу є формування у студентів усвідомленої потреби в постійному професійному самовдосконаленні, розвитку творчого потенціалу та професійного мислення, створенню умов для самостійного здобуття знань, умінь та навичок їх застосування на практиці. Цьому значною мірою сприяє ефективна самостійна робота, яка дає змогу студентам закріплювати здобуті знання та застосувати їх на практиці.

Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах передбачено, що самостійна робота студентів повинна становити не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу часу, відведеного на вивчення конкретної дисципліни, що знайшло своє вираження в навчальних планах. Таке збільшення кількості годин на самостійну роботу відповідно вимагає нового підходу до управління нею, тобто до її організації, методичного забезпечення, контролю тощо.

Виходячи з положень вищої освіти можна стверджувати, що самостійна робота інтегрує в одне ціле навчальну, наукову, практичну роботу студента. Тому завдання вищої школи – навчити студента володіти широким колом самостійної роботи, оскільки вони забезпечать можливість фахівцям протягом життя поповнювати, поглиблювати професійні знання і вміння. Окрім цього, оволодіння навичками самостійної роботи активізує пізнавальну діяльність майбутнього спеціаліста, полегшує пошук науково-методичної інформації, робить більш усвідомленим процес засвоєння навчального матеріалу. Все це позитивно впливає на формування творчої особистості майбутнього економіста, на прагнення до саморозвитку, самонавчання.

У сучасних умовах самостійність стає професійно необхідною якістю особистості будь-якого спеціаліста. Щоб бути сьогодні висококваліфікованим фахівцем, потрібно вчитися безперервно та постійно оновлювати набуті знання, оскільки нині потрібні фахівці, які не лише володіють професійними знаннями, вміннями та навичками, а й є всебічно розвиненою особистістю, здатною активно та постійно оволодівати новими знаннями, оперативно приймати нестандартні рішення, діяти самостійно, творчо.

Зважаючи на вимоги успішної самостійної роботи та сучасне студентство, а також на недосконалу практичну організацію самоосвіти, дослідник І. М. Друзь констатує існування деяких протиріч: між прагненням високого рівня самостійності студента в навчальній діяльності та її фактичною нерозвиненістю; між практичною значущістю самоосвіти для майбутнього фахівця та недостатньо розробленою теорією та практикою її організації; між вимогами кредитно-модульної системи та рівнем розвитку здібностей студентів до самореалізації, усвідомленням необхідності самоосвіти та якістю навчально-методичного забезпечення вищих навчальних закладів; між вимогами та завданнями, які ставляться перед викладачами навчальних закладів та відсутністю відповідної мотивації тощо [4, с. 129]. Безперечно, тільки вирішення існуючих проблем та врахування досвіду впровадження і організації самостійної роботи у вищих навчальних закладах дозволить зробити самостійну роботу невід'ємною складовою навчального процесу.

Розглянемо поняття "компетенція", "компетентність" та "професійна компетенція". З точки зору бізнес-практиків, професійні компетенції - це здатність суб'єкта професійної діяльності виконувати роботу згідно посадових вимог. Останні являють собою задачі і стандарти їх виконання, прийняті в організації чи галузі. Даний підхід сфокусований не на особистісних характеристиках, а на стандартах діяльності та заснований на описі завдань та очікуваних результатів [4].

Результати теоретичного аналізу розробки проблеми професійної компетентності фахівця показали, що самостійність є необхідною складовою професійної компетентності. Самостійність інтегрує в собі як активні, діяльні (активність, ініціативність, саморух і самодетермінація), так і гносеологічні, споглядальні (свідомість, теоретичне мислення) характеристики компетентності. Тільки у нерозривній єдності активних і споглядальних компонентів самостійність є складовою професійної компетентності [2, с. 8].

Ознаками самостійності студента є: вміння планувати, приймати рішення та обґрунтовувати його, вибирати раціональні методи діяльності, працювати з літературою, виявляти творчу активність, систематично контролювати хід і результати виконання роботи, коректувати й удосконалювати її. Рівень самостійності студента вимірюється отриманим результатом у практичній діяльності, тобто здатністю досягати запланованого результату без сторонньої допомоги, співвіднесеного з його свідомою зацікавленістю і пізнавальними можливостями на даний момент [3, с. 14].

На підставі викладеного, можна визначити наступні особливості навчально-виховної діяльності у ВНЗ для формування навчальної самостійності студентів у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування для студентів:

- Теоретичні (наявність високого рівня знань і вмінь самостійної роботи студентів, позитивне ставлення до змісту самостійної навчальної діяльності, готовність до її здійснення, глибокі пізнання досліджуваної дисципліни);
- Смислові (володіння діями з відбору змісту навчальної діяльності, визначення способів і видів у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування, здатність до системного аналізу, володіння культурою мислення);
- Практичні (володіння розвиненими вміннями застосовувати на практиці отримані знання самостійної навчальної діяльності, здатність самостійно і ефективно вирішувати проблеми в галузі професійної діяльності, прагнення до творчої самореалізації, постійного професійного зростання).

У нашому дослідженні формування навчальної самостійності майбутніх фахівців у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування розглянуто з точки зору системного підходу, який передбачає всебічне, комплексне розгляд досліджуваного об'єкта як сукупності багатьох елементів; компетентного підходу, який забезпечує якісно новий результат освіти - формування компетентного фахівця, розвиток особистісних і професійно важливих якостей; особистісно-діяльного підходу, що враховує взаємозв'язок діяльності й розвитку особистості і що дозволяє орієнтувати цілісний навчально-виховний процес на особистість як мету, суб'єкт, результат і основний критерій його ефективності.

Студентів попросили висловити своє ставлення до самостійної роботи. Більша половина відмітила своє позитивне ставлення – 60%, негативну відповідь дали – 23%, байдуже до самостійної роботи ставиться – 17% студентів. На запитання «Чи хотіли б Ви відвідувати спеціальний курс, що має на меті навчити студентів самостійно працювати», відповіді розділилися майже на половину: «ні» – 51%, «так» – 48%, «звичайно, навіть за додаткову оплату» – 1%. На запитання «Чи завжди Вам зрозумілі завдання до самостійної роботи?» найбільш великий процент набирає відповідь – «частково зрозумілі» – 71%, «незрозумілі» – 16%, «завжди зрозумілі» – 13%. Окрім цього, студентів попросили назвати труднощі, з якими їм доводилось мати справу під час виконання самостійної роботи: результати виявилися наступними: «незрозумілі вимоги» – 45%, «відсутність фахової літератури» – 35%, «невідповідність завдань самостійної роботи тематиці навчального

курсу» – 20%. А на запитання «Чи відображений зміст самостійної роботи при ректорських контрольних, усному опитуванні на практичних заняттях?» 50% респондентів відповіли, що «частково», «так» – 44%, заперечили лише – 6% опитаних .

Ефективна самостійна робота студентів неможлива без відповідної дидактико-методичної діяльності викладача. Велике значення для організації самостійної роботи має професійний рівень викладача, його самоосвіта, уміння організовувати пошукову діяльність студентів, зважаючи на власний досвід та установки. Від цього залежить якість рекомендованої літератури, вибір видів та змісту завдань чи проблемних питань. Викладач формує стиль роботи студентів, їхні переконання. В. Горбунов зауважує, що в самостійній роботі студентів передусім треба „орієнтувати на акуратність, наукову точність, культуру інтерпретації чужих думок та ідей”, на вміння аналізувати та робити висновки з прочитаного матеріалу [5, с. 33].

Згідно цих підходів розроблена теоретична модель формування навчальної самостійності майбутніх фахівців у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування. Розробляючи модель, ми взяли за основу модель запропоновану Г.М. Парниковою, зокрема вона визначає наступні принципи (цілісності, системності, свідомості, активності, практико-орієнтованої спрямованості, діяльності), які були нами конкретизовані в наступних функціях:

- Мотиваційна (пошук загальної мотивації до спільної діяльності різних суб'єктів процесу формування навчальної самостійності майбутніх фахівців, стимулювання спонукань до співпраці, прояви самостійності, активізація творчості, ініціативи);

- Діагностична (визначення потенціалу освітньо-виховного процесу у ВНЗ, моніторинг якості застосовуваних змісту, форм і методів самостійної роботи студента, фіксація рівнів сформованості навчальної самостійності студентів);

- Організаторська (висунення цілей, відбір способів їх досягнення (змісту, видів, форм, методів, засобів), планування, визначення етапів роботи, об'єднання суб'єктів процесу формування навчальної самостійності майбутніх фахівців та створення умов для її розвитку);

- Навчальна (формування готовності, здатності і потреби на практиці застосовувати знання та вміння самостійної навчальної діяльності практико-орієнтованої спрямованості за допомогою української лексики професійної спрямованості);

- Виховна (використання потенціалу самостійної роботи студентів за

допомогою української мови професійного спрямування у ВУЗІ для виховання цілісної особистості студента, розвитку особистісних і професійно важливих якостей майбутнього фахівця);

- Розвивальна (створення умов для самовизначення, самореалізації, розвиток потреби у професійному самовдосконаленні);

- Оцінювально-результативна (відстеження якості та самооцінка власної особистості студентом результатів здійснення самостійної діяльності, корекція способів досягнення навчальних цілей, оцінка рівнів сформованості досліджуваного процесу).

При моделюванні нами визначено педагогічні умови (реалізація системного, комплексного і особистісно-діяльнісного підходів до організації навчально-виховного процесу в період навчання у ВНЗ; створення комплексної системи вивчення української мови професійного спрямування; використання технології з урахуванням специфічних особливостей діяльності майбутніх фахівців у період навчання, можливостей ВНЗ, розвиненості їх особистісних і професійно важливих якостей), виділення етапів формування навчальної самостійності майбутніх фахівців у ході вивчення курсу української мови професійного спрямування (організаційно-підготовчий, процесуальний, результативний), форми і методи педагогічної діяльності.

Для оцінки рівнів сформованості навчальної самостійності студентів нами були обрані критерії: активність особистості, усвідомлення значущості самостійної навчальної діяльності, ступінь самостійності.

Висновки. Науковий аналіз проблеми організації самостійної роботи у вищій школі показав, що вона є актуальною в дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних учених та має сприяти перегляду теоретичних та методичних засад підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

Самостійну роботу слід визначити як особливу форму навчальної діяльності, спрямовану на формування самостійності студентів і засвоєння ними сукупності знань, умінь, навиків, що здійснюється за умови запровадження відповідної системи організації всіх видів навчальних занять та виконується за завданням і під методичним керівництвом викладача, але без його особистої участі. Самостійна навчальна діяльність є специфічною організаційною формою навчально-виховного процесу, яка охоплює як позааудиторну, так і аудиторну діяльність: вона сприяє розвитку мислення, творчому підходу до питань, що вирішуються, самостійному пошуку і запам'ятовуванню інформації, самоорганізації й самоконтролю, що значно підвищує ефективність навчання майбутніх фахівців.

Отже, за підсумками проведеного формувального етапу експерименту

студенти експериментальних груп відрізнялися розвиненими вміннями застосовувати на практиці отримані знання в процесі самостійної навчальної діяльності, тривалим стійким позитивним ставленням до її виконання, збільшився запас професійної лексики студентів. Для учасників педагогічного експерименту були характерні творча активність, самостійне виконання завдань без допомоги педагога. Вони показали яскраво виражену готовність до співпраці, повне, усвідомлене осмислення змісту самостійної навчальної діяльності та розвинену адекватну самооцінку її результатів.

Бібліографічний список

1. Зимняя, И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентного подхода в образовании. Авторская версия. / И.А. Зимняя. - М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. - 42 с.
2. Ковальчук, Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: навч. посіб. - Вид. 2-ге, доп. / Г.О. Ковальчук. - К.: КНЕУ, 2003. - 298 с
3. Морева, Н.А. Педагогика среднего профессионального образования: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / Н.А. Морева. - М.: Издательский центр «Академия», 2001. - 272 с.
4. Овчарук О. Ключові компетентності: Європейське бачення / О.Овчарук //Управління освітою. - 2004. - № 2. - С. 6-9.
5. Стратегія реформування освіти в Україні: [Рекомендації з освітньої політики.] - К.: К.І.С., 2003. - 296 с.

Shleina L. Independent work of future specialists in the process of studying the course of the ukrainian language of professional direction.

Summary. The article discusses the principles and pedagogical conditions of development of educational independence as a component of professional competence of future specialists in the process of studying the course of the Ukrainian language of professional direction in high school. Disclosed didactic conditions of independent work of students and its role in preparing future professionals, in particular, we show some results of the research laboratory for monitoring the quality of educational activities.

Key words: competence, professional competence, academic independence.

УДК168.522: 378

Щербакова Н.В., викладач

Таврійський державний агротехнологічний університет

СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ У ТЕХНІЧНОМУ ВНЗ

Анотація. У статті розглянуто процес вивчення гуманітарних дисциплін у технічному ВНЗ. Зокрема проаналізовано структура гуманітарної дисципліни "Філософія".

Ключові слова: професійні якості, знання, уміння, світогляд, кейс-технології.

Постановка проблеми. Цілісна особистість фахівця може бути сформована лише в цілісному педагогічному процесі, для якого характерна внутрішня цілісність його компонентів та їх взаємодія. У свою чергу цілісність процесу гуманітарної підготовки характеризують єдність викладання та навчання, а також єдність змістової та процесуальної сторін цього процесу. А цілісність процесу гуманітарної підготовки як комплексності його задач та засобів їх реалізації знаходить вираження у визначенні правильного співвідношення знань, вмінь та навичок, узгодженість процесу навчання та розвитку, в об'єднанні знань, умінь та навичок в єдину систему уявлень про світ та способи його змін. Проблема забезпечення змістової цілісності гуманітарної підготовки є ключовою у вирішенні задачі безперервної технічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цілісність процесу вивчення гуманітарних дисциплін у ВНЗ полягає в єдності цілей навчання, які втілюються в змісті гуманітарної підготовки, засобах та методах навчання. Саме як свідому діяльність, пов'язану з метою та задачами розглядають процес навчання О. М. Леонтьєв [1] та Н. Ф. Талізін [2]. Як процес і одночасно елемент більш довготривалого процесу навчання розглядає акт навчання І. Я. Лернер [3]. При цьому процес навчання він визначає як зміну актів навчання, що відбуваються за об'єктивними законами й під час якої змінюються діяльність учителя та учнів та якості учнів у результаті їхньої діяльності. З точки зору психології розглядає навчання Б. Г. Ананьєв, вважаючи навчання основною формою керування психічним розвитком, який не обмежується лише впливом через предмет навчання, а

відбувається завдяки всій системі відносин [4]. Можна погодитись з А. В. Глузманом, який стверджує, що "якість підготовки спеціаліста, рівень сформованості його професійних якостей, знань, умінь, засобів діяльності, мотивів, інтересів, потреб і можливостей залежать від науково обґрунтованої побудови педагогічного процесу в університеті" [5:211]. Тож розглянемо процес вивчення гуманітарних дисциплін як систему з двома важливими елементами – викладанням та навчанням. Процес викладання ми розуміємо як діяльність викладача з організації засвоєння змісту тієї чи іншої гуманітарної дисципліни та керування цим засвоєнням. У

свою чергу навчання – це діяльність студента з організації умов, що забезпечують засвоєння ним змісту дисципліни, яка вивчається.

Формулювання цілей статті. Мета даної статті – розглянути процес вивчення гуманітарних дисциплін у технічному виші, зокрема структуру гуманітарної дисципліни "Філософія", яка була обрана для проведення експериментального дослідження.

Виклад основного матеріалу досліджень. Проблема забезпечення змістової цілісності процесу вивчення гуманітарних дисциплін вирішується завдяки чіткого визначення ролі кожної гуманітарної дисципліни в майбутній професійній діяльності інженера. Однією з властивостей знань є їх структурованість. Саме для навчального матеріалу важливо встановити його структуру.

Розкриття мети навчання тієї чи іншої дисципліни дозволяє дати відповідь на питання, для чого організоване навчання. Мета – це системотворчий компонент, вона виконує мотиваційну, регулюючу, прогностичну та конструктивну функції процесу навчання визначення навчальних задач, що у свою чергу, дозволяє студенту зрозуміти, що він повинен вчити з того, що він ще не знає. У свою чергу, знання змісту дисципліни відповідає на питання, чому необхідно навчати для того, щоб досягти поставленої мети.

Формулювання задач дає можливості визначити організаційні форми, методи та засоби, які необхідні для їх виконання. За формою гуманітарна освіта повинна бути певною мірою ігровою. Саме ігрові методи навчання дозволяють не просто засвоювати інформацію, а й формувати культуру сприйняття нової інформації та ціннісно-зрілу особистість. Сучасні тенденції, зорієнтовані на гуманістичні цілі, потребують нових методів та форм, відмінних від методів та форм, традиційних для індустріального суспільства. Переважно традиційні методи навчання, які досі є основними при викладанні дисциплін гуманітарного циклу, формують пасивну

аудиторію, для якої чужими є рух учасників навчального процесу назустріч один одному та творчість. Гуманітарна підготовка фахівців повинна бути орієнтованою не стільки на засвоєння великої кількості інформації та методик передавання знань, скільки на здатність викладача та студентів до власної і спільної, партнерської діяльності.

Цілеспрямована організація процесу вивчення гуманітарних дисциплін дозволяє студентам планувати свою діяльність, планування передбачає визначення послідовності вивчення дисциплін та виконання студентами навчальної роботи. Таким чином планування виконує координуючу функції.

Модульна система організації навчального процесу дозволяє подавати зміст навчання у закінчених самостійних модулях, які одночасно містять і певну інформацію й методичні вказівки щодо її використання.

Ефективне здійснення навчання неможливе без контролю, корегування та оцінювання результатів навчання. Саме контроль виконує функцію зворотного зв'язку. Регулярний контроль процесу навчання в цілому забезпечує рейтингова система оцінювання успішності студентів у кожному модулі. Контроль безпосередньо пов'язаний з корегуванням. Корегування – це реакція студентів на свої власні помилки.

Не меншу роль у навчанні має оцінка. Саме оцінка дозволяє виявити рівень засвоєння студентами певних знань та вмінь, а також дозволяє виявити, чи розв'язана задача, поставлена перед студентами, і чи можна переходити до наступного етапу навчання.

Враховуючи все вищевикладене, ми можемо схематично зобразити структуру процесу вивчення гуманітарних дисциплін в ВТНЗ.

- Аналіз ситуації, визначення та постановка мети, визначення задач
- Планування роботи, відбір змісту
- Організація педагогічного процесу: відбір форм, методів та засобів для досягнення мети
- Виконання навчальних операцій: взаємодія учасників навчального процесу, організація та самоорганізація студентів
- Організація зворотного зв'язку, контроль та корекція робіт з засвоєння матеріалу та самоконтроль
- Аналіз та самоаналіз, оцінювання результатів навчання
- Корекція

Розглянемо детально структуру підготовки студентів ВТНЗ з дисципліни "Філософія", яка була обрана нами для проведення експерименту.

Визначимо загальну структуру дисципліни "Філософія" для студентів

ВТНЗ. Курс філософії має за мету формувати чіткі уявлення про сутнісну ієрархію реальностей, що абсолютизуються різними типами світогляду. Програма курсу філософії розроблена у відповідності з сучасною концепцією освіти студентів вищих технічних навчальних закладів України, яка враховує стандарти й рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти [7].

Програма курсу "Філософія" складена з урахуванням специфіки та профілю виші, а також з посиленням гуманістичної складової професійної підготовки спеціаліста. Змісту викладання філософії належить центральна роль в процесі формування у майбутнього фахівця цілісного світогляду та відповідальності за свою діяльність [8]. Під час відбору змісту дисципліни "Філософія" необхідно дотримуватися принципу єдності історичного та логічного, як базисного принципу конструювання освітнього простору, а також антропологічного принципу проблематизації матеріалу.

Уявлення про що знання з тієї чи іншої гуманітарної дисципліни нам дає перелік тем, що вивчаються. Стосовно дисципліни "Філософія", то перелік основних тем передбачений освітньо-професійною програмою.

Не можна не визнавати той факт, що найважливішим при викладанні дисципліни є не розкриття теми заняття та вирішення певних завдань, а проблемний виклад матеріалу та самостійний рівень завдань. Тому доцільно використовувати такі завдання, які вимагають самостійного мислення, вміння аналізувати, синтезувати, робити припущення та інше. При використанні традиційних методів викладання філософії всі поняття курсу вводяться послідовно їхньому вивченню як наукових теоретичних понять [9]. У результаті не розкривається роль філософських ідей у розвитку наукового пізнання, що призводить до того, що студенти не мають уявлення про світоглядний фундамент фахових дисциплін. У свою чергу роз'єднаність фундаментальних понять призводить до фрагментарності образу світу на зниження світоглядної спрямованості навчання.

Пасивне сприйняття лекційного матеріалу призводить у результаті до репродуктивного відтворення матеріалу. Тому доцільно скорегувати співвідношення лекцій, практичних занять та семінарів, а також додати активні методи, що передбачають безпосередню участь студентів у процесі передачі та засвоєння знань. Семестровий цикл підготовки з філософії містить у собі лекції, практичні заняття (семінари та колоквиуми) та самостійну роботу. Курс філософії у ВТНЗ при підготовці бакалаврів вивчається на першому курсі протягом першого чи другого семестру і складає 4 години на тиждень. При цьому 2 години на тиждень складають

лекції та 2 години – семінарські заняття. Підсумкова форма контролю – екзамен наприкінці семестру. У свою чергу в процесі магістерської підготовки курс філософії вивчається також протягом одного семестру (1 курс 2 семестр) і складає 2 години на тиждень лише лекційних занять.

Кількість годин, відведених на самостійну роботу з дисципліни "Філософія", складає 1/3 від всієї кількості годин, відведених на предмет. Форми й методи СРС у навчальних планах та програмах строго не регламентуються. Це дає можливість використовувати години для СРС для організації того чи іншого виду навчальної діяльності. У технічних вузах, де на гуманітарну підготовку відводиться мала кількість годин для практичних занять (до 25%), ми вважаємо доцільним включити самостійну роботу в систему роботи над кейсами. Кожен студент отримує індивідуальне домашнє завдання, яке складається з певної кількості кейсів. На допомогу студенту пропонуються спеціальні методичні вказівки, в яких представлені теми кейсів, методика роботи над кейсом та приклади роботи з ним.

Студент здає викладачу кейс на практичному занятті, беручи участь в обговоренні. Самоконтроль студентів відбувається під час виступів на семінарських заняттях, а також виступів з доповідями на студентських конференціях. У свою чергу корегування – під час обговорення питань, що виносяться до семінарських занять, перевірки індивідуальних завдань та рефератів, індивідуальних консультацій тощо. Крім екзаменаційного оцінювання у кінці семестру, відбувається оцінювання знань студентів протягом семестру (оцінювання відповідей на семінарських заняттях) та під час модульного контролю в середині семестру.

Висновки. Таким чином ми бачимо, що оскільки гуманітарна підготовка спрямована на формування гуманітарного та гуманістичного мислення, то провідне місце посідає проблема пошуку та вдосконалення технологій, здатних активізувати пізнавальну діяльність студентів. Використання традиційних методів навчання не дає очікуваних результатів. Значний обсяг матеріалу, його складність та різноманітність, а крім того ще й обмежена кількість годин, не дозволяють розвивати в студентів пам'ять, не сприяють розвитку аналітичного мислення. Вирішити існуючі проблеми, на нашу думку, здатне органічне поєднання традиційних організаційних форм занять (лекцій, семінарів, практичних занять) з обговоренням кейсів. При цьому кейс, який використовується при вивченні філософії активізує пізнавальну діяльність студентів, що дозволяє їм брати участь у процесі передачі та засвоєнні знань. Саме тому в наших наступних публікаціях ми плануємо розкрити навчальний потенціал кейс-методу при вивченні

гуманітарних дисциплін, обраних нами для проведення експериментального дослідження.

Бібліографічний список.

1. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы и эмоции. – М., 1971. – 40 с.
2. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология: Уч. пособ для студ. ср. пед. уч. зав. – М.: Изд. Центр "Академия", 2006. – 222 с.
3. Лернер И. Я. Процесс обучения и его закономерности. – М.: Знание, 1980. – 96 с.
4. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. – Л., 1968. – 338 с.
5. Глузман А. В. Университетское педагогическое образование: опыт системного исследования. – К.: Просвіта, 1997. – 312 с.
6. Гринюк Г. А., Семенчик Ю. О. Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетенції у студентів-економістів // Іноземні мови. – 2007. – № 2. – С. 30-34.
7. Філософія. Навчальна програма нормативної дисципліни для вищих закладів освіти. Проект. – Київ: Видавництво "Генеза", 1997. – 20 с.
8. Коротких В. Преподавание философии как педагогическая проблема // Альма-матер: Вестник высшей школы. – 1999. – № 4. – С. 28-31.
9. Кузнецов В. Ю. Философия преподавания философии // Вестник Московского унив-та. Серия 7. Философия, 2003. – № 5. – С. 73-85.

Sherbakova N.V. The Structure of the Process of Humanities Learning at the Technical Universities.

Summary. The structure of the process of humanities learning at the technical universities is examined in the article. The structure of the discipline "Philosophy".

Key words: professional qualities, knowledge, skills, ideology, case-technology

УДК 378.147

Яворська Т. І., д.е.н., професор

Таврійський державний агротехнологічний університет

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА
БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»**

Анотація. Виявлено основні причини впливу на якісний рівень практичної підготовки фахівців економічного профілю. Сформовано пропозиції по оптимізації професійної підготовки студентів шляхом удосконалення структури навчального плану спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Передбачено наближення змісту навчального плану до вимог роботодавців. Обґрунтовано необхідність підвищення професійної підготовки викладачів.

Ключові слова: професійна підготовка, навчальний план, спеціальність, фахівці економічного профілю, вищий навчальний заклад.

Постановка проблеми. Вже досить тривалий час точиться дискусія щодо необхідності скорочення кількості підготовки фахівців економічного напрямку для потреб народного господарства країни або окремого регіону. Відповідно держава майже не виділяє бюджетних місць для студентів економічних спеціальностей, особливо в так званих «непрофільних» вищих навчальних закладах. Склалася ситуація, що при великій кількості випускників економічного спрямування, якість їх підготовки, особливо практичної, залишається низькою. Проте студенти із високим рівнем професійної компетенції, незважаючи на високу конкуренцію, знаходять застосування своїх знань на ринку праці. Тобто, від якості реалізації процесів підготовки у вищих навчальних закладах опосередковано залежить і успішність вдалого працевлаштування випускників, і ефективність виконання ними практичної діяльності в установах, організаціях, підприємствах, веденні власного бізнесу. А тому реалізація наукових досліджень, які стосуються аспектів якісної професійної підготовки фахівців з вищою освітою є завданням, від успішного вирішення якого залежить загальний добробут усього суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аспектів реалізації ефективної діяльності у сфері вищої економічної освіти

приділяється увага у багатьох публікаціях вітчизняних науковців-педагогів (Л. Дибков, М. Коляда, Т. Поясок, О. Смілянець, В. Стрельников, Л. Чепурда, С. Яблочников та ін.) та науковців-економістів (О. Боброва, А. Колот, М. Коцупатрий, Т. Оболенська, В. Шиян та ін.). Проте майже не приділялося уваги аналізу причин невідповідності вимог роботодавців та реального рівня якості підготовки фахівців економічного профілю у ВНЗ України та розробці заходів щодо їх усунення.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є аналіз організації навчально-виховного процесу в університеті та причин виникнення існуючих нині суттєвих протиріч між актуальними вимогами роботодавців щодо сукупності фахових знань, умінь та навичок випускників економічного напрямку підготовки та їх реальним рівнем якості. Одним із завдань дослідження є формування пропозицій по оптимізації професійної підготовки шляхом удосконалення навчального плану підготовки (зокрема по спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»).

Виклад основного матеріалу досліджень. Для початку ми спробували виявити причини, які впливають на якісний рівень підготовки фахівців. Зокрема, проведений SWOT – аналіз підготовки магістрів спеціальності «Економіка підприємства» Таврійського державного агротехнологічного університету показав, що студенти до внутрішніх сильних сторін даної спеціальності відносять достатньо високий теоретичний рівень підготовки викладачів, проведення консультативної роботи, доступність методичного забезпечення, толерантне відношення викладачів до студентів тощо.

Внутрішніми слабкими сторонами підготовки, з точки зору студентів вважається відсутність диференційованого підходу у навчальному процесі через велику чисельність студентів у групі, недостатня кількість практичних занять із вирішенням конкретних виробничих ситуацій на реальних підприємствах, велика кількість загальноосвітніх предметів, недостатній обсяг годин для викладання дисциплін професійного спрямування.

З нашої точки зору, до основних зовнішніх загроз якісної підготовки можна віднести недостатньо високий рівень шкільних знань майбутніх студентів, відсутність мотивації їх підготовки у вищих навчальних закладах, а до внутрішніх – невідповідність структурно-логічної схеми підготовки вимогам економістів аграрного профілю, бажання підготувати «універсального економіста», відсутність виробничої практики, недосконалий навчальний план підготовки фахівців і зрештою не завжди висока кваліфікація викладачів та відсутність досвіду практичної роботи у більшості із них на підприємствах, установах та організаціях. Саме останнє

разом із складною системою економічної освіти, підґрунтя якої було закладено ще за часів колишнього Радянського Союзу, на нашу думку, не дає можливості швидко реагувати на динамічні зміни вимог ринку праці.

Поєднання зауважень студентів і вимог роботодавців дало можливість зробити висновок, що найбільш слабким місцем для випускників економічних спеціальностей є низький рівень практичних знань студентів і невідповідність їх вимогам сьогодення. І оскільки не кількість фахівців на ринку праці сьогодні відіграє головну роль, а якість їх підготовки, виникла необхідність перегляду навчальних планів в сторону підвищення рівня практичної підготовки студентів. Особливо актуальність цього підходу підвищується при впровадженні нового переліку спеціальностей. Зокрема кафедрою економіки підприємств буде здійснюватися підготовка студентів спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Дана спеціальність передбачає підготовку як майбутніх представників малого бізнесу (приватних підприємців), так і фахівців, які зможуть працювати на великих підприємствах.

Визначальним моментом підготовки фахівця є навчальний план відповідної спеціальності. Для його наближення до реальних потреб роботодавців, кафедрою економіки підприємств було проведено «Круглий стіл», у роботі якого брали участь представники економічної служби сільськогосподарських і переробних підприємств, керівники фермерських господарств, приватні підприємці. Зауваження та побажання учасників «Круглого столу» з оптимізації професійної підготовки зі спеціальності «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність» містять як організаційні заходи, так і впровадження нових дисциплін, послідовність їх викладання та побажання щодо змісту вивчення окремих курсів. Ми згрупували їх за наступними напрямками:

- вивчення іноземних мов професійного спрямування протягом усього періоду навчання;
- організація виробничих практик, у тому числі іноземних;
- введення навчальної практики «Введення в спеціальність» на 1 курсі;
- доцільність викладання дисципліни «Звітність суб'єктів господарської діяльності» після дисциплін «Економіка праці», «Оподаткування», «Облік»;
- орієнтування студентів на вирішення практичних завдань, часткова, або повна відмова від тестування;

при підготовці фахівців важливим є глибше вивчення:

- фінансів та кредитування підприємств, оподаткування, з акцентуванням уваги на механізмі нарахування та повернення ПДВ, звітності підприємств, 1С: Бухгалтерія; 1С: Підприємство;
- ціноутворення із врахуванням наслідків зміни валютного курсу (особливо на продукцію, що експортується);
- законодавчої бази, яка регулює зовнішньоекономічну діяльність підприємств;
- механізму створення підприємств, особливо малого;
- біржової діяльності (механізм функціонування внутрішніх бірж, діяльності на міжнародних біржах заключення форвардних контрактів);
- правових питань (трудове законодавство, господарське право, земельне право та ін.), викладати які має обов'язково практикуючий фахівець;
- товарознавства з вивченням групи продовольчих та непродовольчих товарів;
- питань у сфері регулювання земельних відносин;
- реєстратора розрахункових операцій;
- звітності в дисципліні «Звітність підприємств» по екології та добуванню води і природних ресурсів;
- ведення бухгалтерського обліку по водопостачанню та його особливості;
- застосовування пільг та субсидій тощо.

Проте саме удосконалення навчального плану не дасть результату без відповідної професійної підготовки викладачів. Для здійснення якісного професійного навчання студентів, необхідно щоб викладачі декілька разів проходили не просто формальну перепідготовку, як це досить часто відбувається в українських ВНЗ, а короткострокове стажування терміном 2-3 місяці у підприємствах, які є провідними у певній галузі. При цьому вони мають реально реалізовувати низку важливих функцій у межах виконання службових обов'язків на посадах нижньої і середньої ланки управлінської ланки. Саме після цього викладачі зможуть успішно передати свій практичний досвід студентам і більш якісно підготувати їх до самостійної професійної діяльності.

Висновки. Процес навчання в університеті має бути націлений на підготовку студента до успішного виконання ним виробничих функцій. Структура та складові елементи професійної підготовки фахівців за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» вимагають суттєвого удосконалення, основою якого має стати формування актуальних

для ринку праці теоретичних знань, умінь та навичок. Для забезпечення набуття студентами глибоких теоретичних знань та усталених практичних навичок вже сьогодні є позитивні зміни у формуванні сучасного навчального плану в бік скорочення вивчення дисциплін до 5-6 у семестр, збільшення годин на аудиторну роботу (особливо практичних і лабораторних занять), врахування вимог роботодавців. Необхідно ще звернути увагу на підвищення професійного рівня самих викладачів і в цьому плані можливо використати досвід організації професійного навчання в університетах близького та далекого зарубіжжя.

Бібліографічний список.

1. Боброва О. Г. Актуальні питання формування навчальних планів підготовки економістів сфери агробізнесу / Економіка агробізнесу: суть та процес викладання у вищих навчальних закладах: тези доповідей на науково-методичній конференції. 23-24 листоп. 2005 р. Відп. за вип. С. І. Дем'яненко. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 27-30.
2. Дибков Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетенції майбутніх економістів: авт. дис...канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Л. М. Дибков // АПН України, Інститут вищої освіти. - К., 2006. – 227 с.
3. Колот А. М. Економічна освіта у вищих навчальних закладах: напрямки подальшого розвитку / Економіка агробізнесу: суть та процес викладання у вищих навчальних закладах: тези доповідей на науково-методичній конференції. 23-24 листоп. 2005 р. Відп. за вип. С. І. Дем'яненко. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 3-7.
4. Яблочников С. Л. Аспекти професійної підготовки у ВНЗ фахівців економічного профілю / С. Л. Яблочников // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. - 2012. - № 3 - С. 136-139.

Yavorska T. Improving professional training in "Business, trade and exchange activities"

Summary. The basic reasons of impact on qualitative level of practical training in economics are discovered. Propositions to optimize the training of students by improving the structure of the curriculum of the specialty "Business, trade and exchange activities" are formed. The bringing to content of the curriculum with the requirements of employers is predicted. The necessity of increasing the training of teachers is grounded.

Keywords: training, curriculum, specialty, specialists in economics, higher education institution.

УДК 378.172

Верховська М.В., к.пед.н.,

Рибницький А.В., заслужений тренер України з гандболу

Нестеров О.С., старший викладач

Артеменко В.В., старший викладач

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ
ВИХОВАННЯМ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРОПРОМИСЛОВОГО
ВИРОБНИЦТВА**

Анотація. У статті зазначено, що формування мотивації є однією з найважливіших проблем у педагогіці. Особливого значення вона набуває для формування активності студентів до регулярних занять фізичним вихованням; формування сил, знань, вмінь та навичок, що спонукають до їхньої рухової діяльності у процесі навчання у вищому аграрному закладі. Формування мотивації до занять фізичним вихованням слід розглядати як один із факторів готовності майбутніх фахівців агропромислового виробництва різних напрямів підготовки до професійної діяльності, як сукупність факторів і процесів, що спонукають і спрямовують особистість до успішного опанування майбутньою професією.

Ключові слова: формування, мотивація, майбутні фахівці агропромислового виробництва.

Постановка проблеми. Спрямованість фізичної підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів визначається вимогами, що ставлять до їх фізичної та психофізіологічної підготовленості і можливостей реалізації

цих вимог у процесі занять з фізичного виховання і проведення фізкультурно-спортивних масових заходів.

Нині суспільна функція фізичного виховання та його основна мета полягають у вихованні всебічно розвиненої особистості, підготовленої до трудової діяльності. Відповідно до цієї мети сформульовано завдання фізичного виховання у вищих навчальних аграрних закладах: гармонійний розвиток форм і функцій організму студентів, спрямований на всебічне вдосконалення розумових та фізичних обдарувань; зміцнення здоров'я; забезпечення їх творчого довголіття; формування та набуття життєво важливих рухових умінь, навичок, та спеціальних знань; виховання вольових якостей особистості, сприяння розвитку інтелекту.

Метою статті є представити теоретичні основи визначення формування мотивації до занять фізичним вихованням майбутніх фахівців агропромислового виробництва.

Матеріал: джерельну базу дослідження становлять офіційні документи керівних органів Європейського Союзу щодо розвитку фізкультурної освіти, навчальні плани й програми підготовки викладачів фізичного виховання, навчальні програми з фізичного виховання вищих навчальних закладів, наукові праці, довідково-енциклопедична література, періодичні вітчизняні та зарубіжні видання в галузі педагогіки, психології, фізичної культури, спорту і здоров'я людини.

Виклад основного матеріалу.

Для вирішення завдань щодо підвищення мотивації студентів аграрних вишив до регулярних занять фізичним вихованням треба акцентувати спрямованість на підвищення освітнього процесу з предмету «фізичне виховання» у вищому навчальному аграрному закладі і збільшування практичних занять за рахунок регулярного відвідування учбових занять и позаучбових форм практичних занять, тобто секцій спортивного удосконалення.

Головні й обов'язкові умови – мотивація і активізація майбутнього фахівця агропромислового виробництва. Говорячи про формування мотивації перспективи підвищення ефективності в постійному функціонуванні каналів зворотного зв'язку, які сприяють формуванню зацікавленого ставлення студента до процесу фізичного вдосконалення і емоційний аспект процесу виховання.

Активне відношення до оточуючого світу складає одну із головних особливостей людини. Форми прояву людської активності достатньо різні. До них відносяться широкий спектр дій, вчинків і діяльності людей. Загальною підставою, що об'єднує всі види активного відношення індивідуумів до реальної дійсності є те, що дії людини виникають не спонтанно. Це складний соціальний, психофізіологічний процес, що має конкретну основу. При цьому формувальним та спрямовуючим початком будь-якої активності виступає її мотив, який спонукає до дії, вчинку, діяльності [1; 3; 6].

Визначення найбільш значущих мотивів, що формують майбутніх фахівці агропромислового виробництва до занять фізичним вихованням у вищій школі має велике значення, тому що дозволяє:

- виявити джерела навчально-пізнавальної активності студентів і використовувати їх для активізації заняттям фізичним вихованням у вищому аграрному навчальному закладі, з метою формування свідомого ставлення до свого здоров'я, розуміння своїх життєвих біологічних потреб взагалі та з орієнтацією на майбутню професійну діяльності зокрема;
- актуалізувати найважливіші мотиви студентів до регулярних занять з фізичного виховання під впливом різних форм занять і методів навчання, що, в свою чергу, дозволить підтримувати поведінкову активність щодо формування, зміцнення і збереження їхнього здоров'я та підвищення функціональних можливостей організму яскраво забарвлених професійною специфікою.

Для реалізації поставленої мети необхідно було вирішити низку завдань, одним із яких є визначення сутності понять «формування», «мотив» і «мотивація» та їх характерні особливості.

Професійне профілювання процесу фізичного виховання в аграрних ВНЗ має важливе практичне значення для суспільства, тому що є одним із безпосередніх чинників покращення професійної підготовки кадрів, скорочення строків освоєння професійних умінь та навичок, підвищення надійності функціонування фізіологічних функцій організму фахівців в умовах аграрного виробництва [8].

На думку Є. П. Ільїна, мотив – це те, що рухає живою істотою, заради чого вона витрачає свою життєву енергію. Роль мотиву полягає в тому, щоб додати поведінці імпульс і спрямованість до мети [2].

Л. П. Гримак, характеризуючи мотив як усвідомлене спонукання до певного образу дій, зазначає, що сам по собі мотив не є причиною цілеспрямованих дій. Він лише результат відбиття у психіці людини потреб організму, що викликані зовнішніми та внутрішніми явищами [3].

Деякі психологи визначають мотив як стан, що виникає на основі зв'язків, які встановлюються між суб'єктом і об'єктом; як предмети зовнішнього світу, уявлення, ідеї, почуття та переживання, тобто все те, у чому знайшла втілення потреба.

Отже, більшість науковців розглядають мотив як спонукання, потребу, мету, намагання, властивість особистості, певний стан.

Мотив спонукає людину до діяльності, спрямовуючи її на задоволення певної потреби. Потреби формують поведінку людини, стають внутрішніми збудниками її діяльності. Мотивувати людину означає торкнутися її важливих інтересів, створити для неї умови для реалізації її в процесі життєдіяльності. На думку А. Маслоу [4], люди мотивовані для пошуку важливих цілей, і це робить їхнє життя значним і осмисленим. Однак, якщо метою визначається те, що повинна робити людина, до досягнення чого вона

прагне, то мотивами характеризуються причини цього прагнення. Л. П. Гримак вважає, що мотиви дозволяють зрозуміти, чому саме ставляться ті або інші цілі, розвивається непогасне прагнення до їх досягнення [3]. Сприймання мотиву особистістю означає, що він наділений для неї певним життєвим смислом.

Психологія активності передбачає, що особистість не тільки критично відноситься до своїх мотивів, але й співвідносить їх з власними життєвими смислами, робить мотиви об'єктом управління і регуляції.

Науково доведено, що успішність будь-якої діяльності багато в чому визначається характером спонукання до неї, тобто тим, що штовхає людину до реалізації тієї або іншої дії, а отже, мотивом, який визначається як особистий стан людини, що заставляє її діяти у певному плані або бездіяти. Відсутність мотивів до діяльності є душевною трагедією, що порушує всі життєві устої.

Регулююча сила мотивів до рухової діяльності студентів вищого аграрного навчального закладу виявляється в їх активуючому впливі, що підтримує і стимулює їхні інтелектуальні, моральні, вольові та фізичні зусилля, пов'язані з досягненням мети. Метою навчання студентської молоді у вищій школі є всебічний розвиток особистості та надбання фахових знань, практичних умінь і досвіду, розвиток професійних здібностей для успішного вирішення майбутніх професійних завдань. Важливою складовою розвиненої особистості є фізичне вдосконалення, яке характеризується у фізичній підготовленості, належному стані фізичного здоров'я, гарним зовнішнім виглядом, функційними можливостями організму.

Значно ширшим за мотив є мотивація, що має подвійний сенс. З одного боку, мотивація – це система чинників, що впливають на поведінку людини (потреби, інтереси, цілі, наміри, прагнення тощо). З іншого – це процес, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні.

За Р. А. Пілоян, частіше за все мотивація характеризується як сукупність причин психологічного характеру, що пояснюють поведінку людини, її початок, спрямованість і активність. Мотивація – є специфічний вид психічної регуляції поведінки і діяльності. У широкому значенні слова мотивація визначає поведінку. Мотивація є збуджувачем діяльності, її «пружиною». Від невмотивованої людини не можна чекати великої віддачі у будь-якій справі [1].

С. Л. Рубінштейн визначає мотивацію як співвідношення внутрішніх умов із зовнішніми, тобто співвідношення потреб з її об'єктом [5].

Відповідно до теорії діяльності, яка дозволяє зрозуміти механізм формування мотивації, мотивація виникає при поєднанні, частіше всього підсвідомому, потреб індивіда і його здібностей з предметом конкретної діяльності. Це приводить особу до розуміння значення заняття конкретною діяльністю, в тому числі й навчально-професійною, і допомагає виникненню системи цілей, спрямованих на оволодіння її предметом.

Отже, особливістю мотивації є те, що вона не є причиною цілеспрямованих дій, проте має прямий вплив на діяльність і спонукає до неї.

Необхідно зазначити, що мотивація – широке поняття, що охоплює складний процес управління напрямом і інтенсивністю зусиль людини. Вона виступає тим складним механізмом співвідношення особистістю зовнішніх і внутрішніх факторів поведінки, що визначає виникнення, спрямування, а також способи здійснення конкретних форм діяльності [7].

У тлумачному словнику російської мови дієслово “формувати” трактується таким чином: формувати – це “надавати форму чому-небудь... стійкість, закінченість, певний тип” [9]. Формування - процес, що передбачає зробити попередньо для устрою або організації чогось, давати необхідний запас знань, передавати навички, досвід та ін. у процесі навчання, практичної діяльності. У нашому дослідженні ми розглядаємо формування мотивації до занять фізичним вихованням майбутніх фахівців

агропромислового виробництва, який передбачає зробити особливий психічний стан майбутньому фахівцю, дати необхідний запас знань, передати навички, досвід та ін.

Серед багатьох моделей мотивації найефективнішою для використання у практичній діяльності визнана комбінована особова-ситуаційна модель, на підставі якої Д. А. Леонтьєвим було розроблено п'ять рекомендацій, які ми модифікували до навчально-професійної діяльності майбутніх фахівців агропромислового виробництва:

- на мотивацію до регулярних занять фізичним вихованням майбутніх фахівців агропромислового виробництва впливають як ситуаційні, так і особисті чинники;
- важливо знати мотиви, що спонукають до регулярних занять фізичним вихованням відповідних фахівців;
- необхідно «констатувати» ситуації, які б задовольняли потребам (запитам) майбутніх фахівців агропромислового виробництва;
- важливо усвідомити роль гарної фізичної підготовки у майбутнього інженера, агронома тощо в мотиваційному навчальному середовищі;
- необхідно модифікувати поведінку з тим, щоб змінити небажані мотиви до регулярних занять фізичним вихованням майбутніх фахівців агропромислового виробництва [6].

Висновки. Мотивація до регулярних занять фізичним вихованням є однією з найважливіших складових формування фізичної готовності майбутніх фахівців агропромислового виробництва до професійної діяльності, що спонукає та спрямовує їх до успішного опанування майбутньою професією. Вона виступає як внутрішній рушійний фактор забезпечення високого рівня функціонування основних фізіологічних систем організму в умовах сучасного аграрного виробництва; формування психофізичних і спеціальних якостей, які визначають успішність майбутньої професійної діяльності, а саме загальної витривалості, силової та статичної витривалості, сили, швидкості рухів та реакції, спритності, гнучкості,

координації рухів, стійкості вестибулярного апарату, витривалості до високих та низьких температур, стійкості до гіпоксії та гіподинамії, відчуття часу і простору, спостережливості, оперативного мислення, емоційної стійкості, ініціативності тощо. Водночас виконання службових і суспільних функцій з впровадженням фізичної культури і спорту у професіональному колективі, формування особистості та її моральних якостей.

Бібліографічний список:

1. Пилюн Р. А. Мотивация спортивной деятельности / Р. А. Пилюн. – М.: Физкультура и спорт, 1984. – С. 123-128.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотив: теория и методы изучения / Е. П. Ильин. – К.: Наука, 1998. – С. 49-54. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.litmir.net/br/>
3. Гримах Л. П. Резервы человеческой психики: введение в психологию активности / Л. П. Гримах. – М.: Политиздат, 1989. – С. 163 – 187. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://padaread.com/?book=3924>.
4. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – М.: Наука, 1998. – 407 с.
5. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М.: Педагогіка, 1976. – 365 с.
6. Леонтьев Д. А. Системно-смысловая природа и функции мотива // Весник МГУ. – 1993. – №2. – С. 15 – 19.
7. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы, эмоции / А. Н. Леонтьев – М.: МГУ, 1971. – 79 с.
8. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання / С. І. Присяжнюк, В. П. Краснов, М. О. Третьяков, Р. Т. Раєвський, В. Й. Кійко, В. Ф. Панченко: навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.
9. Толковый словарь русского языка / Под ред. Д.Н. Ушакова. – М.: Политиздат, 1985. – 2306 с.

Verkhovska M.V., Rybnitskiy A.V., Nesterov A. S., Artemenko V.V..

Formation of motivation in physical education of future experts of agricultural production.

Summary. The article pointed out that the formation of motivation is one of the most important problems in pedagogy. It acquires special significance for the formation of students' activity during physical education classes; force generation, knowledge and skills to encourage their motor activity in the learning process in higher agricultural institution. Formation of motivation in physical education should be seen as one of the factors of readiness of the future experts of different agricultural production areas of training for professional work, as the totality of the factors and processes that encourage and guide the person to successfully mastering their future profession.

Keywords: formation, motivation, future specialists of agricultural production.

ЗМІСТ

Кюрчев В.М., Ломейко О.П.

Впровадження автоматизованої системи керування ВНЗ «ОСВІТА» у
Таврійському державному агротехнологічному університеті 4

Арестенко В.В., Арестенко Т.В., Арестенко В.В.

Використання інтерактивних методів при викладанні маркетингових
дисциплін 12

Бакіна Т.В.

Модель формування навчальної мотивації студентів вузів у процесі
вивчення економічних дисциплін 19

Безверхня Ю.В.

Сучасні форми та методи самостійної роботи студентів 29

Білоус Е.С., Пащенко Ю.П.

Використання ужиткової хімії під час вивчення хімії для студентів
напряму підготовки «харчові технології та інженерія» 34

Білоус Е.С., Покопцева Л.А.

Використання методу проекту під час вивчення окремих тем курсу хімії 40

Бойко С.Б.

Організація тестового контролю знань при застосуванні сучасних
освітніх технологій у викладанні вищої математики в коледжі 46

Болтянська Н.І., Болтянський О.В.

Застосування інтерактивних технологій при викладанні у сучасному
вищому навчальному закладі як фактору гуманізації професійної
підготовки фахівців 51

Болтянський Б.В., Болтянська Л.О.

Використання активних методів навчання у вищих навчальних закладах 58

Болтянський О.В., Болтянська Н.І.

Інструменти активізації пізнавальної діяльності студентів технічних
спеціальностей 65

Вертегел С.Я.

Застосування тренінгових занять у практичній підготовці маркетологів 70

Верховська М.В., Рибницький А.В., Милаєв О.І., Кубрак С.І.

Проблема формування здорового способу життя молоді 81

Вершков О.О., Бондаренко Л.Ю.

Як зробити викладання дисципліни цікавим 87

Вершков О.О., Бондаренко Л.Ю., Чаплинський А.П.

Використання інформативно – комунікаційних технологій при
викладанні дисциплін, що вивчаються на кафедрі «Технічна механіка» 91

Власюк Ю.О.

Самоосвіта як фактор формування педагогічної майстерності викладача вищої школи 99

Вороновская Е.В.

Глобальное образование – перспективы и последствия 104

Воронянська О.В.

Методичний взаємозв'язок профорієнтаційної роботи з корпоративною культурою університету 110

Галчанський М.В.

Стан та шляхи підвищення мотивації навчальної діяльності та якісної успішності студентів 115

Голуб Н.О.

Місце та роль тестування в процесі контролю якості навчання 124

Горбова Н.А.

Використання інтерактивних методів у процесі викладання дисципліни «правознавство» : «ажурна пилка» 129

Дашивець Г.І., Новік О.Ю.

використання комп'ютерних технологій при викладанні дисципліни «проектування сервісних підприємств» 136

Дереза О.О., Дереза С.В.,

Формування спрямованості на орієнтоване навчання в процесі професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів для професійно-технічних закладів освіти 143

Єременко Д.В.

Застосування мультимедійних засобів в навчанні майбутніх спеціалістів 150

Зінов'єва О. Г.

Використання інформаційних технологій для розв'язання задач прийняття рішень 155

Ілляшенко К.В.

Використання кейс-методу у вивченні облікових дисциплін 159

Кальченко С.В.

Методичні засади організації науково-практичної конференції 164

Карман С.В, к.е.н., доцент, Почерніна Н.В.

Компетенції економіста з міжнародної економіки та зовнішньоекономічної діяльності 167

Коломієць С.М.

Комп'ютерні технології при проектуванні машин 175

Кучеркова С.О.	
Сучасні підходи до викладання дисциплін	180
Левченко О.П.	
Виробнича практика студентів: проблеми та шляхи їх вирішення	185
Мельник О. О.	
Земельні правовідносини в сучасній Україні	190
Мілько Д.О., Педченко Г.П.	
Іноваційні форми та методи навчання у вищих навчальних закладах	197
Міфле С. А., О. С. Бондаренко	
Застосування хмарних технологій у процесі блочного викладання фізики в коледжі	201
Нестеренко О.М.	
Проблеми викладання правових дисциплін у ВНЗ неюридичного	207
Нестерчук Д.М.	
Аналіз та впровадження виховних технологій при формуванні особистості студента у ВНЗ	213
Олексієнко В.О., Ялпачик Ф.Ю.	
Впровадження освітніх інновацій при викладанні дисциплін з переробки сільськогосподарської продукції	218
Попова І.О., Стьопін Ю.О.	
Можливість використання практичних занять при вивченні теоретичних основ електротехніки для інтегрування знань студентів	229
Почерніна Н.В.	
Професійні компетентності економіста із зовнішньоекономічної діяльності	234
Сахно Л.А.	
Підготовка студентів в контексті єдиного європейського освітнього простору	241
Синяєва Л.В.	
Чи сприяють тести глибокому вивченню дисципліни ?	248
Трачова Д.М.	
Удосконалення методичного забезпечення навчального процесу студентів облікових спеціальностей	253
Трусова Н.В.	
Нагальна потреба педагогічної майстерності в реалізації інновацій та інтенсивних навчальних технологій	258
Чорна Т.С., Мітков В.Б.	
Сучасні інформаційні технології і особливості навчання – інструмент формування якісних фахівців-агроінженерів нового рівня	264

Шевчук О.Ю.

Прийняття управлінських рішень з використанням методу «мозкового штурму» у викладанні маркетингових дисциплін 271

Шлєіна Л.І.

Самостійна робота майбутніх фахівців у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування 280

Щербакова Н.В.

Структура процесу вивчення філософії у технічному ВНЗ 289

Яворська Т. І.

Удосконалення професійної підготовки фахівців спеціальності «підприємництво, торгівля та біржова діяльність» 294

Верховська М.В., Рибницький А.В., Нестеров О.С., Артеменко В.В.

Формування мотивації до занять фізичним вихованням майбутніх фахівців агропромислового виробництва 300